

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Sırrı Öztürk

Demokrasi Mücadelesi
Sendikal - Siyasal Birlik

PARTELEŞME SORUNU I

Sorun
Yayınları

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Sorun Yayınları

1. Baskı : Temmuz 1986

Yazarın yayınlanmış kitapları :

- ☆ İşçi Sınıfı - Sendikalar ve 15/16 Haziran
Olaylar/Nedenleri/Davalar/Belgeler/Anılar/Yorumlar. 1976
- ☆ Oportünizm Yargılanıyor. 1980
- ☆ İlerici Yayıncılığımızın Sorumluluğu. 1985
- ☆ Demokrasi Mücadelesi Sendikal - Siyasal Birlik
Partileşme Sorunu I. 1986

SIRRI ÖZTÜRK

Demokrasi Mücadelesi
Sendikal - Siyasal Birlik

PARTİLEŞME SORUNU

I

Sorun Yayınları

Boyacı Ahmet Sokak No : 12/307 Çemberlitaş/İSTANBUL

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <https://rantey.org>

Kitap No: 51/2455

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
<i>Birlik ve Partileşmeden Neyi Anlamaktayız?</i>	9
<i>Demokrasi Mücadelesi</i>	18
<i>Faşizm ve Anarşizm</i>	27
<i>Emperyalizmin Oyunları Karşısında İlerici Hareketin Tutumu</i>	32
<i>Ekonomizmi ve Terorizmi Açığavurmak</i>	35
<i>Demokrasi Mücadelesinin Anlamı ve Temel Gücü</i>	39
<i>Genel Bunalm ve İşçi Sınıfına Düşen Görev</i>	45
<i>Sistemin Çürümüşlüğü, Başvurulan Propaganda</i>	49
<i>İşçiyi ve Emekçi Sınıfları Politikadışı Tutmak</i>	54
<i>Günlük Politikada Seçeneği Öne Çıkarmak mı?</i>	
<i>Yoksa Bize Sunulanın Politika Kanalında Açmaza Düşmek mi?</i>	59
<i>Cunta Üzerine</i>	64
<i>Edebiyat Dergileri ve Politika</i>	68
<i>Panel, Açık-Oturum, Kültürel Alışverişler</i>	73
<i>İç ve Dış Dinamiğin Görülen Davalara Bakışı</i>	
<i>Gençliğimizi Anlamak Sorumluluğu</i>	77
<i>Demokrasi Mücadelesinde DYP'nin Yeri</i>	84
<i>«İşadamları Karışmasın» Mantığı</i>	95
<i>İşçilerin İlerici Partisi'nin Oluşturulması</i>	
<i>Demokrasi Mücadelesinde SHP/DSP'nin Yeri</i>	98
<i>Kitle Hareketlerinin Öğrettiği ve Parti</i>	114
<i>Sendikal-Siyasal Birlik ve Bir Hatırlatma</i>	121
<i>Sendika ve Parti</i>	127
<i>Geçmişte Parti Kuranlar Üzerine</i>	132
<i>Neden İşçilerin Partisi?</i>	141
<i>İşçi Sınıfının Sendikal-Siyasal Birliği Üzerine</i>	
<i>Neleri Söylemek Hakkına Sahibiz?</i>	146
<i>Ne Yapılmalı?</i>	160
<i>Yol Arkadaşlığı ve Yoldaşlık</i>	163
Kaynaklar	167

Günümüzde canlı olarak tartışılan demokrasi mücadelesi, gündeme haklı olarak bu mücadeleyi hedeflerine götürecek partileşme konusunu getirmiştir. Her sosyal gücün somut talepleriyle temsil edileceği, henüz oluşmamış bir demokratik ortamda, işçilerin ilerici partileri bulunmamaktadır. Tablodaki bu boşluk çeşitli çağrışimleri ortaya çıkarıyor. Oysa siyasi mücadele çağrışımla değil doğrudan siyaset üreterek yapılır, yorsa bir anlam taşıyabilir. Hayat ve mücadele işçilerin ilerici partisini oluşturacak kadroları üretmiş olmasına rağmen ortada siyasi parselasyona uğratılmış bir sol varlığını, hâlâ örgütler anarşisi düzeyinde sürdürmektedir. Henüz aşılamayan bu güçsüzlüğün bir çok sebebi bulunuyor. «Birlik» ve «partileşme» konusunda: Bir yanda sınıf bilinçli işçilerin nicelik ve nitelikçe değişim-dönüşüm süreci, öte yanda sosyalist aydınların her alanda giriştiği parselasyon anlayışının çeşitli görüntüleri toplumda yeniden sergilenip yaşanıyor. Bu türden kendiliğindenliğin aşılması, işçi sınıfının iradesini koymasıyla mümkündür. Aksi halde gericiliğin dışına uygun lokmalara benzer örgütlenmelerin yutulması yeniden kolaylaşacak demektir. Ayrıca, bu durumun uzun boylu sürmeyeceği de açıktır. Yaşanılan ortamda bütünleşemeyen bir ilerici hareket varlığını güç sürdürür.

Elimizdeki kitap, yazarın aylık bir dergi hazırlığı için düşünölen yazılarından oluşmuştur. Dergi çıkarabilmenin önündeki kimi engellerin henüz aşılamayışı karşısında, güncel olgulara karşı düşünölen polemiklerin geciktirilmeden okura sunulması uygun görölmüştür. Söz konusu engellerin aşılmasıyla birlikte konunun ayrıntılı tartışılacağı açıktır. Aynı amaçlı konular arasındaki doku bağı ile yapılan tekrarların kaçınılmazlığı bu nedenle olmuştur.

Partileşme sorununu değişik yönleriyle ele alan yazılarla, demokrasi mücadelesi, işçi sınıfının sendikal-siyasi birliğinin sağlanması temelinde ele alınmış, incelenmiştir. Böylelikle konu üzerinde yapılan «tartışma» ve «öneri»lere yazılabildiğı ölçüde polemik oluşturarak katkıda bulunulması amaçlanmıştır. Demokrasi mücadelesinin anlamlı kılınması, işçi sınıfının sendikal-siyasal birliğinin sağlanması sürecinin yaşanmasıyla ancak mümkündür. Yapılan gerekli tartışmalar yaratıcı diyalogun kapısını aralayınca amacına ulaşabilecektir.

27.4.1986
Sorun Yayınları

Memleketimizde demokrasi mücadelesi, hiç gündemden inmedi. Bu süreç, emperyalizmin Orta Doğu'da 200 yıldır sürdürdüğü tertip ve kışkırtmalarla daha da anlam kazandı. Geri kalmış sosyo-ekonomik yapıdaki özellikler, kapitalist-emperyalizm ile onun yerli uzantılarının çok yönlü kışkırtmaları, 1920'lerden bu yana oluşturulan partileşmelerin tüzük ve programlarını besleyen tek kaynak olmuştur. Sosyal mücadele tarihimize, her saygıdeğer örgütlenme girişimi, «Demokratik Devrim» zorunlu aşamasının önemini vurgulamış, toplumun demokratikleşmesinin ara basamaklarına ilişkin tahlillerini programlarının amaç maddesine yazmıştır. Bu tahlildeki isabeti, günümüzde, tartışmasız her ilerici siyasi akım kabul etmektedir.

Türkiye'nin ekonomik hayatında bugünkü durum, uluslararası tekellerin, holdinglerin, montaj sanayinin, kısacası kökü dışarda, bağımlı, finans oligarşisinin ve yerli ortaklarının tartışmasız egemenliği altındadır. Başta malî sermaye olmak üzere, ticaret ve tarıma dayalı sermaye hızla büyümüştür. Köy ve kent burjuvazisi güçlenmiş, kendinden söz ettirecek duruma gelmiştir. Küçük mülkiyete ve üretime dayalı kesim, kısmî tasfiyelere rağmen, çoğunluğunu ve yaygınlığını korumaktadır. Bu tablo dışında kalan büyük emekçi halk kitlelerinin ise derece derece fakirleştiği görülmektedir. Güçlü ve donatımlı büyük sermayenin memlekete uygun gördüğü, Pakistan gibi bir demokrasi anlayışıdır. Anayasa, kanunlar ve bürokrasi bu anlayışı pekiştir-

miştir. Bu durum karşısında yapılacak şudur: Demokrasi-den yararlanacak, kimi reformları gerçekleştirecek, emperyalizmin oyunlarına karşı koyabilecek, ulusal bağımsızlık temelinde demokrasiyi pekiştirip bu yoldaki mücadeleyi sürekli kılacak, ekonomiyi dışa bağımlı olmaktan kurtaracak, yenileştirecek ve bu süreçte ilerici görevleri başaracak modern bir örgüt meydana getirmek...

Geri kalmış ülkelerin ekonomik yapısını karakterize eden en önemli husus, ulusal ve büyük sanayinin bulunmamasıdır. Bu nedenle doğal olarak başta ABD emperyalizmi olmak üzere AET ve Japon emperyalizmine karşı bütün geri kalmış ülkelerin ulusal ve evrensel planda tek ve birleşik bir dayanışma cephesi kurup geri kalmışlıktan, bağımlılıktan kurtulacakları bir mücadeleyi yürütmeleri gerekir. Emekçi halkımızın kurtuluşu ve selâmeti buna bağlıdır. Emperyalizmin çok yönlü sömürü ve saldırısından kurtulma mücadelesi yolunda halkımızın 70 yıllık serüveni, en azından, öğreticidir. Bu süreçte gelinecek yer: Uluslararası tekelliliğin rahatlıkla at oynattığı bir alan (serbest pazar) olmaktan öte nedir ki?

Emperyalist-kapitalizmin çıkarlarını gözetkenler, toplumca yaşanan alt-üst oluşların suçunu, önce kendi siyasal-ekonomik düzen anlayışında aramalıdır. Tekelliliğin eşitsiz baskı ve vahşetinin yaşandığı dönem ve sosyal ilişkiler, sürekli tehdit oluşturacak biçimde anılarak demokrasidışı baskılar haklı gösterilemez. Emekçi halkımız daha insanca bir hayatı özleyiyor; tekelliliğin çıkarlarına işletilen mekanizmanın fukara halktan yana işletilmesini istiyor. Ülkedeki ulusal gellirin haksız ve eşitsiz dağıtılmasını onaylamıyor. Yaşanan süreçte ağırlığını barış ve demokratikleşmeden yana güçlerin yanına koyuyor; zulme, işkenceye karşı çıkıyor; gerçek demokrasi istiyor!

Emperyalizmin genel bunalımı, özel olarak Orta Doğu'daki çok yönlü çelişkiler Türkiye'deki demokrasi mücadelesini etkiliyor. Bu mücadelenin anlamlı kılınması, toparlanıp örgütlenmekten geçiyor. Mutlaka örgütlenmesi gereken kesim, iktisadi ve sosyal durumu zayıf olan halk kitleridir. Emekçi halkımızın dışında kalan azınlığın bu konuda bir tasası yoktur. İç ve dış gerici güçlerin, finans oli-

garşisinin demokrasidışı uygulamaları karşısında, bundan zarar gören halkımızın sosyal uyanışı, mücadeleye katılması, ilerici, devrimci ve demokrat insanımızın ortak talepleridir. Tarihsel gericilik bugünkü durumun yenileşmesini, değişmesini ve kimi dönüşümlerin gerçekleşmesini istemiyor. İşçi ve emekçilerin önce sendikalarda, sonra kendi partilerinde bütünleşmesi, türlü yöntemlerle engelleniyor. Her türlü demokratik örgütlenmenin önü ise kapalı bulunuyor. Demokrasidışı uygulamanın, örgütlenmenin kimi sorunlarının bugünkü yönetimin «hoşgörüsüne» dayalı bir «güvenceyle» tartışılması da zordur. Demokrasi mücadelesinden kaçmak, onu anlamayıp rayından çıkartmaya ya da engellemeye çalışmak, daima gerici sonuçlar doğurur. Bunu da biliyoruz. Ayrıca, bilimsel öğretiye dayalı, Türkiye gerçeğini yeterince kavramış, kütleye dayalı ciddi bir hareketin oluşturulmasının önünde hiç bir engelin uzun boylu tutunmayacağı da açık. Çağımızda emperyalizmin baskı ve sömürüsü, tarihsel olarak da, bilimsel olarak da aşılmıştır. Onun saldırgan özü değişmemiş, strateji ve taktikleri dönem dönem biçim değiştirmiştir.

Kapitalist-emperyalizmi ve geri kalmış ülkelerdeki yerli uzantılarını iyi tanımak, gündemini noksansız bilmek, bilimsel araştırma yapmak, demokrasi mücadelesinin ilk şartıdır; ikinci olarak kapitalist-emperyalizmin en büyük zararını ödeyen geniş emekçi kitlelerinin birlikteliğini sağlayacak örgütlenmeyi gerçekleştirebilmek; üçüncüsü bu mücadelenin net sonuç verebilmesi için taleplerin tutarlı, somut ve gerçekçi olması gerekecektir. Sendikalarda, işçi partilerinde ve diğer demokratik kurumlaşmalarda oluşturulacak birliktelikler bu mücadeleyi etkileyecektir. Ayrıca, sendikal-siyasal birlik oluşturulmadan iç ve dış gericiliğin gündemi ile baskı ve kışkırtmalarının kırılıp geriletilemeyeceği; demokratik taleplerin gerçekleşemeyeceği çok açık.

Son yıllarda tekelciliğin demokrasidışı uygulamaları ve kazandığı mevziler, bütün ilişkileri etkilemiş; her türlü yabancılaşmayı ve çürümeyi hızlandırmıştır. Aynı zamanda bu olgu, demokratik taleplerin güçlenmesini de sağlamıştır. Yeni şartlar, yeni çelişkileri yaratmış ve çelişkileri derinleştirmiştir. İlerici, devrimci ve demokratlar, somut ve tutarlı

bir demokrasi mücadelesinde tekellciliğe, şovenizme, gerilciliğe karşı emekçi halkı eğitme ve örgütleme çabalarında kayıtsız kalamazlar; demokrasinin daha da gelişmesi için bütün birimlerin çabalarını aktif olarak desteklerler. Her ilerici kadro, toplumun demokratikleşmesi, daha çok özgürleşme ve hak kazanma yolundaki mücadelenin içinde olur. Buradaki görev, ilerici hareketin kurmaylığı ile yerine getirilebilir; yeterince kurumlaşmamış işçi ve sosyalist hareket demokrasi mücadelesinde bütünleştirici, yönetici bir rol oynayamaz.

Demokrasi mücadelesinde oluşan kimi şartların nasıl değerlendirileceği, demokrasinin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği, işçilerin ilerici partisinin oluşturulmasına bağlıdır. Böyle bir gereklilik yeterince yerine getirildikten sonra: Sosyal mücadelenin temelinde bulunan kanuniyetler, maddi ve manevi unsurlar, nasıl bir demokrasi mücadelesi verileceğini tayin eder; mücadelenin hangi aşamaya kavuşacağını gösterir.

Günümüzde canlı biçimde tartışılan parti fikri, bu açıdan da önem kazanıyor. Çünkü hayatın içinde oluşan kendiliğindenliği yönetme hakkını elde eden hareket, kitleleri örgütleyebilir; ve demokrasi mücadelesini anlamlı kılabilir. Parti fikrinin önem kazanması, varolan örgütlenmelerin demokrasi mücadelesini kucaklayamayışının sosyal pratikte iyice anlaşılmasından sonra -özellikle de 12 Eylül'den sonra- oluşmuştur. İşçi ve sosyalist hareketin bütünleşemeyen kadroları, teori ve pratiği daha «iktidara» gelmeden yeterince sınanmıştır. Konunun tartışmaya açılması, sözlü, yazılı «öneri»lerin bu boyutlarda sergilenmesi, ortada ciddi bir boşluğun bulunduğunu gösteriyor. Sosyal mücadelede pratiği bilinen kişi, kadro ve örgütlerin vermiş olduğu sınav, insan hafızasından henüz silinmedi. 12 Eylül sonu adeta enkaz haline getirilen düşünce ve davranış dünyamızın yıkıntıları arasından en diri ve ileri unsurları ayıklayarak sağlıklı bir tartışma ortamı henüz yaratılamadı. Yaşanılan ortamda bu yolda sergilenen olgular, ciddi, donatımlı ve güçlü bir partiyi oluşturmaya yetmez. En yüksek örgütlenme biçimiyle hayatta yerini alan tekellci sermaye güçleri karşısında, ilerici

bir partinin de aynı düzeyde örgütlü bulunması gerekir. Parti fikri tartışılıyorken doğal olarak akla gelen herhalde böyle bir partileşme sorunu olsa gerek?

Sosyalizme içtenlikle inanmış, hayatını bu yola adanmış, örgüt kurmuş, hata ve yanlışlıklar yapmış, sosyal pratikten dersler çıkarmış kişi, kadro ve örgütlerin başlatacakları dostça bir diyalogun hangi şartları oluşturmuştur? Birlik ve partileşme denilince bundan neleri anlıyoruz? Konu üzerinde yapılan tartışmalar soru ve sorunları aydınlığa kavuşturamamaktadır. Bir yanda hayat devam ediyor, öte yanda davalar sürüp gidiyor; cezaevleri ilerici insanlarla dolu; kimileri de yurtdışında bulunuyor. İşçi ve sosyalist harekete emeği geçen kadrolar, hareketi kucaklayabilecek bir kurmaylığın oluşturulması fikrine nasıl ikna edilecektir? Çünkü geçmişin, yaşanan sosyal pratiğin, bilançosunu çıkarmaya yanaşmayanlarla, neyi, ne amaçla ve niçin konuşacağız sorusu henüz cevapsız bulunmaktadır. Diyalog, tartışma, panel, açık-oturum ve yayın düzeyinde seyreden alış-verişler kendiliğindenliğin başka türden bir yansıması değil midir? Örgütler anarşisinin daha aşılmadığını, her siyasi akımın hâlâ kendi amentüsünü okumaya devam ettiğini gösteren göstergeler ortalıkta kol geziyorken ciddi ve saygın partileşmenin yolu gene tıkanıyor demektir. Oysa hayat kendiliğindenliği aşmayı zorunlu olarak öne çıkarmıştı. Konuyu kendi meşreplerince gündeme getirenlerin niyetleri, pratikte yeniden sınanmaktadır.

İç ve dış gericiliğin demokrasidışı saldırısıyla meşru savunma konumuna itilmiş bir işçi ve sosyalist hareket. eninde sonunda kendi içinden ve gecikmeden mutlaka kadrolarını çıkaracak; böylelikle bütünleşme yolunda gerekli adımlar atılacaktır. Ciddi partileşmeyi sözde bırakan «devrimci» ile sesi bir hayli çok çıkan «sosyalist»in bol olduğu bir ortamda nasıl bir partileşmenin planlandığı çok açık olarak görülmektedir. Ciddi kadrolar lekesiz bir partileşmeyi düşünür; herhangi bir partileşmeyi değil. Ama her şey mükemmel de olmayabilir; hayat kimi anlaşmaları zorunlu olarak öne çıkarabilir. Geçmişte de günümüzde de çeşitli birimler yan yana olmuşlardır. Yanı, işi ciddiye alanla kaytarıcı; inisiyatif kullanan ile ipe un seren; kariyerist ile mi-

litan; kararlı yanında yalnızca katılan; vb. bir arada olacaktır. Hayatın getirdiği anlaşmalara çeşitli sızmalar, önyargıyla girenler daima olacaktır. Bu türden unsurların ayıklanıp açığa vurulması ise hayatın içinde biçimlenecek hususlardır.

İşçi ve sosyalist hareketin bir yerde buluşması, kendiliğinden ya da mekanik biçimde olmayacaktır. Bunun madde unsurları, değişmeyen önşartları vardır. Bu aşamada «özgürce» yapılan «tartışma» ve «öneri»lerin, bir de «kültürel alışverişler»in nitelikleriyle düzeyine bakınca, kaygı duymamak işten değil. 12 Mart sonunda yaşanan benzer bir sürecin, günümüzde başlatılamayacağına ilişkin tahminler bir yana, örgütler anarşisi fikrinin yeniden yaygınlaştırılması niyeti, kendini başka bir düzlemde duyurmaktadır. Kimileri nisbeten «esnek» ya da «demokrat» bir tutum takınsa da, gene herkesin eski saplantıları doğrultusunda hareket ettiği açıkça anlaşılıyor. Böyleleri, «birlik» ve «parti» fikrinin hangi «eksenden geçeceği»ni duyurmuştur. Aynı tutum geçmişte de sergilendi: «Birliğin eksenini partimizden geçer!..» denildi; adeta emredildi; fakat gene de birlik sağlanamadı. İşçi, gençlik ve aydınlardan oluşan o engin potansiyel güç, öznelciliğin, kendiliğindenliğin, körlüğün açmazlarında nasıl da harcandı? Geçmiş unutmayanlar, «birlik» ve «partileşme» denilince fazla heyecana kapılmıyorlar.

Ciddi, somut, tutarlı ve kararlı bir demokrasi mücadelesinin dayatmasıyla: Çok yönlü mücadele, zorunlu ara aşamalar, hareketin sürekliliği, vbg. konularda hemfikir olmayanların gündemine «birlik» ve «partileşme» fikrini almasının ne önemi vardır? Toplumun demokratikleşmesinin olgunlaşan kimi şartlarını, yetersiz olduklarından değerlendiremeyenlerin, yeniden partiler anarşisinin yoluna koyulmaları yeterince anlaşılır birşeydir. Böylelerinin bozup laçkalaştırdığı sosyal ilişkilerin yeniden işlerlik kazanması nasıl mümkün olacaktır? Hele ortada ciddi ve ikna edici bir bilanço da yoksa?! Kendiliğinden örgütlenmeleri idealize edip elindeki örgütünü «öncü güç» yerine, dışındakileri ise «hain» ilan edenlerle, hangi siyasi terbiye geleneğimize yaslanarak konuşulacaktır? Birileri sosyal mücadelede yapılan yanlışlıkları göremeyebilir; ona bir başkası bunu öğretip gösterir. Bu kaçınılmaz bir olgu. Ama birileri daima ken-

dini akıllı, ötekileri ahmâk yerine koymak istiyorsa, ona karşı da hangi dilden anlıyorsa o dilde münasip şeyler söylenecektir.

İşçi sınıfının sendikal ve siyasi birliğinin sağlanması, bitmez tükenmez bir süreçtir. Bu süreçte işçi ve sosyalist hareketin kadrolarını bütünleyen adımlar hayatın içinde atılacak. Tepelerde yapılan pazarlıklarla, hele hele yapılan «tartışma»larla değil. 12 Eylül gibi bir dönemi yaşadktan sonra, birileri gene kendiliğindenliği yüceltip serap görebilir; «öncü güç» diyebilir örgütçüğüne. Yeterince tanıyıp sınanan bu mantığı unutmadığımızı vurgulamakta yarar vardır. Ayrıca, bu mantıkta şaşılacak bir şey yoktur. Halkımız: «Isıracak köpek dişini göstermez!» özdeyişini boşuna söylememiştir. Emekçi halk kitlelerinin kimi unsurlarını örgütleme, kimilerini etkileme, birilerini de tarafsız duruma getirme becerisini gösteremeyen «öncü güç»ün sosyal pratikteki yenilgisi, yeni yapılanmaların, aranan «birlik»teliklerin yo'unu döşemeye yetmiyor! Günümüzde ilerici hareketin oluşturulması görevini üstlenebilecek kadrolarla, köstekleyecek olanlar yeterince ortaya çıkmıştır. Olumsuzlu sergilemede yetenekli olanlar, kimin derdine deva olacaktır? Ortada ciddi bir program yok, öneri yok, bilanço yok. o halde tartışılacak olan nedir? Yeniden havanda su mu dövülecektir? Sergilenen tutum açıkça şu anlama geliyor: Konu bütün kadrolarla tartışılmayacaktır; tartışma demokratça yapılmayacaktır; tartışılıyor görünüp tartışmadan kaçınılacaktır; usta manevralarla çokça «birlik» denilecek, bu isim sömürülecek, fakat bu yolda ciddi bir adım atılmayacaktır; oluşturulacak ortak irade kimseyi mandallamayacaktır; kimileri hareketin dışında kalıp, dublör ya da suf-lör kullanacaktır; elde hazır tutulan tüzük-programlar emrivakilerle gerçek birliğin özlemini duyan kadroların önüne sunulacaktır; hiç kimse elindeki imkânları içtenlikle ortaya koymayacaktır.

Bu durumda, işçi sınıfı hareketiyle sosyalist hareket, 12 Eylül'ün hazırladığı şartları bu sefer de değerlendiremeyecek demektir. Bununla da kalınmayacak, olgunlaşan kimi birlikteliklerin sulandırılması süreci hızlanacak; bundan da başkaları yararlanacaktır. Oysa hayat, «vuslatın başka bir

bahara kalmasını» istemeyen, ayrıca ne pahasına olursa olsun bu tarihi anın geriye götürülmesini doğal karşılamayan kadroları üretmiş bulunuyor. Bu kadrolar her birimin içinde mevcuttur. Onların özlem ve çabaları değil midir ki, bunca «birlik» ve «partileşme» fikri ortalıkta kol geziyor? Bir ülkede darağaçları kurulacak, genç insanlar hayatlarını hesapsız harcayacak, idam cezaları elde tehdit oluşturacak biçimde tutulacak, baskı yasaları yerinde duracak, konuşması gerekenler susacak, cezaevleri dolu olacak, sayıya dökülmesi zor binlerce aile baskı ve terörün acısını çekecek, işçi, köylü, gençlik, aydın, öğretmen, asker, polis, bürokrat, öğretim üyesi kırımlardan geçecek; her ilerici kurum ve kadro sabun köpüğü misali elden kayıp gidecek sen kalkıp bir özeleştirme ve bilanço yapmak gereğini dahi duymadan «birlik» diyeceksin; «parti» kurmaya kalkacaksın; panellerde, dergi ve gazetelerde konuyu «tartışma»ya açacak, «önerilerle işi idare edeceksin!.. Öyle mi? O halde unutulmasını: Adamın anasının adını sorarlar!..

İlerici, devrimci ve demokrat insanlar nerede olurlarsa olsunlar, işçi sınıfının sendikal - siyasi birliği konusunda söz söylemek hakkına sahiptirler. Bir zamanlar talan zihniyetiyle ele alınan konu, günümüzde yeniden aynı özlemlerle ele alınıyorsa da, bugün olup bitenler 12 Mart sonrası duruma tıpatıp bir benzerlik göstermiyor. Hiç bir ciddi devrimci en azılı kariyerist ya da bir oportünistle tartışmaktan kaçamaz; talan ve siyasi parselasyon fikri, yalnızca ilerici özden yoksun unsurların tutumunda yansır. Ayrıca bu, iç ve dış gericiliğin ilerici-devrimci kadrolar arasına sızmış görevlilerin tutumudur. Böylelerinin ilerici hareketlere yapmış olduğu saygıdeğer «katkı»lar, iki «ara rejim»de yaşanıp görüldü; ve ayrıca, «birlikte neleri yapabiliriz?» sorusunun önemini doğruladı. Sergilenen «aydın» itirazları, tabandaki kadroların özlemini yansıtmaktan uzaktır. Hayatın içindeki insan, yani sıradan kadrolar, zaten kimi birlikteliklerin önemini kavramış iş yapıyorlar. «Birlik» kavgası yapanlar, sendikalarda, derneklerde, meslek kuruluşlarında, siyasi partilerde çokça bulunan esnaf kafalı kimse lerdir. Bu türden kafaya «teori» icat eden, yol ve erkân gösterenler ise zaten hayattan kopuktur.

Birlik ve Parti'leşmeden, kitabı bilgileri aktarmayı değil, inisiyatif kullanmayı, hareketin en ileri unsurlarıyla canlı bağlar kurmayı, eylem yapmayı, eğitici, öğretici olmayı ve siyasi terbiyeyi geliştirip güçlü kılmayı, giderek tek potada erimeyi anlamaktayız. Bunu başaramayan demokratikleşme mücadelesinde işçi davasını savunamaz; sosyalizmi emekçilere benimsetip kavratamaz; ve savunamaz. Teori fetişizminde metafizik soyutluğa, pratikte kütleden kopmaya vardırır işi...

12 Eylül'ü karşılayan siyasi çizgilerin kriz içinde olduğu biliniyor. Geçen zaman hastanın iyileşmesini getirmeyecek. Örgütleri hasta duruma getiren güçsüzlük, örgütler anarşisi mikrobudur. Hastalığın teşhisinde hemfikir olanlar tedaviyi de yapacaktır. Tedavinin en köklü yöntemi: Birlik ve Parti'leşmeden geçiyor. Hayatın öğrettiği de budur!

Demokrasinin güçlü dayanağı yalnızca işçi sınıfıdır. İlerici işçilerin bu öncü rolünü oynayabilmesi, kendi bağımsız siyasi partilerinde birleşmesiyle mümkündür. İşçi ve sosyalist hareketin bütünleşmesiyle demokratikleşme mücadelesindeki her türlü engel ve ihanet geçersiz kılınacaktır.

Partileşme denilince: İşçi ve sosyalist hareketin gerçek bir partide birleştirilmesini anlamaktayız. Birlik: Hareketin yakın ve uzak hedeflerinde, mücadele yönteminde, örgüt ilkelerinde temellenir. Bu asgari temelde sağlanabilecek uyum devrimcileri birleştirir. Böyle bir birleşmeyi gerçekleştirenlerin organize gücü mücadeleyi sözde bırakmaz; hedeflerine götürür. Aksi halde başına buyruk ve bir türlü partileşemeyen örgütlerden kurtulamayız. Birleşme, sosyal pratiğin reddettiği unsurların dışında aranacaktır. Görev: Bu ödevlerin gerçekleşmesini engellemeye kalan herkesle yorulmadan savaşımdır.

Zaman, bilinçli işçi, ondan yana aydın ve gençliğimizin en ileri unsurları ile nelerin yapıp yapılmayacağını ortaya çıkarmıştır. Bu olgunun dışında bulunan kimi yaklaşımların ve heyecanların yatışarak daha serinkanlı ve gösterişsiz biçimde ele alınacağı düşüncesini taşımaktayız. Partileşme, ama hangi yöntemle? Evet sınıfla, ama nasıl? sorularını dürüstçe cevaplamak gerekiyor.

«Demokrasi, en kısa deyişle, **halkın iktidarı demek**»¹ tir. Toplumların çeşitli evrimlerinde despotluk ve sömürüye karşı verilen sosyal mücadelede eski Yunanlılar, «kendi yönetimlerine bu adı vermişler ve demokrasinin ilk uygulayıcıları olmuşlar tarihte.»² Aynı zamanda «militarist diktanın kanlı bir biçimde uygulandığı İsparta'da hiç bir felsefe, bilim ve sanat başarısı görülmezken, Milet'in devrimci tüccar ve sanayicisinin kurduğu köleci demokratik yaşamın bir gereksinimi olarak felsefe ve bilim doğdu.»³ Batı ve Doğu'daki gelişmeler, «her şeyden önce, sosyal tablodaki bir büyük değişiklik, **burjuvazinin doğuşu** ile yakından ilgilidir. Burjuvazi, o zamanın egemen sınıfı olan aristokratlara karşı, demokratik değerlerin savunuculuğunu üstlenir. 18. yüzyıl, bu bakımdan bir dönüm noktası olur ve mücadele -o yüzyılın sonlarında- burjuvazinin zaferi ile sonuçlanır.

«Burjuva demokrasisi»nin seherindeyiz.

19. yüzyılda demokrasi, tarih sahnesine yeni çıkmış bir sınıfın, işçi sınıfının mücadeleleriyle zenginleşecektir. İşçi sınıfı, yalnız burjuva demokrasisinin sınırlarını genişletmekle kalmaz, yeni bir demokrasi biçimi de önerir: «**Sosyalist demokrasi**».

20. yüzyılda, bu mücadele, dünya çapında boyutlara ulaşır.

Bugün de sürmekte bu görüş ayrılığı: Bir yanda burjuvazinin demokrasi anlayışı, öte yanda işçi sınıfının. Aslında demokrasi inancında birleşen, ancak demokrasiyi gerçekleştirecek araçlarda birbirlerinden ayrılan iki anlayıştır bu. Ne var ki, gerek dünyanın başka toplumlarında, gerekse Türkiye'deki oluşumları değerlendirebilmek için, demokrasinin çağımızda bu birbirinden farklı iki yorumunu bilmek gerekir.»⁴

1 Server Tanıllı, *Devlet ve Demokrasi*, s. 27, Say Yayınları, 4. Basım, 1985

2 Age., s. 27

3 Tuncer Tuğru, *Felsefe Tarihi İlk Çağ*, I. Cilt, s. 13, Sorun Yayınları, 1985

4 Server Tanıllı, Age., s. 29

Bu kısa özetin ışığında, günümüzde şimdi herkesin elini yakan «demokrasi mücadelesi»nden neleri anladığımızı sıralayalım:

Demokrasi mücadelesinin verilebilmesi için, önce toplumda yerini alan maddi güçlerin taleplerinin ortaya çıkması ve bu güçlerin bu yolda örgütlenmeleri gerekir. Birer maddi güç olmalarına rağmen henüz sosyal mücadelede yerini alamayanların, demokrasi mücadelesi vermesi mümkün olamaz. Sosyal mücadelede iki temel sosyal gücün varlığı biliniyor. Bunların ikisi de modern üretimde rolü olan kesimlerdir. Yani: Sermaye sınıfı ile işçi-emekçiler sınıfı. Siyasi mücadeleye sahne olan bir toplumda, başka deyişle kapitalist üretim ilişkilerinin sürdüğü bir toplumda, her iki kesimin de siyasi parti, sendika, mesleki kuruluş, çeşitli dernek, vbg. örgütlenmeleri vardır. Bu örgütlenmelere dayalı akımlar, burjuva demokratik özgürlüklerin çerçevesi içinde rahatça ve her çeşit faaliyette bulunabilmekte; kitleleri ajitasyon, propaganda ve örgütlemeye etkilemekte, yanlarına almak için mücadele etmektedir.

Burjuva demokrasilerinde, üretimde rolü olanların temsilcileri dışında da siyasi akımlar bulunmaktadır. Bunların tamamı hangi adı alırsa alsınlar; son tahlilde mutlaka gericiliğin kefesine ağırlığını koyan siyasi eğilimlerdir; bilimsel adlarıyla: Modern burjuva partisi, karşısında modern proletarya partisi ve bu iki temel gücün arasında yer kapmaya uğraşan, fakat adları «liberal, sosyal-demokrat, demokratik-sol, halkçı, sosyalist, vbg.» olan partiler bulunur. Bunların ise tümü burjuvazinin ağırlığını koyması ya da onların burjuvazinin programını uygulamayı kabul etmeleri halinde bir işlevleri olabilmekte ve iktidara gelebilmektedirler. Bu partilerin tümü bilimsel öğretiyi sulandırmış, onu revize etmeye girişmiş, ne kapitalizmde ne de sosyalizmde karar kılamamış partilerdir. Kadroları, liderleri arasında modern sosyal sınıfların temsilcileri yerine ara tabakaların, küçükburjuvanın (küçük toprak sahibi köylülük, küçük esnaf) ve orta tabakaların temsilcileri bulunur. Bunlar modern burjuva iktidarından biraz daha fazla yararlanmak ve onun verdiği ile yetinmek istemeyen, milli

gelir bölüşümünden -pastadan- aklınca daha fazla pay almayı amaçlayan kesimler olarak adlandırılır. Dünyanın hiç bir kapitalist ülkesinde bu kesimin kendi hayâl ettiği programı ile iktidara geldiği ve onu uyguladığı görülmemiştir. Bu partiler çoğunlukla tekelci sermayenin yedek iktidar gücü -rezervi- olarak rol üstlenebilirler. «Daha adil bir üretim ve paylaşım, hakça, insanca bir düzen, barış ve demokrasi» gibi sloganları birer özentiden ve kamuflajdan ibarettir. Kapitalist üretim ilişkileri ağı içindeki insanlar bu sloganlarda ifadesini bulan fikirlerin hayata uygulanabilirliğini elbette tartmaya çalışır; ama çoğunlukla da tartamazlar. Günümüzden örnek vereceksek: Batı'da Fransa, Portekiz, İspanya, İtalya, Yunanistan gibi ülkelerde adları sosyalist, sosyal-demokrat olan partiler sağın gerçek partileri karşısında kitlelere daha esnek ve yumuşak gelebilecek programlarla iktidara aday olmuşlar, sistemin işleyişi karşısında daha çok NATO yanlısı ve sermayenin çarkını daha iyi işletebilmenin önemini ortaya koymuşlardır. Çünkü buna zorunludurlar. Tekelci sermaye bu türden partileri başka türlü iktidara getiremez. Anılan partiler tekellciğin kolunu bükmek bir yana, sistemin işleyişini emekçilerden yana çalıştırmayı bile başaramamış, işsizlik, pahalılık, çevre korunması, kalıcı bir barış sağlama konularında ileri hiç bir adım atamamıştır. Yalnızca işçi ve demokrasi güçlerinin önündeki kimi yasal engelleri kaldırmış, kaldırmak zorunda kalmış, burjuva demokrasisinin çerçevesini birazcık genişletmiş, bazı reformlar yapmış; ama şoven milliyetçilikte diğer burjuva partilerine taş çıkartacak ataklara kalkmaktan geri de durmamışlardır.

Batı'da durum buyken günümüzde ülkemizdeki demokrasi mücadelesini özetle nasıl ifade edebiliriz? Ülkemizde üretim ilişkileri ve sosyal mücadeleler Batı'nınki ile karşılaştırıldığında nasıl bir yol izlemiştir? Kısaca diyebiliriz ki: Bizde modern burjuva da onun partisi de olmamıştır. Hakim sınıflar genellikle üçlü bir blok niteliğinde karşımıza çıkarlar: Sanayi, tarım ve ticaret burjuvazisi; aralarındaki büyük çıkar kavgalarına rağmen, gerici-tutucu ittifaklarını büyük ölçüde bozamamışlardır. Şimdilerde, sanayi burjuvazisinin istekleri diğerlerinin önüne çıkmış durumda...

Ama koalisyon henüz bozulmamıştır... Bu sosyal sınıfların karşısında yerini alması gereken modern işçilerin partisi ise, anayasa ve yasalarca yasaklanmıştır. Böyle bir yasak ilerici-devrimci bütün hareketleri; burjuva demokrasisinin sınırları dışına itmiştir. Uygulama böyle olunca: İşçi ve emekçilerin gerçek demokratik taleplerini siyasi planda burjuva partileri «temsil» etmeye kalkmıştır. İşte «demok-rasimiz» burada takılmakta, işlememektedir. Örneklersek: DP, AP hakim sınıfların çıkarlarını temsil etmekte; CHP'de sözde bu çıkarlar karşısında zarara uğrayan sosyal kesimlerin çıkarlarını «gözetmekte»dir... Şimdi soralım: Bu nasıl bir demokrasi anlayışıdır? Evet, bu işte böyle bir «demokrasi» anlayışıdır. İşte meydan! İşte şeytan! Hangisini istersen onu beğen! Günümüzdeki durum ise değiştirilmek istenmiş, fakat işler iyice arap saçına döndürülmüştür. Tekelci sermaye gerici-tutucu müttefiklerinden kopabildiği ölçüde kopmaya çalışmakta, Batı finans-kapitalinin dayatabildiği reçeteyi uygulama alanına sokabilmektedir. Günümüzde çerçevesi yeniden çizilen siyasi arenada rol almalarına izin verilen siyasi yapılanmalardan ANAP bu rolünü oynamaktadır. MDP, DYP, RP'si gibileri ise uluslararası tekelciliğin karşısında çıkarları geriletelenlerin feryadını dile getirmektedirler. ANAP, DP ve AP'yle karşılaştırıldığında uluslararası tekelciliğin dayattığı programı, özel şartların da desteğiyle onlardan daha pervasızca uygulama alanına sokmuştur. Uluslararası tekelci sermayenin, ülkemize uluslararası işbölümünde biçtiği rol yalnızca: Pazar olmaktır. Montaja dayalı bile olsa «sanayileşmemiz» onlarca sakıncalı ve tehlikeli görülmektedir; zaten uluslararası tekelcilik ulusal bir sanayinin oluşmaması için elinden gelen bütün kozlarını rahatlıkla kullana gelmiştir. DP ve AP ülkemize biçilen bu kefene boyunlarını usluca uzatmış, uluslararası finans-oligarşisinin isteklerini uygulamaya sokmuştur. Bunu yaparken, geri kalmış bir ülkede, emperyalizmin daha ne kadar etkin olabileceğini; işçiye ve emekçi sınıflara bir şey vermeden dayatılan bir programı aynen uygulamanın «zararlarını» görebilmişlerdir. DP bu konuda «şansızlığa» uğramış, tökezlenmiş (daha doğrusu, onun aşılması bilinçle engellenmiş), yerini alan AP, bu konuda

daha da temkinli hareket etmeyi öğrenmiştir. Evet, geri kalmış ülkelerde tekelliliğin programı uygulanırken yalnızca demagoji işe yaramıyor, en azından yalnızca gezenlere birer lastik ayakkabı vermeyi; işsiz ordusunun bir bölümüne iş bulmayı; şehirlerin gecekonduyla kuşatılmasına gözyummayı; otomatik sanayiini pompalamayı, onun yol yapımı programını uygulamayı; montaja dayalı sanayiiler kurmayı, köprü ve baraj yapmayı, vbg. gerekli kılıyor. Bütün bu görüntüler kapitalist yönelimli ülkelerde yapılanların yanında deveye kulak bile kalmaz.

ANAP günümüzde başta İMF olmak üzere Batı finans kuruluşlarının bütün isteklerini yerine getirmeğe hazırdır. Ama uygulaması, kitlelerin enflasyonun şiddetine dayanabilme gücünü gittikçe kırmaktadır. Kitlelerin, bugün altı yıl öncesine göre, kimi demokratik hakları budanmış; elindeki kitle örgütleri içinden-dışından zaafllara uğratılmıştır. Durum böyle olsa da, kitleler büyük bir uyanış içindedir. ANAP'ın «başarı» grafiği hızla düşüş kaydediyor. Ona «alternatif» aramada karışık bir trafik uygulanıyor. Sermaye kesiminin sağlı-sollu (aslında hepsi sağdadır) partileri, tekelliliğin icazetini alma yarışındalar. İşler daha da kötüye gittiğinde çürüyen halka bir yenisi ile onarılmak istenecek ve «dava» götürülecek...

Burada HP ile SODEP ve birde DSP'nin devreye girmek istemelerine; çeşitli «birliktelik» arayışlarına da değinecek olursak demokrasi mücadelesindeki ilerici bir tutumun kimi dayanaklarını buradan yola çıkarak yakalamış oluruz. Bu partiler yukarda belirttiğimiz gibi, gerçek solun yasaklanmak istendiği bir ortamda ortaya çıkmış, çıkarılmış siyasi partilerdir. Gerek kadrolarında, gerekse programlarında bilimsel öğretilerden esinlenen bir yan bulunmamaktadır. Tekelliliğin liberal kanadı bile bu partilere (kı, bunlar da lâik-liberal partilerdir, yani burjuvazinin liberal siyasal kanadını oluştururlar; liberallikleri de klasik liberal bir anlam taşımıyor; taşıdıkları «sol» yalnızca bir rozettir.) henüz olurunı vermemiştir. Sermaye sınıfının «akıllı» unsurları bu partilerin yönetiminde, kadrolarında yer almamıştır. Ayrıca, bu siyasi yapılanmaya imkân tanıyacak biçimde trenin makasını açmakta ikircikli davran-

maktadır. «Sosyal-demokrat»ların kaypaklıklarını gözardı eden bir kesim ve özellikle de basındaki küçükburjuva unsurlar, sanki bu partilerin iktidara geldiklerinde «devrim» yapacaklarmış gibi reklamlarını yapmakta, yönsüz ve ilkesiz bir yaklaşımla idealizmin bataklığında kulaç atmaktadırlar. Bu, «sol» dedikleri hareket böyle mi iktidar olacaktır? Yazıya dökülmüş hangi programını uygulamaya sokacaktır? Sokabilecek midir? Hakim tekellilik bu yedek iktidar gücüne olurunun verdiğiyse bunun belirtileri nelerdir; ayrıca, bunun diyeti nedir?

Kimi küçükburjuva solcuları bu hareketi «marksist» bir hareket yerine koyarak kıyasıya eleştirmektedirler. Oysa bu tutum yanlıştır. Her siyasi hareketin bir adı ve dayandığı sosyal temel bulunuyorsa, ülke şartlarında «sosyal-demokrat» ya da «demokratik-sol» olarak anılan bu siyasi partilerin de ilkin adlarını koymak zorundayız. Adı: Burjuvazinin liberal, lâik, demokrat partisi olabilecek bu yapılanmalar karşısında, marksist geçinen solun tutumunu ise böyle mi olmalıdır? Kimileri, tekelliliğin gerici-tutucu bütün kanatları karşısında bu hareketi yeniden «umud» yapmak istemektedir. Kimileri, kızın bohçasını alıp gönüllü kaçmasını andıran bir istekle bu hareketi desteklemekte (zaten sıfırı tükettiklerinden başkaca yapacakları yok ya...), kimileri de bu hareketin «bütün sol kesime açılması»⁵ (İngiliz İşçi Partisi'ni örnek göstererek dilemekte...) istemektedirler.

Bu hareketi götürenlerin ise, büyük bir kurnazlıkla bütün solun desteğini alıp iktidara oturabilmenin kolaylığını aramakta; bu arada marksizm ile aralarına kalın ayrılık çizgileri çekmekte; yeri geldikçe de bir ihbar mekanizmasının ipini çekerek paçasını kurtarmak istemektedir. Bu partileri Marksistler açısından: Bir rakip parti yerine koymak en büyük yanılgıdır; bu partileri kendi haline bırakmak onların, program ve kendi kadrolarıyla toplumda yerini almasını istemek; kendilerine Marksist adını yakıştıranlar açısından daha tutarlı olur kanaatindeyiz. Çünkü «sosyal-demokrat» partilerle «marksist» partiler ayrı ayrı

5 Murat Belge, Solun Birliği, Yeni Gündem, 25/1985, s. 3

örgütlenmelerdir; gene bizdeki «sosyal-demokrasi» marksizmden esinlenmemiş bir konuma sahiptir. Avrupa sosyal-demokratların fikirsel etkinliği altındadır. Yerli bir modelin tahlil gücüne kavuşamamıştır. Ayrıca marksistler iki yüzlü bir tutumla bu partilerin tabanına girip, orada etkili olmak yerine, kendi siyasi partilerinin içinde rol üstlenmek durumundadırlar. Böyle yapmaları beklenir gerçek marksistlerden... Kaldı ki marksistlerin 1973 - 77 dönemi gibi bir tecrübesi bulunmasına rağmen yeniden bu kanala hücum etmeleri, siyasi terbiyemiz ve ilericiliğimiz açısından hiçte iç açıcı değildir.

Marksist partilerin burjuva sosyal-demokrat, liberal partileri karşısındaki tutumu ise ayrı bir konudur. Hele gerici-tutucu burjuva partilerinin kitleler önünde iyice yıpratıldığı dönemlerde, burjuvazinin liberal kanadının işbaşı ettirilmesi, temel stratejisi karşısında daha bilimsel bir strateji izlemek zorundalar; eğer bilimden nasiplerini alıyorsa tabii... Ülkede tekeli sermaye güçleri izin verdikleri partileşmeleri ve onun pratikteki kimi görüntülerini aşmaya çalışırken şimdi nasıl bir modeli düşünmektedir? Eski, nisbeten tarihi partileri mi sahneye getirecektir? Yoksa başka bir çözüm peşinde midir? Bu gündemi ayrıntılı öğrenmek için uzun boylu araştırmaya gerek yoktur. Türkiye bir Orta Doğu ülkesidir; ve Asya'da bulunmaktadır. Uluslararası tekeli sermayenin bölgedeki «etkinliği» ise zamanla sınırlı bulunmaktadır. Uluslararası kuvvet ilişkisi emperyalizmin ve yerli ortaklarının aleyhinedir; uzun boylu kalıcılığı yoktur; o, bunun bilincindedir. Asıl bilinç fukaralığı: Onun kalıcılığı üzerine kurulmak istenen görüşte yatmaktadır. (sağda da «sol»da da...)

Burjuvazinin liberal partisine, onun programına ilericilerin vereceği destek; **Duruma göre, geçici ve şartlı bir destektir.** Yani: Burjuva-demokratik aşamaya ulaşmakla sınırlıdır. Bir de onu daha ileri ve demokratik adım atmada etkilemek biçimindedir. Yoksa içine girmek, peşine takılmak, ortak olmak, onu rakip yerine koymak, «marksist» açıdan eleştirmeye kalkmak değildir! Hele, geri kalmış ülkelerde adı: «Sosyal-demokrat» ya da «liberal» olan parti-

lerin, içinde oluşan küçükburjuva hayallerin ilerde nasıl felâketlere gebe olduklarını bildiğimize göre...

Sosyal mücadelede ayrı ayrı konumları olan marksist ve «sosyal-demokrat» hareketlerin sınıfsal ve ideolojik karakterlerini birbirine karıştıran görüşlerin verdiği acı toplumca çok çekilmiştir. Burjuva demokrasisini ayakları üzerine oturtmak, kurallarını işletmek mücadelesinde, ilerici acısından geçerli güvencelere kavuşmak için «sosyal-demokrat»ların programlarına teslim olmak hatadır. Çünkü böyle bir güvencenin kazanılması: Modern üretim güçlerinin toplumdaki yerlerine, ilişkilerine ve sosyal etkinliklerine bağlıdır. Yani öznel istek ya da özlemlerle bir şey değişmiyor. Gelgelelim sermayenin «sosyal-demokrat» bir seçeneğe meyledebilmesi için ortada henüz ciddi bir işaret yoktur; yoksa var da biz mi göremiyoruz?

Gerçekten ilerici-demokrasi güçleri, uluslararası tekelciliğin «sosyal-demokrat» bir seçeneğe meylettiğini söylüyorsa bu, geniş kitlelere karşı örtülü ya da açık baskı rejimlerini uygulamaya sokamayacağının belirtisidir. Her ilerici akım, oluşan seçenekleri doğru tahlil etmek, kendi bağımsız programını uygulamak zorundadır; ve ancak böyle demokrasi mücadelesinde yerini alabilir.

İlerici kadroların bu mücadelede etkin olmaları, anayasal ve yasal güvencelere kavuşmalarıyla pekişir; ayrıca bu mücadele, bir siyasi parti aracılığı ile yapılır. Böyle bir siyasi hareketin ilkin ulusal ve uluslararası insanlık ailesine kendisini kabul ettirebilmesi: İlericilik, devrimcilik adına harekete darbe vuran (vurmaya aday) burjuva ve küçükburjuva sol akımların bütün zararlarının temizlenmesi ile mümkündür. Anayasal ve yasal bir güç kazanan demokrasidışı egemenliğin gerçek demokrasi güçleri ile geriletilmesi ise: Dünyadaki kuvvet ilişkilerine, iç (özellikle de iç) dinamiklerin zorlamasına ve bir de gerçekten ilerici bir partinin sağlıklı «sol»lu burjuva partileri karşısında yerini almasıyla mümkündür. Günümüzde böyle bir süreci yaşamadan, gerçek bir demokrasi mücadelesinde roller üstlenmeden, yasalık kazanmanın hayalleri kendini göstermeye başlamıştır. Yaşanan süreçte gözlemlediğimiz şu: Maddi temeli bulunan tarihsel-sosyal ilerleyişin önde gelen kadroları ile onun gö-

rüşlerini ayıklamak; onlarla organik bir ilişkilerinin olmadığını ısrarla vurgulamak; mevcut anayasal ve yasal «teminatları» yeterli saymak; ve böylece egemen tekelliliğe: «Bak birader, sakın benden korkma, ben öylelerinden değilim. Sen yalnızca bana izin-ruhsat ver, gerisine karışma..» denmektedir. «Anayasa sosyalizme açıktır», «güler yüzlü sosyalizm», «süper-güçler», «Marx da aldanmıştır..», «yeni-sol», «tam bağımsız, üs ve tesislerden arınmış, demokratik sosyalizm», vbg. tekerlemelerle ülkedeki ilerici-devrimci birikimi inkâr ve reddetmek; kimilerini «kurtarmada» acaba hangi işe yarayacaktır? Geçmişte yaramadı da...

İlkel büyük sermayemiz, bu türden istekler karşısında geçmişte de çeşitli kanallar açmış, bunda bir kusur işlememiş, sonradan siyasal-ekonomik bunalım boy verince kendisini oksijen çadırına, böyle ham hayalleri de «cennete» göndererek, anayasal ve yasal «güvencelerin» ne menem şey olduğunu bütün dünyaya göstermiştir. Kimilerinin tekelciliğin tuzağına «bile bile lades» mantığı ile yaklaşmalarını: Tarihsel ayıplarını örtmek -örtebilmek- için alelacele «atılım» yapmalarını, eskiden de olduğu gibi, hayra yoramıyoruz. Bir yandan kendilerinin işçi sınıfı partileri! olduklarına ilişkin mantıklarını çürütmek istemezken, öte yandan da ilerici-devrimci kimi kadroların bu türden akımlar aracılığı ile oyalanması fikrini haklı çıkarmak doğrultusunda yoğun çaba gösteriyorlar. Bu «fikrin» ise hangi cilalı aklın ürünü olduğunu, hangi masada planlandığını çok şükür biliyoruz.

Burada ayrıca, «sosyal-demokrat»ların teori ve pratiklerinden farklı bir tutum izlemeyen «marksist»lere de değinmek zorundayız. Böyleleri tüziik ve programlarına çok ileri ülküleri kaydetseler de, «sosyal-demokrat»lara tabi olmuş, ipotek koyma yarışında onlara bol avans vermiş, onun iktidarıyla perdenin kendilerine de açılacağını hayâl edip durmuşlardır. Çünkü bu iki hareketteki kadroların sınıfsal ve ideolojik karakteri aynıydı: Küçükburjuva! Böyleleri elbette tabii olarak CHP (şimdi de yeni izleyicilerine)'ne kur yapacak, hem kendilerinin hem de onların birer siyasî hareket olmalarını engelleyecekti.

İşte böyle bir senaryo, «demokrasi» adına sahnelenmiştir. Ülkede tekelliliğin sağlı-«sol»lu partileri, «demokrasimizi» kendi siyasi emellerine uygun biçimde işletmiş, ilerici-devrimci kadroları da bu göstermelik oyuna kurban etmiştir. 70'li ve 80'li yıllarda yaşanan ve aşıl原因ayan siyasal-ekonomik bunalımın, dramın, tarih önündeki en büyük suçluları: AP ve CHP gibi partilerin liderleri ve kadrolarıdır. **Fakat, millî piyangoğun büyük ikramiyesi ilerici gençliğimize çıkarılmış; çöküşün faturası ise işçi ve emekçi halkımıza ödetilmiştir.** Sağlı-sollu çapsız, kaşarlanmış siyasi ölümlerin yeniden ortaya sürülmesi karşısında insan bunları söylemekten kendini alamıyor.

«Modern uygarlığın Devrim anlamı, Demokrasinin cildiye alınması, hayatta gerçekleşmesi'dir. Demokrasi ancak, işçi sınıfının DEMOKRATİK haklarını kanunlar çerçevesi içinde, sebatla, sabırla, bıkmadan usanmadan aramayı ve almayı bilen bir siyasi partinin varlığı ile gerçekleşir.»⁶

FAŞİZM VE ANARŞİZM

Faşizm ve anarşizm üzerinde gerek tanım, gerekse bu belaların giderilmesi yolunda değişik görüşler var. Bu yazının görevleri arasında faşizme ve anarşizme ilişkin «akademik» bir incelemeye yer vermek bulunmuyor. Şüphesiz dileyen konu üzerine her türlü araştırmayı yapabilir.

Faşizm, «Finans kapitalin en gerici, en şovenist, en emperyalist unsurlarının açık, terörist diktatörlüğüdür.»⁷ tanımını genel ve yaygın bir tanım olarak geçerliğini korumakta; ayrıca, «emperyalizm bilinmeksizin faşizmin ne olduğunu bilemezsiniz.»⁸ diyen görüş konuya açıklık getirmektedir. Faşizmin genel tanımı ve onun sınıfsal karakteri üzerine düşünce birliği gittikçe netleşiyor. Açık ve örtülü faşist diktatörlükleri yaşayan ülkelerin deneyleri gösteriyor

6 Dr. Hikmet Kıvılcımlı, *Bilimsel Sosyalizmin Doğuşu*, s. 167, Tarihsel Maddesellik Yayınları, 1970

7 Togliatti, *Faşizm Üzerine Dersler*, s. 24, Ser Yayınları, 1978

8 Age

ki, «faşizm farklı ülkelerde farklı biçimlerde olabilir. Farklı ülkeler kitlelerinin de farklı örgüt biçimleri vardır.»⁹ Özet bir anlatımla tarihte, İtalya, Almanya, Portekiz, İspanya, Bulgaristan vb. ülkelerdeki uygulama açık faşist diktatörlüklerin başlıca örnekleri arasındadır. Parlamenter demokrasi, askerî diktatörlük, polis devleti, faşizm ve bonapartizm birbirinden farklı burjuva yönetim biçimidir. Her baskı düzenini faşizm olarak nitelemek yanlıştır. Gerek kapitalist gerekse geri kalmış ülkeler çağımızda siyasal-ekonomik bunalıma bağlı olarak faşizm tehlikesi altındadır. Çünkü emperyalizm, ideoloji, devlet, coğrafya, pazar olarak evrensel planda yeterince kurumlaşmıştır; fakat, siyasal-ekonomik bunalımlarını bir türlü aşamayacaktır. Bunalımı nisbeten aşması için de, onun rahat nefes alacağı ortamın hazırlanması gerekecektir. Gelişmiş kapitalist ülkelerde dahi, demokrasi güçlerinin bu kadar güçlü ve kurumlaşmış olmalarına rağmen faşizm tehlikesi gene gündemden inmiyor; yeri geliyor en tabii demokratik talepler askıya alınmak isteniyor; demokrasi boğuma getirilebiliyor. Sermaye sınıfının parlamentolu, parlamentosuz oluşu, onun ideolojik ve sınıfsal niyetlerini değiştirmiyor. Faşizm tehlikesini bir istek niyet işi değil, büyük sermayenin açmazının doğal bir sonucu olarak görmek gerekiyor. Faşizmin sarıldığı milliyetçi, şoven demagoji silahının tek hedefi vardır: İşçi ve demokrasi güçlerinin sesini kesmek, ilerici partilerin çanına ot tıkamak. Faşist terörü haklı göstermenin kılıfı: Bilimsel öğretiye karşı çıkmasında ve isteri derecesindeki sosyalizm düşmanlığında ifadesini bulur.

Faşizm, «emperyalizmin tarihsel gelişiminin kaçınılmaz bir basamağı»¹⁰ değildir. «Tekelci egemenlik ve tahakküm eylemlerine özgü bir çaba olan demokrasiyi yok etme eylemlerine bakıp, faşizmin kapitalist egemenlik biçiminin, emperyalist aşamanın koşulları altındaki «her koşul altında» geçerli ve olanaklı biricik biçimi olduğunu düşünmek yanlıştır.»¹¹

9 Age

10 Age

11 Engels Enstitüsü, *Temel Eğitim Dersleri*, s. 175, 76, 77, Sorun Yayınları, 1979

«Tersine, faşizm büyük sermayenin zaafının, yetersizliğinin bir ifadesidir. Çünkü, faşizme yönelik büyük sermaye, geleneksel olanaklardan yararlanarak, halk kitlelerini, özellikle de işçileri kendi amaçları doğrultusunda kullanamayacağını kanıtlamaktadır. 1933’de ve hemen önceki yıllarda, emperyalizmin bunalım belirtilerinin arttığı dönemlerde bu bunalımın sonucu devrimci hareket canlanmış, reform politikası iflas etmiş, kitleler üzerindeki etkisini tamamen yitirmişken, büyük sermaye Hitler’e ve açık teröre baş vurmaktan başka yol bulamamıştır.»

«Öte yandan faşizm, işçi sınıfının zayıflığının ve yetersizliğinin de bir belirtisidir. Çünkü işçi sınıfı gerek bölünmüş olması, gerekse sağ sosyal demokratların etkisi altında kalmış olması nedeniyle, emperyalizmin zayıflığından yararlanarak onu yıkmayı başaramamış, ayrıca demokratik ve toplumsal hakların savunulması için faşizmin yolunu tıkamayı başaracak birliği kuramamıştır.»¹²

Konunun özet açıklaması karşısında faşizme çeşitli fantezilerle yaklaşıp «akademik» çalışmalara başvurmak niyetinde olanlar elbette çıkabilir. Genel ve evrensel bir olgudan hareketle ülkemizdeki 100 yılı aşkın demokrasi mücadelemize ad koymak konusunda tereddüte düşenler de olacaktır. Oysa niyetimiz, fantezi yaratmak, akademik çalışma yapmak, ad arama yarışında zırvalamaktan çok, faşizm tehlikesinin yolunu tıkamaya çalışmak olmalı. Kimileri, günümüzde demokrasidışı uygulama karşısında, «sosyalist parti» «kurulması» fikrini işlerken: «İktidara kan kusturacağız»,¹³ demektedir. Şüphesiz her yiğidin bir yogurt yiyişi vardır; işin bu türden lâfını edenlere uzun boylu söylenecek şey yoktur. Geçmiş tarihimizde faşizm tanımını ile ona karşı yapılacak mücadele hakkında ciltlere sığmayacak yazılar yazıldı. Bunlar ilerde «devrim müzesinde» sergilenecek nitelikte çalışmalar arasındadır. Ayrıca, bir dönemin konu hakkındaki tartışmalarından sonra çok şükür şimdi «demokrasi» üzerinde karar kılınmıştır; ve herkes demokrasi istemektedir.

¹² Age, s. 175, 76, 77

¹³ M. A. Aybar, Cumhuriyet Gz. 15.3.1988

Bilimsel öğretiyi savunan ve içtenliklerinden şüphe edilmeyecek pek çok demokrat, ilerici ve devrimcinin, kısaca faşizm tehlikesine yüzde yüz karşı olan kadro ve örgütlerin varolmasına ve birbirleri arasında derin ayrılıklar bulunmasına rağmen gereken bütünlüğün yaratılamadığı ülkede, demokrasi için verilecek mücadelenin yalnızca bireysel ve sonuçsuz direnişlerle yürütülemeyeceği açıktır.

İşçilerin ilerici partisinin oluşturulması fikrinin, hukukî olanlarının yanısıra anılan, en tehlikeli düşmanlarından birinin adı da anarşizmdir. Kimi zaman siyasal ve örgütsel düzeylerde boy veren anarşizm, hakim güçlerce ustalıklı sömürü aracı yapılmakta ve sosyalizmin karşısına eşdeğer olarak anarşizm yerleştirilmektedir. Geniş kitlelerin ülkemiz ilericilerini hakiki kimlikleriyle hayatın içinde gördüklerinde yıkılacağına inandığımız bu sömürünün etkinliği inkâr edilemez. Anarşizmi besleyen güç, sistemin iktisadi, sosyal ve siyasal yapısıdır. Bunu, gerici-tutucu partilerin sözcüleri de bilirler. Faşizm ve anarşizm tehlikesi küçümsenmemelidir; bu iki kardeş akım, işçi ve demokrasi hareketinin önündeki her ileri adımı köstekleyen tuzaklardan en önemlileridir.

«Halk kitlelerinin tarihte oynadıkları tayin edici rolün inkârı; devrimci mücadelede işçi sınıfının partisinin yol göstericiliğinin kabul edilmemesi, anarşizmde karşılaştığımız bir tavidir. Anarşizmin daha çok «kollektivist» ve «temel de demokratik» olanı için de geçerli bir doğrudur. Bu her iki anarşist akım, işçi sınıfının merkezi ulusal bir partisi olması zorunluluğunu kabul etmezler; bu da halkın, yüksek düzeyde örgütlenmiş ve merkezileşmiş sömürücüler karşısında elinin kolunun bağlanması demektir. Anarşizmin bireyci-terörist biçimi, burjuvazinin «Führer» (Başbuğ-Önder) fikirlerine çok uygun düşmektedir... **Anarşizmin temsilcileri, halkı küçümser, halk kitlelerinin örgütlenmiş ve disiplinli bir eylem birliği içinde toplumsal ilerlemeyi sağlamalarını istemezler ve tüm kurtuluşu bireysel terörcü eylemlerde, ya da bazı grupların, «devrimcilerin» öznel girişimlerinde ararlar. Bu nedenle her türlü merkezi otoritenin dağıtılmasını, özellikle politik oto-**

rite organlarının, işçi sınıfı partisinin oluşmasını istemezler. Böylece «mutlak «özgürlüğün» ön koşullarını sağlayacaklarını düşünürler.

«Anarşizmin işçi sınıfının devrimci mücadelesine verdiği zarar şöyle özetlenebilir: Bir kere, işçi sınıfının ya da halk kitlelerinin devrimci mücadele için örgütlenip harekete geçirilmesinin engellenmesi demek, devrimci hareketi zayıflatmak, onu kapitalizm karşısında çaresiz bırakmak demektir. Öte yandan, tekelci sermayenin egemen çevreleri anarşist eylemlerden yararlanırlar; demokratik hakları kısıtlamakta işçi sınıfına ve onun önderi olan partilere karşı her türlü baskı önlemlerini almakta gecikmezler. Günümüz pratiği bunu her an kanıtlamaktadır.»¹⁴

Faşizm ve anarşizm tehlikesi karşısında evrensel ve ulusal planda çarpıcı örnekler sunmak mümkün. Özellikle 12 Mart ve 12 Eylül dönemlerinde yaşanan «ara rejim» uygulamalarında, bu tehlikenin neye malolduğunu toplumca öğrenerek yaşamış bir halk olarak, bu iki tehlikenin asıl nedenlerini doğru olarak kavramak zorundayız. Faşizm ve anarşizmi besleyen şartlar ve fikirler vd. kimilerine göre farklı gösterilmek istensede, yanılmamak, onlara prim verip göz kırpan, besleyen odakları ve onların açmazlarını tanımak zorundayız. Bu odakların sağda ve «sol» da olması, tanımamızı güçleştirip değiştiremez. Geri kalmış her ülkede, uluslararası tekelci sermaye güçleriyle yerli ortakları, halk kitlelerinin uyanışlarını, toplumun demokratikleşmesini istemez. Onlar sömürülerini pekiştirmek için faşizm ile anarşizmin sırtını daha çok oksayacaktır. İşte ABD emperyalizminin dünyada ve Orta Doğu'da giriştiği kıskırtmalar. Bunların Hitler'inkinden masum olduğunu kimse söyleyemiyor.

14 Engels Enstitüsü, Temel Eğitim Dersleri, s. 304, 305, Sorun Yayınları, 1978

EMPERYALİZMİN OYUNLARI KARŞISINDA İLERİCİ HAREKETİN TUTUMU

Toplumun demokratikleşmesinde çok yönlü mücadele biçimlerinden biri de şüphesiz demokratik kitle hareketleridir. Sosyal mücadele tarihimizde, resmi görüş farklı düşünse de, kütle mücadelesi yolu ile elde edilen kazanımlar hayli kabarık ve ilginç bir gelişme göstermiştir: 31 Ocak 1961 «Saraçhane Mitingi», 1961 Anayasasındaki sınırlı işçi hakları ile 274 ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi ve Grev Kanunlarının çıkmasını; 15/16 «Haziran Direnişi» adı geçen kanunları geriye doğru değiştirmek isteyen girişimlerin engellenmesini, çıkarılmak istenen kanunun kadük kalmasını etkilemiştir. Günümüzde ise 22 Şubat 1986 «İzmir Mitingi», yalnızca işçi ve demokrasi güçlerini sindirmeye aday hesapların geriletilmesini sağlamıştır. Eğer bu miting 100 bini aşkın bir kütleyi alanlara çekemeseydi; tekelci sermaye güçleri, demagojilerini sürdürerek, işçi ve demokrasi güçlerinin aleyhine yeni bir engeli koymayı düşünecekti. Organize demokratik kitle hareketleri, iç ve dış gericiliğin emekçiler üzerindeki baskı ve demokrasidışı uygulamaları geriletken, işe yaramaz duruma getiren en etkili mücadele biçimidir. Gericiliğin sistemli ve yanıltıcı çarpıtmalarla demokratik karakterli kitle hareketlerine karşı çıkmaları doğal ve anlaşılır bir şeydir.

Demokratik kitle hareketlerinin kötüye kullanılmak istenmesi, kitle hareketlerinin küçükburjuva hayallerle sömürülmesi, işçi ve demokrasi güçlerinin aleyhinedir. Dünyada işçi ve demokrasi güçlerini kendi zaafalarına dayanarak dağıtmak; sosyal gelişmeyi bütünüyle değilse de nisbeten geriletmek; insanlığı uluslararası tekelciliğin sömürüsünde maddi-manevi açmazlara itmek daima rastgelen olgular arasındadır. Endonezya, Şili, Arjantin'in demokrasi arayışları öğretici derslerle doludur. Anılan ülkelerin ilerici-devrimci kadroları, oynanan oyun karşısında daima şu soruları sormuş:

- İşçi birliği cephesi mi
- Vatan cephesi mi
- Halk cephesi mi

- Ulusal kurtuluş ittifak politikası mı
- Emperyalizme karşı birlik cephesi mi
- Sömürgeciliğe karşı kitle mücadelesi mi
- Devrimci hareket burjuva demokratik karakterli mi
- Proleter karakterli bir hareket miydi
- İşçi sınıfı hareketinin küçükburjuvaziye ve burjuva demokratik haklara karşı tavrı ne olmalıydı?

Biçiminde «arayışlarla» büyük bir zaman ve kadro kaybetmiş; ama gene de geçerli çözümleri bulamamışlardı. Halkların kırılmasını önleyemeyen bu «teorik» tartışmalar, emperyalizmin planlarının uygulanmasından öte bir işe yaramamıştır. Geri kalmış ülkelerde bilimsel öğretinin öğrenilip kavranabilmesi, kavram kargaşalığı, sosyal ve ulusal kurtuluş için özümlememiş sihirli formülasyonlar ve hareketin içinden - dışından sürekli parmaklanmasıyla açmazla itilmiştir.

Mücadeleye temel oluşturacak sosyo-ekonomik yapısal özellikler yanında bu ülkelerdeki işçi ve demokrasi güçlerinin teori, örgüt ve eylem konusunda durumları neydi? İlerici hareketlerin beyin kadroları ve kurmay heyetleri hangi düzeyde donatılmıştı? Parti, sendika, gençlik örgütleri, meslekî kuruluşlar neleri düşünüyordu? Örgütlerin çalışma biçimleri, strateji ve taktikleri neydi? Kadrolarının temel özellikleri, sınıfsal ve ideolojik karakterleri nereye dayanıyordu? Ülkelerinin demokratikleşmesi için nasıl bir çalışma yapmışlardı? Programlarının ana ilkeleri neydi? Bunları kapsamlı incelemek gerekiyor. Bu sorulardaki yanılğı işaretleri ile kadroların çapsızlıklarını bir kenara bırakıp suçu tek yanlı emperyalizmin oyununa bağlayan görüş zavallı bir görüştür.

«Sınıf mücadelelerinde, kütle hareketlerinde, devletlerin çatışmasında ve belli bir dönemdeki benzer olaylarda; sınıfların görevlerini ortaya koyacak, mücadelelerini yönetecek çeşitli hareketlerin liderliğini yapacak, ordulara savaşta komuta edecek kimselere her zaman gereksinme duyulur. Ve bu kişiler ortaya çıkmakta gecikmezler. Seçkin ritelikleri, genel insan kütesinin arasından sıyrılıp çıkma- larını ve kütlelerin eylemini etkileyen görevleri belirleyip

kararları almalarını olanaklı kılan yerlere gelmelerini sağlar. Her dönem ve sınıf kendi benzeri kişileri ortaya çıkarır. Seçkin (ileri gelen) kimseler, dönemlerinin ve sınıflarının özgül yanlarını en belirgin ve canlı biçimde yansıtan kimselerdir. Ve yaşadıkları dönemin gereksinmelerini öteki insanlardan daha derinlemesine dile getirirler. Kuşkusuz, sınıflar ve partiler, devletler ve ordular, her zaman seçkin kimseler tarafından yönetilmemişlerdir. Tarih boyunca, olayların zoruyla ön plana çıkan bir çok zavallının krallık tahtına kurulduğunu ve bir çok kafasız insanın orduların ve partilerin başına geçtiğini görüyoruz. Ama genellikle, bu tür kimseler, olayların akışıyla ortadan silinip giderler. Oysa, gerçek seçkin liderler olayların akışına kişiliklerinin ve karakterlerinin damgasını vurmaktan geri kalmazlar.»¹⁵

Ülkemizdeki partileşme arayışları üzerine yapılan «tartışma» ve «öneri»ler karşısında, kimi teori ve pratiklere ilişkin ayrıntılı ve çarpıcı örnekleri daha da çoğaltmak mümkün.

Türkiye'nin büyük sermaye güçlerinin engellemeleri nedeniyle demokrasi mücadelesinde kendini yenilemesi, geliştirmesi bir hayli zordur. Bilimsel dünya görüşünün karşısında, idealizme dayalı sermaye sözcülerinin ıskelliklerini sergilemekten ve demagojiye başvurmasından başka bir seçeneği yoktur. Sermaye sınıflarının iktisadi temelleri de çürüktür. Burjuva demokratik karakterli reformları yapmamıştır. Onu buna zorlayacak irade de oluşmamış, etkili olamamıştır. Toplumun beklentileri, demokratik talepleri, kimi reformların gerçekleştirilmesi görevi, işçi ve demokrasi güçlerinin ittifakına kalmıştır. İktidarı elinde tutan güç, ulusal ve uluslararası planda çözümü imkânsız sorunlarla karşı karşıyadır. Dış pazarı yoktur. Bunu yaratabilmesinin maddi temeli tıkalıdır. Varolan da Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerindeki gibi taşaronluk rolleri, sermayenin açmazını kısa sürede rahatlatmaya yetmeyen girişimlerdir. Kurduğu sanayii montaja dayalıdır. Tüketim ve ara

15 V. Kelle - M. Kovalson, *Tarihsel Maddecilik - Marksist Toplum Kuramının Ana Çılgıları*, s. 366, 367, Öncü Kitabevi Yayınları, 1978

mal üreten sanayi, dışa bağımlıdır. Ulusal bir sanayi kalmamıştır. Varolanlar da iç ve dış sermaye ile kötü bir bürokrasi ve işletmenin yönetiminde köretilmektedir. Türkiye sanayisinin kredi alması güçleşmiştir. NATO isteklerine bağlı askeri gücü ağır giderlerle yüklüdür. İşsizliğe, istihdama bir çare getirilememiştir, getirilemeyecektir. Nüfus hızla artmaktadır. Siyasal iktidar toplumsal uyanışı durdurmanın imkânına sahip değildir. Yeraltı ve yerüstü kaynakları kötü kullanılmaktadır. Eğitim politikası düzene uygun kafalar yetiştirme yönündedir. Emperyalist Batı'dan aktarma yozluklar insanımızın yabancılaştırmasını hızla artırmakta ve açmazlara itmektedir. Fukara halkımız spor anarşisi, seks, TV, video, reklam ve çeşitli sansasyon haberleri ve din sömürüsü yapan bezirgânların sistemli propagandalarıyla uyutulmak istenmektedir. İşsizlik, pahalılık artık dayanılmaz ölçülere ulaşmış; bunalım kalıcı olmuştur. Kapitalist dünya Türkiye'yi kurtarmak istemez. Niçin istesin? Onların ülkemize biçtiği rol yalnızca pazar olmaktır. **Ekononisi, siyaseti, ahlak ve moral değerleri, bütün kurumları hızla aşınan ve çürüyen bir toplumda faşizm ve anarşizm tehlikesi olmasın da ne olsun?** İç ve dış gericiliğin kitle tabanı oluşturmada girdiği yöntemler geliştirilmiş, ilerici-demokrasi güçlerinin kitle tabanı ise dağıtılmak istenmiştir. Ülkemizde bu emperyalist oyun devam ettirilmek istenmektedir. Gücsüz ve çaresiz bir az gelişmiş kapitalizmin bağışlayıcı kolları arasında nasıl bir demokrasi mücadelesi yapılacağını saptamak bilgi ister, yürek ister, donatım ister, adam ister!

EKONOMİZMİ VE TEORİZMİ AÇIĞAVURMAK

Bir dönemin sendikal-siyasal mücadelesi ile gençlik ve meslek kuruluşlarında hakim olan «devrimci» mücadele anlayışları, ayrıntılı değerlendirildiğinde: Türkiye solunun dinamiği ve açmazları açıklıkla görülebilir. Yalnızca varolan dinamiği öne çıkarıp aşındıran akımların tarihsel ayıbını politik açığa vurmalarla sergileyerek onlarla hesaplaşıldı-

ğını söyleyemiyoruz. Sendikal-siyasal alanda sorumluluk listelenen akımlara karşı içinden ve dışından çeşitli eleştiri ve uyarıların yapıldığını biliyoruz. Muhataplarının hoşuna gitmeyen bu gerekli tavır, çeşitli spekülasyonların kapısını açmış olsa da asla ihmal edilmemelidir. Sendikal mücadelede ekonomizm¹⁶, siyasi mücadelede sağ ve «sol» revizyonizm¹⁷ tehlikesine karşı uyarı-eleştiri görevini yerine getirmeye çalışanlar, daima eksik olmamıştır. İşçi hareketi içinden yükselen ilerici muhalefet, sendikacı-uzman ittifakı doğrultusunda boğulmak istenmiş, sorun ilerici işçilerin işyerlerinden atılmalarına kadar götürülmüştür. Oysa sendikaların sermaye ile yaptığı şey, alt tarafı bir uzlaşmaydı. Bırjuva ve küçükburjuva sosyalizmi, bunu «sınıf mücadelesi» yerine koymuş, «sınıf uzlaşmasını» sözde «reddetmişti». Daha sonra hayat, neyin «mücadele», nelerin «uzlaşma» olduğunu öğretmede gecikmedi. «Devrim» türküleri söylemenin kolaylığında: «Geldik, geliyoruz, ezdik!» nakaratları arasında, yeri geldiğinde, ekonomik mücadelede gerekli uzlaşmaların önemi gözlerden kaçırılmış; hesapsız, teorisiz coşkuyla sendikaların işlevlerine darbe vurulmuştur. Öte yandan gerek sosyalist hareket, gerekse bunun parçası olan ve 12 Mart 1971 sonrası eksikliği gün gibi kendisini hissettiren Parti konusunda tıpkı bir talan zihniyeti ile harekete geçilmiş; «Tek Parti, Tek Sendika, Tek Gençlik Örgütü»¹⁸ önerisi ustaca minder altı edilmiştir. Sendika, parti ve gençlik örgütlenmelerinde enflasyona varan girişimler düşmanca bir mekanizma yaratılarak pompalanmış, böylece eloğlunun istediği parçalanmalar yaratılabilinmiştir. Bu çifte yanlışlık hangi masada planlanmış olursa olsun kimlere yaradığı bugün daha net olarak anlaşılmıştır. Örgütler anarşisinin yaratılmasında, teori, örgüt ve slogan ayırımı yapılamaz. Böyle bir anarşinin hangi sosyal güçlere ve onların niyetlerine hizmet etmiş olduğuna bakılır.

16 A. Nesin, *Büyük Grev*, Nesin Vakfı Yayınları, 1978

17 Dr. H. Kivılcımlı, *Uyanmak İçin Uyarılmalı... Tarihsel Maddecilik Yayınları*, 2. Baskı, 1970

17 S. Ö. Oportünizm Yargılanıyor, Sorun Yayınları, 1978

18 A.g.e., s. 105

/ Pratik ekonomik mücadeleyi, en basit işçi hareketini, kendiliğindenliğin girdabında harcayanlar: Umutsuz «sol»ların öfkeli bireysel terör duygularının kamçılanmasında da etkili rol oynamıştır./Ayrı örgütlerde bulunmalarına, farklı teorileri savunmalarına, değişik eylemlerine rağmen ortada birbirine zıt ve çelişkili bir durum yoktur. Aksine birbirine benzer bir durum söz konusudur. Bu türden «devrimciler» aynı yanlışlığın ipini çeken bilim dışı ikiz kardeş akımların temsilcileridir: **Ekonomizm ile terörizm**. İşçi sınıfı hareketi ile sosyalist hareket, her türlü kendiliğindenliği aşip birbirini tamamlayan birleşmeleri sağlayamıyorsa, herkes birbirini suçlayacak dayanaktan yoksun demektir. Çünkü bu gerekli iş başarılamayınca artık olup bitenlerin bu düzeyde seyretmesi doğal karşılanacak demektir. Geri kalmış bir ülkede, umutsuz ve öfkeli «sol»ların bir çıkış yolu bulabilmelerinin ilk şartı: **Güçlü bir işçi partisinin oluşturulmasından geçer**. Bu görev yerine getirilememiştir; öte yanda bireysel teröre, anarşizme, goşizme ve her türlü serüvenciliğe «karşı» olduğunu söyleyenler işi yalnızca lafta bıraktığından başka bir kötürümlüğün açmazına düşmüştür. Bu iki «farklı» akım: Teorisiz, ufuksuz, kariyerist ve çapsiz kadrolarıyla, sosyal-tarihsel birikime ipotek koyma yarışında, her türlü kendiliğindenliğe boyun eğme açmazına girmiş, ne 12 Mart'dan ne de 12 Eylül'den gerekli bir sınıfsal ders almıştır. Basındaki «tartışma» ve «öneriler» bunun kanıtıdır. Ayrıca, bu iki akım, ne ilerici ne de devrimci olarak tanımlanabilir. Bu türden çifte açmazlarını aşamayan Türkiye solu, günümüzde, «birleşik parti-blok parti» cankurtaran simidine sarılmıştır.

ABD emperyalizminin dünya ve Orta Doğu halklarına dayattığı baskı ve terör ortamında, her türlü bilim dışı akımın ortaya sürülmesi, olağan ve raslantı değildir. Geri kalmış ülke'lerin, kendi geriliklerini aşma mücadelesinde, iç dinamiklerini nasıl değerlendirecekleri, nelere dikkat edecekleri başlı başına bir inceleme konusudur. Bu, iç dinamiklerin etkileyici gücü sosyalizm adına hareket ettiğini söyleyen bu türden tehlikeli akımların varolması, aşılması, bize-hepimize, devamlı terör ortamının kışkırtılacağını öğretiyor.

Ekonomizm ile terorizm, toplumun demokratikleşme-
sinde tehlikeli bir ayak bağıdır. Hayat bu akımlarla hesap-
laşmayı, onu mahkûm etmeyi, bir defa daha (geçmişte ya-
şamış olduğu gibi) ona bir «altın çağ» yaşatmamak için
elden gelen bütün araçlarla açığa çıkartıp zararını aza in-
dirmeyi öğretiyor. İyi kötü politik bilince ulaşmış halk kit-
leleri, politik açığa vurmalara kulak vereceklerdir. Ciddi
kadroların bu kaygısı yankı uyandıracak, suskun gibi görü-
nen kitleyi hareketlendirecektir. Ne iç ve dış gericiliğin bas-
kısı, ne de ilerici hareket içindeki bu çifte açmaz akım, po-
litik açığa vurmayı engelleyemez.

Ülkedeki sosyal muhalefetin yeterince kurumlaşama-
yışı, biraz da bu nedenle geciktirilmektedir. Buna bağlı ola-
rak işçilerin ilerici partisinin ve onun kurmaylığının yara-
tılamayışı karşısında ABD emperyalizmi ile işbirliğine ist-
ekli yerli büyük sermaye güçleri, solun kendi açmazlarını
aşamayışına yardımcı olmakta, çeşitli bahanelere sarılarak
ve doğal olarak, yeni yeni baskı ve terör yöntemlerini tez-
gahlayabilmektedir. Son yıllarda yaşanan demokrasidışı uy-
gulama, anayasası, yasaları, siyasi partileri, bürokrasisi
başta olmak üzere bütün kurumlarıyla bir değişim ve dönü-
şüm isteklerinin arifesindedir. Bu değişim ve dönüşümlerin
tek başına yazılı muhalefetle gerçekleştirilmesi düşünüle-
mez. Aydınların muhalefeti, demokrasidışı uygulamaları ge-
riletemez. İşçi ve emekçi sınıfları örgütlemek görevinden
kaçan bu türden bir aydın muhalefeti, geçmişte olduğu gi-
bi günümüzde de gerici-tutucu güçlerin işini kolaylaştırma-
ya yardımcı olur. Kütleyi duyarsız gösteren, işçi ve emek-
çileri suçlamaya varan görüşler, aslında kendi teslimiyetçi
görüşlerinin özürünü dile getirmektedir. «Günümüzde
emekçi halkımızın tükenmeyen enerjisi ile sağduyusuna gü-
venmek, böyle bir temel dayanağı asla gözardı etmemek,
yalnızca ona dayanmak sorumluluğu öne çıkıyor.»¹⁹

Sendikalar geniş tabanlı kitle örgütleridir. Buralarda
doğal olarak, her türlü akımın temsilcileri rahatlıkla bulu-
nabilir. Geçmişte, kim zaman sendikalarda ekonomizmi yü-

celten her türlü görevlinin at oynatması tehlikesine karşı işçi sınıfı yeterince uyarılamamıştır. Bu yüzden en ileri sloganı haykıran öne fırlamış, kürsü bülbülleri çoğalmış, örgütsüz kitlelere kötü ajitasyon yarışı moda olmuş, hareketin hakiki önderleri tasfiye edilmiş, kadrolar arasına türlü spekülasyonla düşmanlıklar sokanlar harekete sızmış, eylem kaçakları birer demagog «önder»liğe soyunmuş ve işbaşı yapabilmıştır. Aynı tehlike gelecekte de kaçınılmaz olarak yeniden işbaşı yapmak isteyecektir. Çünkü ülkemiz geri kalmışlığın bütün tortularını, ABD emperyalizminin yol göstericiliğinde, bağrında taşımaktadır. «Türkiye 1947'li yıllarda imzalanan ilk ikili anlaşmadan bu yana her geçen gün artan bir ölçüde «Yeni Amerikan Mandacılığı» anlayışının yörüngesine oturtulmasına çalışılırken, (...) «Sahte Operasyon»larla «Devlet Terörü» düzenleyip tüm güçleriyle halkın sosyal uyanışını engellemek için tertiplere girişmişlerdir. Zaman içinde emperyalist çıkarlara uyarlı bir uydu kapitalizmin maşalığını yapan İŞKENCE'cilerin ard niyetleri ortaya çıktı...»²⁰ Bu oyunu bozmak gerekiyor. Ülkedeki ilerici-devrimci birikimi küçümsemeden işçi, emekçi, aydın ve gençlikten oluşan insanımızın neleri yapmaya yeterli olduğunu hesaba katmalı; onların saygınlığına, içerde ve dışarda, gölge düşürülmemelidir. İç ve dış gericiliğin işini kolaylaştıran bu türden «devrimciler» iyilikle anılmazlar!

DEMOKRASİ MÜCADELESİNİN ANLAMI VE TEMEL GÜCÜ

Geri kalmış bir ülkede işçi hareketleriyle demokratik hareketlerin adından sözedilebilir ağırlıkta olabilmesinin belli şartları ve değişmeyen ilkeleri vardır. Bu ilkeler gene belirli şartlarda hayata geçme şansını elde eder: Birincisi, geri kalmış ülkelerde verilen demokrasi mücadelesinin meyvalarını verebilmesi, iç dinamiğe ve uluslararası kuvvet ilişkilerine bağlıdır. Tek başına iç dinamiği ele almak etkili

20 Talat Turhan, *Bomba Davası Savunma I*, s. 12, Kendi Yayını, 1986 (Konu ile ilgili ayrıntılı malzeme kitabın önemini daha da artırıyor.)

ve başarılı sonuç almaya yetmiyor. İkincisi, hakim sınıfın temel siyasi dayanaklarından biri olan burjuva liberal partilerin gerçekten demokrasi için mücadele etmeleri, hususunun açıklık kazanması gerekir. Üçüncüsü, somut, tutarlı ve gerçek demokrasi mücadelesinin temel ve taşıyıcı gücü: İşçi sınıfı ile sosyalist hareketin birlikteliğinin sağlanması sürecinin yaşanmasıyla, hayata geçirilmesiyle bir anıların kazanır.

En azından, talepleri açık seçik olarak belirlenmemiş, sosyal karakterleri iyice billurlaşmamış toplumlarda «demokrasi mücadelesi» adı altında yalnızca kördöğüşü yapılabilir.

Şimdi herkesin ağzını yakan bu «demokrasi» tutkusunun yerli yerine oturtulması için eksik olanları sıralamak; aynı zamanda ağızlardan düşmeyen «gençlik yılı», «barış yılı» demogajilerinin altında yatan, aslında sırtan, şeyi de açıkca söylemek gerekiyor: Hangi demokrasi? Hangi gençlik? Hangi barış? Biz kendi payımıza, bu hengâme içinde görebildiğimiz, algılayabildiğimiz kadarıyla konuya girelim: İlerici insanlık ailesinin barış ve demokrasi için yürüttüğü ilkeli mücadele, bütün insanlığı etkilemekte, ve namuslu insanları düşündürmektedir. Başta ABD, AET ve Japon tekellerinin dünya çapında giriştiği pazar kavgasında, bütün insanî değer yargıları onların çıkarlarına göre biçimlendirilmek istenmektedir. Sosyalist Blok'un kendi çıkarını ve güvenliğini sağlamak için yaptıkları bir yana, karşısındaki güçlerin zararlarını denetlemek için, barış ve demokrasi adına yapmaya çalıştıkları da bilinmektedir. Sosyalist Blok'un elindeki bu etkili barış silahı karşısında, uluslararası tekelin sözcüleri de lütfen ve lâfzen «barış» türküleri çalmakta asla kusur etmemektedirler. Barış için mücadelede lâf yerine somut işler yapmak gerekiyor. Uluslararası tekelle sermaye sözcülerinin insanlığı ve uygarlığı yokedicî her çeşit silah ve malzemenin ortadan kaldırılması eyleminde somut adım atmaktan kaçındıkları görülüyor. Çünkü uluslararası tekelin, ekonomiyi «kurtarmak» için nükleer silahların yanı sıra daha da ileri giderek uzay silahları yapımı için iştah kabartan yatırımlardan bir türlü kendini alamadığı açık... Durum böyle olunca, «gençlik yılı»

ve «barış yılı» gibi uyutmalarla bütün insanlığı elma şekeriyle oyalamak istemektedirler. Uluslararası tekelci sermaye sisteminin neleri yapmaya gücünün yetip yetmediği gün gibi ortada. Bizimki gibi geri kalmış ülkelerde, demokrasi, barış gibi yüce ülküleri dünyadaki egemenlerin çıkarları dışında ulusal ve evrensel kabul görebilecek bir rota tutturabilmesi güç olmakla birlikte imkânsız da değildir. Güç olanı hayata geçirebilmek için de ilkin ortaya sürülen elma şekeri gibi sloganları papağan gibi tekrarlamamak, bunun altında yatan zokayı görmek gerekiyor. Şu son yıllarda olup bitenleri yaşamış bir halk olarak, demokrasi denilince işçiyi, emekçiyi, politikadışı tutan bir uygulamayı; gençlik denilince, işkence, tertip, komplo ve hapisaneyi; barış denilince de hangi sosyal güçlerin, ne amaçla ortaya getirmiş olduğu bir ninniye akla getireceğiz. Ahmakça koroya uymak, bu ileri sloganları tek başına soyutlayarak tekrarlamakla ne demokrasi kurulabiliyor, ne gençlik örsle çekiç arasından kurtulabiliyor ve ne de barış hayata geçebiliyor. Bunların hayata geçebilmesi, onun adına savaştığını söyleyenlerin bu uğurda kitlelere yaslanan bağlar kurmasıyla mümkündür.

Blokların demokrasi ve barış anlayışı

Uluslararası planda, Sosyalist Bloкта işçi sınıfı partileri yönetimdedir. Yani iktidar işçi sınıfının elindedir; sınıfsız, sömürsüz toplumun inşası süreci yaşanmaktadır. Gerek SSCB'de, Halk Demokrasileri'nde, Çin'de, Vietnam'da, Küba'da, vd. sosyalizm kendi ulusal özelliklerine ve anlayışlarına göre kuruluyor. Sosyal devrimlerini kendilerine özgü yöntemlerle gerçekleştiren bu ülkelerin sosyalizmi kurarken karşılaştıkları ulusal ve evrensel kimi sorunları vardır. Bu hayati sorunlar kısa zamanda çözüme kavuşturulmıyor, kavuşturulamaz. Sosyalizmin tarihsel ve bilimsel hedeflerine varması için gerekli şartların hazırlanması durumunu iyi kavramak gerekmektedir. Öyle çeyrek yüzyıl da, yarım yüzyılda şunlar yapıldı, şunlar yapılamadı gibi yüzeysel kimi yorumlarla Sosyalist Blok'un sorunları açıklanamaz. Sosyalizmin yeryüzünde kurulması, bu yolda ya-

pılan kavganın bilimsel hedeflerine ulaşması yalnızca anılan halkların meselesi değil, hepimizin, bütün insanlığın meselesidir. Ayrıca, kendini ilerici sayan her birey ya da kurumun konu üzerine sorumluca yaklaşması insanlığın yararınadır. Bir halkın ya da topyekün hakların ulusal ya da sosyal kurtuluşları hepimizi ilgilendiriyor. Hepimiz de bu yolda söz söylemek hakkına sahibiz. Bu türden sorumlulukla yapılan değerlendirmeler, ilerici insanlık ailesinin, barış ve demokrasi güçlerinin yararınadır.

Kapitalist Blok'ta ise, ilkin işçi ve emekçilerin örgütlenmelerine ve topyekün demokratik taleplerine karşı çıkıldığını, burjuva diktatörlüğünün emekçi halkın çıkarlarıyla çeliştiğini, giderek sınıf mücadelesi sonunda kimi demokratik mevzilerin kazanıldığını, işçi sınıfı partileri ile sosyalist partilerinin rahatlıkla yerlerini aldıklarını, nisbi bir «sosyal denge»nin kurulabildiğini biliyoruz. Kapitalist Blok'taki işçi ve demokratik hareketlerin varlığı da bizi hepimizi yakından ilgilendiriyor; bu konular üzerine gene sorumlu değerlendirmelerde bulunmak bütün ilerici, demokrat insanların görevleri arasındadır.

Kapitalist Blok'taki barış ve demokrasi güçleri ile onların etkili eylemleri, asla inkâr edilemeyecek bir düzeye ulaşmıştır; barış ve demokrasi güçlerinin Batı'daki canlı ve aktif varlığı, insanlığın geleceğine umutla bakmanın güvenceleri arasındadır.

Kapitalist - emperyalist blok tarafından yüzyıllar boyunca sömürge işlemi görmüş «Üçüncü Dünya» ülkeleri, ırkçılığın, şovenizmin, milliyet farklarının, dil, din ve kültürün alabildiğine birbirine karşı kullanıldığını ve sömürüldüğünü; ayrıca, bu ülkelerin tarih ve coğrafyasının bile çeşitli halkları birbirlerine karşı ustalıkla kışkırtacak biçimde uyarlanıp düzenlendiğini de bilmekteyiz. «Üçüncü Dünya» halklarının mücadelesi, dünyadaki temel çelişki olan, Sosyalist Blok - Kapitalist Blok arasında kalan ve fakat asla belirgin bir çelişki yerine konulmayan bir kategoride kendini öne çıkaran çelişkiler arasındadır.

Bu katagoriye giren «Üçüncü Dünya» halkları da emperyalizmin çok yönlü saldırısı karşısında evrensel barış

ve demokrasi özlemi duymakta; dünya kuvvet ilişkileri arasında, kendi ulusal ve sosyal kurtuluşları için mücadele etmektedirler. «Üçüncü Dünya» halklarının bu mücadeledeki zaferi, ayrı bir kategoride bulunmakla, «tarafsız» olmakla gerçekleşmiyor. Çünkü onları bu durumda bırakan kapitalist - emperyalist blok seçimini yapmış, taraf olmuştur. Böyle bir durumda, ilerici insanlık ailesinin yanında bir seçimle «Üçüncü Dünya» açmazından kurtulabileceklerini kavramakta olduklarını gösteren işaretler bulunmaktadır; ayrıca, bu olgu sevindiricidir.

Ülkemizin yeri

Ülkemizin evrensel yerini, uluslararası işbölümündeki durumunu, bize irademiz dışında biçilen rolünü belirleyerek bir durum değerlendirmesi yapmak; ayrıca günümüzde öne çıkan «demokrasi mücadelesi» üzerine bazı şeyleri söylemek amacıyla kısa ve yüzeysel bir özetle yetindik.

Türkiye'nin yeri, yapısal özellikleri üzerine çeşitli siyasi akımların farklı bakış açılarının olduğu, bunların tahlillerinin de birbirinden bir hayli değişik bulunduğu biliniyor. Bunları kısaca şöyle sıralamak mümkün:

a) Ülkedeki hakim sınıf modern burjuva sınıfıdır, kapitalist sınıfa karşı verilecek mücadele de, sosyalist devrim mücadelesidir.

b) Ülkenin sınıfsal yapısını belirleyen güç feodalizmdir, bu yüzden de verilecek mücadele, millî demokratik devrim mücadelesidir.

c) Ülke yarı-feodal, yarı-sömürge ve emperyalizme bağımlıdır, verilecek mücadele ise anti-emperyalist bir mücadeledir.

d) I. Kuvayi Milliye Savaşı hedeflerine ulaşamamıştır, verilecek mücadele, II. Kuvayi Milliye Savaşı biçiminde olacaktır. (Finans-kapital egemenliğinin demokratik devrimle aşılması...)

e) Asya Tipi Üretim Tarzı (ATÜT) ülkenin karakteristik özelliğidir, yapılacak mücadele, (?)...

f) Ülkede «bürokrasi» egemendir, Marksist parti burjuva modelidir, verilecek mücadele, bağımsız, güler yüzlü...

g) Ülkede tekelci sermaye ve gerici ittifakları hakimdir, verilecek mücadele, Demokratik Cephe biçiminde olmalıdır.

h) Ülke fiili ve örtülü olarak emperyalizme bağlıdır, aktif kır-kent mücadeleleriyle bu örtünün üzeri açılmalıdır.

ı) Bugünkü tekelci sermaye güçlerinin gerici-tutucu iktidarına karşı kitlelerin özlem ve çıkarlarını temsil eden burjuva-liberal siyasi bir seçeneğin (sosyal-demokrat, demokratik sol, hangisi öne çıkacaksa!) ve onun programının iktidara getirilmesi mücadelesi... vbg.

Bu özete daha bir çok tahlili katmak mümkün. Ayrıca, kimi siyasi akımların tüzük ve programlarına yukarıdaki özetten seçilmiş kırıntılarının bir arada ifade edilmesini (formülasyonu) uygun görenler bulunduğu gibi, bu akımlardan kopan ve yeni formülasyonlar ileri süren, ayrıca, sayıları bir hayli kabarık siyasi çizgilere de rastlanılmaktadır.

Burada bizlerin amacı, akademik bir araştırma yapmak değildir; siyasi hayatın on yılda bir kesintiye uğramaması için elbette böyle bir araştırmada yapılır.

İşçi sınıfının sendikal ve siyasal birliğinin, tarihinden gelen kanalında kayda değer bir etkinliğinin olması, yani, teori ve pratiği ile kadrolarının kütleye yaslanması, ondan oksijen alması durumunda bir rolü olabileceği açıktır. Aksi durumda, işçi sınıfı hareketi adına çeşitli çağrışımlar yapmaya kalkışmak, böylelikle tarihsel bir sorumluluk altına girmek, sosyal pratikte ise -miheng taşında- yenilgiden yenilgiye, yanılığdan yanılığa düşmek kaçınılmaz olur. İşçi sınıfı hareketi ile sosyalist hareketin bütünleşme süreçleri yaşanmadan, gerçek bir demokrasi mücadelesinin verilemeyeceği açıktır. En azından 100 yılı aşan demokrasi mücadelesi (sosyal mücadele) tarihimize bakıldığında, bilimsel öğretinin ilkelerinden hareketle işe koyulduklarını iddia eden siyasi akımların nasıl tökezlendiğinin ibret verici örnekleri ortadadır.

Ülkemizin kısaca tanımı yapılan bir dünyada, Orta Doğu ülkesi olarak barış ve demokrasi mücadelesindeki yeri ve önemini kavramak, atılacak adımın ilkin adını koymada gecikmeyeceğini de öğretiyor.

GENEL BUNALIM VE İŞÇİ SINIFINA DÜŞEN GÖREV

Bugün memleketimizde hemen herkes, ittifak halinde, genel bir «bunalım»dan söz etmektedir. İktidar sözcüleri bile bunu bir türlü gizleyemiyor; üstü kapalı ifadelerle «bunalım»ı şirin göstermeye çabılıyor. Bu kesimin dışında hemen herkes hiç de hoşnut olmadığını çeşitli vesilelerle dile getiriyor. Bunalım'ın diğer dillerdeki adı: Kriz'dir. Şüphesiz bu ifadelerle siyasal-ekonomik karakterli olan krizler (bunalımlar) anlatılmak istenmektedir.

Kapitalist dünyanın içine düştüğü bunalım, ülkemizde daha da derinden hissedilmektedir; ayrıca, bu bunalımın en büyük acısını ve yükünü çeken emekçi kitleler, giderek politize olmaktadır. Tekelci sermayenin işçi ve emekçi kitlelerin her türlü çıkarlarına karşı kurdukları «demokrasi» sultanı, dillerinden düşürmedikleri «sosyal denge»nin hangi boyutlara ulaştığını gösteren siyasal bir olgudur. Emekçi sınıfların ülke yönetiminde söz ve karar sahibi olmak istemeleri; ayrıca, bunun için çeşitli düşünce ve davranışlarda bulunmaları da bir siyasal olgudur. Bu iki olgu, şu aşamada önemli ve ilginç bir mücadele veriyor. Birincisi, kapitalist ekonominin evrensel çelişkisi olan **üretici güçlerin** işçi sınıfı- gelişmesi ile kapitalist-emperyalist ekonominin iç çelişkileri ve bu çelişkiler toplamından kaynaklanan **genel bunalımlardır**. Kapitalist-emperyalist blokun yürüttüğü politika, **genel bunalımı** «yumuşak» göstermeye çalışmakta ve çeşitli -çok yönlü- manevralarla Sosyalist Blok'a tavizler vermeye zorlanmaktadır. Günümüzde bu zorlanmanın en somut olgusu, Gorbaçov - Reagan görüşmelerinde ifadesini buluyor.

Kapitalist-emperyalist blokun genel bunalımı, sadece

kendi ülkelerinde değil, bu bloka şu ya da bu düzeyde bağımlı ülkelerde, bir de «Üçüncü Dünya» ülkelerinde kendini gösteriyor. Açlık, kuraklık, çevre sorunları, nüfus artışı, dini örgütlenmeler, halkların birbirine kırdırılması, her çeşit terör, sabotaj ve komplolar, aslında kapitalist-emperyalist blokun temellerini yüzlerce yıl önce atmış olduğu adımlarda yatmaktadır; hemen yerden bitmiş olgular değildir bunlar... Geri kalmış ülke halklarının özünde haklı talepleri ile çok yönlü mücadeleleri, tarihsel ilerleyişe uygundur. Bu siyasi gelişmelerin, uluslararası tekelci sermaye çıkarları ile gittikçe daha büyük ölçüde çelişkilere düşeceğini göstermektedir. Bugün Orta Doğu'da, Asya ve Güney Asya'da, Afrika ve Latin Amerika'da çeşitli halklar hâlâ birbirini boğazlamaya kalkışıyorsa, bu bize görünürdeki «gerekçe»nin altında mutlaka kamûfle edilmiş bir emperyalist çıkarın olduğunu öğretiyor.

Ülkede, dünya tekelci sermayesi ile bütünleşmiş sermayenin sınıf sözcülerinin ifade ettiklerinin tam tersi bir durum yaşanmaktadır. Yani, işçi sınıfı hareketinin tutarlı bir barış ve gerçek demokrasi mücadelesi vermesi, bütün ilerici-devrimci kadroların uluslararası tekelci sermayenin her türlü sultasına karşı dikilmesinden ötürü memleket kana boyanmamıştır. Eğer memleket kana boyanmış ise, ki boyanmıştır; bunun suçu 12 Mart'dan 12 Eylül'e uzanan olaylar zincirinin halkalarında aranamaz. Sermaye sözcüleri, kendi sınıfsal çıkarları açısından haklı olarak bunalımın suçunu daima bir başkasının üstüne yıkmak isteyecektir. Ama olaya tarihsel-sosyal açıdan bakınca, bırakalım ilerici-devrimci olmanın gururlu ve haklı yargısını bir yana; yalnızca sıradan namuslu insanlar bile sermaye güçlerinin bunalımını-açmazlarını (tarihsel suçunu) farketmektedir. Bugün çeşitli yöntemlerle sindirilmek istenen geniş halk kitleleri, kendiliğinden, bu türden yargılara kavuşmuştur. Halkın sağduyusu, yaşanan olaylar ne kadar ürkütücü olsa da uzun boylu demagojilerle saptırılamıyor. Yalan ve demagojiden medet umanların hesapları, hayat pahalılığı, işsizlik, gelecek korkusu, demokrasi ve insanlıkdışı uygulamaların mihenginde tartılıyor ve yanlış ortaya çıkıyor. Yanlışın or-

taya çıkması bir yana hakim sınıfların sultası dökülüyor.

Geri kalmış ülkelerde olduğu gibi kapitalist-emperyalizmin genel bunalımı, bizim memleketimizde de tahribatını hissettiriyor. Bu ülkelerin, genel bir barış ve yumuşama ortamında kendi ulusal ve sosyal kurtuluşlarını sağlamak için nasıl canla başla kavga verdiklerini görüyoruz; gün geçmiyor ki, geri kalmış bir ülkeden iç savaş, din ve ırk kavgası, iktidar darbesi, seçim hilesi vb. kışkırtıcı haberler alınmasın. Bir zaman şahlar, padişahlar teker teker dökülürken, şimdi de diktatör taslakları bir bir dökülüyor; halk düşmanları tarihsel cezalarını çekiyorlar. Ülkemizin yapısal özelliklerine sahip ülkelerin halkları, «Demokratik Halk Devrimi»nin yaşanılacak süreçlerine aday olarak görülüyor. Bu ülkelere Batı'nın dayattığı reçete geniş halk kitlelerinin aleyhine. Oysa bizim insanımız artan talepleri ile bu demokrasidsi reçetenin gereklerini doğru ve adil bulmuyor. Türkiye'de, benzeri ülkelerde olduğu gibi, «burjuva demokrasisi» bir türlü yeşeremiyor. Çünkü Batı'daki evrimi ile aynı niteliklere sahip oluşmuş bir burjuva sınıfı da, onun demokrasisi de ülkemizde yoktur. Bütün çaba ve desteklere rağmen yüz yıldır bir türlü de oluşmıyor. Kendilerini burjuva sınıfından sayan kesimler de böyle bir demokrasinin yerleşmesini istemiyor. Ülkedeki sosyal uyanışın tabii uzantısında «sosyal denge» hesaplarını biliyor; ama hayatın önüne getirdiği şeyi yapmıyor. Bunun başlıca sebebi: Hayatın aşılmasını zorunlu olarak öne çıkardığı demokratikleşmeyi hedefine götürmekle yükümlü potansiyelin enerjiye dönüşmesini engellemekteki yeteneğinde yatıyor. Tarihsel görevini yüklenecek hareketleri içinden ve dışından kundaklamasını iyi biliyor. Ona, demokratik taleplerini yaptırtacak, en azından tarihsel dönüşümlere razı getirecek irade zaafına uğratılabiliyorsa, bu türden olgular onun haklı ve donatımlı bulunduğunu göstermez. Aksine sınıfsal çıkarına ne derece sahip olduğunu, onu korumak için her şeyi yapmaya zorunlu bulunduğunu, ayrıca, kimi maddi ve manevi şartların oluşması karşısında görevlerini yerine getiremeyen siyasi yapılanmaların iç ve dış dinamikleri hesaplama da ne kadar kötürüm olduklarını, burjuva ve küçükburjuva sosyalist ideolojinin ilerici-devrimci saflarda ne kadar yay-

gın ve hakim bulunduğunu, aralarında kalıcı bir diyalog ile birlikteliğin bulunmadığını, ilerici-demokrat güçlerin bölünmüşlüğüünün, geniş halk kitlelerini örgütsüz ve donatımsız bıraktığının işaretidir.

«Burjuva demokrasisi», memleketimizde, her kesimin özel tarifine göre sunulmak isteniyor. Oysa bunun tarifi tek'tir. Burjuva demokrasilerinde modern sosyal sınıflar sınıfsal çıkarlar üzerinde nisbi uzlaşmalar sağlar. Siyasi, iktisadi ve kültürel alanlarda bu uzlaşmanın işaretleri görülür. Her siyasi yapı, özgürce örgütlenir, iktidar mücadelesi yapar; temel hak ve özgürlükler bir tarafın baskısı ile elden sabun köpüğü gibi akıp gitmez. Evet, adı üstünde böyle bir demokrasinin adı, «burjuva demokrasisi»dir. Burjuva sınıfı, yani genel olarak, dünyada devletle bütünleşmiş tekelleri sermaye sınıfının diğer sosyal sınıf ve tabakalarla yaptığı bir uzlaşmadır; ama bu uzlaşma sürekli değildir. Bu türden uzlaşmaların geleceğini kimi şartlar tayin eder. İlerici-devrimci güçlerin donatım ve uyanıklığı, muhtemel bir «genel bunalım» döneminde bu burjuva demokrasisinin nasıl bir burjuva diktatörlüğüne dönüşmek isteyeceğini bilir ve ona göre, demokrasidışı güçlerin niyetlerine göre, değişik mücadelelerin gerekebileceğini hesaplar... Anın gerektirdiği demokratik mücadelelerden geri duramaz. Çünkü kapitalist-emperyalist sistemin yeri geldiğinde en büyük demokrasi düşmanı olduğunu güncel ve tarihsel örnekleri ile bilmek durumundadır.

Genel olarak dünyada, özel olarak da ülkemizde barışın savunulmasını demokratikleşme mücadelesinde elverişli şartların yaratılmasını hayat getirmektedir. Tutarlı bir barış mücadelesinin evrensel ve ulusal boyutlarda kavranması ve gelişmesi, işçi ve emekçi sınıflarla, onlarla kaynaşmaya aday ilerici aydınların tükenmeyen çabalarına bağlıdır. Bizlere, hepimize düşen güncel görev: Evrensel boyutlarla gündemin başından hiç inmeyen barış davasını kavramak; onu hayata geçirmek için yığınsallaşmasını sağlamak; yığınlığa düşmeden mücadele etmektir. Barış davası, yalnızca işçi sınıfının değil, bütün demokratik güçlerin, geniş halk kitle-

lerinin, giderek bütün insanlığın çıkarlarına uygun düşmektedir. Her ulusun barışçı güçleri, barış, demokrasi ve tarihsel ilerleyiş sürecinde, kendi bağımsız iradesi ile, ülkelerinin özelliklerini de gözetenek gittikçe artan bir güçle barıştan yana ağırlıklarını koymaktadırlar.

SİSTEMİN ÇÜRÜMÜŞLÜĞÜ, BAŞVURULAN PROPAGANDA

Gelişmiş kapitalist ülkelerde en büyük gericiiler çıkıyor: Geçmişte Hitler ve izleyicileri, günümüzde ise Thatcher, Reagan, gerici-tutuculukta «çağdaş»lıklarını koruyorlar. Geri kalmış ülkelerde ise, eskimiş olanlarını bir yana bırakalım, hâlâ kuyruğu titretmemiş olanlar arasında: Güney Afrika'da Ian Smith, Pakistan'da Ziya Ül Hak, Güney Kore'de Chun Doo Hwan sayılabilir. Tarihsel ilerleyişin çeşitli aşamalarında türlü çeşitli gerici-tutucuların işbaşı ettirildiği ve rollerini oynadıktan sonra nasıl çöpe atıldıklarını iyi bilmekteyiz. Bütün halk düşmanı gericilerin, emperyalist-kapitalizmin bilinçli sözcülerinin, en başarılı oldukları şey, tutuculuğa, demokrasidışı baskılara, zulme ve sömürünün her çeşidine karşı dikilenlere küfretmeleridir. Böyleleri, gerçek yurtseverlere, demokrat ve devrimcilere çamur atma yarış ve fırsatını hiç bir zaman kaçırmazlar. Dahası, büyük bir isteriye kapılarak bütün yurtseverleri «hain» ve «bölücü» olarak tanıtmak ihtiyacını duyarlar. Oysa tam tersi, halkı bölmeye çalışanlar ilerici-devrimci ve demokratlar değil, emperyalist gericilerdir. Gerçek yurtseverlerin ve devrimcilerin bu şekilde «tanıtılmak» istenmesi, aslında onların erdemliliklerine, yüreklilik ve yurtseverliklerine duyulan iradedışı saygının bir ifadesidir. Nitelikli ve donatımlı insanlar, bunu anlamakta gecikmez; ama geriye kalan büyük çoğunluk, çeşitli nedenlerle bu türden zehirli propagandanın cazibesine kapılabilir. Propagandadan amaçlanan sonuç, onlarca elde edildikten sonra, gerici-tutucular, bundan yararlanırlar. Bu açıdan konuya yaklaşacak olur-

sak, yurtseverlerin bu türden saldırı karşısında nasıl bir tavır almaları gerektiği kolaylıkla ortaya çıkar. Faşizm tehlikesi karşısında ayakta kalmasını başaranların, onurlu mücadelesi bize-hepimize bunu canlı örnekleriyle öğretiyor.

Son günlerde basında çıkan yazılar bile 5-6 yıldır ülkemizde uygulamaya sokulan siyasal-ekonomik modelin nasıl döküldüğünü ilginç örnekleriyle sergiliyor. Gün geçmiyor ki, sistemin çürük bir mekanizması ele alınıp şiddetle eleştirilmesin; hemen her alanda yeni bir skandal, rüşvet iddiaları, öne çıkan sansasyon haberleri, temeli yalana dayanan siyasi polemikler, üstü örtülemeyen işkence olayları, demokrasidışı kimi uygulamalar, vb... Artık anayasal ve yasal yeni güçler kazanmış olan kesimler, toplumda sindirilemeyen emekçi halkımızın yükselen sesini eski yöntemlerle bastıramıyor. Sistemin cilasını döken bütün bu olaylar ve olgular karşısında, konuya bir yanıyla sevinmek, diğer yanıyla hayıflanmak işten değil... Çünkü sistemin çürümüşlüğü basında tasfir ediledursun, geniş halk kitleleri büyük bir sosyal uyanışın eşiğinde. Bu «kaderi» ve çürümüşlükleri aşmaya aday kesimlerin içinde bulunduğu, örgütlenme, bilinçlenme, kadrolaşma durumu güven verici bir düzeyde değil. Gerçek demokrasi mücadelesinde lokomotif görevi yapacak irade ve kurmay heyeti hayatın içinde henüz yerini alamadı. Ayrıca hâlâ dağınık bulunan ilerici-devrimci güçler, aralarında sınıf mücadelesini andıran onulmaz hastalıklarla felçli durumda. Bir potada erimesi şart olan kesimler bile, bugünkü aşamada hâlâ farklı yerlerde bulunmaktadır. Bu yüzden uygulamanın geniş halk kitleleri katında ne derece çürük, haksız, eşitsiz olduğu iyice somutlanırken, bu olguya bütün namuslu insanlar bir çare düşünürken, ciddi kaygılarımızı da, çeşitli aymazlıklar karşısında söylemeden edemiyoruz.

Somut, ciddi ve tutarlı gerçek bir demokrasi mücadelesinde her sosyal kesim tarihsel rolleriyle elbette işbaşında bulunacaktır. Genel hoşnutsuzluk, yine genel kamuoyunun en çok ilgilendiği ortak konular üzerinde birleştirilecek, bu odak noktası belirlendikten sonra en yakın hedef gündemin başına alınacaktır. Gerek demokrasi mücadelesinin gündemi, gerekse bu mücadeleyi hedeflerine götür-

cek irade ile onun kurmaylarının oluşturulması zorunluluğu iyice dayatırken ortaya türlü zorluklar çıkmaktadır. Bu zorlukları yaratanların başında, geleceğin nasıl güzelliklerle dolu olduğunu gören bilim dışı siyasi akımlarla onların temsilcileri gelmektedir. Sosyal mücadelede kişisel ya da sandalye hesapları yapanlar, yalnızca harekete zarar veremişlerdir. Toplumumuzda ve şu aşamada ortaya çıkan bu türden olumsuzlukları doğal karşılamakta ve anlamakta isek de, bunlara prim veremeyeceğimiz de çok açıktır.

Zorlukları öne sürenlerin mazeretleri

Yeni şartlar, yeni mücadele biçimlerini ve yeni çözümleri getiriyor; ve asla çare tükenmiyor demokrasi mücadelesinde... Yaşanılan ortamda, demokratik taleplerin çığ gibi yoğunlaştığını görüyoruz; işçiler ekonomik, sendikal, siyasal haklarını; köylüler en azından tarım ürünlerinin lehlerine değerlendirilmesini; öğrenciler, öğrenimlerinin ve özgürlüklerinin önünü kesen bilim ve demokrasidışı hukukî ve fiili baskıların kaldırılmasını; aydınlar, topyekûn demokratik hakların, düşünce özgürlüğünün kazanılmasını; emeklisi, dar gelirlisi ile fukara halkımız, en azından işsizlik-pahalılık kıskacından kurtulmak istiyor. Hakim tekelci sermayenin müttefikleri ile sözcüleri ise, son 5-6 yılın hasadından payını almış, eksiklerini gidermiş, büyümüş, palazlanmış. Şimdi ise, bu sosyal uyanışı, kimi zaman sinirlenip tehditler savurarak dikkatle izlemektedir. **Genel bunalım**'ı aşamayan sermayenin bütün sözcüleri, oldukça rahat görünmelerine rağmen kaygılı oldukları da çok açık. Çünkü sistemin bunalımlarını nisbeten rahatlatan «ara rejim» uygulamaları, kitlelerin taleplerine çözüm getiremiyor, getiremeyecek.

Geri kalmış bir ülkede, bugünkü siyasal-ekonomik manzaranın uzun boylu sürüp gitmeyeceğinin bilincinde olan, ilerici, yurtsever, demokrat ve devrimci kadroların önüne mücadele alanlarında hangi gündem maddesi çıkıyor?

1) Gerçek bir demokrasi mücadelesi

2) Bu mücadeleyi hedeflerine götürecek kurmaylığın oluşturulması.

Sermaye sınıfımızın dişine uygun «demokrasi» anlayışı, taş çatlasa ilk halkada 2000 aileyi, halkayı biraz genişletecek olursak sistemin işleyişinden yararlanan ikinci halka da 2000 aileyi karun etmek üzere işletilmektedir. 50 milyon insanımızı sosyal işbölümünde aldığı yere göre sıralamak bu açıklamadan sonra hiç te zor olmayacaktır. Azınlığın, büyük halk kitleleri üstünde kurmaya çalıştığı hegemonyanın adı elbette demokrasi değildir; ama azınlığın (oligarşinin) sultanı, demokrasi diye sunulmak istenecektir. Türkiye, üretim ve mülkiyet ilişkileri bakımından kapitalist yönelimli, geri kalmış bir ülkedir; ayrıca, bu geri kalmışlığa bir de NATO üyeliği eklenmiş; siyasi, iktisadi, mali, askerî ve kültürel bakımdan bağımlı bir ülkedir. Kısa bir özetle: neyle manzarası böylece çizilen bir ülkede burjuva demokrasisi mi yeşerecektir, yoksa gerçek demokrasi mi?

İlerici-devrimci kadroları yakından ilgilendiren bu türden abes soru ve sorunlarla fanteziler üretmek yerine iyice düşünmek, bir tavır içinde olmak zorunluluğu öne çıkıyor. Memleketimizdeki şu son 50 yılda olup bitenlere bakınca, hangi insan burjuva demokrasisini istemez? «Parça buçuk olmaz, illa da devrim isteriz!..» diye nakaratlar söyleyenler bile bunu büyük bir içtenlikle istiyor, ya da biz böyle anlamaktayız. Batı'daki gibi bir burjuva demokrasisinin memleketimizde de serpilip gelişmesini kim istemez? Bunu söylemekten kendimizi alamıyoruz. Böyle bir demokrasiyi bütün içtenliği ile ilerici-devrimci kadrolar ister. Çünkü burjuva karakterli demokratik bir ortamdan en çok yararlanacak olanlar onlardır. Bunun için öntü kesilmek isteniyor ya burjuva demokrasisinin... Böyle bir ortamdaki imkânları asla idealize edip yüceltmeden değerini iyi bilmek, onu daha ileri hedeflere götürmek için gerekeni yapmak, böylelikle geniş kitlelere söz ve yazı ile hızla gitmek, sosyal mücadelenin boyutlarını hesaplayıp demokratik ve ekonomik mücadele alanlarına çekilen kitleler arasından bilinçli kadroları yetiştirmek, onlara gereken her türlü bilgi ve donatımı yükleyip özümletmek, sosyal karakteri bir birine zıt olmayan kesimlerle canlı bağlar kurmak, varolanı pekiştirmek, onlarla teori-pratik birlikteliği içinde örgütlü-bağlı bu-

lunmak, genel ve bilimsel doğruları Türkiye gerçeğinde tahlil ederek zorunlu geçiş aşamalarını dūřünmek ve hayata geçirmek... Böyle bir süreci sağlıklı olarak işletebilmek az řey midir? Hal böyle iken, ÷lkede, bilinen genel doğrulardan hareketle istenen adımların bir türlü atılamadığını gör÷yoruz. İř başından sakat tutulunca Türkiye gerçeğinin ortaya çıkarılması ve öğrenilmesi zorunluluğu gündemden kaçıırılıyor; oluşturulması-geliştirilmesi ve güçlü kılınması řart olan mekanizma ile onun iradesi yerine, tam da eloğlunun dişine göre örgütç÷kler kuruluyor. Kurma fiili bütün zamanlarıyla çekiliyor: Kurdum, kurdu, kurdular... vb. Bu kafa ve tutumla kimi yanlışlıklar desteklenip yaygınlaştırılmak isteniyor. Hayat hepimize nelerin kalıcı, nelerin gelip geçici olduğunu öğretmede asla kusur etmiyor; bir yanlışlık bulaşıcı bir hastalık gibi her kesimden ilerici-devrimci kadroları tüm÷yle köt÷r÷m yapıyor. Olumsuzun yanında, her dönem, olumlusu da boy verip geşişiyor.

Genel bunalımın aşılabilmesi, işçi sınıfına kimi görevleri yükl÷yor. Oysa işçi sınıfının sendikal-siyasal birliği sağlanamamış; bu yolda çok yönl÷ odaklar hareketi parçalayarak işlevini yaralamıştır. Bu durumda İşçilerin İlerici Partisi'nin oluşturulması yolunda birleşilmesi gerekiyorsa, hareketin amaçlarını yerine getirecek anlaşmaların yapılması kaçınılmaz olabilir. Bu türden aranan birlikteliklerin pratik ç÷zümleri bulunabilir; bunun yanısıra kimi ilkeler vardır ki, sınanmış ve teorilere dayandırılmıştır. Kimi örgütlerin bu teori ve ilkelerin tartışılmasına yanaşacakları da şüphelidir. Bu türden «öneri» sahibi de görün÷rde yoktur. Zaten bu kadar bölünmeyi yaratan «ilke» ve «teori» bolluğu ve farklılığı değil miydi? İşçilerin partisini ilerici yapan da teorinin ilerici olmasıdır. Sendikal birlik (ekonomik m÷cadele) ile siyasi birlik (politik m÷cadele) için verilen bunca m÷cadeleden ayrılmadan teorik birlik için de kavga edilecektir. Bu m÷cadeleler güçlü, pratik ve birleşik hareketlerin oluşturulmasını sağlayacaktır. Bu, teorik olarak doğrudur. ÷lkemiz işçi sınıfı hareketi ile sosyalist hareket içinde hen÷z üzerinde uzlaşılmış güçlü ilke ve teoriler yoktur. Her örgüt kimi doğruları bir yerinden yakala-

mış sanmaktadır kendisini. Gene her örgüt içinde ciddi, inançlı ve yürekli devrimci kadrolar bulunmaktadır. Mücadelenin çok çeşitli biçimlerini göğüsleyecek, buna aday kimselerin varlığı da biliniyor. Bu kadroları tek ve ciddi bir programı tartışmaya çağırarak irade nasıl oluşturulabilir? Kadrolar arasındaki uzlaşmayı, hareket içinde hesaplaşarak aşabilecek ve sağlayacak bir Bilim Kurulu'nun oluşturulmasına rıza gösterebilecek örgüt de hemen hemen yoktur. Ama gene de işçi sınıfının iradesi ortaya çıkacaktır. Bu iradenin işe elkoymasına karşı çıkacak olanlar, açmazlara itilen işçi, genç ve aydın kadroların, bizim insanımızın kırımının gelecekteki tek sorumlusu olacaktır.

İŞÇİYİ VE EMEKÇİ SINIFLARI POLİTİKADİŞİ TUTMAK

Kapitalist-emperyalist sistemin ilerici insanlık ailesinin kazanımları karşısında büyük yaralar aldığı bir gerçek; onun teori ve pratikteki yenilgisi, kendisini yeni bir düzlemde «savunma» konumuna itmiş ve «yeni teoriler» üretmeye zorlamıştır. Kapitalist sistem ve onun sözcüleri, bilimsel öğretiyi, onların teorilerini ve evrenselliğini, ayrıca, her alanda hayata geçirilişini hazmetmiş, seslerini kesmiş, savaş bayraklarını indirmiş değiller. Bilimsel dünya görüşünün şekillendirdiği yeryüzü haritası, kapitalist-emperyalist sistemin ve onun bugünkü aşaması uluslararası tekelci sermayenin uyuklarını kaçırıyor. Bütün insanlığın, dünyadaki ilerici, barışçı, demokrasi güçlerinin gözle görülür kazanımları, kapitalist sistemi karakteri gereği- kimi «ilerici» görünümlü yöntemler bulmaya zorluyor.

Özellikle 1911'lerden bu yana ideolojik alanda başlatılıp sürdürülen ve 1917 Büyük Ekim Devrimi'nden, Sovyetler Birliği'ndeki sosyalist kuruluşan ve bu sistemin yetkinleşmesinden bu yana çok daha karmaşık boyutlar kazanan bu ideolojik savaş, başka biçimde de olsa, sürmektedir.

Diyalektik felsefi materyalizm karşısında, kılık değişti-

rerek ortaya çıkardığı teorilerinin her seferinde büyük bir bozguna uğradığını gören tekelci sermaye ve onun kiralık sözcüleri, artık yeni bir kılıkla ortaya sürülemez kadar orta malı olmuş teorilerine kendileri bile sahip çıkamaz bir duruma gelmişlerdir. Günümüzde ekonomizmin çeşitli değişik biçimleriyle birlikte ideolojisizm, teorisizm toplumcu düşüncenin somut-yaşayan özünü bir yana iterek, kırk yaran ince masa başı tartışmalarının kafa karıştırıcı soyutluğunda, toplumsallığın ayaklarını yerden kesmek için elinden geleni ardına koymamaktadır.

Kapitalist-emperyalist sistemin başvurduğu: «Halk kapitalizmi, mülkiyetin yaygınlaştırılması, gelirler devrimi, işçiler patron oluyor, tek orta sınıf, refah ve bolluk devrimi, proletarya ortadan kalkıyor, vb. «teoriler» nasıl bir kurtarıcıya sarıldığının ilginç işaretleri arasındadır. İlerici insanlık ailesinin mücadelesi, kapitalizmin kalelerinde büyük gedikler açmış, kapitalizm ise bilim dışı badanalarla bu gedikleri tamir edememiştir.

Söz konusu burjuva teorisyenlerinin hemen tamamı, Marx'ın aldandığını kanıtlamanın! türlü canbazlıkları içindedir. Kapitalist-emperyalist sistem bu bilginleri! büyük imkânlarla beslemekte, elindeki gelişmiş teknolojik araçlarla bu «yeni teorileri» çeşitli halklara propaganda etmektedir.

Bu çabaların tamamı, işçiyi ve emekçi sınıfları politikadışı tutmak! içindir. Çünkü kapitalist-emperyalist sistemin en korkulu rüyası, işçi ve emekçi sınıfların ilerici, barışçı, demokrat bir dünyanın kurulması yolunda etkili mücadele etmeleri, aktif olarak politika ile uğraşmalarıdır. Bu türden karşı-propagandanın ülkemizdeki uzantılarını, her kesimde ve alanda görmek mümkündür: «Falan işletmenin tahvillerini alın... şunu kazanacaksın; işçileri fabrikalara ortak yapacağız; hisse senetlerini halka dağıtacak, 'halka açık' işletmeler kuracak, böylelikle mülkiyeti yaygınlaştıracak, sosyal adaleti gerçekleştireceğiz; sömürü yoktur, sınıf mücadelesi yoktur, işçi-işveren (sermayedar) kardeşliği vardır; toplu iş sözleşmeleri üretimi artırmak içindir...» vbg bilim dışı ifadeler ve sloganlar her yanda yaygın. Tekelci sermaye sözcüleri, onların partileri, kimi gerici-tutucu öğretim üyeleri-

nın kitap ve yazıları, radyo ve televizyon programları ve reklamları, «hür basınıımız»daki yazılarda, bitmez tükenmez törenlerimizde bu propagandanın ayrıntılarını görmek mümkün.

Bütün bu yöntemlere başvurmak sistemin ve sözcülerinin temel ve başlıca görevleri elbette. Bunun yanında «ilerici» bir literatür kullanan maskeli solcularımızı da anmalıyız. Gerçek demokrasi mücadelesini hedefinden saptırmakla görevli bu usta oyuncular ve onların hesaplarını da bu bağlamda unutamayız. Onların gericilerden farkı yoktur aslında. Marx, Engels, Lenin'den alıntılar yapmaları, ince hesaplarla bilimsel öğretiyi eleştirmeye! kalkışmaları, teoride keskin, eylemde kaçak, pratikten kopuk birer kaytarıcı olduklarının işaretidir.

Bilim dallarındaki gelişmelere uzun boylu kapalı tutulmuş bir toplumda bilgi'nin, öğrenmenin, örgütlenmenin yasaklanıp engellenmeye çalışıldığı bir toplumda, daha da rahatsızlıkla rol alabilen burjuva ideolojileri, «ilerici» görünümülü «sol» görüşler, sosyal pratikte, somutta, doğrusu, gösterilip kabul ettirilene kadar epeyce yol alacağı benzermektedir. Bu nedenle özünde burjuva karakterli sağlı-sollu «yeni teorilerin» amaçları bilinmeden (gündemi bilinmeden) bu türden teorilerle savaşamayacağı açıktır. Yüzeydeki cilayla, yüzeysel yöntemlerle yetinilen mücadele başarısız kalmaya mahkûmdur. Çünkü sosyal pratiğin değişmeyen yargısı, cilanın altındaki çirkinlikleri her dönem ortaya çıkarmaktadır.

Memleketimizde son yıllarda hakim gerici sınıfların sarıldığı bu en son moda «teoriler», işçi ve emekçi sınıfları biraz daha politikadışı tutmak içindir. Bir ülkede sınıf gerçeği olacak, hakim gerici sınıflar koalisyonu iktidara zorla yerleşecek, fakat işçi ve emekçi sınıflar politika dışında kalacak... En azından bu, olmayacak duaya amin demeye benzer.

Yaşanılan ortamda toplum katlarından yükselen sosyal muhalefetin sesi ve demokratik talepler öyle bir düzeye ulaştı ki, hakim gerici sınıfların kazandıkları anayasal ve yasal, ayrıca kimi fiili yeni mevzilere rağmen bu tükenmeyen talepler karşısında taviz vermek zahmetine katlanmak

İstemedikleri görülmektedir. «Burjuva ideologları, emperyalist sistemin çelişkilerini ve kapitalizmin saldırgan özünü, onun işçilerin yaşamsal çıkarları konusundaki acımasızlığını olduğu kadar, kapitalizmi gittikçe daha fazla tehdit eden günümüzdeki krizi de gözardı etmeye çalışıyorlar.»²¹

İşçi ve emekçi sınıfların politikada yerlerini almamalarını istemek uluslararası tekelci sermaye sınıfının yüksek çıkarlarını koruyup kollamak demektir. Demokrasi mücadelesinin etkili ve öncü gücü işçi sınıfı hareketini ve onun tarihsel ilerleyişini bilimsel olarak engellemek mümkün değildir. Gerek hakim gerici sınıfların, gerekse işçi ve demokrasi güçlerinin kimi yanılgıları karşısında, gericiilik yeni mevziler alabilir. İşçi ve demokrasi güçleri için yenilgi kaçınılmaz olabilir. Dahası işçi ve demokrasi güçleri ihanetlere kurban gidebilir. Ama içten ve dıştan gelebilecek her türden ihanetin hiç de kolay olmadığı çok açık. İşçi ve demokrasi güçlerine ihanet etmek öyle kolay da değildir. Bunun hesabı sorulur!

Bugünkü iktidar sözcüleri, sendika «oyuncağını» bile işçi sınıfına çok görmekte, siyasi örgütlenmenin önündeki hukuki ve fiili kimi engelleri, sosyal mücadelenin doğal kanalları, kaldırmak istememekte... Bu niyet, işçi ve emekçi sınıflar üzerinde zor kullanmak demektir. Sosyal mücadelede zor kullanmak demokrasi ile bağdaşmaz. Çağımızda sömürücü sınıfların zora dayalı sistemleri sosyal ve tarihsel olarak aşılmıştır. Bizde de topyekûn halkımızı sürü yerine koymaya aday bu çapsız gerici-tutucu hevesler, aslında güçsüzlüğün, çürümüşlüğü, haksızlığın yüze çıkmasıdır. Çağımızda, politikayı bir sanat olarak kullanmak isteyen yalnızca burjuva sınıfları değildir. İşçi ve emekçi sınıflar da bu etkili sanatı kullanmayı çok şükür öğrenmiştir. Bu yüzden dünya halkları, sömürünün her çeşidi, ırkçılık, sömürgecilik, şovenizm, devlet terörü ve emperyalist yağmanın işi nereye vardiacağını görmüş; ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelelerine girişmiştir. Şimdi gezegenimizde bu mücadeleyi hedeflerine götüren ilerici insanlık allesinin kazanımları, etkili bir fren olarak emperyalist-kapitalizmin karşısına

21 M. Panova, İşçi Sınıfını Politika Dışı Tutan Burjuva Savunucu Teorilerin Eleştirisi, s. 9, Sorun Yayınları, 1977

dikilmiştir. Yeryüzünde ilerici, barışçı, demokrat ne kadar kazanım varsa, işçi ve emekçi sınıfların, dünya halklarının politika sahnesine çıkmaları ve mücadele etmeleriyle elde edilmiştir. Bu tarihi rol, ister kapitalist ister az gelişmiş ülkelerde olsun, işbaşı yapmıştır; artık çeşitli demagojilerle onu yok saymaya kalkışmak hiç bir ciddi hesaba sığmıyor.

«Sosyal insan bir tarih değil tabiat katagorisidir. Onun ortadan kalkması söz konusu değildir. Buna karşılık politik insan bir tabiat değil, tarih katagorisidir. İnsanın insanı sömürmesi son bulunca politik insan da, politika da, ideoloji de ortadan kalkacaktır.»²²

Toplumu politikadan arındırmak (depolitizasyon) fikri, sosyal sınıf farklarının yokolduğu süreçlerde mümkündür. Hakim sınıf sözcüleri bunu bilirler; ama gene de bu türden balonlar şişirmekten geri de duramazlar. Oysa bu bolan çoktan sönmüştür.

Her sosyal sınıf kimi istek ve niyetlere bağlı kalmadan siyasal-ekonomik talepleri ile mutlaka politika yapacak ve iktidar mücadelesinde rol üstlenecektir. Hakim gerici zihniyetin asıl amacı halkımıza anlatılmalı, işçi ve emekçi sınıfların politikadaki söz ve karar sahibi olmaları sağlanmalı ki, bu türden zor niyetleri işletilemesin.

Bugünkü uygulamada meslek kuruluşları, dernekler, sendikalar ve odalar iktidarın emrinde olurlarsa politikadan söz edebilir; kazara bir eleştiri de bulunurlarsa çeşitli yöntemlerle tehdit edileceklerdir. İlerici basın zaten TCK'nun 141. 142. 311-312. ve diğer maddeleri ile baskı altında tutulmak istenmektedir. Şimdi sıra sosyal uyanışı politika dışında tutmaya (zapturapt altında tutmaya) gelmiştir. Siyasetteki adı diktatörlük olan bu zihniyet sökmeyecektir. Sermaye sözcülerinin şimdilerde ısıtıp ısıtıp halkımızın önüne sürdükleri «depolitizasyon» zaten yeni bir şey değil.

İşçileri politikanın dışında tutmak, en tabii demokratik talepleri baskı ile sindirmek, demokrasi ve barış isteklerini tehditle susturma niyetlerine karşı SHP Gnl. Bşk: «Marmara Bölgesi Barolar Birliği'nin iç barış seminerinin iptali olayı, örtülü, sinsi fakat çok kararlı ve çok yoğun bir 'gizli

22 Abidin Nesimi, *Sosyalistlere Açık Mektup*, s. 78, 79. Kendi Yayını, 1969

hükümet terörünün' son örneğidir... Hükümet, ülkeyi olağan yetkilerle yönetemeyecek ölçüde acz ve kendisine güvensizlik içindedir. Bugün valilerimizin her biri üniformasız birer sıkıyönetim komutanıdır.»²³ diyerek dile getirmiş, kimi niyetleri açığa çıkarma işinde başarılı olmuştur.

Ülkemizde herkes siyasetin içindedir; En üstekinden en alttakine kadar hemen herkes sabah akşam siyasetle oturup siyasetle kalkmaktadır. İşçi ve emekçi insanlar ise sofralarında giderek küçülen rızklarının sebebini araştırmayacak; evlerine kadar ulaşamayan «demokrasi»nin encamını düşünmeyecek; halkımızın ekmek ve onuruyla oynayanlar karşısında «çile bülbulüm çile» diyecek. Öyle mi?

GÜNLÜK POLİTİKADA SEÇENEĞİ ÖNE ÇIKARMAK MI? YOKSA BİZE SUNULANIN POLİTİKA KANALINDA AÇMAZA DÜŞMEK Mİ?

Basında büyük gayretkeşlikle (zamansız, zeminsiz) bir siyasi olay üzerine sansasyonel yaklaşıldığını her gün görüyoruz. Gün geçmiyor ki, bu tür bir olay sergilenmesin:

— Demokrasi nasıl oturacaktır?

— DYP'nin demokrasi için önerileri karşısında hangi tavır alınmalıdır?

— SHP nasıl bir partidir, demokrasiyi yerleştirecek midir?

— İlerici-devrimci kadroların burjuva partilerine karşı tavrı nasıl olmalıdır?

— ANAP'ın siyasi çizgisi nedir, hangi misyonu temsil ediyor?

Ve daha onlarca soru ve sorun... Bu ilginç konular dışında günlük politikaya malzeme oluşturan olayların %95'i halkımızı yakından ilgilendiriyor; bu olgular çok canlıdır; yoruma ve değerlendirmeye ihtiyaç vardır. Halkımızın en canlı ve yakın-güncel sorunlarına ışık tutan siyasi hareket, onları bilinçlendirmede, yönetmede rol alır, görev üstlene-

bilir. Kimi entelektüeller böylesine anlamlı günlük politikanın dışında «teori» üretmekte, seçkinler katında üstad-ı azam rolleri kesmekte... Oysa nitelikli bir aydın olmanın değişmez şartları arasında, halkımızı yakından ilgilendiren bu %95 ile ilgilenmekte vardır.

Basında boy veren bu olgular karşısında her birey tek başına ilgilenmekte, soru ve sorunların cevapları o insanların kafasında biçimlenmektedir. Ortaya getirilen soru ve sorunların hangi laboratuarda oluşturulduğunu düşünmeden, işin mutfağını araştırmadan bir sansasyon haberin girdabına kapılmak en azından bilinçli kimseler için oyuna gelmektir. Bu nedenle sunulan «öneri»nin hesabı-kitabı yapılmalı, ondan sonra ortaya çıkan olgulara bakıp bir tavır takınımalı; ayrıca bu sansasyonlar karşısında oluşan seçeneğimizi öne çıkarıp gündem maddesi yapılmalıdır. Bunu yeterince başaramıyorsa, burjuva basınının halkı biçimlendirmek gibi açtığı kanallarda ömrümüzü tamamlar, ileri bir adım atamayız. Günümüzde tartışılması gereken, halkımızın büyük bir çoğunluğunu yakından ilgilendiren bütün olaylar karşısında konuyu temel soruna getirmek, onun uzantısında günlük politikada bizim irademiz dışında gündeme getirilenle hesaplaşmak... Günlük politikada öne çıkarılana gerekiyorsa cevap vermek, gerekmiyorsa vermemek... Halkı sansasyonlara karşı uyaramak, ona çıkarlarının nerede olduğunu göstermek gerekiyor.

SHP Genel Başkanı A. G. Gürkan, iktidar partisinin tutumunu şöyle tasvir etmekte: «Bir endişemi açıklamakta yarar görüyorum. Bu kelimeyi kullanmakta çok tereddüt ettim. Bazı kelimelerin erken kullanılmasının zarar vereceğine her zaman inanıyorum, ama bu kelimeyi artık kullanmak istiyorum. Bu hükümet ve bu iktidarda, giderek artan bir biçimde faşizan eğilimler çoğalmaktadır. Özal'ın güler yüzünün arkasında kitleleri her noktada ezen, çok yoğun bir baskı döneminin başlayacağı endişesini taşıyorum. Bu hükümet giderek faşizan oluyor. Bu barışçıl mitingdeki gözaltına almalar, bu işkence ve kötü muamele karşısında gösterdiği akıl almaz kayıtsızlık, kültür etkinliklerine sadece, sol sempatizandır diye gösterdiği tepki, örneğin tiyatroları kapatması, çıkartmaya çalıştığı müstehcenlik ya-

sası... Bütün bunlar bir tek şeyin göstergesidir: Bu hükümet kendi içinde faşizan eğilimler taşımaktadır.»²⁴ Basında daha önce de «faşizan» kaygıları dile getiren kimi ilginç haberlere rastlanıyor. Bir gerici gazetenin düzenlediği panele asker-sivil bürokrasinin önemli katında bulunanların mesaj göndermesi²⁵ bu örneklerin en önemlileri arasında. İlerici-devrimci kadroların faşizm denilince neyi anladıkları çok açık. Eğer bir burjuva partisi olan SHP lideri de bizim dilimizi kullanıyor, aynı şeyi kastediyorsa, böyle bir uyarıyı basın yolu ile iletmede çok geç kalmıştır. Faşizm tehlikesi, öyle bir iki olay ve olgu karşısında değil, bir ülkenin içinde bulunduğu siyasal-ekonomik yapıdan kaynaklanır. Geri kalmış ülke «demokrasileri» daima bu tehlikenin tehdidi altındadır. İç ve dış gericilik, şartlar olgunlaşınca açık ya da örtülü biçimde baskı rejimlerini tezgâha koymada bayağı hünerlidir. Bunu yaşayarak görüyoruz. Bu yüzden de somut, ciddi ve tutarlı bir demokrasi mücadelesinin önemini vurguluyor; bu mücadelede rol üstlenecek siyasi güçlerin kendi iradeleri ile yerlerini almalarının hayati olugunu usanmadan tekrar ediyoruz. Eğer faşizm tehlikesi tanımında ciddi isek, o takdirde ad koymada niçin geç kalınmaktadır. Aynı gecikmeyi şimdi SHP'ni ilkesiz ve şartsız destekleyen, desteklemek bir yana içine girip doğrudan çalışan kimi siyasi kadroların tutumunda da görmüştük. Şimdi çok şükür «faşizan» denilebiliniyor. Bu da bir «ileri» adımdır. Bu adımı atanlardan, sergilenen tehlike karşısında nelerin yapılması gerektiğini de sormak herhalde hakkımız olacaktır?

SHP ve DSP gibi siyasi partilerin faşizm tehlikesi karşısında tutarlı ve yetkin bir mücadele verebilmelerinin önü açık değildir. Çünkü onlar popülist bir program ve kadrolarıyla bu tehlike ile başedemezler. Faşizm tehlikesi ile mücadele edebilmek, bu tehlikeyi savuşturmak ve giderek daha demokratik bir toplum yapısına kavuşmak için, tarihsel haklılığı su götürmez işçi sınıfı partisinin bu mücadelede lokomotif görevi üstlenmesi gerekmekte... Bu görevi üstlenecek irade ve onun kurmayları bize göre henüz ha-

24 Cumhuriyet Gaz. 24.2.1986

25 Yeni Düşünce Paneli

yatın içinde oluşturulup geliştirilememiştir. Bunun çeşitli nedenleri de bulunmaktadır. Sosyal mücadele alanındaki bu eksiklik karşısında kimi çevreler, «milli gelirimizin 15.000 TL'na çıktığı zamanı», kimileri, «daha çok erken olduğunu», kimileri de, «ilkın SHP iktidara gelsin, ondan sonra işçi sınıfı partileri kurulur,» diyerek «kaydı itirazlarını» dile getirmektedir. Oysa işçi sınıfı partisinin toplumda yerini alması, bir bağış ya da niyet meselesi değil, aksine sosyal mücadelenin bir zorunlu gereğidir. En azından 100 yıllık sosyal mücadele tarihımız, demokrasi mücadelesinde bu etkili ve gerekli siyasi mücadele aygıtının içinden ve dışından uğratıldığı zaafaların sergilenmesine ilişkin öğretici derslerle dolu. Toplum olarak bu zaafaları aşmak yalnızca ilerici-devrimci kadroların değil, bütün yurtsever ve demokratların da sorunudur.

Ülkede her dönem varolan sosyal muhalefeti yönlendirecek, demokratik hedeflerine ulaştıracak olan işçi sınıfı partisi konusunda «herkesin maksudu bir lâkin rivayet muhtelif» cinsinden bir yargının ilerici-devrimci kadrolar arasında yaygın olduğunu herkes kabul ediyor. Hangi ilerici-devrimci kişi ya da akımın temsilcisine soru yöneltirse, aşağı yukarı bu türden şeyler söylemekte olduğunu görüyoruz. Ayrıca, şunu da görüyoruz: Tıpkı ülkedeki kapitalist yağmanın her alanda yaptığı açıkgozlülüğe benzeyen bir tutumla ilerici-devrimci kadrolar da bir yağma mantığı ile işçi ve emekçi halkın sosyal uyanışı karşısında siyasi parselasyon yağmasına, örgütler anarşisine yol açan girişimlerde bulunmuşlardır. Yasal, yarı-yasal, yasal olmayan mücadele biçimleri öne çıktığında, sendika, dernek, basın-yayın, vb. kurumlaşmalar böyle bir parselasyon mantığının uzantısında ustalıkla, hem de eloğlunun niyetine uygun biçimde, parçalara bölünmüştür.

Henüz duruşmaları devam ettiği için başta sendika, barış hareketi, kadın hareketi, gençlik hareketi, parti örgütlenmeleri, basın-yayın faaliyetleri üzerine munasip eleştirilerimizi yazamıyor, söyleyemiyoruz. Fakat hayat da devam ediyor, 12 Eylül üzerinden 6 yıl geçtiği halde, demokrasidışı uygulamalar bir bakıma devam ediyor. Davalar

bitecek diye sorumlucu beklemenin bir anlamı da kalmıyor. Bize göre 12 Eylül ve getirdikleri asla bir kader değildi; ülkedeki alt-üst oluşu aşmaya aday kadrolar ve onların örgütlenmeleri, onaylanmayan yanlışlıklar yapmıştır. Hayat bunu bütün ayrıntıları ile öne çıkarmıştır. Eskiden yapılan uyarı ve eleştiri karşısında kötürümlüklerini hâlâ alışkanlık haline getirmeye hevesli kadrolara münasip şeyler söylemenin, onları ve yaptıklarını sergileyip hesaplaşmaya zorlamanın, geçerli bir bilanço çıkarmanın tam da zamanıdır. Bu tarihsel hesaplaşmayı yerine getiremeyen ilerici-devrimci kadrolar, yarın gene yeniden kendi amen-tülerini okumaya devam edecektir. Şimdi görünen o ki, sanki toplumumuzda hiçbir şey olmamışcasına her siyasi akım büyük bir aymazlıkla siyasi parselasyonda eski yerini edinme kaygısını taşımakta, bu uğurda elde olanı yapmaktadır. Bunu belirleyen kimi olguları burada saymaya ne gerek var; herkes biliyor, görüyor.

Tasvir edilen bu manzara karşısında ve dışında başka bir olgu da boy veriyor. O da geçmişte sınanan, denenen bütün siyasi programların ve onların kadrolarının sergilemiş olduğu yenilgiye bakarak bir daha bu düzeyde bir yıkımla karşılaşmamak için, ülkenin geçirdiği siyasal-ekonomik bunalımı aşmaya, tarihsel görevlerini üstlenmeye aday kadroların ve geçerli bir programın hayata geçirilmesine katkıları olabilecek kimi birliktelikleri aramalarıdır. Günümüz başka bir gündür; yaşanan ortamın gereklerini yerine getirecek, strateji, taktik, teori-pratik ile ciddi ve saygın bir mekanizma, deneylerin ışığında mutlaka oluşturulacaktır. Bu türden bir oluşturma-geliştirme görevini yerine getiremeyen bir toplumsal muhalefet, yarın gene faşizm tehlikesi ile yüz yüze gelecek, potansiyel güç gene enerjiye dönüştürülemeyecek, kitleleri umutsuzluğa, kararsızlığa düşürecek, bu arada uluslararası tekelci sermaye güçleri içimizdeki ekoğlularının da marifetleriyle, bu sefer demokrasi, insan hakları, barış, ekmek ve özgürlük isteyen kimselerin ağzına kurşun sıkmak isteyecektir. Demokrasi mücadelesinde, bu mücadelede rol alan kesimlerin muhtemel hataları karşısında daha ne olacaktı ki? Artık ister sağda, ister «sol» da olsun bizim memleketimizde çapsız

kadrolarıyla at oynatmasının nelere malolduğu anlaşılmıştır. Kimse kalkıp, «yazıktır, günahdır, etmeyin!» demeyecek gerekli olanı yapacaktır!

CUNTA ÜZERİNE

Basınımızda «cunta» üzerine yoğun yazılar yazıldı. Cunta nedir: TDK sözlüğü, bir ülkede yönetime el koyan bir kurul olarak niteliyor cuntayı. Özellikle 12 Mart 1971 sonrası cuntacılık üzerine sayıları kabarık yayın (kitap, dergi, makale, vb.) faaliyeti göze çarpıyor. Henüz 12 Eylül 1980 üzerine bilimsel araştırmalar yazılamıyor. Bu yüzden 10 yıl rötor yaparak geçmişten günümüze köprü kurulmak isteniyor. Elbette geçmişle hesaplaşılması doğru bir iştir. 12 Mart ve 12 Eylül harekâtlarıyla ilgili belge, anı biçimindeki malzemeler konu üzerine bilgi veren yararlı çalışmalardır. Yalnız bu malzemeler tarihimizin saklı kalmış kimi yanlarının gerçek adının konulmasında mutlaka işe yarayacaktır.

Geri kalmış ülkelerde bir cunta girişimiyle iktidara el koymak isteyen farklı siyasi yapılanmalara sıklıkla rastlanır. Bu cuntaların en belirgin niyeti «vatanı kurtarmak» olarak adlandırılır. Bu ifadenin ardında asıl niyet saklı tutulur çoklukla... Bu niyetleri anlamak için söze değil, yapılan işlere bakarak karar vermek gerekir. Çünkü elinde silahlı bulunan bir kısım güvenlik kuvvetleri bu türden cuntalar aracılığı ile «vatanı kurtarma» işine kalkışmaktadırlar. Geniş halk kitleleri de zaten gerici siyasetçilerden çok çektiği için, siyasi-ekonomik bunalımlar aşılacak, biraz rahat yüzü göreceğim umuduyla, ayrıca organize ve güçlü olmadıklarından pek sesini çıkartamamaktadırlar. Cuntalar ise ne vatanı kurtarabiliyor, ne de kendilerini.

Cunta girişimi iktidara gelebiliyorsa ne ala, gelemiyorsa ölümlerden ölüm beğenmek durumunda. İktidara gelebilen cuntalar, haklılıklarına dayanak yapmaya çalıştıkları demagojilere rağmen mutlaka hakim sınıflar yararına bir uygulamayı pekiştirmeye yardım ediyorlar. En ileri slogan ve programları dile getiren cuntalar bile sonunda gerici-tu-

tucu güçlerin elinde maskara olur, halkı karşısına alır, te-rör uygulamaktan öte bir şey yapamayabilir.

Hiç bir ilerici-devrimci, demokrat, yurtsever insan cun-ta yolu ile kimi ileri saydığı ideallerin hayata geçmeyece-ğini bilir; cuntalara bel bağlamaz. Cuntalar «sağ» ya da «sol» çağrıştıran niteliklere sahip olsalar da bu değişmez! Çünkü toplumların değişimini belirleyen kanuniyetler ile bu değişim ve dönüşümlerin nasıl bir evrim geçireceği, han-gi süreçlere ulaşip aşamalardan geçeceğini diyalektik tarih-sel materyalizm denilen bilimin göstergeleri belirler; cun-tasal iradeler değil. Bu yüzden işçi sınıfı hareketi adına yo-la çıkan devrimci kadrolar konu üzerinde çok uyanık ve duyarlıdır. Bu türden bir devrimci, yalnızca sosyal devrim-lere inanır; ona bel bağlar. Sosyal devrimleri çok yönlü aşamalara götürecek süreçlerde her olguyu doğru değerlen-diren kadrolar, bu konuda kumar oynayamaz; sosyal dev-rimlerin itici gücü olan sosyal sınıflar gerçeğini asla gözardı edemez; sosyal mücadeleye inanır; iktidar mücadelesini böyle bir mücadelenin belirleyeceğini bilir; bunu daima he-saba katar; sınıf bakışı açısından olayları değerlendirmeyi gündemden indirmez. Sosyal devrimin sürecinde rol alacak sınıf ve ittifaklarını, iktidara gelecek güçlerin taleplerini, asgari programını, bunu gerçekleştirecek strateji ve taktik-leri mutlaka bilir; bilmek durumundadır. Kısaca, böylesi-ne anlamlı ve donatımlı bulunmayan kimi küçükburjuva unsurlar, heyecanla «devrim» isterisine kapılır; iktidara gi-decek yolun bir cunta aracılığı ile olacağı «kolaylığını» dü-şünebilir. Hakim sınıflar evrensel deneyleriyle bu türden girişimleri anında bilir ve ona prim veren gelişmeleri ve olguları ortadan kaldırmaya girişebilir. Bu yolda uluslar-arası tekelci sermaye güçlerinin neleri yapmaya kadir ol-duklarını gösteren örnekleri hep bilmekteyiz. Hele söz ko-nusu ülke tekelci sermayenin çıkarları açısından önemli bir pazar ise...

Ayrıca, devrimci insan her türlü gizli kapaklı komp-lolardan, cuntasal kalkışmalardan nefret eder. Meşru ve yasal yollardan sınıfa, kütleye dayanmak, onun desteğini almak dururken tek başına bir cuntaya bel bağlamak an-cak deneyimsiz ya da bilimsel öğretilerden yararlanamamış

kimselerin iltifat edeceği bir uğraştır. Dahası içine her türden sızmaların rahatlıkla doluşacağı bu türden cuntasal kalkışmaların, hangi ileri slogan ve programlara dayanırsa dayansınlar, başarı şansları yoktur. Böyle girişimler donatımlı sermaye güçlerinin acımasız karşı koymasıyla daima acıklı sonuçlanır.

Konu üzerine şunu da söylemek gerekiyor: Geri kalmış ülkede «demokrasi» adına maskaralık yapılyorken, kestirmeden «demokrasi»ye kavuşmak için kimi cunta örgütlenmeleri oluşmuştur. Burada sistemi eleştirmeyi, onun kimliğini ortaya çıkarmayı uygun buluruz. Sistemin tersliği bu türden örgütlenmeleri ortaya çıkarmıştır. Gerçek demokrasilerde asla bir cuntaya rastlanılmaz. Bu yüzden cuntaya karşı olmak yanında, onu öne çıkaran olguları yerinde değerlendirip, giderilmesi için hakim sınıfların açtığı yayılım ateşinin yanında da yer alamayız. Hiç bir ciddi devrimci cunta olgusunu hafife alamaz. İşte memleketimizin yarım yüzyıllık tarihi, işte yaşanan hayat, işte «demokrasi» mücadelesinde geline yer!

Kimi aydınlar, bir memlekette «sağ» ve «sol» cuntalar karşısında illede bir tercih yapmak durumunda bırakılmışsak, gene de «sol» cunta yanında yer alacağız demeye varan beyanlarda bulunuyor. Devrimci kadrolar bu türden bir tercihin zorlaması altında kendilerini hissetmez, tarihsel ve sınıfsal tercihleri öne çıkarmayı daha uygun bulurlar. Ayrıca, bunu yaparken «sol» cuntacılığı şiddetle eleştirmeyi, gerçek bir demokrasi mücadelesinde yer alması gereken kesimler arasında bu türden bir «geleneğin» varolageldiğini, onu etkilemenin, demokrasi mücadelesine kazandırabilmenin gerekliliğini de bilmek durumundadırlar. Çünkü cuntacılık geri kalmış ülkelerde sürekli bulunacak siyasi kalkışmalar arasındadır. Bu kalkışmalar, sosyal mücadelede hesapta olmayan geri tepmeleri de tahrik edebilir; ayrıca, öyle süvülerek, eleştirilerek giderilecek bir olgu değildir cuntacılık geleneği...

Türkiye solu, ordu tahlillerinde, cunta ya da radikal değişim özlemleri ve örgütlenmeleri karşısında bilimsel bir siyasi rol üstlenemedi. Kimi zaman cuntaların rollerini abarttı; kimi zaman da Baasçılığı devrimcilik sandı...

27 Mayıs 1960 harekâtını «sosyal devrim» olarak görenler olduğu gibi, ilerici-devrimci güçlerin gelişmesini köstekleyen bir girişim olarak değerlendirenler de çoktur. Oysa 27 Mayıs harekâtı, burjuva karakterli demokratik adımlardan biriydi. 27 Mayıs, çok sınırlı olan «demokrasiyi» açmazlara götürenlere karşı yapılmıştı. 12 Mart 1971 ile 12 Eylül 1980 harekâtları ise, burjuva demokratik karakterli adımları dahi «bol» gören ve devletin «zapturapt» altına alınmasında çıkarları bulunan güçlerin bir eseridir (zafedir). Ayrıca, işçi ve demokrasi güçlerinin artan taleplerini bastırmak için yapılmıştır. Bu askeri harekâtların hepsi özü itibarıyla birer «cunta» girişimiydi. İlki, sosyal muhalefete bazı tavizler vermenin gereğine, ötekiler ise, verilen bu tavizleri geri almaya yöneliktir. 27 Mayıs harekâtını demokratik devrim süreçlerine götürüp kalıcı ve anlamlı kılacak olan, ayrıca yönetecek gücü bulunan, bir işçi hareketi yoktu. 27 Mayısçıların da «ellerinde sosyal sınıf pusulası yoktu. Anadan doğma: Devletçi yetişmişlerdi. Devlet bütünüyle ellerinde idi. İstediklerini yapabilirler miydi? (...) Devrilen Finans-kapital iktidarı mıydı? Açıkça oldu. 27 Mayısçılar öyle sanmadılar. «Kişileri» devirdiklerine inandılar. O kişi kuklaları oynatan Sınıf'ları görmediler»²⁶. 12 Mart ile 12 Eylül harekâtlarında ise, sayıları bir hayli kabarık işçi sınıfı particikleri bulunuyordu. Fakat gerici-tutucu partiler daha çok organize olduklarından, işçi ve demokrasi güçlerinin zamanla kazandığı mevziler ellerinden birer birer alınmıştır. Kitlelerin demokratik taleplerini hedeflerine taşımaya aday kadroların bölünmüşlüğü bu işi kolaylaştırmıştır.

Gerek 27 Mayıs, gerek 12 Mart ile 12 Eylül harekâtlarını artık tek başına birer «cunta» olarak mı ele alıp değerlendireceğiz? Çünkü girişim darbe olmaktan öte siyasidir. Hepsi de sosyal hayatı siyasal, ekonomik, kültürel, anayasal, yasal, hukuksal, vb. düzenlemelerle değiştirmeyi amaçlamışlardır. Bu değişikliklerin sınıfsal karakteri ince-

26 Dr. Hikmet Kıvılcımlı, 27 Mayıs ve Yön Hareketinin Sınıfsal Eleştirisi, s. 166, 167, Ant Yayınları, 1970 (Bu çalışma, konu üzerine yapılan en ciddi eleştirilerden biridir.)

lendiğinde, harekâtların siyasi amaçları da anlaşılır olacaktır. Burada safça «niyet» tanımı yapmanın ne anlamı olabilir? Yapılan, uygulanan şeyin adı ne ise bu girişimler de o adla anılacaklardır. Sosyal konularda doğru değerlendirmeler yapmanın ilk şartı: Her şeyin adının konulmasından geçer. Kimilerinin hoşuna gitmese de bu ad konulmadan hiç bir yere gidilemiyor.

Anılan girişimlerde rol alan üst rütbeli kimselerin yazılı anıları, değerlendirmeleri, konunun kavranmasını güçleştiriyor. Çünkü işin kavranabilmesi olayların hikâyesinde, öyle değil böyle oldu tartışmasında değil sınıfsal tahlillerinde açıklık kazanıyor. Bu türden bir tahlil gücünü anı sahiplerinden bekleyen de zaten yoktur.

EDEBİYAT DERGİLERİ VE POLİTİKA

12 Eylül sonrası, bir zamanlar iyice ihmâl edilen edebiyat, sanat ve bilim dergiciliği, dönemin şartlarında bu alanda sınav vermiş, boş bir alanda kimi yapılması gerekenleri yapmayı denemiştir. Bu dergilerin değerlendirilmesi bir yana, onlarda yayınlanan bazı yazılara karşı «polemik» oluşturuyor görünüp yeni bir «ara rejim»e çeşitli ihbarlar yapıp yol gösteren birileri, yazısında, söz konusu dergileri: «Türkiye’de aşırı sol düşüncenin bir süre daha kendi kendini aldatmasına devamında hiç bir sakınca yok. (...) Türk tarihinin hiç bir döneminde sağlanamayan bir milli tecrübeye sahip olacaktır Türk Milleti. Bu nedenle bu yayınlara (Yazko Edebiyat ve Bilim ve Sanat kastediliyor) dokunmamakta yarar vardır. Mikrobun belirli bir ölçüde vücutta yaratacağı anti-toksin, hele bu mikroplar yukardaki örneklerindeki gibi iyice zavallılaşmışsa, milli bünye için sağlam bir muafiyet yaratabilir.»²⁷ demektedir. Aynı mantığı, Cumhuriyet Gazetesi’nin kapatılması isteği üzerine, «hayır, bu gazeteyi kapatmayalım, sonra ne okuyacaklar» anlayışında da görebilmek mümkün.

27 Yeni Forum Dergisi, s. 34, 1.3.1981 (Yeni Dergilerin Gerisinde adlı yazı)

Anılan derginin şimdiki anayasanın hazırlanması yolunda ilk fikir babalığını -birileri ile- yaptığını da hatırlayalım. Gene aynı derginin ilerici yayıncılığımızla ilgili başka bir yazısında²⁸ 61 yayınevi, 8 dağıtımevi, 7 kitabevi ile 3 plakevinin adlarını sıralayarak, «komünist» yayınevlerinden dem vurmakta, bunların «iki süper devlet» ekseninde çakışan bir mantıkla nasıl «desteklendiğini» polisiye bir kafayla ele almakta, aralarında bizlerin yönettiği yayınevleri adlarının da bulunduğu bir listeyi, birilerine (her kim iseler) canlı hedef olarak gösterdiği görülmektedir. Evet bu «canlı hedefler» başta kundaklanmak dahil, kimi fiili yöntemlerle tam onikiden vurulmuş ya da işlevleri engellenmek istenmiştir.²⁹

Söze, gericiliğin fikir alanındaki seviyesini, birde siyasi terbiyesini ortaya koyması açısından ilginç bir alıntıyla başlanmasını uygun gördük. Ayrıca, sağlı «sol»lu bu türden adi ihbar ve şantajlara çok alışık bir toplum olduğumuzu, böyleleriyle mücadelenin önünün kesik bulunduğunu, Nato yanlısı kalemlerin yaptıklarının yanlarına kâr kaldığını vurgulamak istedik. Bu çirkin yazılarla hangi tartışma alanına ve ne amaçla çekilmek istenildiğimizi bilmekteyiz. Hayatları, ekmek paraları ihbar ve şantaja dayalı efendilere anladıkları dilde hadlerini bildiren bir cevap verilemedi. Yalnızca atılmak istenen çamur böylelerinin elinde kaldı.

Söz konusu gericiliğin dergicilik anlayışı ile ilerici dergiciliğimizi, doğrusu ayrıntılı inceleyemedik. Buna ayıracak zamanı ve maddi imkânı bulamadık. Daha önemli işlerimizle kaygılarımız bulunuyordu o dönemlerde... Böyle bir eksikliğimizi aktardığımızı bir dost: «öyle yakınıldığı kadar bir eksiklik sayılmaz bunlar. Belki de hamallığını yapmadığınız için kendinizi mutlu bir azınlık arasında bile sayabilirsiniz...» demişti. Böyle de tanımlansa, bu dergilerdeki yazılardan yararlandıklarımız olmuştur.

İlerici edebiyat, sanat ve bilim dergileri, son yılların özel şartlarına paralel yaygınlaşmış, daha sonraları belli

28 Yeni Forum Dergisi, s. 1, 15.10.1979 (Sol Yayınlar Nasıl Destekleniyor adlı yazı)

29 S.O. İlerici Yayıncılığımızın Sorumluluğu, s. 104, 129, Sorun Yayınları, 1985

görüşler yörüngesinde yeniden biçimlenmişti. Günümüzde ise kimileri, yeniden bazı siyasi çizgilerin yayın organlarına dönüştü. Aralarında sosyal mücadeleyi açılan kanalda götüren, götürmeye aday olanlar olduğu gibi, birilerinin tanımla: «kendini avutmasına» ve «milli bünye için sağlam bir muafiyet yaratabilir» tanımına uygun düşenler de olabilir. Sosyal gelişmede hakim sınıfların niyeti ile ilerici kılıklı kimi niyetler de çakışabilir. Bunu tabii karşılamaktayız. Ayrıca, iç ve dış gericiliğin açtığı-açacağı kanallara girmeyen, aksine kendi tabii yatağında kendi kanalını açan, hasmını böyle bir mücadele alanına çekmeyi başaran, buna aday niyetler de bulunmaktadır. Böyleleri tarih ve insanlık önünde hesaplaşmayı asla gündemden indirmiyor. İşi, edebiyat, sanat platformunda götürmek ve sürdürmek konusunda kararlı olanların niyetlerine bir diyeceğimiz yoktur; paşa gönülleri bilir; nasıl istiyorlarsa öyle yapsınlar.

Hakim gericilik, arasında edebiyat, sanat ve bilimin de bulunduğu çok yönlü faaliyetlere el atmıştır. Onun ideolojisine uygun düşmeyen faaliyetler işlevlerinden engellenmek istenir; ama işlevini gerçekleştirecek düzeyde kararlı ve donatımlı bulunanlar, bu engelleri aşmasını bilir. Bu mücadele de siyasi bir mücadeledir. Her sosyal kesim kendi karakterine uygun sanat anlayışını siyasi mücadelenin önemli bir aracı olarak mutlaka kullanacaktır. Anılan gericiliğimizin yaşanılan ortamın ihtiyaçlarını ne ölçüde karşılayıp karşılayamadığının ölçütü tartışılabilir. Gericiliğin mutemet adamları, diledikleri kanalları açıp kapama işinde özgürdürler. İlerici, devrimci ve demokrat kesim de kendi özgür iradesiyle neyi, nasıl yapacağına karar verecek durumda ve güçtedir. Neyin «anti-toksin» neyin «mikrop» olduğu, kimlerin «desteklenip» nasıl nemalandıkları cümlelerin malumudur.

Kendilerini hangi kategoriye koyduklarını bilemediğimiz kimi dergiler: Çok kaliteli kağıt ve mizanpajla hazırlanmakta, finansman kaygıları bulunmamakta; ayrıca, büyük holdinglerin matbaalarında dizilip basılarak, gene holdinglerin dağıtım ağı ile dağıtılmaktadır. Bu dergilerin bazılarında takma isim kullanan edebiyatçılarımızın yazılarını anlamakta büyük güçlük çektiğimizi, muhatabı belir-

siz imâlarla neleri demek istediklerini anlayamadığımızı söyleyeceğiz. Bu türden yazıları okuyunca, cahilliğimize sayın, dayanamayıp sormuştuk: «Bu yazılarla ne demek istiyor?» Cevaplamak durumunda olanlar da bizler gibi cahil olduklarından, «mananın esrarı» bir türlü çözülememişti. Keşke, Kur'an «tefsiri» ya da «meali» gibi bir problemle karşılaşılısaydı iş kolaydı. Keramet dolu «imâ»ların encamını çözmeye çalışırken, takma isimli kimselerin, bir zamanlar sorumluluk isteyen önemli işlere talip oldukları, sosyal pratikte sınıandıkları hatırlanarak sorulmuştu: «Şimdilerde «edebiyat-sanat» gevelediğimize bakılırsa, bu yolda karar kıldığınıza göre, demek asıl becerileriniz bu alandaymış, o halde niçin sorumluluk isteyen işlere kalkıştınız?»

Gerek edebiyatta, gerekse siyasette sinirlerin bozulması, ifadelerdeki bulanıklık, muhabatı belirsiz yazılar, kişiye özel mesaj diye bir yöntem ihtiyacı yoktur. Kişisel mesaja mektup denilir. Bir dergideki yazılar oldukça açık, somut bir dille yazılmalı; her olgu özel adı ile anılmalı, muhatabı belli olmalı. Çevremizdeki gericiliğin sözcülerine bakın bakalım, karşılarına aldıklarının adlarını (özne-fiil-yüklem) annelerden buza yazı yazıyorlar mı? Evet, sosyal pratikte çürümenin her yerde ve kurumda kol gezdiği bir garip ortamda, sağda ve «sol»da, her şeyin nasıl da değişip eskidiğini, öznesiz, zamirlerle konuşulduğunu da görüyoruz. Bütün bunların «kıymeti-harbiyesi» kalmamıştır.

«Halksız edebiyat»ın³⁰ olmayacağı bilinmektedir; edebiyat-sanat dergilerimizin işçi ve emekçi halkımıza bu araçla neleri götürdüğü, onun acil taleplerine, güncel sorunlarına nasıl bir çözüm önerip mesaj verdiğini insan pek merak ediyor. Aksi durumda bu türden dergilerin nasıl bir ihtiyacı karşıladığı ve sanatın eğitici yanı sıra halk kitlelerini nasıl kucaklamakta olduğu da ayrı bir sorun... İlerici edebiyat-sanat anlayışı, gericiler ve tutucu olanlarla hangi düzeyde boy ölçüşüyor ya da hesaplaşıyor? Yoksa ilericilik adına yapılan bütün bu çabalar zaten iyi kötü yontulmuş bir azınlığın ihtiyaçlarını mı karşılamaktadır? Halkın sanat ihtiyacını ilericiler, gericiler hattâ her türden oportünistler de

cevaplamaya çalışmıştır. Gerici propaganda makinasını etkisiz duruma getirmek, kütlelerin birlikteliği yolunda mücadele etmek, ilerici edebiyatın başlıca görevleri arasındadır. Öte yandan ilerici edebiyat adına nasıl bir sömürünün yapılmış olduğu örnekleriyle görülüyor. Roman, şiir, resim, kartpostal, vb. (Çok şükür inceleme araştırma yoktur) «etkinlikler»in en yoz örnekleri, tekeli sermayemizin koruyuculuğunda, daima da bunalım dönemlerinde, boy verip gelişmektedir. Sosyal mücadelede kişisel bayağılıklar, çürük malzemeler orta malı gibi piyasaya sürülür. Emek verip çile çekmeden sahte şöretler yaratılır; ödöl-mödüöl numaraları, pompalanan küçükburjuva solculuğuna verilen primdir. «Devrimci» edebiyat ve sanat ürünlerinin bir piyasası, gazete ve dergileri, onların da sahipleri vardır. Bir çete mantığıyla, sen, ben, bizim oğlan; al takke ver külah gösterileri arasında, ilericilik adına, yalancı peşrevler çekilir; dergiler çıkartılır, yayınevleri kurulur; kitap piyasaları, fuarlar ve imza günleri düzenlenir; çeviriler, meviriler, Keloğlan hikâyesindeki: «Çevir kazı yanmasın» gibi... Bu a'anda da organize olan kapitalist piyasanın tıması ne ola ki? Yeter ki uyuyan dev uyandırılmasın. İş yapanın, yatanın özverisini sömür; hayatını inandığı dava için yoğası sayıp adayı es geç; olumsuzı öne çıkarıp olumluyu çiğnen:eyi dene; ilerici olanı anma, anılmasını engellemeye çalış; gücün yetiyorsa söv ya da sövdür (daha kolaydır); birilerinin gözetiminde militana, inanana saygı duyma (böylelerinden bekleyen de yok zaten); bilimsel eleştiri yapma; ilerici olanın daima çevresini kuşat; yapılan eleştiri ve uyarılar karşısında yalana ve spekülasyona başvuru; bize özgü yerli deneylerimizi çöpe atmaya dene, senteze ulaşmasını önlemeye çalış; tarihimizi yazacak olanları görmezlikten gel; sonra da «pantolonundan tezek çıkan» iki kafadarı milletin başına belâ etmeye kalk; ahabab-çavuş ilişkilerini idealize et; fikir ayrılıklarını körükleyip düşmanlıklar yarat... Eğer sanat ve edebiyat aşkı buysa eyvallah arkadaş! Bu dediğın bir yerlere yazılır! Halkımız: «Mart ayında, kış kışlığını, puşt puştluğunu yapmazsa iyil olmaz» der. Günümüzde bu iki anılanı da deneyip gördük; ama Mart geride kaldı...

Kimileri Frankenstein misali, yaratıp üne kavuşturduğu kimselere artık sahibine biat etmediği için Don Kişot vari saldırıyor. Oysa haç ve put yapılması ile ona tapılması farklı şey değil ki, şimdi, yıkılması bir anlam taşısın. Birileri de öğretilmiş bülbül ötümlü kanarya gibi: Ustalardan esinlendiği fikirleri memleketimize uyarladığı «eser»leriyle ahkâm kesip şakıyor. Ama bilinir ki, bülbül doğallıkla, hançereden ve ciğerden, öğretilmiş bülbül ötümlü kanarya ise, dudaktan konuşur; benzerlikler bir yana, arada çok fark vardır.

Edebiyat ve sanat adına kötüyü sergilemiş olanlar, sel gider kum kalır misali ilerici hareketten bir şey götüremezler. Böylelerine asla kızılmaz; açığa vurulur yalnızca...

PANEL, AÇIK—OTURUM, KÜLTÜREL ALIŞVERİŞLER

12 Mart, 12 Eylül sonraları sıklıkla görülen bazı faaliyetler de, -panellerde, açık-oturumlarda ve birde kültürel etkinliklerde. memleket sorunlarımız tartışılıp sergileniyor. Öte yandan, «biz bu filmi daha önceleri de görmüştük» dercesine çeşitli dergi ve kitap faaliyetleri -hızla ve birbirini tahrik edercesine- de aynı şeyi yapmakta...

İnsan sormadan edemiyor: «Yahu biz, geri kalmış bir ülkenin insanlarıyız, memleketimiz her beş-on yılda bir alt-üst oluyor. Bu bunalımlardan da bizim insanımız büyük zarar görüyor. Gençlerimiz, işçilerimiz, aydınlarımız kırılıyor. Ordudan, Hariciyeden, Bürokrasiden, Üniversiteden, Yazarlarımızdan, Avukat, Hâkim ve Hekimlerimizden, onurlu Gençlerimizden, yiğit İşçilerimizden her gün kayıplar veriyoruz. Toplumdaki bütün ilerici, demokrat ve devrimci sesler emperyalist-kapitalizmin planları üzere susturulmak isteniyor. Her ileri unsuru tutunduğu yerden koparıp etkisiz hale getiriyorlar; bu, onlar için doğal; kimi eloğullarını da içimize salmışlar; sen kalkmış hâlâ neyi tartışmaktasın? Tartışmaktan kaçan yok, ama neyi, nerede ve ne adına tartışıyoruz? Coşku tacirliği ile nereye gidiyoruz?»

Evet, tartışıyoruz; duhuliye parasını ödeyip panelleri izliyoruz; gene duhuliyesini bastırıp kültürel etkinlikleri seyir eyleyip kendimizden geçiyoruz: Leylim ley... ve alkışlar... [fakir, bu zevkten mahrumdur.]

Ya dergiciliğimiz? Onları esaslı bir incelemeye ise ne zaman yeter ne de para... Öte yandan, gündelik basın ve birde kitaplar... Buyurun 24 saatimizi birlikte planlayıp ilerici görevlerimizi bir sıraya koyalım; ayrıca, geçmişten biriken ödevlerimizi yerine getirmeye çalışalım. Durum: bir hayli çetin ve karmaşık; fakat anlaşılır açıklıkta.

Birileri de böyle istiyor zaten. Onlar çok açık ve dürüstçe söylüyorlar söylemek istediklerini: «Türkiye bizim için 50 milyonu aşkın nüfusu, yeraltı ve yerüstü zenginlikleriyle, ayrıca stratejik önemine binaen büyük bir potansiyele sahip bir ülkedir...» Doğrudur, aynen buyurdukları gibi bir ülkeyiz. Bu «potansiyel» dedikleri şeyin ne menem bir pazar demek olduğunu, son yıllarda iyice gördük. Türkiye bir pazardır, hem de açık bir pazar. Şimdilerde «Serbest Pazar» da deniliyor. Bu serbest pazarda kapitalist Batı'dan gelen bütün tapon mallar satılacak. Meta'nın dolaştığı pazarlarda kültürümüz de, kilimlerimizde, sazımız, sözümüzde elbette birer meta işlemi görecektir. Bundan şüphemiz yoktur.

İyi ama bizim bu uygulamadan ulusça yararımız ne olacak denildiğinde ise her yurtsever ölümlerden ölüm beğenecek, itilip kakılacaktır eloğullarının planları üzre...

İşte sevgili ve saygıdeğer «aydın» kardaşlarımız, sizler panellerde, açık-oturumlarda, kültürel etkinlik dediğiniz kapalı oturumlarınızda cem olurken amele tarifesinden gelme çulsuzlar da böyle söylemektedirler.

Aydın olmanın sorumluluğu³¹ günümüz şartlarında böyle mi tecelli edecekti? Yapılan ve yazılanlara bakılırsa demek böyle tecelli edecekmiş!...

Birileri de kalkıp bu baylara dese ki: «Hepiniz çok zeki, yetenekli ve birer entelektüel adayısınız. Yazdıklarınızı kantara vursak epey yük çeker. Söylediklerinizin katresini duyan iç ve dış gericiliğin temsilcilerinin o saat dudakları

31 S.Ö. İlerici Yayıncılığımızın Sorumluluğu, s. 59-67, Sorun Yayınları, 1985

şışer. Doğruya yakın, doğru gibi şeyler de söylemektesiniz. Hiç birinizin kişisel yeteneklerinizi kimse yoğa sayıp küçümseyemez. Aferin, herbirinizin cürmü bulunduğunuz yeri yakıyor. Bilirsiniz, sosyalizm diye bir bilim var; işçi sınıfının ve emekçi halkımızın sosyal kurtuluşunu öğreten bir öğreti. Gelin hep birlikte emekçi halkımıza gidelim; bildiklerimizi onlara anlatalım; onları acil ve dayatan demokratik taleplerinde destekleyelim. İşçinin, köylünün açık ve canlı desteğini alalım. Yazık oluyor, böylesine «genç marksistler» salonlara hapsedilir mi? Gelin kütle içinde söylediklerinizi sınavalım; hayat doğrulasın «tez»lerinizi; ha ne diyorsunuz? Var mısınız buna?»

Kimileri de işçi sınıfının sendikal - siyasi birliği gibi ciddi bir işe gayri ciddi yaklaşımaya kalktı. Oysa hayat bazı birlikteliklerin oluşması için kimi maddi-manevi şartları olgunlaştırmıştı. Tıpkı 12 Mart sonrası gibi, gene aynı dönemdekine benzer rahatsızlıklar piyasaya sürülüyor. Bu türden faaliyetler, panelcilik, dergicilik, siyasi parti kurma önerileri; aslında toplumumuzda eksik olan bir şeyi arayıp bulmaya yönelik çalışmalarındandır. Konu bir bakıma mizah ya da komedi-trajedi türünden garipliklerle süslenmiş olsa da, kaşınan yara sonunda tedavi de görecektir. Biz buna inanıyoruz; bu yüzden de toplumca kabul görmeyeceği bilinen «öneri» zokalarını yutmayacak, bu türden «aydın» tartışmalarında taraf olmayacak, ideolojik ve sınıfsal karakterimiz neyi öne çıkarıyorsa gene onun ete kemiğe bürünmesine çalışacağız.

Ekin Bilar A.Ş. girişimi, ki, bizler bu türden girişimlerle toplumsal uyanışın biçimlendirileceğine, somut, tutarlı ve ciddi kurumlaşmaların oluşturulacağına bel bağlamaz, prim de veremeyiz. Ama kimi sınıfsal ve ideolojik çıkarlar böyle bir yapılanmayla içini boşaltabilir; kendi çevresinde etkili olabilirler. Buna da bir diyeğimiz yoktur. Yalnızca şunu deriz: İşçi sınıfının sendikal - siyasi birliği gündeme gelmiştir; ilerici ve yurtsever aydınlar, bütün ilerici gelişmeleri bu bağlamda seferber etmelidir; tarihin dayattığı böyle bir an: 12 Mart'daki gibi, çar-çur edilip partiler, dernekler, vb. anarşisine çevrilmesin; olacaksa ilerici-devrimci bir siyasi partinin oluşturulmasının şartları araştırıl-

sın. Yanlış ta anlaşılmasın, kültürel faaliyetlere, panellere kimse karşı çıkmıyor. Bu faaliyetler de gerekli; ama gündemin ilk maddesi, işçi sınıfının sendikal-siyasal birliğinin sağlanması görevidir. Bu görev elbette ne Ekin Bilar A.Ş.'nin ne de aynı şeyi yapmaya aday Bilsak A.Ş.'nin işleri arasındadır. Bunu iyice biliyoruz. Şunu da biliyoruz: İşçi sınıfı hareketinin kardeş yol arkadaşı küçükburjuva aydın hareketi (sosyalist hareket) birleşmeyen yol (demir-yolu)lar³² gibi ebediyete kadar paralel gitmez, gitmemeli... Bu açıdan ve kaygıdan hareketle açılan bir kanalda düğün bayram da edemeyeceğimizi anlamak durumdayız. Bir bunalım dönemini ikinci kez yaşamış bir halk olarak, bu alt-üst oluşlardan hangi dersleri çıkardığımızı öğrenmek, nelerin yapılabilirliğini araştırmak zorundayız. Olgunlaşan şartların gereğini yapmak yolunda adımların atılacağı biliniyor. Bunun yanında eski alışkanlıkları sürdürmenin, dahası, herkesin gene kendi amentülerini okuyabilmesinin kimi şartları bugün yoktur. Hayat ve mücadele iç ve dış gericiğin dayattığını aşmayı kaçınılmazlaştırıyor. Gereksiz çabaların, heves ve tatminlerin peşinde olmayı değil. Şüphesiz birileri bu yollarda daha çok özgürce talim edecektir; bütün uyarı ve eleştirilere rağmen bu durumun önünü almak zor gibi görünüyor.

Ekin Bilar A.Ş.'nin etkinliklerinin baskılarla önü keşilince Başbakan: «Aziz Nesin niye ısrar ediyor? Gitsin daha solda bir parti kursun ne yapalım...»³³ diyor. Elbette bir ilerici yazarın bu önerilerden öğreneceği bir şey yoktur. Ama konu önemlidir. Tekelci sermaye güçlerinin zararlarının aza indirilmesi ve aşılması, her namuslu insanın önüne görev olarak yığılmıştır. Bu da siyasi kurumlaşmayı gerekli kılıyor. Siyasi kurumlaşmanın gereğini, ilerici-devrimci kadrolar bulup çıkarmalı; bunu T. Özal söylememeli; ona bu türden şeyleri söylemek fırsatı verilmemeli. Siyasi çözüm gerektiren konuları da düğün gecelerinde, panellerde kimse harcamamalı. Hangi gerekçelerle yapılırsa yapılsın,

32 V. Atayman, *Demiryol ya da Birleşmeyen Yollar*, Türkiye Yazıları, 1980/40-41, s.9

33 T. Özal, *Cumhuriyet Gz.* 18.2.1986

siyasi çözümünü gerektiren işler siyasi araçlarla ele alınacaktır.

Genç insanlar demokratik ihtiyaçlarına, ülke sorunlarına ve siyasi tercihlerine cevap verir düşüncesiyle panel, açık-oturum vb. faaliyetlere taşınıp duruyor. Oysa asıl öğrenilecek olanlar, üretim faaliyetinin yapıldığı yerde, hayatın içinde filizlenip biçimleniyor; panel ve açık-oturumlarda değil. Ayrıca, gerçekler, içinden ve yaşanılarak öğrenilir; tepeden, dışardan bakıp ahkâm keserek değil...

İÇ VE DIŞ DİNAMİĞİN GÖRÜLEN DAVALARA BAKIŞI GENÇLİĞİMİZİ ANLAMAK SORUMLULUĞU

12 Eylül'den bu yana geçen altı yıl içinde toplumun hemen her kesiminden insanın yargılandığını biliyoruz: DİSK Davası, Barış Davası, Dilekçe Davası, Türkiye Yazarlar Sendikası Davası, vb. gerek kamuoyunda, gerek dünyada çeşitli yankılara ve yorumlara neden oldu. Bunların dışında: Yasal, yarı-yasal siyasi parti, dernek, sendika, birlik, meslek kuruluşları, yaynevleri ile tek kişilik davalarda yargılananlar da oldu. Bu ikinci kategoride bulunan kimi davalar hakkında içerde ve dışarda, resmi görüşün dışında, objektif değerlendirmelere pek rastlanılmadı; ve bu dava sanıklarına sahip çıkan da pek olmadı. Sosyalizm adına yapılan yanlışla hiçbir ciddi kadro prim veremez, ama savcı mantığı ile de olaylara bakamayız. Ayrıca, 12 Eylül'ü karşılayan siyasi akım temsilcilerinin polis, savcılık, mahkeme ve cezaevi deneylerini, nasıl bir sınav verdiklerini ayrıntılı bilmekteyiz.

Barışçı, Sendikacı ve Dilekçeci aydınlarımızın 12 Eylül uygulamalarından nasiplerini aldığını, kimilerinin diğer sanıklarla aynı işkence tezgâhından -ayırım gözetmeden- geçirildiklerini basından, duruşmalarda cereyan eden olay ve savunmalardan öğreniyoruz. Dış basın sektirmeden bu türden gaddarlığın örneklerini sergilemekte kusur etmiyor. Öyle davalar var ki, yalnızca altı yıldır değil, 8, 10 hattâ 14 yıldır³⁴ devam ediyor. Geri kalmış bir ülkede hukuk siste-

minin bu biçimde gecikerek işletilmesi üzerine çok şey söylenebilir. Ama söylemek özgürlüğümüz bulunmuyor. Ezop dili ile söylemeye kalkınca da yarım şeyler söylemiş oluyoruz; bundan da kimi yanlış anlaşılmalara doğuyor. Gene de ifadede açıklık gerekir. Devrimcilerin de halkın bilgisi dışında gizli-saklı hiç bir hesapları yoktur!

Davaların daha da süreceği, siyasi konjonktüre göre bu sürenin değişebileceğini söylemek kehanet sayılmaz. Bugün altı yıl öncesine rağmen Sıkıyönetim uygulamaları, işken-ce olayları, cezaevlerindeki durum üzerine daha açık ve

34 Hukukun geciktirilmesine örnek oluşturma bakımından 14 yıl süren iki dava hakkında özet bilgi sunmak yararlı olacaktır:

1) 15-16 Haziran olaylarıyla ilgili DİSK Davası: 13.8.1970 tarih ve Esas No: 1970/107 İddianameyle İstanbul SYK. 1 Nolu Askeri Mahkemesi'nde «Halkın aleyhine halkı isyana teşvik etmek üzere ittifak etmek; kanunlara karşı gelmeye halkı teşvik ile memleketin emniyetine tehlike iras edecek surette neşriyatta bulunmak; ve 171 sayılı kanuna muhalefet etmek...» açılan 27 kişilik dava, Sıkıyönetimin kalkmasıyla, İst. 4. Ağır Ceza Mahkemesi'ne 1970/262 E. Sayı ile görülmeye başlanmış, dava devam ederken 12 Mart 1971'de ilan edilen Sıkıyönetimle birlikte «görevsizlik» kararı verilerek dava yeniden Sıkıyönetime gönderilmiştir. Bu mahkeme de yeni bir «görevsizlik» kararı verince, iki mahkeme arasında dava yönünden «görev uyuşmazlığı» doğmuştur. Daha sonra dava çeşitli mahkemeler arasında gidip geldi ve tam 14 yıl sonra beraatle sonuçlandı. (15/16 Haziran Direniş'i'ni tabanda örgütleyen ve eyleme katılan işçiler ise aynı iddialarla yargılanmış ve hüküm giymişlerdi) Bu beraat kararının verildiği tarihte ise, garip bir rastlantı, yeni bir «DİSK Davası» ile yargılamalar sürüyordu...

2) İst. 5. Ağır Ceza Mah. D. No: 1985/365. Dava tarihi: 26.12.1973, E. İd: 1973/21248. Konu: «Gizli örgütü sevk ve idare etmek, örgüte üye olmak ve aranan kişileri saklamak...» Sanıkları arasında bendeniz fakir'in de bulunduğu bu davada hüküm giymiş, haklarında kanunlara göre dava açılması bile gerekmeyen kişiler hakkında yeniden dava açılmıştır. Davayı delillendirecek hususlar açıklığa kavuşturulamamış, çeşitli davalarda ortaya çıkan atfı-cürümler sıralanmıştır. Davada adı geçen kişilerden yalnızca beşi hakkında yargılama devam ettirilmiştir. 14 yıl devam eden davaya bu sanıklar her iki ayda bir polis marifetiyle getirilmiş, sırasıyla: 2. A.C.Mh. DGM, Uyuşmazlık Mh. ve yeniden: 2. A.C.Mh. yeniden gelen Sıkıyönetim Mh. oradan tekrar 2. A.C.Mh. de görülen dava, «görevsizlik» kararıyla yeniden 5. A.C.Mh. getirilmiş, yapılan duruşmalar sonunda dava: 14.5.1986 tarihinde talep ve savunmalarımızın aksine 1803 sayılı Af Kanunu'nun 1. Maddesi gereğince tüm neticeleri ile birlikte ortadan kaldırılmıştır. 14 yıl boyunca isbatı-vücut edildiğimiz bu dava ile değişen dönemlerin «siyasi» hesap ve «niyet»lerine göre basında, TV'da teshir edildik. Aleyhimize yapılan «tevattür» ve «spekülasyon»lara cevap veremedik. Oysa 12 Mart'da söz konusu sanıklar yargılanmıştı. Hiçbir sanık üstlendiği sorumluluğun hesabını vermekten kaçmadı; hüküm giyenler sonuca katlandı. 1973 sonu ortaya getirilen «iddialar» bir dönemin çuvalına sığmayan dava klasörleri, sivil mahkemelerin önüne getirilmiş, adeta: «Biz işin içinden çıkamadık, buyurun biraz da siz uğraşın...» dercesine hukuk zorlanmıştır. Söz konusu davaları sömüren «hür» basınımıza teklizp yazamadığımız için konu burada ele alındı.

ayrıntılı yazılar yazılmakta; demokrasidışı kimi uygulamalar büyük bir yüreklilikle basında sergilenmekte; Meclislerde konu edilmektedir. Tekelci sermaye güçlerinin kârını arttırdığı, işçi ve emekçi halkımızın ise iyice fukaralaştığı bir dönemin faturasını şimdi kime çıkaracağız? Demokrasi diye diye zulüm ve gaddarlıkla, toplumca türlü çeşitli yöntemlerle ezmeye çalışılan, katledilip sakat bırakılan bizim insanlarımızın vebali birilerinin kefesinde ağırlaşmışsa; onların elbette rahat uykuları kaçacak, sinirleri bozulacak ve sabah akşam 12 Eylül öncesini halkımıza hatırlatarak, hukuk ve insanlıkdışı kimi uygulamaları şirin göstermeye kalkışacaklardır. Halkımız, vahşeti, demokrasidışı uygulamaları değil, dirlik ve düzeni arzuluyor. Dirlik ve düzen ise militarizmin süngüsünün ucundan gelmiyor. İşçi ve emekçi halkımızın çoğunluğunun iradesinin her yerde yansımından, katılımından geçiyor. Sıkıyönetim mahkemelerinde işledikleri suçun hesabını veren genç insanları sistemin kusurunun suçlusu yerine koymak; ama uluslararası tekelci sermaye güçlerinin ülkemiz üzerine kurduğu pazar ve sömürü tezgâhını gözden uzak tutmak kurnazlığı, artık kimsenin gözünden kaçmıyor. Kimi insanlar suç işlediklerini inkâr etmiyor ve yaptığının sonucuna katlanıyor. Bıkıp usanmadan 12 Eylül öncesini tekrar edip aba altında sopa göstermek demokrasi mücadelesindeki bitmez tükenmez, yarın da tükenmeyecek, yeni yeni talepleri geriletmeye yetmiyor. Sosyal gelişmenin kendi tabii kanalı ve kanununu tıkamaya girişen ve sorumluluk üstlenen her kimse, bunun sonucuna da katlanacaktır. Bu türden kimseler ister yönetimde, isterse mevcut uygulamanın karşısında bulunsunlar sonuç değişmeyecektir. Siyasette de sebep-sonuç ilişkisi vardır. Siyaset, sosyal sınıfların kullanmak zorunda oldukları bir sanattır. Hayat, bu sanatı, kimlerin hangi incelikleri gözeterek kullanmaya giriştiklerini, acımadan öğretiyor.

Barışçı ve Sendikacı sanıkların nisbeten özel bir statüde hapis yatırıldığını, özellikle ve ağırlıklı olarak dış dinamiğin kendilerine sahip çıktığını biliyoruz. Ayrıca, bu türden bir desteğin onların davalarını etkilediğini ve «ucuz» kurtulduklarını da söylemek mümkün. Barışçı, Sendikacı, Di-

İlerici yazarlarımızın ilerici, demokratik mücadelede saygıdeğer işler yapmaları, kendilerini ve içinden geldikleri davalarını savunmuş olmaları, toplumca hepimizin onurlandırmıştır. Bir ülkenin ilerici, demokrat ve devrimci kadroları, gerektiğinde, ulusal değerlerine sahip çıkmalı, onları yalnız bırakmamalıdır; bu, herkesin görevleri arasındadır. Ama yalnızca yapılan yürekli direnişleri, onurlu savunmaları yüceltip hareketin zaafılarını, hata ve yanlışlıklarını da örtmemeliyiz. Her dava sanıkları arasında rahatlıkla bulunabilecek kariyer düşkününü kimselerin yanısıra, yalnızca tarihsel görevini yapan, kimi öbürülenmelerin ardına saklanmayanlar da bulunmaktadır. Dava sanıkları arasında, sanık olduğuna bin pişman, fireler de -iş yapılan her yerde olduğu gibi- tabii karşılanacaktır. Böyleleri eğer, verdiği «sınavı» es geçip şarlatanlığa soyunuyorlarsa, o takdirde hayat ve mücadelenin acımasız kuralı onları yargılamaktan geri durmayacaktır. Davaların sonuçlanmasıyla birlikte söz konusu hareketler üzerine bir değerlendirme yaparak bilanço çıkarmak zorunluluğu, ihmâl edilmezse; bu, 12 Eylül sonu ilerici kesime yapılan en büyük katkı yerine geçecektir.

Dilerdik bu arkadaşlara dış dinamik kadar iç dinamikler de sahip çıksın. Düşünce onurunu koruyanların evleri, işçi, köylü ve gençlikten oluşan heyetlerle dolup taşmış olsun... Hayat, bu türden kimselerin önüne, isteseler de istemeseler de, düzeltilmesi şart olan kimi ödevlerin gereğini yapmayı koymuş bulunuyor; artık bundan kaçınılamaz!

Anılan dava sanıklarına uluslararası ilerici, demokrat kamuoyunun büyük ve etkili araçlarla sahip çıkması, memleketimizdeki demokrasi mücadelesinin önemine ve ona verilen bir dış dayanışmanın ne kadar anlamlı olduğunun ifadesidir. Bu olgu karşısında «unutulan»ları anmanın, önemini vurgulamanın yararı vardır: Ya ötekiler? Duruşmalara don paça çıkan, çeşitli sloganlar söyleyen, ABD bayrağını yakan genç insanlarımıza kimler sahip çıkacak? Açlık grevlerine, işkence ve teröre, zorla istiklâl marşı söylemeye, tek tip elbise giymeye, inançlarından dönmeye, pişmanlığa zorlanan bu insanları, birileri çıkıp ta «seva-

bına» da olsa gündeme getirmeyecek mi? Onların okumaları, yazmaları ve savunmaları önündeki kimi baskıların giderilmesi, hangi şartlarda tutulduklarını dile getirmeleri, insani ve demokratik talepleri, hangi hukuki ve idari tasarrufun eseridir? İçerde bulunan genç insanların şimdiki düşünce gelişmelerini öğrenmek toplumca hepimizin hakkıdır³⁵. Bu arkadaşların yalnızca yargılandıkları mahkemelere karşı değil, daha çok halkımıza karşı da verecekleri bir hesapları, iletilecek mesajları vardır. Onları sermaye sınıfının açmazlarının tek bahanesi (suçlusu) gösteren resmi görüşün dışında tanıyıp anlamaya çalışmak hakkına sahip olanlar: Gençlere uygun görülen -adeta- «esir» işlemi karşısında seslerini yükseltmektedirler. İşledikleri suçlar ne olursa olsun, toplumca birilerini daima suç işleyecekmiş gibi gören zihniyet, her ilerici kafa taşıyanı, «en basit toplumcu düşünce kurallarını ve onun gereklerini yerine getiren faaliyetleri yasaklamak ve bu yolda fikir taşıyan kafaları ezmek, ehlileştirmek isteyen egemen düşünce»³⁶, sosyal uyanışa paralel olarak hızla gerilemektedir. Çünkü, baskı ve terör insanın doğasına olduğu kadar, sosyal ilişkilere de aykırıdır. Sürekli «esir» muamelesi görenler; özel bir uygulamayı değil, mevcut yasaların keyfi ve fiili kimi uygulamalarının kaldırılmasını dile getirmektedir. Bunu elde etmek için icabında gençliğini ve hayatını yoğa sayan içerdeki insanlar bizim insanımızdır. «Pişmanlık Kanunu» bile onların arasında 400'ü aşmayan bir «arınma» işine yaramış, büyük bir kütle inandıkları davalarından dönmemiştir. Bu örnek bile genç insanlara karşı uygun görülen kimi uygulamaların sunflığının ve işe yaramazlığının kanıtıdır. Birakalım gençlerin yakasını; onlar, özgür ve bağımsız iradeleriyle kendi fikri gelişmelerini sağlasınlar. Gençlerin zihinsel ve kültürel çalışmaları, içinden geldikleri hareketleri bilimsel ve sağlıklı değerlendirmeye yarar. Fakat biliniyor ki, Türkiye solunun kimi yerli deneylerinin tartışılması ve senteze kavuşturulması sürecinin önünde iç ve dış gericiliğin bilinen hesapları yatıyor. Ne yazık ki «sol»larımız da gençlerimizin sağlıklı bir

35 S.Ö. Derici Yayıncılığımızın Sorumluluğu, s. 123,124, Sorun Yayınları, 1985

36 Ago, s. 134

evrim geçirmesini istemiyor. Her türlü olumsuzluğa rağmen onurlu ve yurtsever gençliğimizin içinden yetenekli bilim adamları çıkacağına olan inanç ve güvenimizi asla kaybetmediğinizi vurgulamalıyız. Onar, yanlışlığın, ihanetin içinden geçerek, mutlak bilimsel öğreti ile -yeterince- tanışacak, Türkiye gerçeğini tanıyacak, hayatın içinde yerlerini alacaklardır. Bunu hiç unutmayalım! Emperyalist gericiğin batagında -en nadide çiçeklerin bu bataкта yetiştiği gerçeğini unutmayalım- ulusal ve toplumsal kurtuluş için yalnız denemekten uzak durmayan kimi genç insanları «birleriyle» aynı kefene koymayalım. Onların iletmek istediği mesajları duymasak da ierici, devrimci ve yurtsever gençliğimizi anlamaya çalışalım.

Bugün çeşitli nedenlerle yargılanan, hüküm giyen, dışarda mülteci durumunda kalan, vatandaşlık hakları ellerinden alınan, tahliye olup hayatta yerini alan, dahası; hayatını kaybeden, kim vurduya getirilen, sakat bırakılan her ierici insan, ister akıllı ister aeli olsun, isterse hareketten kopmuş buunsun; onun başına gelenler hepimizi ilgilendirir; ayrıca, bu insanlar bizim insanlarımızdır. Onlarla farklı kaygılarımızın bulunması, düşünce ve davranış ayrılıklarının olması, gerçeği unutturmaz; fakat iç ve dış gericiğin özel ulaklarının yaptığı gibi, ayrılıkları idealize ya da dramatize edemeyiz. Böyle bir açmaz ve kanala giremeyiz. İşçi sınıfının sendikal-siyasal birliğini sağlama mücadelesine devrimci gençliğimizin inanç ve özverisini katmayıp onu dışarda tutup göremeyen anlayışın kötürüm olduğunu vurgulamak durumundayız. Gençliği sosyal mücadelede etkin olarak kazanamayan bir işçi sınıfı hareketi, asla düşünülemez. Şimdilerde kimi genç insanın entelektüel özentilere rağbet etmesi, onları oyalayan tuzaklardan en tehlikelisidir. Genç devrimcilerin yeri, işçi ve emekçi halkımızın tuttuğu saflardır. Hakim gerici sınıfların açtığı kanallarda, yakalanan kimi «olanak» ve «bulanak»larla rol üstlenen kimi entelektüellerimiz yaratıcı ve kalıcı bir devanın peşinde değildir.

12 Eylül'ü ve onun en büyük kurbanı gençliği anlama sorumluluğu konusunda henüz sevindirici gelişmeler yoktur. Oysa gençliğin içinden gelenler, kendinden sözettiren-

lerden farklı kaygılar taşıdıklarını dile getirmede kusur etmemiştir. Daha hapisten çıktıklarında kendilerine sorulan polis sorularını ustaca geri çevirerek önemli bir mesajı kitleye sunmuşlardır: «(...) tüm olanlara rağmen, toplumun politik olarak 15 yıl öncesinden çok daha fazla eğitildiğini düşünüyorum. Toplumun siyasi tecrübesi arttı. Bütün siyasi partilerin, siyasal görüşlerin, siyasal yöneliş biçimlerinin gözünün önünden geçtiğini gördü. Bugünkü sıklık ve kısırlık görünüştedir, yapaydır. Baskı ortadan kalktığı zaman, ben inanıyorum ki, Türkiye 1965-70 arasındaki gibi bir rönesanstan geçecek. Şimdi yoğun bir birikim süreci yaşanıyor sanıyorum. Derinden derinden bir ırmak akıyor. (...) Bu ve benzeri konuların bugün Türkiye'de özgürce tartışılabileceğini sanıyorum. Bugün için koşullar buna uygun değildir, söylenecek olanların eksik olma riski vardır (...) 12 Eylül, 12 Mart'a oranla çok daha derin bir krizin ürünüydü. Bu bakımdan sonuçları da çok daha derin oldu. Sanırım izleri de daha çok uzun bir süre toplumun üzerinde kalacak (...) 12 Mart'tan bugüne kadar cezaevleri, içinde yaşayanlar üzerinde son derece ağır baskılar icra etmiştir. İçerdekiler kendi inançlarını korumak için son derece çetin sınavlara girmek zorunda kalmışlardır. Cezaevleri bizim için hiç de kolay geçmedi, ama bütün bunlar hesabımızın içinde vardı zaten (...) Türkiye'deki durumu, cezaevlerindeki uygulamalardan anlayabilirsiniz (...) Özgürlük benim açımdan hiçbir zaman kişisel bir sorun olmadı. Özgürlüğü hep toplumsal bir sorun olarak değerlendirdim. Serbest olmak ayrı şey, özgür olmak ayrı şey. En son söz olarak şunu söyleyebilirim. En sonuncu devrimci özgür olmadıkça, ben kendimi hiçbir zaman özgür hissetmeyeceğim. (...)»³⁷

Kendileri için bir talepleri olmayan bu insanlar, ağır cezaevi şartlarının düzeltilmesi için ise: «1) Arkadaşlarımız son derece güç şartlar altında yaşamaktadırlar. 2) Günde yarım saat havalandırma yapmakta, bu süre toplanacak olursa yılda 6-7 günlük bir süreyi bulmaktadır. 3) Genç genç insanlar çeşitli hastalıklardan muzdarip ve korunmasız, tedavisiz durumdadır. 4) Ülkemiz ilerici aydınlarına ve

demokratlarına şunu açıklamak isterim: Bu genç insanlara sahip çıkın... Aksi takdirde onların güç şartlarda geçir-dikleri günler sizlerin aydın ve demokrat vicdanlarınızın yarası olarak kanayacaktır.»* demişlerdir

Emperyalizme, faşizme, şovenizme ve her türlü ger-ciliğe karşı direnen, özellikle, kötü şartlarda özveri, daya-nıklılık ve onurlu direnç gösteren mücadele adamlarına, geçmişte ve halen kısmen bilimsel öğretinin teorik, tarih-sel ve sosyal pratiğine karşı ters pratikler geliştiren:elerine rağmen onlara günümüz Türkiye'sinde ümit ve bekleyişle bakmaktayız. Bu arkadaşların teori ve pratikteki yanlış-ları, tek başına onların değil, bir bütün olarak hepimizin kusurudur. Bu yanlışların arkadaşça düzeltmesi sorum-luluğunu hayat dayatmıştır.

Sınırlı da olsa iletilen bu türden mesajın eşdeğerde olanını, toplum, birilerinden de beklemek hakkına sahip-tir. Hayatının 15 yılını içerde bırakanların ülkemiz ilerici hareketine getireceği ya da götüreceği çok şey vardır. Bunu tartabilenlerin canlı, yürekli ve yiğit tavrı, gençliğimizi an-lama sorumluluğunun işaretidir. O gençlik ki, sosyalizm adına çalınan çürük mayanın bedelini birileri adına öde-mektedir. Ülkemiz ilerici hareketinin onurlu her davranı-şa büyük ihtiyacı vardır.

DEMOKRASİ MÜCADELESİNDE DYP'NİN YERİ

Günümüzde öne çıkan ilginç görüntülerden biri de ki-mi burjuva partilerinin demokrasi mücadelesinde «atakt» yapmaları, yaşanan ortamda çok «ileri» şeyleri söylemiş olmalarıdır. Bunlar arasında SHP ile DYP'ninkilerine özel önem verenler, onları attıkları adımda gönüllü destekle-yenler çoktur. Batı'daki demokrasi mücadelesinde gerek tutucu, gerekse liberal ve demokrat kimlikli burjuva par-tilerinin bizdeki kötü kopyalarından daha ilerde ve tarih-sel öneme sahip mücadele verdikleri açık. Orada, gün geç-

miyor ki, gerçek demokrasi mücadelesi veren ilerici-devrimcileri, onların partilerini yücelten, saygı ve onurla anan birileri çıkmasın: «En büyük yurtseverler devrimcilerdir, biz mücadelenin yöntemlerini onlardan öğrendik, devrimcilerin partisinin katılmadığı bir seçime bizler de katılmayız!, devrimcilerin partisi yerini alamıyorsa o ülkede demokrasi yoktur!» gibi kayıtları düşüren «yürekli» burjuvalar eksik değildi. İşte Fransa, İspanya, Portekiz'deki demokrasi mücadelesinin tarihi! Açıp okunsun da oradaki burjuva partilerinin somut, açık tavırları bir bir öğrenilsin. Bu tavrı alan burjuva partileri, temsil ettikleri sosyal kesimin sınıfsal çıkarlarını bu tutumları ile engellemiyor, bilakis daha da pekiştirmiş, garantiye almış oluyorlar herhalde? Böylece çağımızda işçi ve demokrasi güçlerinin haklı mücadelelerini başka bir boyutta sürdürmeleri gerektiğinin önünde öyle uzun boylu bir engel oluşturulamayacağı gerçeğine rıza göstermiş oluyorlar. Bu, ilerici fikir akımlarının, bilimsel öğretinin ışığında asla yasaklanamayacağının bir işareti ve onayıdır. Burjuva partileri ve onların sözcüleri açısından bize çok «ileri» gibi görünen bu olumlu tavır, ilerici-devrimci kadrolara duyulan saygının da bir ifadesidir. Hak edilmiş ve onaylanması şart olan bu saygı ve onur kütlenin isteğidir. İlerici-devrimci hareket, oralarda kütlelerle kopmaz bağlar kurmuş, teori ve pratiği ile kimliğini onaylatmıştır. Böylelikle bu hareketin siyasi partisinin hayatta, yeni bir mücadele biçimi ile yerini almasını engellemenin artık «geçerli» bir bahanesi kalmamıştır. Bu yüzden de kimi burjuva partileri, toplumdaki işçi ve emekçi sınıfların bu taleplerinin önünde kanunî ve fiilî «engellerin» işlemez olduğunu görmüş, bunu kaldırmak gereğini duymuşlardır.

Batı'daki bu olgunun ülkemizdeki benzeri olan mücadele henüz ileri bir yol katetmedi. Yerli burjuva partileri, hâlâ, işçi sınıfı hareketini «yasadışı» görmekte; gerçek demokrasi ve barış davasını yığinsallaştırmak isteyen kadrolara ağızını bozarak küfretmektedir. DYP'de lâfzen çok «ileri» şeyler söylemekle birlikte henüz Batı'dakilerine denk düşen demokrat bir tavrın içinde değildir; bizce olması da beklenmiyor. DYP'nin siyasi yelpazedeki yeri

eylemi ile kanıtlanıyor; ona niyeti dışında kimi şeyler yükleyerek yaklaşmak ve tavrını idealize etmek, yüceltmek, onun söylediklerini tutamak sayıp, ardından «ileri» şeyleri söylemeyi hüner saymak gene bizce doğru değildir.

Söze DYP'nin güncel bir «dala» el atması olayı ile başlayalım: «'Baker Planı', ABD'nin yeni sömürgeci patentini taşıyan bir plandır;» uluslararası tekелci sermayenin bağımlı kıldığı yoksul ülkeleri iyice baskı altında tutmayı amaçlamaktadır. «IMF Planı»nın çöktüğü her yerde elbette yeni adlarla hiç te yeni olmayan «planlar» ortaya çıkarılacaktır. DYP'nin karakteri bilinen böyle bir plana sarılması, «Baker Planı'nı uygulayacağız...» demesi, vermeğe çalıştığı siyasi mücadelede, şimdi de bu çağrışına bel bağlamak istemesi düşündürücüdür. DYP'nin bu tavrı, ülkede artık at değiştirmiş bulunan, eski atları ise kullanmak istemeyen uluslararası tekелci gücün gönlünü kazanmaya yetmiyor. Bir ülkenin hakim sınıfları ile onların sözcüleri, topyekûn halkın çıkarları yerine, yani ulusal çıkarlar yerine, uluslararası hegemonyanın çıkarlarını gözetip kolluyorlarsa, ayrıca, bu doğrultuda bir politika izlemekten bir türlü vazgeçemiyorlarsa, kullanıldıktan sonra bir kenara itilmeleri tabiidir. DYP sözcüleri, zamanında bu işleme uğranmış bir siyasi kadrodur; şimdi yeni bir siyasi mücadeleye talip olmaya özeniyor. Boşluklarını dolduranlar ise, «atı alan Üsküdar'ı geçti» diye DYP'lilere nanik yaparak eğlenmektedir. DYP'nin yaptığı mücadele, bu açıdan boşuna kürek çekmek anlamını taşımaktadır. Mücadelenin «boşuna» olmamasının değişmez ölçütleri vardır: O da daha ileri bir demokrasi için, işçi ve demokrasi güçlerinin onaylayacağı, tutarlı ve geçerli bir burjuva demokrasinin vazgeçilmez temel taşlarının döşenmesinde uyumlu ve ilkeli hareket edebilmek yeteneğinden geçer. DYP'nin kimi «ileri» şeyler söyleyip, yarın nerelere varabileceğini geçmişi-ne bakarak sezinlemek hiç te zor değildir.

Ülkedeki dışa bağımlılığın parti ve temsilcileri: DP-Bayraktar-Menderes takımından sonra, AP-Demirel takımı «bayrağı» taşımış, şimdilerde ise ANAP-Özal takımı «sancağı» teslim almıştır. Sermaye tarafından artık kızağa alınan Demirel ve DYP, bir seçim yapmak zorundadır; ayrıca,

sermaye sınıfının hangi süreçte, hangi siyasi kadro ile çıkarlarının korunup kollanacağı hususunda asla tereddüte düşmeyeceğini bilmek; durum böyle iken işçi ve emekçi sınıflar dahil bütün sosyal sınıfların taleplerine cevap veriyormuş gibi gözükp hakim gericiliğin gündemini uygulamak kurnazlıklarının artık büyük ölçüde eskidiğini de görmek zorunludur.

Sermaye sınıfının kullanıp eskittiği bir siyasi kadro, şimdi yeniden nasıl iktidara gelecektir? Ülkedeki demokrasi mücadelesinde sorun, sağ siyasi partilerin bir hayli çokluğu ve dağınıklığı değil, gerçek sol'un kendi siyasi kadrosu ile hayatın içinde yerini alıp bu mücadeleyi hedeflerine götürmede başarıya ulaştırma sorunudur. Sağın siyasal-ekonomik ağırlığının iktidarda bulunması ile tekelci sermayenin çıkarlarının gözetildiği açıktır. Burada da bir sorun yoktur. Sorun, tekelci sermaye güçlerinin iktidarından zarar gören halkımızın bu boyunduruktan kurtulması sorunudur. Biz, demokrasi mücadelesi derken böylesine kapsamlı ve geniş bir perspektifi olan bir süreci kastediyoruz. Bu mücadeledeki ilerici tavır, ilke ve hedefleri ile açıktır; demagogik lâfazanlıklarla önü karartılamaz.

Son 5-6 yıllık uygulamaları ile ANAP ve kadroları iktidar olmada sorumluluk almıştır. ANAP karşısında DYP'nin uğradığı «zararın» bilimsel adını çok merak ediyoruz. Bu ad neyin adıdır? Tekelci sermaye güçlerinin gittikçe rahat nefes aldığı ve palazlandığı bir ortamda -zaten onların zararlı çıktığını kimse söylemiyor- asıl zararı bu güçler dışındaki geniş emekçi halk kitleleri çekmektedir. Hesap da buna göre yapılmıştır.

DP, AP, günümüzde de DYP'nin sağın tarihi geleneğini temsil ettiğini söyleyenler, şimdi de 1946 öncesi sosyal mücadelenin kimi yöntemlerini ve sloganlarını günümüze taşımak istemektedir. Ülkedeki sağ, burjuva demokrasilerinde örneklerine çoklukla rastlanan tutarlı bir demokrasi mücadelesi verebilir mi? Bu sorunun olumlu bir cevabının olmasını; ya da bu şekilde nitelenebilecek tutarlı bir yanının bulunmasını çok isterdik. Çünkü bu özlemin gerçekleşmesinin bazı değişmez şartları vardır; bu şartlar yeterince oluşmamışsa gerici-tutucu burjuva partisi

olan DYP'ne nasıl ve ne adına burjuva demokrasisi öncüsü olarak bel bağlanacaktır? Biliniyor ki, sağ'ın ülkedeki evrimi, Batı'dan çok farklıdır. Orada yaşanan süreç ve aşamalar Türkiye'de yaşanmamıştır; başka bir biçim ve düzeyde seyretmiştir. Batı'daki sağ'ın siyasi, iktisadi ve kültürel evrimi ile Asya ülkesi Türkiye'deki sağ'ın gelişiminin farklı maddi, manevi unsurları bulunmaktadır. Türkiye sağ'ı, biçimsel olarak Batı'daki sosyal mücadeleleri kabul eder görünmüş; özde ise doğulu gaddarlığı elden bırakmayıp sınıfsal ve ideolojik çıkarlarını çağdaş kapitalist ilişkiler açısından «uygarca» götürmemiştir. Yapısal karakteri buna engeldir. Ayrıca, onu buna zorlayacak irade ve kurmay heyeti henüz tümüyle oluşmamıştır. Yalnızca kütlenin potansiyeli her dönem için vardır; bu da onu burjuva demokrasisinin kimi aşamalarına itmeye yetmez. Çünkü, potansiyeli enerjiye dönüştürecek olan da sözünü ettiğimiz irade ve onun kurmay heyetidir. Kendisi bir türlü modern burjuva olamayan bir siyasi ittifak ve onun çapsız sözcüleri, bırakalım modern proletaryayı, işçi hareketi ile demokrasi güçlerinin nicelik ve nitelik dönüşümlerini de kendisine benzetmek istemektedir. Hele işçi sınıfının serdikal ve siyasal birliğini sağlamasını, iktidar mücadelesi yapmasını, çürüten sistemi tarihsel işlevini üstlenip aşmasını, tutarlı, somut ve gerçek bir demokrasi mücadelesinde etkili rol üstlenmesini istemez! Niçin istesin? Hakim gerici-tutucu sınıfların bunu isteyebilmesi, sosyal-tarihsel kimi şartların oluşmasına bağlıdır.

Ayrıca, fala bakmadan doğruca söylemek gerekcektse: Hakim gerici-tutucu sınıfların ülkeyi, «burjuva demokrasisi»mi, yoksa «demokratik halk devrimini» süreçlerine mi getirip getirmeyeceği hususu da sosyal-tarihsel şartlara göre biçimlenecektir. Bu, bir öznel istek- niyet meselesi değildir.

Avrupanın çeşitli burjuva demokrasilerindeki güncel kimi örnekleri, bize adapte etmeye kalkan iyi niyetli demokratların çabaları, yalnızca bir özlemi ifade etmektedir. Örneğin, Yunanistan, İtalya, Fransa, İspanya, Portekiz, Avusturya, F. Almanya, İngiltere ve Kuzey Avrupa demokrasilerindeki uygulamalara ilişkin alıntılarla ülke bur-

juva sınıfının aynen anılan ülkelerdeki gibi bir burjuva demokrasisine razı etmek niyetleri gibi... Bu ülkelerdeki burjuva demokrasisinin onda birinin bile ülkemizde olmadığı, bütün çaba ve niyetlere rağmen olamayacağını da söylemek zorundayız. Bu, ne bir kâhinliktir, ne de kötümserlik. İlerici, demokrat ve devrimci kadrolar, sosyal mücadelede, bu türden bir demokrasinin oluşabilmesi için en özverili ve etkili çabalardan asla geri durmazlar. Bunun yanı sıra, gerici-tutucu güçlerin tarihsel ilerleyişin önünde engel oluşturma durumunda neleri yapabileceklerini, gerçek demokrasi mücadelesinin boyutlarını hangi düzey ve şartlarda nerelere kadar götürüp götüremeyeceklerini de bilirler; bilmek durumundadırlar.

Durum böyle iken Türkiye burjuvazisinin, işçi ve emekçilere, ara katmanlara, kısaca halkımızın büyük bir bölümünün oluşturduğu kütleye, demokrasi cephesine, onun demokratik taleplerine bir yeni taviz vermesinin, razı olmasının ve kendini buna zorunlu görmesinin ilk şartı: Demokratik talepleriyle öne çıkan potansiyel gücün enerjiye dönüşmesini sağlayacak irade ile onun kurmaylarının oluşmasına katkıda bulunma eylemidir. Eğer tekelci sermaye güçleri, DYP ile SHP'nin yürüttüğü mücadelede kimi «ileri» sloganlara rağmen hâlâ kendisini rahat hissediyorsa, bu türden bir mekanizmanın iç ve dış etkili zaafalarını aşıp kurumlaşamayışında da aranır bu rahatlığın nedenleri.

Şimdi, günümüzde DYP sözcüleri, meydanı boş bulmuş yalancı pehlivanlar gibi, «demokrasi» peşrevleri yapıyor; «hasımlarına» el-ense çekiyor. Biz böylelerini çok eskiden beri tanımaktayız; hele «1946 ruhu» dedikleri şeyin ne menem bir ruh olduğunu yakinen bilmekteyiz. 1946, bize, bu ülkenin gerçekten ilerici, demokrat ve devrimci kadrolarının, böylesine sahte demokrasi havarilerince nasılda oyuna getirildiklerini ibretle önümüze koyan anlamlı bir tarihi hatırlatmaktadır. Bunu unutmak, hatırlamak mümkün mü? Bir burjuva-liberal ya da demokrat parti, kendi sınıfsal ve ideolojik karakteri gereği karşındaki güçlere dost gözü ile bakmaz; onunla iktidar mücadelesi yapar; eline geçirdiği iktidarını zorda kalmayınca

başkaları ile paylaşmaz. Onu burjuva karakterli kimi reformlara razı olmaya zorlamak için, sermaye iktidarından zarar görenlerin ortak çıkarlarını yansıtan bir hareketin oluşması gerekir.

Kısaca anılan bir hareketin oluşturulamayışı karşısında, sahte demokratlar, liberaller ve hattâ «devrimciler» halkımızın demokratik taleplerine sahip çıkar gözükmekten geri durmuyorlar. «AP, aslında hak, hukuk, adalet, hürriyet, bayrak, ezan, kalkınma, demokrasi diyen bir hareketin adıdır»³⁸ diyenler, 1946'dan bu yana, elhak memleketimizi yeterince uluslararası tekellere, onların siyasi, iktisadi, askeri ve kültürel çıkar ve hegemonyalarına göre biçimlendirmişlerdir. Hak, hukuk, adalet, hürriyet teraneleri bir azınlığın malı olmuş; fukara halkımız da bayrak, ezan, kalkınma, demokrasi masalı ile avutulmuştur. İşte bu türden halka karşı bir hareketin sınanmış, kullanılmış liderleri, şimdi aynı demagojilerle sahneye çıkıyor; kütlenin sosyal uyanışı karşısında kurt masalı anlatabiliyorlar... «Vay benim köse sakalım!»

Daha gerilere gitmeyelim, 1946'larda TAN Gazetesi ile GÖRÜŞLER Dergisinde ifadesini bulan demokrasi mücadelesine ilişkin yazılarla sağ ile sol'un aradığı ortak çabaların nasıl başlayıp nerelerde noktalandığını hepimize öğretiyor. Dairra da öyle olmadı mı? Hep, «alavera dalavera kürt memet nöbete»... Bizdeki sağ ile sol'un burjuva demokrasisi için giriştiği «ittifak» arayışında kazığı hep «sol» yemiştir. Çünkü sol yeterince donatımlı olmayınca, hep sağ'ın dediği olmuştur. Bu oyunun bozulması ve sol'un burjuva siyasetçilerinin kimi «ileri» sözlerine aldanıp onu idealize etmesi ya da bu «ileri» sözleri bayrak yaparak kendi söyleyemediği şeye temel yapması, üzücüdür. Oysa hayat ve mücadele bize kimi şeyleri öğretmeliydi!..

Şimdilerde DYP ve benzerlerinin baskı rejimleri sonu ortaya çıkan şaşkınlık dönemlerinde ileri sürdükleri demokrasiye ilişkin kimi fikirleri, bir elma şekeri bile değildir. Barış, demokrasi ve sosyalizm davası için ter döküp çile çeken kadroların mutlaka zafere ulaştıracakları bir

mücadele yeni ivmeler kazanıyor; bu kadroların hakettikleri özgürlükleri tanıyıp tanımama işi bir lütfü değildir. İlerici, demokrat ve devrimci kadroların karşısında bulunan hukukî ve fiilî (ciddiye alınması gereken) kimi engellerin mutlaka aşılabacağı ya da işleyemez hale geleceği bilinen bir gerçek. Bu engellerin işlerliğinin kalmaması kendiliğinden olmaz!

Yanlışı bir anlaşılmayı önlemek için şunu belirlemek zorundayız: Demokrasi mücadelesinde, geçmişte büyük hatalar işlemiş burjuva parti ve sözcülerinin, ay bacayı aştıktan sonra bile olsa meydana çıkmaları, demokrasi, insan hakları, anayasa, militarizm, faşizm konularında kimi «ileri» şeyleri dıe getirmeleri karşısında hiç bir ilerici duyarsız kalmaz; fakat bunun yanında geçmişteki yanlışları da gözden uzak tutamaz. Burjuva parti ve sözcülerinin daha ilerde adımlar atmaları yolunda onları etkilemeye çalışır, eleştirir; bununla da kalmaz, demokrasi mücadelesinin ne olduğunu kendi eylemiyle de ortaya koyar!

DP - AP - DYP çizgisi, iddialar bir yana, liberal-demokrat bir misyonu temsil etmiyor. 1946-1986 döneminde sorumluluk üstlenen bu siyasi çizgi, devraldığı mirası daha üst bir aşamaya ulaştırmış; büyük sermayenin çıkarlarını koruyup kollamıştır. Bu dönem büyük sosyal çalkantılarla geçmiş; üç defa «ara rejim» yaşanmış; sosyal uyanışı burjuva demokratik bir kanalda tutamamış; daima faşizm tehlikesi ile memleketi uçurumun kenarına getirmiş; böylelikle sermaye sınıfının tarihsel çıkarlarını tehlikeye düşürmüş; bu bahane ile «ara rejim»leri işbaşına getirmiştir. Güvenlik kuvvetlerinin müdahalesi ile sistemin kurtarılması sağlanmak istenmiştir. DP, AP siyasi çizgisi, halk kitleleri önünde büyük ölçüde yıpranmıştır; tekelci sermayenin yüksek çıkarları açısından bu siyasi çizginin terkedilmesi gerekiyordu; 1980 sonu «ara rejim» ile ANAP bu gidişi onarmaya girişmiştir. DYP'nin siyasi mücadelede ele almada yarar gördüğü silahların işe yarayabilmesi için ilkin: Tutarlı bir liberal ve demokrat çizgide barış, demokrasi ve sosyalizm davası için mücadele edenlere saygılı olması, uluslararası tekelliliğin siyasi, iktisadi, askeri ve kültürel çıkar politikası karşısında ulusal çıkar-

ları gözeten bir politika izlemesi gerekir. Bunu yapmayan, yarın da ne yapacağı kuşkulu bulunanların demokrasi anlayışları daima havada kalmaya mahkûmdur.

Baskı rejimleri, «militarizm», her türden «diktatörce» dayatmalar karşısında, gerçek bir demokrasi için mücadele edecek güçler arasında, başta işçi ve emekçi kitlelerinin siyasi gücü olmak üzere, burjuva-liberal ve demokratların siyasi güçleri ile etkili rollerini kimse yoğa sayamaz. Ama dürüstçe sormak gerek: Böylesine bilimsel ve tarihsel tanıma sağ'da ve sol'da uyan siyasi yapılanmalar hangisidir? Ayrıca, bu partileri teori-pratikte kimler temsil etmektedir? Onların bu mücadeledeki strateji ve taktikleri ile kadroları güven vermekte midir?

Bu soruların cevaplarını vermeden DYP ve benzeri partilerin demokrasi mücadelesindeki kimi rollerini abartmak ya da kimi olguları yoğa saymak elbette sekte bir tavır olacaktır. Bu mücadeleyi ayakları üzerine oturtmak görevi, çok yönlü ve karmaşık mücadele yöntemleriyle ileri, devrimci ve demokratların önünde durmaktadır.

DYP, demokrasi mücadelesinde değişik kaygıları bir yana, nihayet ABD emperyalizmini de NATO'yu da tartışmaya getirmiştir. Eğer allah söyletmiyorsa, bu da ilginç ve «ileri» bir gelişmedir. DYP Genel Başkanı: «ABD, Türk militarizmini desteklemiş, bugün bile Türkiye'de demokrasiden yana ağırlığını koymamıştır. ABD, militarizmin ardında olmuştur. Nitekim ABD Başkanı Reagan 13 Eylül günü: 'Bizim çocuklar ihtilâl yaptı' demiş, bu yayınlanmış ve bugüne kadar yalanlanmayarak kesinlik kazanmıştır.»³⁹ Bu gidişle ABD'nin DP - AP - DYP misyonunu neden desteklemeyip terkettiğini DYP önderleri de anlayacaktır. Kore, Vietnam, Küba, Nikaragua, Filipinler, Haiti ve Orta Doğu halklarının yaşadığı dramın DYP'ne bir şeyler öğretmesini dileriz. Hayat zaten anlayana geçte olsa acımadan öğretiyor. DYP MYK üyesi N. Kocayusufpaşaoğlu, O. Ulagay ile «Ekonomide Diyalog»unda: «Bugün Türkiye»de bazı şeylerin tabu olmaktan çıkarılıp açıkça konuşulması lâzım. Bunların başında NATO gelir (...) Evvelâ

39 H. Cindoruk, ABD 12 Eylül'de Militarizmi Destekledi, Cumhuriyet Gz. 22.4.1986

NATO nedir? (...) Türkiye'de rejimin korunmasında NATO'nun olumlu katkısı olmuş mudur? Türkiye'de NATO'ya üye olduktan sonra üç defa askeri müdahale olmuştur. Şimdi bir de NATO'nun bize getirdiği yük var ekonomik açıdan (...) (Sonuçta zararlı mıyız, kârlı mıyız? sorusuna) (...) bu nokta açıkça tartışılarak ne yapılacağına millet karar versin bu konuda.»⁴⁰ Bu görüşler, 1950 öncesi: Onurlu ve yurtsever devrimci kadrolarca gündeme getirilmiş, NATO'nun ülkemize-ulusal çıkarımıza karşı siyasi, iktisadi, kültürel ve askeri açıdan nasıl bir engel oluşturacağı ve neye malolacağı ayrıntılı olarak söylenmiş, mücadelesi verilmişti. Şimdi 40 yıl sonra NATO'culuğun, AP'ne peşin verilen angajmanların, geri kalmış ülkelere dayattığı fatura işte ortadadır. DYP sözcüleri bu yolda kavga veren gerçek yurtseverlerimizin kemiklerini sızlatırcasına ne de güzel konuşuyor? Evet her şeyi halkımıza soralım, doğrudur. Yalnız ilkin halkın özgürce tercih yapabilmesinin önündeki maddi-manevi engelleri bir temizleyelim. DYP dahil kimi burjuva partileri yakında: Uluslararası tekelci sermaye, emperyalist-kapitalizm, malî sermaye, yerli finans oligarşisi, faşizm tehlikesi, vbg. «yeni» bir siyasi-iktisadi literatürü deneyecektir!

DYP'nin demokrasi mücadelesindeki rolünü yücelten «ilerici» kesim düşüncelerini yeniden gözden geçirmek durumundadır. Hele «militarizm» konusunda ileri sürdükleri kimi düşüncelere bakıp yüzeysel yaklaşımlarla DYP'nin bu tavrını çok önemli bir şeymiş gibi öne çıkaranlar, araştırma-inceleme konusu olan «militarizm» hakkında doğru bilgiler edinmek zorundadır. DYP'nin diğer büyük sermaye partileriyle arasındaki fark uzlaşmaz bir çelişkiye dayanmıyor. Tekelci sermaye gücünün yüksek çıkarları söz konusu olunca sağ siyasi partiler bu doğrultuda mutlaka uzlaşacaklardır. Demokrasi mücadelesinde DYP'den çok RP'nin bu konudaki tutumunu ele almak daha doğru olacaktır. Çünkü RP, her fırsatta demokrasi mücadelesini anlamlı kılacak, kendi içinde tutarlı, fikirlerini dile getiriyor:

40 N. Kocayusufpaşaoğlu, NATO'ya Tartışmalıyız, Cumhuriyet Gz. 26.1.1986

«Tekdal, 141, 142 ve 163. Maddelerin kaldırılmasını söyledi.»⁴¹ RP, ayrıca, ulusal çıkarlar, NATO ve emperyalizm konusunda DYP'den daha somut ve tutarlı bir siyasi çizgi izlemektedir. Bunun yanında sosyal uyanışı islâmî değer yarıglarıyla değerlendiren bir yapıya sahiptir. Zaten islâmîyet dünyevi bir din olarak siyasetin dışında değildir. Batılı lâik düşünce ile islâmî düşünce daima çelişki içindedir. Gerici-tutucu politikacı islâmîyete içtenlikle inanan emekçi halk kitlelerinin sosyal uyanışını kendi yanına çekmek için elinde olanı yapıyor. RP ve diğer örgütlemelere terini akıtan halk kitlelerinin bu düzeyde organize olmaları, onların değil, ilerici, devrimci ve demokrat kesimin kusurudur. İlerici örgütlenmeler bu konuyu tartışmak zorundadır.

Tekelci sermaye karşısında maddi ve manevi açıdan en büyük acıyı çeken fukara müslüman ile fukara devrimci kadrolardır. Bu iki kesimin emperyalizme karşı mücadelesinde farklı konuları yoktur. Emperyalizmin sözcüleri, müslüman halkların Batı'dan aktarma kozmopolit ve yoz kültür karşısındaki tepkisini yeterince bilmekte ve hesaba katmaktadır. Onun geri kalmış müslüman ülkelerdeki çok yönlü oyunları, konu hakkındaki bilgilerimizi doğrulanmaktadır. ABD emperyalizmi islâmî kökene bağlı bütün örgütler hakkında oldukça doğru bilgilere sahiptir. Tarikat kışkırtmaları ardında da daima ABD emperyalizminin parmağı aranmalıdır. Çünkü uluslararası tekeli sermayenin yüksek çıkarları, geri kalmışlığın acısını çeken halkların ulusal ve sosyal kurtuluş mücadeleleriyle daima çelişki halinde olacaktır.

DYP gibi örgütlenmeler, hiçbir özeleştirme yapmadan 12 Eylül'e, anayasaya, iktidara, militarizme fanteziler dökülerek «saldırmaktadır». Öte yandan %99'u müslüman olan halka dönüp, «bayrak, ezan, kur'an» edebiyatı ile tekeli sermaye güçlerinin çıkarlarının savaşını vermektedir. DYP'nin demokrasiden anladığı şey: Tekelci sermayenin egemenliğini koruyup-kollayan bir «demokrasi» anlayışıdır. Militarizm olgusu, tartışılması gerekli olduğu ka-

41 Cumhuriyet Gaz. 15.4.1986

dar, bundan neyi algıladığı da kapalıdır. Kimi «militarist»ler DYP'nin yolunu kesince sesini çıkartacak, başka türden «militarist»lerle halvet edince susulacak! İlerici, devrimci ve demokratların üzerinden tekelci sermayenin paletleri geçerken «militarist»lerle birlik olunacak, demokrasinin bütün kurum ve kurallarıyla işletilmesi gündeme gelince de kıvırtıp binbir dereden su getirilecek... DYP'nin toplumca ortak kabul görececek bir önerisi ile tutarlı ve somut bir demokrasi mücadelesi için çabası yoktur.

Militarizm en:peryalizm demektir. Emperyalist sömürü, «dünyayı sırf muziplik olsun diye paylaşmıyorlar, tam tersine sermayenin erişilmiş olan temerküzleşme basamağı, onları, kâr anıncıyla bu yolu adımlamaya zorluyor.» Emperyalizm, geri kalmışlığın ve insan kişiliğinin gelişmesinin en büyük engelidir. DYP bilimsel tanımıyla militarizme karşı ise, asalak ve çürümekte olan kapitalist-emperyalizmin mazlum halklara reva gördüğü sömürü ve kışkırtmaların da karşısında olması gerekir. Büyük sermayenin kızığa çekilmiş gerici-tutucu partilerine de bu türden ilerici bir rolü verecek patron yeryüzünde bulunmuyor.

•İŞADAMLARI KARIŞMASIN- MANTIĞI

Burjuva partilerinin giderek artan sayıları karşısında kimileri bu olguyu «sağ'ın bölünmüşlüğü» biçiminde nitilemektedir. Oysa sağ'ın bölünmüşlüğü biçimseldir. Bugün için sağ iktidardadır. Sağ bir iktidar karşısında kurulan yeni sağ partiler, bu iktidardan nasibini alamayan kesimlerin mırıltılarını dile getirir. Bu görüntüye bakarak gazetelerde, illede «köşe» yazılarında yarın hayatın doğrulayamayacağı «yorun:»larda bulunmak en azından bir yönsüzlüğü ortaya koymaktadır. Birer yönü ve ilkeselliği bulunan kesimler hergün değişecek yorumlardan kaçınırlar. İşe işçi sınıfının bilimsel dünya görüşü açısından bakanlar, öyle akşamdan sabaha değişecek yorum ve değerlendirmelerde bulunmazlar. Onlar, mutlaka doğru ya da doğruya yakın ihtimalleri dile getirirler.

1988 seçimlerinde sağ'ın iktidar olabilmesinin yolunu döşemeye çalışan işadamları şimdiden ilginç çabalar içindeler. Şimdiki sağın sözcülerini ortak çıkarlarda birleştirmek için ortaya atılan «Demirel, Özal, Yazar» formülü (Biri cumhurbaşkanı, diğeri başbakan, ötekisi parti başkanı), DYP Genel Başkanı H. Cindoruk'u sinirlendirmişe benziyor: «İşadamları iş yapsınlar, politikaya karışmasınlar. Türkiye'nin başına gelenlerin sorumluluğunun çoğunluğu onlarındır. Bir şirketi işbaşına getirdiler. Politikadan ellerini çeksinler. Türk milleti ve Türk politikacıları kendi meselelerini kendileri çözer. Türkiye'nin geleceğini çok merak ediyorsa, falcı bacıya gitsinler.»⁴²

DYP liderinin bu mantığı, diğer burjuva siyasetçi ve sözcülerinde de görülmekte. Sınıflı toplumlarda siyasete işadamları, sanayiciler, tüccarlar, tefeciler, bankerler, büyük toprak sahipleri karışmayacak ta kimler karışacak? Hadi diyelim işçi, emekçi ve ara katmanların siyasete karışması «vatan hıyaneti, bölücülük, komonislik, vs.» biçiminde niteleniyor; peki bu iki temel kesim dışında ayrı bir politikacılar sınıfı var mıdır? Politikacılar ayrı birer sosyal sınıf mıdır? Tıpkı son yıllarda giderek resmi bir kimliğe kavuşan devlet, ordu tanımı gibi, sosyal sınıflardan arındırılmış bir politikacılar sınıfı... Elbette bu tanımlar emekçi halkımızı yanıltmaya yönelik bir aldatmacadan başka bir şey değildir. Bir memlekette üretimin, mülkiyetin sahipleri olan işadamları politikaya karışmayacak da doruklarda oturan cinler mi karışacak? DYP onların iradeleri ve olurları dışında nasıl iktidar olacaktır? Bu türden işadamları, dilerlerse şu an iktidarı alaşağı edecek güce sahiptir. Yeterki bunu istemiş olsunlar; en azından basın yoluyla yapılacak bir haftalık yayılım ateş sonucu iktidarın encamı belirlenir. N. Erim'e karşı TUSİAD'ın giştiği koca ilanlar, fukarayı geçmişte istifa ettirmeye yetti de arttı bile...

İşadamları ve onların ittifakları kimi yasal düzenlemelere rağmen siyasetin içindedirler; sistem işlerliğini koru-

dukça bu, artarak da devam edecek demektir. DYP lideri bunu anlamasına anlıyor; ama böylesine garip sözleri söylemekten de kendini alamıyor. Çünkü geniş emekçi yığınlarının oylarına ihtiyacı vardır. Emekçiler de memleketi bu duruma işadamlarının getirdiğini sezinlemektedir. Bu türden bir demagoji ile kitlelerin bilinçlenmesi önlenilmek istenmektedir. Bir burjuva politikacısını cahil saymak haddimize düşmez. Ama bay Cindoruk'a en azından şunu söylemeliyiz: Öyle yalancı pehlivanlar gibi peşrev yapmayı bırakta, işadamlarının onayını almaya bak! Başka türlü iktidar olanı azsın! İşçi ve emekçi kitlelere karşı şirin görünmek istiyorsan soyut demokrasi lâflarını bırak, esasa gel. «Halk-millet seçsin, militarizme karşıyız, hakimiyet milletindir, yasaklar kalksın, siyasi kararlar birlikte tartışılarak kararlaştırılsın, birileri ille de benim dediğim olacak diye dayatmasın, anayasa yeniden yapılsın, kimse iktidara ihtilâl yolu ile gelmesin, ordu parlamentonun emrinde olsun, siyasetle uğraşmasın, parlamentoyu askıya almasın, işsizlik-pahalılık milletin belini büktü, orta direk mahvoldu, vs..» demekle demokrasi mücadelesi verilmiyor. Demokrasi mücadelesinde somut ve tutarlı talepler öne çıkar. Yalnızca sistemin işleyiş kuralları üstüne değil, doğrudan kendisine de bir eleştiri yöneltilmeli ve nasıl değiştirileceği açıkça ortaya konulmalı ki, kütleden destek gelebilsin. Toplumda sosyal sınıfların ve ara katmanların talepleri, sosyal mücadelede biçimleniyor; demagojik lâflarla değil.

DYP gibi siyasi partilerin ilkin, topyekûn halkımızın onaylayabileceği «ulusal denge» gerçeğini kavramaları gerekir. Böyle bir dengenin oluşturulabilmesinin temel ve değişmez şartı: Her sosyal kesimin talep ve ihtiyaçlarını özgürce dile getireceği ortamı hazırlamaktır. Çünkü her sosyal kesim kendi sınıfsal görevlerini gerçekleştirmekle yükümlüdür; bunun mücadelesini vermektedirler. Bu türden bir siyasi mücadele ortamı yaratmak; bunu ilkeli güvencelere bağlamak gerekiyor. Yoksa burjuva vekâletiyle yapılan avukatlık emekçi halkımızın selâmete çıkmasına yetmiyor.

Burjuva partilerinin izin ve rızalarıyla «ulusal denge» sağlama girişimleri, «demokrasi» mücadelesi tarihimizde neye yaramıştır? Varılan hedef bellidir; kimlere yaradığı da...

Biçimsel anayasa-yasa-hukuk «güvenceleri» tek başlarına hiç bir şey ifade etmiyor. Bu «güvencelere» rağmen geniş halk kitleleri üzerinde yüzyıllardır sürüp giden daha nice fiili baskılar vardır; hakim gerici sınıfların ekonomik, sosyal ve siyasi baskıları kol geziyorken soyut seçim önerileri ile kimler kimleri seçecektir? Herkes için demokrasinin değişmez unsurlarının ekilmediği bir toplumda, halkın bağımsız iradesi ile katılması özgürce nasıl sağlanacaktır? Halkı tek yanlı yalanlarla sabah akşamı şartlandır; demokratik kılık-kıyafet demokrasi düşmanlarının özgür, gerçek demokratların suskun olduğu şartlarda DYP nasıl bir demokrasi mücadelesi yapmaktadır? Görünen o ki, DYP, halkımızın özlem ve beklentilerini soyut demokrasi formülasyonu ile sunmakta yarar görmektedir. Biçimsel, her türlü güvenceden yoksun bir demokraside seçim de olsa halk, demagog aiktatörleri iktidara getirebilir. Getiriyor da...

İŞÇİLERİN İLERİCİ PARTİSİ'NİN GÜÇLENDİRİLMESİ DEMOKRASİ MÜCADELESİNDE SHP/DSP'NİN YERİ

Türkiye'de gündemin birinci maddesi: Demokrasidir. Doğrudur. Demokrasiyi anlamlı kılıp hedefine götürecek olan temel güç de: İşçilerin İlerici Partisi'dir, onun oluşturulmasıdır. Birinci olarak anılanın gerçekleşme şansı, bu şarta bağlı. Bu nedenle bütün ilerici-devrimci ve demokratların kendi gündemlerinin değişmeyen maddesi: Partileşme sorunudur. Kimi «doğruları» tekerleyip söylerken asıl doğruyu gözden kaçırmayalım. Çeşitli burjuva kesimlerin «demokrasi» isteklerinin temelinde ise başka çıkar-siyasal-ekonomik-kaygıları yatıyor. İlerici-devrimci ve demokrat kadroların, bu türden kaygılarla çakışan ve çelişen kaygılarının arasında ne gibi bir ortak çarparın bulunup bulunmadığını belirleyecek olan: Kitlelerin uyanış ve muhalefetini kucaklayıp yönlendirebilecek irade, gene, İşçilerin İlerici Partisi'dir. İşçi sınıfına güvenen, kitle hareketlerinin önemini kavrayan ilerici kadrolar, her şartta partileşmenin kaçınılmaz olduğunu bilirler. Ayrıca, yerli sentezlere ulaşmış ciddi bir

sosyal-demokrat partinin oluşturulmasının gerekliliğini de unutmazlar.

Demokrasi m¼cadelesinde bilimsel ilke ve normlara g¼re donatımlı ne «demokratik sol» ne de «sosyal-demokrat» ciddi bir partileşme yoktur. SHP ile DSP'nin bu m¼cadelede yaptığı, yapacağı: Yalnızca halkımızın sosyal uyanışı ile muhalefeti karşısında akacağı kanalın sahipliğine soyunmuş olmalarıdır. Onların sınıfsal ve ideolojik karakterleri bir yana, olgunlaşan kimi şartları değerlendirip y¼nlendirebilmesinin teorik a¼ıklaması vardır. Işçi, emekçi sınıflarla, tekelci sermaye g¼çlerinin ¼ıkarlarını uzlaştırmak m¼mk¼n değildir. Onların d¼ř¼nd¼ę¼ «sosyal denge»nin geri kalmış bir¼lkede gerçekleşme şansının ¼n¼ bir hayli tıklalı bulunuyor. Ayrıca, «sosyal-demokratların «sosyal-denge» kurmaları halinde, toplum¼aki ¼eliřki ve ¼atıřmalar ortadan kalkmıyor.¼lkemizdeki «sosyal-demokrat» hareketin teori pratiği ile kadrolarının bundan neyi anladıkları da ayrı bir tartışma konusudur. Gerek SHP gerekse DSP'nin siyasi hayatında ortaya ¼ıkan yalpalamalarının tek suçlusu elbette bu işe soyunanlar olmayacaktır. Bu t¼rden burjuva partileri karşısında yerini bir t¼rl¼ alamayan, Işçilerin İlerici Parti'sini oluşturamayan kadrolar da bu işin baş sorumluları arasındadır. Donatımlı ve ciddi bir işçi hareketinin kurmayığı, «sosyal-demokrat» partileri de diğer burjuva partilerini de etkileyecek ve onlara, siyasi m¼cadelede kimi nitelikler kazandıracak, politikayı seviyeli kılacaktır.

G¼n¼m¼zde demokrasi m¼cadelesinde Işçilerin İlerici Parti'si de yoktur. Yalnızca b¼yle bir ¼aęrıřımı yapan, yapmaya aday ¼rg¼tler vardır. Onları da anılan Parti yerine koyamıyoruz. B¼yle bir eksiklik, yalnızca «g¼ncel politika sahnesinde olmaması» ya da «temsil edilmiyor olması» veya bu eksikliğin tek başına «iç ve dış gericiliğin baskı ve oyunlarına bağlanması» ile ifade edilemez. Eksiklik, «gerekçe» g¼sterilemeyecek kadar a¼ık bir olgudur. Kimileri bu gerçeği, T¼rk¼enin eksikliklerinden olsa gerek, boğuma getirmek isteyebilir. Bir t¼rl¼ Allah tarifi yapamayan imam hazretlerinin: «Ne yerededir, ne g¼ktedir, ne sağdadır, ne soldadır; o, mek¼ndan m¼nezzeh her yerde hazır ve nazırdır» dediği gibi, kaytarıcı bir mantık karşısında kalan Erenlerin cevabını

yapıştırıp konunun ciddiliğini gözardı edemiyoruz. Ayrıca, makyavelizmin bizantizmin faydacı zihniyetini sergilemenin gereğine inanıyoruz. Partileşme sorunu açık, dürüst ve bilimsel olarak tartışılacaktır; ayrıca, kimi niyetlere rağmen memleketimizde ve dış dünyada işçi ve emekçi güçleri temsil etmeye layık, onurlu ve saygın bir partileşme mutlaka gerçekleştirilecektir. Bunu başaramayan kadroların bizim insanımıza karşı da ilerici insanlık ailesine karşı da yüzü yerde olacaktır.

Eksikliği duyulan Parti'nin oluşturulması, fikir ve «öneri»leri, değişik kaygıları sergiliyor; basına yansıdığı kadarıyla bu odaklar, genel doğruları tekrarlamakta, fakat farklı şeyleri söylemektedir.

Konuyu yansıtan çeşitli basın organları üzerine özetle şunlar söylenebilir:

Lâik-liberal ve en ileri gazetemiz Cumhuriyet, «demokrasi mücadelesi»nde etkili bir organ olarak yerini almıştır. Çeşitli kesimlerin dayanışmasını üzerinde toplayan böyle bir organ, büyük bir kitle desteğine sahiptir. Ayrıca, ülkemizde hesaba katılması gereken, fakat kimi ilkesellikler kazanamamış, bir misyonun sözcüsüdür. Bu misyon partileşebilseydi, ona, sunduğu ilkelere dayanarak eleştiri yapmak hakkını elde ederdik. Oysa gazete genel tutumu ve köşe yazarlarının «bağımsız» tavırları ile «demokrasi mücadelesi»nde yerini almıştır. Bu mücadelenin kimi değişmez ilkelere kavuşmasından, Cumhuriyet çizgisinde sunulan bir «ilerici»liğin eleştirilip aşılmasından yana olduğumuz için duyarlı olduğumuz konular üzerinde hem eleştiri yapacak, hem de gerçek demokrasi mücadelesinde genel ilerici çizgiyi koruyacağız elbette... Cumhuriyet'in kimi ilkeleri kazanması, bir yönünün bulunması, yalnızca gazete okurlarının özlemi değil, hayatın dayattığı kaçınılmaz bir şeydir. İşçi ve demokrasi güçlerinin kan vermediği bir Cumhuriyet, ne işe yarayacaktır? Gazetenin açmazları karşısında kimi yazarları eleştirmek kolay ve ucuz bir yoldur. Böyle bir organı dahi etkileyecek güç: İşçilerin İlerici Parti'sinin kurmaylığıdır. Bu kurumlaşma yeni nitelikler kazandığında, Cumhuriyet de daha iyi bir kitle gazetesi olabilecektir. Gazete bugünkü kadrosu ile «iki süper devlet» ekseninden geçen

bir mesaj vermektedir. Kadrosu bu görüş yörüngesinde oluşturulmuştur; kapitalist üretim ilişkilerinin egemen olduğu Babıali'de daha nasıl olacaktı ki? Bazı yazarların böyle düşünmediği, gazetenin izlediği «politika»dan daha ilerde oldukları, taşıdıkları kaygılardan anlaşılmaktadır. Köşe yazarları -ki, şimdi hepsi kitap sahibidirler- tekелci sermaye güçlerine karşı amansız bir savaşçı, gazetenin kendi iç değerlendirmesine hele yazarlarının devirdiği çamlara ve birbirlerine (her fırsatta al gülüm ver gülüm diyerek birbirlerini yağlayıp ballamaktalar. Köşe yazarlarının dönemin ilginç görüntüleri olan kimi kitaplarını fetiş misali yüceltmesi, ilerici okurun dayanışmasını kötüye kullanmak demektir.) yapacağı eleştirilere karşı ise son derece suskundurlar. Sınıf bilinçli kadroların bu gazete yazarlarından öğreneneği bir şey yoktur. Cumhuriyet, İşçilerin partileşmeleri konusunda ise, kendilerine yapılan dayanışmalarla ters orantılı, böyle bir onuru asla hakketmeyenlere sütunlarını açmaktadır. Lâik, liberal bir kitle gazetesine, şoven, milliyetçi, anti-sovyetizme kapı aralayan akımlar dışında, resmî ideolojiyi es geçip farklı görüşlere sütunlarını açmasını elbette öneremeyiz. Bunu biliyoruz. Ayrıca, memleketimizde, gerici-tutucu güçlerden daha yaygın, adeta böylelerine taş çıkartırcasına yapılan sorumsuzluğun nedenlerini, bunların sırtlarının nasıl sıvazlandığını da biliyoruz. Gün gelecek, ülkemizin onurlu devrimci kadroları, sosyalizme, onun kuruculuğuna karşı tek yanlı sövmenin serbest, ama bilimsel öğretiyi konuşturmanın yasak olduğu ortamı aşacak ve eşit şartlarda böyleleri ile tartışacaktır. Günümüzde aktüel dış kaynaklı tartışmalar, Cia-Pentagon-Mossad tezgahından süzülerek bizlere ulaşıyor. Bu türden süzgeçlerden geçmiş, insanları şartlandıran tekелci sermaye patentli bilgi kırıntılarıyla politika yapılamaz; yapılmak istenirse yanıltıcı ve eksik olur. Kimileri de böyle istiyor zaten. Bütün ilerici-devrimci ve demokrat kadrolar, Afganistan, Bulgaristan, Çekoslovakya, Macaristan, Polonya, Küba, Nikaragua, Papa, silah, terör, Valesa, vbg. konularda aksinin de söylenmesinin, en azından basında namuslu ve objektif bir ölçünün tutturulmasının özlemini duymaktadır. Halkımızı emperyalizmin tek yanlı şartlan-

dırmalarından koruduğumuz zaman, kadrolar arasında se-
vindirici diyalogun ve seviyeli tartışmanın yolu tıkanma-
mış olur. Cumhuriyet, SHP'ne sunduğu gönüllü bir deste-
ğin, bir kısmını İlerici İşçilerin Parti'leşmeleri konusuna
ayırmış olsaydı, demokrasi mücadelesi daha bir anlamlı
olur, ilerde üstlenilemeyecek sorumluluklarla, hayal kırık-
lıklarının boyutu bu düzeye varmazdı. Ama ne çare, bu
imkân, tek yanlı olarak yalnızca birilerine sunulmaktadır.
Farklı şeyler söyleyenler bunu bir yakınma konusu yap-
mıyor; kenci bağımsız yayın organlarını çıkarıyorlar. Bu
da kaçınılmaz bir olay. Ayrıca, işçilerin partileşme süreci-
nin, çeşitli yayın organlarının tutumuna göre biçimlenme-
yeceği açıktır.

Saçak Dergisi, «demokrasi mücadelesi»nde, kimileri-
ne göre «programı» bulunan, «muhalefetini» buna dayan-
dıran ve «iki süper devlet» ekseninde yönü ve ilkesi belli
ilerleyen bir organdır. Bu türden «sosyalist»lerin dergici-
likteki hünerleri, öteden beri bilinmektedir; «teori» üret-
medeki ustalıkları, yalnızca yazmada gösterdikleri özve-
rileri ile kimi «yetenekleri», anti-Sovyet çıkmaz sokağında
tarihimizi yapamadan heder olup gidiyor. Kendi tecrübe-
lerini, eleştiri-özeleştirimlerini topluna sunmadan, her ile-
rici-devrimci kadroyu bir «muhasabe»⁴³ yapmaya çağıran
dergi sözcüleri, meşreblerince kimi konuları tartışmaya
getirdiler. Kimse böylelerine: «Acaba sen, böyle bir tar-
tışmayı başlatmayı hakkettin mi?» diye sormadı. Onlar da
niyetlerinin yolunu kesecek bir irade ile karşılaşmadı; en
büyük özgürlük içinde siyasi çizgilerini sürdürüp durdu-
lar. Gerçekte, 12 Eylül sonrası, sosyal mücadele her yurt-
severin önüne bir «muhasabe ihtiyacı»nı koymuştur. İle-
rici işçilerin başını çektiği bir irade ortaya çıkmadan kim-
senin böyle bir muhasabeye ihtiyaç duyduğu ya da buna
zorlandığı da yoktur. İşçi ve emekçi sınıfların ulusal ve
sosyal kurtuluşları adına yola çıkıp ta tökezlenenler ken-
diliğinden nasıl bir muhasabe yapacaktır? Muhasabe, yani
ilerici-devrimci kadroların olup bitenlerin bir bilançosu-
nu çıkarma işi, ancak, bütün kadroların katılacağı bir yar-

43 Saçak Dergisi, Ekim/1985, s. 21 (Sol'da Muhasabe İhtiyacı adlı yazı)

gılama oturumunda ortaya çıkar. Görünürde böyle bir oturumda yargılanmaya gönülden rıza gösterecek hiçbir babayiğit örgüt, kadro ya da kişiler de bulunmadığına göre, bu çağrı kimin için yapılmıştır? Muhatabı belirsiz çağrılarının, neyi, nerede ve niçin tartışılacağı cevapsız «öneri»lerin nasıl bir yankı ile karşılaşacağı bilinmiyor mu? Kimi genel-geçer doğrular vardır; onların kimi ağızlarca tekrarı, hele sayıları 10'u geçmeyen «aydın»larca ve söz konusu dergide dile getiriliyorsa, haklı kaygılar doğacaktır; koparılan fırtına bir yana, bu iş nasıl ete kemiğe bürünecektir?

Toplumun kazandırdığı «yetenekleri»ni, işçi ve emekçi sınıfların davası uğruna harcamak diye bir tasaları bulunmayan entelektüel adaylarının «doğru gibi» gelen «öneri»lerinin filizlenme şansı bulamadan kadük kalması, onların geçmişten miras «teori» ve «pratik»lerinin ürünüdür. Kimi ustaca polemikler açmış olmak; ABD emperyalizminin geri kalmış ülkeler üzerindeki oyunlarına paralel, onlarla çakışan «tez»ler sunmak, baştan beri, peşin bir angajmanla Türkiye gerçeğini «kavradığını» söylemek; Marksizmi yorumladıklarını (Marksizmi ne burjuva düşünürleri, ne marksologlar, ne de entelektüel adayları anlayıp yorumlayabilir; onu ancak, hayatın ve mücadelenin içinden gelen işçi, emekçi ve ondan yana aydınlar kavrayabilir.) böbürlenerek ifade etmeye çalışmak, vbg. Saçak'ın günah hanesinde toplanıyor. Öyle, yazarlarının herbirinin boyunu aşan kitap ve dergi istiflerini çok önemli bir şey sayarak bir yere gidilseydi, neler olmazdı?.. Dergideki, «işçi sınıfı gelip birleştirecek» demeye gelen «beklenti»siyle «birleşik sosyalist parti» fikri, «zaten baştan» olmayacak duaya amin demek»le birdir. Sınıf bilinçli işçilerin nicelik ve nitelikçe değişim-dönüşüm süreci yaşandıkça onun iradesi elbette işçi sınıfı hareketiyle sosyalist hareketi birleştirecektir. Sosyalist aydın hareketinin her alanda yürüttüğü parselasyon, hareketin içten ve dıştan yara almasını sağlamış, gericiliğin dışına uygun lokmaların yutulması kolaylaşmıştır. Evet doğrudur; işçiler birleştirecektir, bütünleşmesi gerekenleri... Her siyasi akım «birlikteliğin» hangi eksenden geçeceğine ilişkin değişmez «ilke» ve «şart-

larını» dayatarak sunduğuna göre, kim kimi kandıracak bu hengamede? Sosyalizmin ulusal ve evrensel kimi sorunlarına -birilerini sevindirecek- kolay ve ucuz angajmanlarla bağlandıktan sonra, ülkede kendi tabii kanalında, sosyalizm nasıl yeşerecek? Sosyalizmin teori ve pratiğine yapılacak katkı: İşçilerin İlerici Parti'lerini oluşturmalarının oluŖan kimi Ŗartlarını çarçur etmemekten; tarihsel, sosyal, ulusal, yöresel deneylerimizi evrensel olanla bütünleyen eksenden geçer. Moda ve alıntı mantığı ile kimi «teori»leri bayrak yapanlar, yarın dünyadaki kuvvet iliŖkilerinin alacağı yeni öz ve biçim karŖısında mahcup olabilirler. Bugün tkrdğn yarın yalamaman için doğruların kavgasını vermek gerekir. Bu yolda yalnızca yazı yazmak değıl yapmak gerekir. Bu nedenle, geri kalmıŖ ülkenin ilerici-devrimci kadroları, emperyalizme, onunla btnleŖen tekelci devlet kapitalizmine, her türlü Ŗovenizme, gericiliğe, vd. içtenlikle karŖı iseler, öyle yarım yamalak bilgilerle Ŗamata çıkarmaz; gider gerekeni yaparlar. Kaldı ki, yarın, Sosyalist Sistem, Çin ve benzeri ülkelerle diğeri kapitalist ya da «nc Dünya» lkeleriyle yaratıcı bir diyalogun yolunu yakaladığında, herhalde ilerici insanlık bu diyalogdan yararlı çıkacak, emperyalizmin blnmŖlk üzerine kurduğı dŖ suya dŖecek, dünya halkları rahat bir nefes alacak, kalıcı bir barıŖ ve gerçek demokrasi güçlerini btnleyecektir. Geri kalmıŖ ülke devrimcilerinin, gerek kendi ulusal plandaki mücadelesinde, gerek evrensel dayanıŖma boyutlarındaki mücadelede, emperyalizmin «blnmŖlk» üzerine temellendirmeye alıŖtığı oyunları karŖısında, ciddi ve onurlu olmak gerektiğini kavrayıp ilerde, yapılan yıkıcılıktan ötürü yere bakmamaları gerekir. **Türkiyeli devrimci kadroların ulusal evrensel btnleŖmede, sosyalizme katacak bir Ŗeyleri olmalı. tesi lftir!**

Saçak Dergisi'nin girdiğı kanal, kibarca söylenecekse, dar ufku ve çok «ileri» sloganları, emperyalizmin gündeminin «geri letilmesine» yetmedi, yetmeyecek! Zaten böyle bir amacın olmadığı baŖtan beri bilinmektedir.

Nokta Dergisi, her türlü ilerici yayın organının susurulduğı dönemin özel koŖullarında geliŖme gösterdi.

Demokrasi, partileşme konusundaki tavrı, acil ve eksik olanın yerini alması mı, yoksa tiraj savaşı mıdır? Anlaşılamadı. Bilinmez, belki de şimdiki rakibi Yeni Gündem ile «soldan haber satma» yarışında ilginç gelişmeler sunuyordur. Biri: işkence, terör, sol parti, mülteciler mi dedi; öteki: İtiraf, PKK, Kızıldere diye söze başlıyor. Paylaşılamayan sosyalizm davasının, ölüsü, dirisi, akıllısı, delisi ve her şeyi meta konusu yapıldı.

Nokta, haber, magazin ve reklamcılıkta «demokrat» bir ölçünün; Yeni Gündem ise daha «esnek» ve «liberal-demokrat», ayrıca «ilerici» bir tartışmanın yararına inanıyor. Bu iki dergi de «iki süper devlet» diye söze başlıyor; onların «demokrasi mücadelesi»ndeki yeri, rolü ve önemi bellidir. Yeni Gündem farklı olarak, ülke «aydın»larının, sağda ve «sol»da dövüşenlerin -kendileri dahil- aşındıklarını, kimi çapsız kadroların ve toplumsal çürümüşlüklerin şeytani bilgiçliğindedir. Partileşme konusunda, diğer konularda olduğu gibi, genel-geçer şeyleri söyleyip yasak savdıkları açık. Onların bu türden kaytarıcı tavrı, somut, tutarlı bir programa bağlı bulunmayışının nedeni: «Bu aşın daha çok su kaldıracığını» bilmelerinden kaynaklanıyor. Yeni Gündem'in politikası, işte budur. Bir zamanlar B. Bardot'un donu ile başlayıp, Orwell, Canetti, Foucault, arabesk, dil-mil tartışmaları, feminizm, gerici-liğin demokratlığı, DYP, SHP, DSP diyerekten bugünkü «çizgi»lerine kavuşan Yeni Gündem hakkında daha ayrıntılı şeyler söyleyemeyiz. Onların da «demokrasi mücadelesi» ile işçilerin partileşmeleri davasına katacak bir şeyleri yoktur; götürecekleri çok şey yanında...

Edebiyat, siyaset, demokrasi ve partileşme konularında -ilerici işçilerin dışında- her çeşit düşüncenin arenası olan Somut Dergisi, bu türden soyutlamalardan arınıp önemli bir şey söylemiyor; ayrıca önermiyor.

Gün ile İlk Adım gibilerinin tavrı ve «öneri»leri açıklıkla biliniyor. Yarın bu türden dergiciliğimize yenileri katılacak. İmtiyaz hakkı alamayanlar ise -bizim gibi- konuyu kitap düzeyinde ele almak durumunda kalacaktır. İlerici okurun karşısına: Akıntıya Karşı, 11. Tez gibi kitap

dizileri, -söyleyecek sözü olanların yayın organları- çıkmıştır. Bu tabloya: Bilim ve Sanat, Yarın, Gün, Abece ile Sacak, Gökyüzü, Öğretmen Dünyası ve Düşün, Somut, vd. öteki edebiyat ve sanat mihraklarını da katacak olursak, (adlarını anamadıklarınız bağışlasın) «demokrasi mücadelesi» ile «partileşme» konusunda nasıl da «zengin» bir kaynak üzerinde oturduğumuzu anlamış oluruz. İlerici okurumuzu önüne sunulan bu «zengin» malzemenin ardından neyin geleceğini ve nelerin olabileceğini noksansız bilenlerdeniz. Bu, «yüz çiçek açsın, yüz fikir yarışsın» özgürlüğü: «Eşşegimin ayağının bastığı yer arzın merkezidir!..» özdeyişindeki inadın ifadesi değilse nedir? Anılan tabloya, «yeni sol», «yeni marksizm» etiketli kitap piyasasını da katınca niyetler daha anlaşılır olmaktadır.

Her siyasi akım, ordusuz ordu komutanı gibi, «kılıcını atmış» ahkâm kesiyor: «Partileşme şu eksenden geçiyor!..» demekte. Birileri bu tablo karşısında, gerek SHP'nin gerekse işçilerin partileşmeleri konusunda ve sergilenen çok yönlü senaryolara bakıp: «Arkadaş, ben bu türden bir gösteriye, kabak kemanesi ile çalınan Bolu oyun havası ile katılacağım. Hele kadın kılığına girmiş köçeklerce oynanırsa bu oyun, şahane bir gösteri olur...» derse, sanıyoruz pek garip düşmeyecek; birileri de gelip Chopen'in cenaze marşını dahi çalmaya gerek görmeden oyunu sona erdirmek isteyecektir.

Ülkemizde demokrasinin kurulması ve ilerici partilerin yerlerini alma davası uğruna ömrünü tüketen nice insan kırıldı; «öneri»ler bitmedi; kimileri bu kıyımlardan nasibini almadı -zaten alsın diyen de yok-. 25 bin insan yurtdışında mülteci, binlerce genç insan hapislerde; içerdense çıkanlar işsiz ve perişan; kıyımdan «ucuz» kurtulup arta kalanlar, tıpkı «esir» işlemi görüyor; el ve gözaltında tutuluyor. Sayıları kabarık bir aile tezgâhlardan geçti. Parti, sendika ve kitle örgütlerinin işlevleri engellendi. Düşünce ve davranış dünyamızın en azından enkaz durumuna gelmesinde «sorumluluk» üstlenenler, şimdi kitleye «öneri» sunuyor. Bu «öneri»leri yüceltip fetiş haline getirecekler mutlaka çıkacaktır. Belki de «öneri» böyleleri için yapılmıştır. Soru işaretleri çok geçmeden açıklığa kavuşa-

caktır. Kimlerin perdenin önünde, kimlerin ardında boy göstereceğini göreceğiz.

İlerici-devrimci ve demokratların birlikte yapacağı milyonlarca gerekli iş, kimilerini «birleşik parti» fikrine ulaştırmışsa -ki, bu aslında bir özeleştirinin üstü kapalı ifadesidir- onlar açısından bu bile bir «ilerlemedir». Sosyal mücadele tarihimizden sağlam kalan ne varsa onu yiyip tüketen kimi akımların, bizim insanımızın üzerine yıkılan «sorumluluk»ların sonunu gördükten sonra, parti denen aygıtın ne menem şey olduğunu toplumca öğrendiysek, bu da bir «ilerleme» yerine geçer. Bir zamanlar aynı önerileri yapanlar: «Peki niçin zamanında yaptığımız bu türden bir öneriyi teptiniz köftehorlar!?» derse, buna ne diyeceğiz? Tarihimizin, sosyal uyanışın, kadroların, sınanmış ilkelere üzerinde tepinip duranlara: «Neden 12 Eylül'ü yaşadık?» da denilecektir.

Solun birbirine ettiğini düşmanın etmemiş olduğunu gören kimi unsurlar, selameti SHP, DSP'ne girmede bulunmuştur. Demokrasi mücadelesine kayıtsız kalınamayacağını bilen kadrolar, kendi bağımsız iradeleri ile böyle bir seçime itilmiştir. Böylelerinin bilimsel öğretisi ile bir bağı ve sorunu yoktur. Kitlenin kendiliğinden toparlandığı bir örgütlenme karşısında kimileri de tercihlerini SHP yanında yapmıştır. Bu tavır, tehlikesiz ve risksiz bir tavidir. 1973 sonu yaşanan ilkesiz, yönsüz tavırlar, günümüzde de tekrarlanıyor.

«Ne 'halkçı' ne 'sosyal demokrat' ne de 'liberal' burjuvazinin yeniden 'umut' kapısı durumuna getirilmemesi, bunların yerine (ve bu siyasi akımlar var ise, onların karşısına) gerçekten ilerici bir siyasi akımın ülke toprağında yeşermesinin, bilimden esinlenmesinin, geçerli bir program oluşturabilmesinin, tarihsel-sosyal gelişmemizi doğru bir senteze kavuşturabilmesinin yöntemleri düşünülsün. Artık yüzlerce yıldır egemen sınıfların yedek iktidar gücü olarak sotada tuttıkları bu kullanılmış silah, büyük ölçüde eskimiştir. Onun yeniden geri tepmemesi, davanın asıl sahipleri tarafından öğrenilmeye başlanmıştır. İşte bu du-

rumu görmek gerekir...»⁴⁴ Şimdi konuya «duyarlı» basın-
daki tartışmalara bakıyoruz, çoğu kararsız kasım misali,
ve neden sonra, kimi ilginç adımlar atıp (SHP'de cemol-
ma, SHP olmuyorsa DSP «formülü» ve çeşitli «kombine-
zonlar») bunları idealize ettikten sonra ve usta manevra-
larla: «güncel politika»⁴⁵ da yer alamadıklarından sözet-
mektedir. Güncel politikada rol alamayanın, kütlelere söy-
leyeceği zaten bir şeyi de yok demektir. Anın acil talep-
lerine cevap vermeye çalışan ve hesaplaşabilen akımlar
siyasi akım ya da parti olabilmeyi hakkederler. Siyaseti ra-
fa kaldıran, edebiyatta karar kılan, dergicilikle işi idare
edenlerin «öneri»leri, düşündürücüdür. Kimileri de, tekeli
ci sermaye karşısında verilecek demokrasi mücadelesinin
güvenilir mekanizmasını yaratma çabaları karşısında kar-
nından konuşarak: «efendim hedef küçültmeyelim» diye-
rek, başka bir kurnazlığın yolunu seçmiştir. Demokrasinin
yerleşebilmesinin siyasi ve iktisadi imkânlarını kavramış
kütle içinde sınanıp çelikleşmiş kadrolar «küçük bir he-
def» dahi olsalar, bu da çok önemlidir. Burjuvazinin aç-
tığı kanallarda ve partiler içinde cemm etmek «büyük he-
def» olmanın işareti değildir. Ustalar, en gerici sendikalar-
da dahi çalışma yapılmasını öngörmüş, ama burjuva par-
tilerine kapağı atın, orada halvet olun, hedefinizi küçültün,
hizipçilik yapın, dememiştir. Baylar, bayanlar, lütfen kitap
okuyun, yazılanları özümlemeye bakın! Siyasette ikiyüzlü-
lük devrimcilere yakışmaz; bunun hesabını vermek zorla-
şır. Diyalektik tarihsel materyalizmi, hayatın içinde iş ya-
parak sürekli okuyan, pratikte sınayan, bilimsel öğretiyi
tek eylem kılavuzu yerine koyanlar, birilerini ahmâk ve
kötürüm olmaktan kurtaracaktır; kendilerini de...

Burjuva partileri, burjuva partisi; sosyalist partiler
de sosyalist partisi olarak değerlendirilip eleştirilir. SHP
karşısında güya daha «sol»da yerini alan DSP'de bir bur-
juva partisidir. Önderinin kendi tarihsel misyonunu inkâr
etmesi (CHP bir burjuva partisiydi)nin bir şey ifade ede-
bilmesi: Sosyalizmden aşırma fantezilerle popülist, moda

44 S. Ö. İlerici Yayıncılığımızın Sorumluluğu, s. 24, Sorun Yayınları, 1985

45 Gün Dergisi, Mart 86/13, Demokrasi, Sol Blok ve Partî Sorunu, s. 22

parti ve örgütlenme modelleri deneyip oyalanmaktan değil, sosyalist parti oluşturmaktan geçiyor. Sosyalist parti oluşturulması da bu türden kimselerin harcı olmadığına -olanıyacağına- göre, niçin akıntıya kürek çekilmektedir? Türkiye kimi saplantıların deneme tahtası mıdır? SHP/DSP ayrımı için en uygun tanım: «Yok aslında birbirinden farkımız, ama biz Osmanlı Bankasıyız!» ifadesinde yatar.

Burjuva «demokratik sol» ya da «sosyal-demokrat» partilere karşı yapılacak en büyük iyilik, bu şemsiyenin altında cemmetmekten geçmiyor. İşçilerin partileşmeleri bu partilere birer uyarı, ayrıca, ciddi ve tutarlı program ve kadrolara sahip olmalarına yardımcı olacaktır. İşçilerin partileşmelerini «çıkamaz ayın son çarşambasına atan»lar, SHP ve DSP'ne iyilik etmiyorlar. Her sosyal güç ilkin kendi siyasi partisi ile hayatın içinde yerini alır; kendi partisinin geliştirilmesini sağlar; ondan sonra ortak hedefler adına nelerin yapılabilirliği aranır. Bu yapılmadan «ortak savaşım», «iş ve güç birliği», «eylem programı» gibi bilinen şeylerin tekrarı, SHP'ni «iktidara» getirmeye yetmeyecektir. Bu ilkesizlik ve ipotek koyma kurnazlığı sökme-yecektir.

SHP'nin partileşmesinin nasıl bir perişanlık içinde bulunduğunu göstermesi bakımından şu ilginç haberi okumak yetiyor: «SHP liderleri A. G. Gürkan ile E. İnönü'nün TÜSİAD yetkilileriyle yaptığı temaslarda SHP MKYK'da yapılan görüşmelerde sert bir dille eleştirildi.»⁴⁶ Daha sonra konu üzerine DSP'nin tavrı: «SHP liderlerinin TÜSİAD'dan icazet istemesi, herhalde sosyal demokratlıklarına dokunmuyor»⁴⁷ şeklinde olmuştur. Ayrıca, SHP Fatih İlçe Kongresinde, hizipçiliği ele alan konuşmasında SHP İl Başkanı: «(...) küçük hesapların peşinde olmaya- lım, küçük insanların küçük hesapları vardır. Biz, partimizin elimizden alındığı günleri yaşadık, bu günlerin değerini çok iyi bilmek zorundayız.»⁴⁸ diyerek ciddi bir uya-

46 Cumhuriyet Gazetesi, 15.4.1986

47 Yankı Dergisi, Murtaza Çelikel, 21-27.4.1986/786

48 H. F. Güneş, Cumhuriyet Gazetesi, 21.4.1986

rıda bulunmuştur. Şimdi eğri oturup doğru konuşalım: SHP nasıl partileşecektir? Bu kafayla, tüzük ve programını uygulayabilecek fırsatı nasıl bulacaktır? Bir yanda parti tabanından gelen küçükburjuva doyumsuz talepler ve hayaller, öte yanda «rakip» DSP'den gelen «sol» eleştiriler. Ülkede en kolay yapılan iki şey vardır: Biri «milletvekili» diğeri «komünist» olmak!.. Durum böyle olunca tekелci sermaye güçlerinin desteğinde militarizmin, şovenizmin ve en gerici saldırganların demokrasi platformuna çekilebilmesi nasıl sağlanacaktır? Sosyal bir devrimin ortada işaretleri de yok ki, SHP'ni, kimi «devrim» saplantıları ile didik didik edelim? Öyleyse yapılanların adı nedir? Bekleyelim; işçiler partileşsin de bu soruların cevaplarını versin!

«Solun iktidarlaşması, Türkiye'de demokrasinin kurulması anlamını taşıyor ki devrim demektir bu...»⁴⁰ Biz, sol derken SHP ve benzerlerini demek istemiyoruz; onlara bu sıfatı vereneeyiz. Yazar makalesinin sonunda ise: «Yeterince örgütlenmeyen, yerel önderlerini bulamayan, kadrolarını düzenleyemeyen, aydınlarını seçemeyen, nitelik ve nicelik açısından uzmanları yetersiz olan halk kitleleri, ancak bir kalabalık değerini taşır. Eğer 1980'ler Türkiye'sinde yüzde 40'ı sol iktidara taban oluşturmuş bir halka layık liderler, yerel önderler, aydınlar, uzmanlar yoksa...

Ne yapsın halk?

O zaman vuslat, başka bahara kalır.»⁴⁰ demektedir.

Evet, memleketimizde demokrasinin kurulması devrim demektir. Her demokratikleşme süreci hepimize bunu öğretiyor. Demokrasinin kurulması: Onu güvencelere bağlayacak; işçi, emekçi, gençlik ve aydın kadroların birlikteliklerinden, çok yönlü ve tükenmeyen çabalarından geçiyor. Dönemin özel şartları gereği, SHP içinde oluşan gönüllü kombinezonlara arka çıkmakla kalmayıp onu ideolojik ve sınıfsal yalpalamalarında kendine getirecek; şartlı ve geçici desteği verecek; ilkeli eylemleriyle demokrasi

49 İ. Selçuk, Halka Layık Olmak? Cumhuriyet Gaz. 8.3.1986 (İtalikler bizim)

mücadelesini anlamlı kılacak, vb. olan işçilerin partisi de hayatın içinde yerini alacak ki, bu özlemler yerli yerine oturmuş olsun. 12 Eylül'ü karşılayan örgütleri, asla bu görevi üstlenebilecek parti yerine koyamayız. Türkiye solu bu zaafını ve ilkelliğini sürdüremez. «Hele bir SHP iktidar olsun, ondan sonra işçiler de partilerini oluştururlar» düşüncesidir ki, «o zaman vuslat başka bahara kalır...» sözünü doğrular ve haklı çıkarabilir.

SHP'ni bu kadar üyeye kavuşturan, yöneticilerini çok ileri şeyler söylemeye zorlayan, işte «ne yapsın halk?» diye sorulanları talep eden halktır! Sömürülen, baskı ve terör altında tutulmak istenen işçi ve emekçi halkımız!.. Namuslu, yurtsever ve devrimci aydınlarımızın içten desteği ile SHP demokrasi mücadelesinde ancak sınırlı şeyleri yapabilir. Ona ideolojik ve sınıfsal karakteri dışında rol vermek demek, siyasi, iktisadi ilimlerden anlamamak demektir.

Bırakalım SHP. TÜSİAD'la da diğer sermaye yanlısı örgütlerle de diyalog ve ilişkiler kursun. Onların temsilcilerini partisine alsın, yönetime getirsin ve her türlü desteğini alsın. Bunu beceren bir SHP'nin iktidar olma şansı olabilir. İşadamlarının «sosyal-demokrat» partilere kur yapması, zaten yedek iktidar gücü olduğuna göre, niçin kıyametler kopmasına neden oluyor? Bu, en azından iç ve dış gericiliğin artık faşizm uygulayamayacağının işaretidir. Böyle bir durum ise, sevindirici değil midir? Sermaye sınıfının çıkarlarına karşı bir programı olmayan SHP gibi partilerin ulusal çıkarları kollayıp demokrasi için kimi reformları yapması, yalnızca işçi ve emekçi sınıflarını değil, sermaye sınıfının da desteğini almasına bağlıdır. SHP MKYK'da yapılan eleştiriler, bu parti için terini akıtan, fakat ufku dar, bilimsel öğretilerden nasibini almamış, ya da bilinçsiz (ki, bu da özür değildir; çünkü cahil insan siyasetin dışındadır) küçükburjuva «sol»lara kur yapan cinaslı lâflar değilse, boşa söylenmiş «eleştiri»lerdir. SHP'nin öngördüğü politikaya «SHP'nin emekçilerden yana bir parti olduğunu, TÜSİAD'ın ise işveren kesiminin en

«saldırgan» örgütü olduğunu»⁵⁰ belirten sözcüler, bir işçi partisinde olmadıklarını öğrenmek zorundadır.

Ağırlaşan siyasal-ekonomik şartlar, ilerici-demokrasi güçlerinin önüne sorumluluğu büyük görevleri getirmiştir. Demokratikleşme mücadelesinde bugünkü bunalımı rahatlatmaya aday partileşmelerin donatımlı üye ve sempati-zanı olabilmek öyle kolay değildir.

SHP'nin iktidar olabilmesinin genel strateji ve taktiklerini çizebilmesinde, ve ona sürekli bir sınıf partisi değil bir kitle partisi olduğunu hatırlatmada, onu etkileyecek işçilerin partisi hayatta yerini alamadığı şartlarda «sosyal-demokrat»ların zig-zak çizmesi kaçınılmaz olur. Laçka ve liberal partileşmelere içerden ve dışardan atılan her parmak, hangi sağ ve «sol» etiketi taşırsa taşırsın gerici bir işlevi yerine getirir. Yok bunu «ilerici» olarak değerlendiren varsa, bu türden bir ilericiliğin emperyalizmi ve faşizmi kavrayamayan kötürümler yerine koymak zor olmayacaktır.

Son defa tekrarlayalım: SHP'nin iktidar olabilmesinin yolu, kitlelerin toplumsal muhalefetini yanına alarak, üretim ve mülkiyet ilişkilerinde söz sahibi olanlarla uzlaşıp «sosyal denge» kurmasından geçer. Burjuva demokrasisi denilince bundan neyi algılayıp anladığımızı böylece ifade etmek mümkün. Yok eğer, ilkesiz, teorisz, yönsüz küçük-burjuva hayallerle kimi «niyetlerinizi» SHP şemsiyesi altında kamufle ederek cennete gitmeyi düşünüyorsanız, sizlere göre münasip bir «cennet» birilerince zaten sotada hazırdır. Demokrasi mücadelesinin maskelenmesi, yanlış, zararlı bir zorlamadır. Birileri her kim iseler- burjuva demokrasisi basamağını atlayarak, «sosyal devrim» veya «demokratik halk devrimi» hayalleri kuruyorsa, haber versin gidip birlikte yapalım o işi!.. Güntümüzde, değil «devrim» denilmesi, üstünde konuşulması, yazılması da yasaktır. Ama sosyal devrimlerini tamamlayan ya da bu yolda tökezlenen ülkelerin tarihlerini ayrıntılı incelemek yasak de-

50 SHP'de TÜSLAD Tartışması, Cumhuriyet Gz. 15.4.1986

ğildir. Kahraman Şili halkının ve onun onurlu önderi Allende'nin dramı ile CHP'nin ve onun önderinin çok yönlü açmazları, yanlışları başlıbaşına inceleme-araştırma konusu... Birde ilerici kılıklı sağ ve «sol» akımların CHP ile «diyalogunun» -kırıştırmasının- bilimsel öğretiye dayalı eleştirisi hepimize öğretici derslerle dolu... Kaldı ki, Türkiyeli toprağı, ne Allende çapında gerçek bir sosyal-demokrati, ne de işçi sınıfı hareketi kendi doğal önderini yetiştirdi. Ayrıca, daha dün 12 Martlar, 12 Eylüller yaşanmadı mı?

SHP içinde cereyan eden olaylar ile işçilerin ilerici partilerini oluşturmamasından toplumca birlikte sorumluyuz. Her siyasi akımın kendi doğal kadrolarını oluşturmaması, bu yolda heves ve zorlamalardan kaçınılması gerekmektedir. SHP içinde rol üstlenenler SHP'lidir. Bu sorumluluğu götüreceklerdir. Ama demokrasi mücadelesinde her şeyi SHP'nin yapamayacağını öğrenmek şartıyla, küçükburjuva hayalleri o partiye taşıyıp hizipçilik yapmamak şartıyla. SHP'nin yapamayacağı şeyi İşçilerin İlerici Partisi yerine getirecektir; bundan kın:senın şüphesi olmasın!

Türk-İş'de sendikal, SHP'de siyasi «birliğin» sağlandığını sanan görüş, işçileri örgütleme becerisi gösterememiş olanların görüşüdür. Sendikal-siyasal birlik denilince bunu anlamıyoruz. Tarihsel-sosyal gelişmeye göre sendikal-siyasal birlik farklı biçimler alabilir; ama işin özü hiç değişmez. Özlenen birliğin, önünün kapalı bulunması gerekli olanın yapılmasının özürü değildir.

İşçilerin İlerici Partisi'nin oluşturulması sürecinde bitmez tükenmez enerji harcayan «aydın» kavgasından tiksinen kadrolar, şimdi, burjuva partileri SHP ya da DSP'nin parselasyon anlayışına terkedilmiştir. Burjuva partilerinin her «ileri» atılımını destekleyen görüş, DSP'nin «ye-ni bir demokratik güç»⁵¹ olduğu kanısında. Oysa yasaklanan, toplum dışına itilmek istenen siyasi demokratik güç, yalnızca işçilerin ilerici partilerinin gücüdür. SHP ile DSP, demokratik yarışa girmeleri engellenmek istenen gücün girmesi, doldurması gereken alana hücum etmiş partiler-

dir. Diğer sağ partiler, din temeline dayalı örgütlenmeler, tarikatlar da öyle değil midir? SHP ve DSP'ne itilen kadrolar, çok geçmeden bu partilerin demokrasi mücadelesindeki açmazlarını öğrenecektir. Onlara şimdiden söylenecek olanlar söylenmelidir. Bu partilerin arasında bilimsel açıdan ele alınıp incelenecek, ikna edici bir fark yoktur. SHP'nin daha fazla üyesi, örgütlenme etkinliği ve seçilebilme şansı vardır yalnızca...

Öte yanda geniş emekçi halk kütlesi, gerici-tutucu partilerin, dinsel ve tarikat temeline dayalı örgütlerin kucağına itilmiştir. Elbette bu türden örgütlenmeler de çıkara dayalı örgütlerdir. Hepsi de siyasi örgütlenmelerdir. Halkın gözü kapalı ise, onun gözünü ilerici, demokrat ve devrimci kadrolar açmayacak mıdır? Yoksa halkın sosyal uyanış ve muhalefetini örgütleme işi birilerine mi bırakıldı? Halk kitleleri «irtica»nın yörüngesinde midir? Tarih, edebiyat, müzik, folklor, dil, din, kültür, arkeoloji, mimari, gelenek-görenek ne varsa timar-zeamet dağıtırcasına gerici-tutucu ve tarikat temeline dayalı siyasi örgütlenmelere mi bağışlanmıştır? Asıl mürteciler herhalde böyleleridir. Halk, bu türden bir seçim yapıyorsa ilerici, devrimci ve demokrat geçinen hepimiz bundan ötürü suçlu değil miyiz?

ABD emperyalizmi ile siyonizm, tarikat, din, milliyetler meselesi, alevi-sünni kışkırtmasının ardında siperdedir. Bu niyetlere çanak tutmak affedilir suçlardan değildir. Memleketimiz üzerine oynanmak istenen oyunları görme-ye çalışırken stratejik temel konumları bir, fakat ayrıntıda farklı şeyler söyleyen kadrolarla aynı saflarda birlik ve dayanışma içinde hareket edilmesini hayat gecikmeden öğretenecektir.

KİTLE HAREKETLERİNİN ÖĞRETTİĞİ VE PARTİ

/ 22.2.1986'da Türk-İş'in düzenlediği (düzenlemek zorunda kaldığı ve ilk defa bugünkü yönetimi hedef alan) miting, işçi sınıfının sendikal ve siyasi birliğini sağlama konusunu iyice gündeme getirdi. Memleketimizde bu konu

zaten kanayan bir yara gibi, yıllardır gündemin birinci sırasından hiç inmedi.

İşçi sınıfının sınıf olarak ağırlığını koyduğu her eylemden sonra işin yalnızca sözünü edenler bu sefer kütlelerin zinde, dinamik ve erkek sesi karşısında oturup işçi sınıfına, yaratana nağme dizerler. Ne zaman ki işçi sınıfımız, doğrudan kendi sınıfı adına, demokratik taleplerle alanlara aksa, bu konu gündemin başına tırmanır. Bu olay ve olgulara en çok sevenler arasında kendimizi de sayıyoruz; ne bir adım geride ne de yapanların önünde. Evet, tanıştığımız tarihin yazılmasında ve en yakını/31 Ocak 1961 «Saraçhane Mitingi»nde 100 bin, 15-16 Haziran 1970 «Tarihi Direniş» de 150 bin işçi/ sınıfsal çıkarlarını dile getiren demokratik talepleri ile alanlara akmıştı.

İzmir Mitingi'nde yerini alan 100 bini aşkın insan da bu sefer daha anlamlı olarak tarihinin yazımında etkin rol üstlendi. Bu mitingleri örgütleyen, kütle içinde ün peşinde koşmayan, sınıfsal tevazuunu koruyan, sıradan bilinçli kadrolardır. Dilerdik, bir işbölümünde birileri yapsın; birileri de yazsın. Ama görülüyor ki, özlemini duyduğumuz ve böyle bir işbölümünü yapacak mekanizma ve onun kurmayları henüz hayatın içinde yerini alamamıştır. Yukarda anılan tarihlerdeki kütle eylemlerinde de, bugünkü İzmir Mitingi'nde de bu eksiklik burukluğunu hissettiriyor. Bizimkiler hep yapıyor; birileri de bizimkilerden bağımsız sadece yazıyorlar. Yapanlar ile yazanların birlikteliği sağlanamayınca bundan bıkan, yani aydın dalaşmalarından usanıp irkilen genç insanlar da yaka silkercesine: «Filozoflar dünyayı çeşitli biçimlerde yorumlamakta yetindiler; oysa, asıl önemli olan dünyayı değiştirmektir.»⁵² diyerek Marx'ın Feuerbach üzerine ünlü onbirinci tezde ifade ettiğini günümüz için bayrak yapıp dizi kitaplar çıkarıyorlar. Aslında yapmak-yazmak fiili diyalektik bir bütünü oluşturur; oluşturmali. Bunu gerçekleştirenler artık kalıp da: «İşçi sınıfının sendikal ve siyasal birliği sağlanmalıdır!» dememeliydi. Eğer hâlâ bu deniliyorsa, namusluca

bir eksiğimizden, tarihsel ve sınıfsal bir rahatsızlıktan, içtenlikle sözetmek gerekecektir. Yoksa manzaraya bakıp ahkâm kesenler çok olur. Bizde ahkâm kesenleri, dünyayı ve olayları yorumlamaya çalışan filozoflara da benzete-meyiz. Ne yazık öyle filozoflara da sahip bir ülke değiliz. Hep özlemine çektik; belki çıkar diye. Ne yapalım çıkmıyor; entelektüel adaylarımız da yükseklerde uçtuğundan, bizimkilerin çadırına konamıyor bir türlü. Ün peşinde koşan, (kariyerist) kendilerini bir şey sanan bir daıda ge-reğince uzmanlaşmamış şarlatanlar da her ileri olgunun çevresini, yöresini kuşatmada çok hünerli. Böylelerini her yerde; mesela: «Gazeteler, dergiler, sinema, sahne, sergi, tiyatro, basın, yayın, radyo, TV, sendika, parti, üniversite gibi bütün toplumun kurumlarına alıcı gözle bakıldığında, hastaların durumlarının ve sayılarının şaşırtıcı boyutlara ulaştığını görmek olanaklı olduğu gibi, düşün ve cenaze törenleri dahi hastalığın ipuçlarını yakalamaya yetmektedir.»⁵³ Geri kalmış bir ülkede bir bakıma tabii olarak karşılanması gereken bu türden kimselerin, hastalıklı unsurların tanınması ve hareketten arındırılması gündemden hiç inmiyor. Çünkü işçi sınıfının ve ilerici insanlık ailesinin kazanımı olan bütün gelişmeler, olgular ün düşkünün kimselerin nıalı değildir. Bunların sahipleri vardır. Ünü hakkedenler de böyle doyumsuzluklardan tiksindir, uzak dururlar. Çünkü bu ideolojik ve sınıfsal bir hastalığın, küçükburjuva kalpazanlığının yüzeye vurumudur. Onların çokluğundan ve çelmelerinden ötürü kimi olgunlaşan birliktelikler çar-çur edilmiyor mu? Haklı olarak sormak gerekiyor: «Her konuda bu kadar ünlü uzmanımız var ise neden küçülen dünya üzerinde bir kişilik sahibi olamadık, neden yoksul bir ülkeyiz? Yok eğer bu kişiler ünlerini hakketmeden almışlarsa, bu toplantıda, bu sahnede işleri ne?»⁵⁴ Sorular daha çoğaltılabilir: Bu kimselerin işçi sınıfının sendikal ve siyasi birliğinin sağlanması davasında en önde görünmelerinin anlamı ne? Bırakalım onların ya-

53 Müşir Kaya Canpolat, Aydınlarımızda Ün Düşkünlüğü, Cumhuriyet Gz. 10.4.1986

54 Age., (Aynı makale)

pa-madığını da, yapılması gerekeni sosyal pratikten gelmiş sıradan insanımız yapsın. Gerçi onların böylelerinden «ün-lü» bir yanları yoksa da, pratik insanlar, yani işçi ve emekçiler sınıfından geldiklerinden, tarihsel ve sınıfsal haklılıklarından, vb. bilinen niteliklerinden ötürü gerekli işleri başaracakları açıktır. Sosyal mücadelede daima iki unsur çelişki içinde olacaktır. Militanlar ile şarlatanlar; yapanlar ile yazanlar; yaptıklarını söyleyip böbürlenmeyenler ile yapmadıklarının ardına saklananlar mutlaka birlikte bulunacak; fakat hayat ve mücadele ikincileri, mücadele ile mutlaka açığa çıkartacaktır. Bu bitmez tükenmez bir süreçtir. Halkımız ne güzel söylemiş: «Taze (...)a çok sinek konar» diye. Çağımızda ve günümüzde taze olan bilimsel öğreti ise, ün düşkünü sinekler mutlaka bulunacak; fakat onları kovalayan, gerektiğinde ter:izleyenler de bulunacaktır. Bütün bunlar geri kalmış bir ülkedeki ilkelliklerin yaygınlığının; çürümüşlüğün kol gezdiğinin ilginç işaretleridir. Ayrıca, bu işaretler yaygın ve çürümüş olanın mutlaka aşılabacağının gündeme gelmiş olduğunun, gene ayrıca, kimsenin gözünün yaşına bakmadan bütün ilerici gelişmelerin hesaplaşmadan kaçamayacağının sevin-dirici belirtileridir. Küçükburjuva kalpazanlığının zararlarına bakıp fazla kaygılanmaya gerek yoktur. Hayat alternatif sahneye getiriyor demektir.

Kitlelerin sosyal uyanışına ve demokratik taleplerine çözüm getirecek kadrolar her siyasi akımın içinde bulunuyor. Bu siyasi akımların çevresini kuşatan, onun kütleden oksijen almasını engelleyen söz konusu unsurların rolleri kırılmadan aşağıdan gelen talep ve dayatmalar o akımı ve işlevini baltalar. Bu engelleri bilinçle aşamayan akımlar, istek ve niyetleri ne olursa olsun, kitle hareketlerini değerlendiremez; işçi sınıfının «kılıcını atması» karşısında yerinde sayarlar. İşçi sınıfı da bilimsel öğreti adına -kendi adına- ortaya çıkan, çıkartılan bütün asalakları günü saati gelir yerlerinden alaşağı eder.

İşçi sınıfının sendikal ve siyasal birliği sağlanmadan hiç bir ciddi adımın atılamayacağını herkes biliyor. Hele ciddi, tutarlı ve somut bir gerçek demokrasi mücadelesi-

nin verilmesi ise asla söz konusu edilemez. Kimileri «demokrasi mücadelesi»ni gündemin başına getirip oturtmak istiyor; ayrıca memleketteki yıkıma ilişkin çeşitli manzarlaları büyük bir ustalıklarla sergilemeye çalışıyor. Böylelerinin yaptığı işin önemini ve taşıdıkları kaygıları anlamıyor değiliz. Konuya bir de işçi sınıfının çıkarları ve gözü ile bakacak olursak; şöyle ifade etmek daha yerinde olacaktır kanaatindeyiz: «Evet, geniş halk kitlelerinin acil ve savsaklanamaz demokratik talepleri vardır; bu taleplerin karşılanması, «demokrasi mücadelesi» ile mümkündür..» Bu ve benzeri ifadeler yalnızca gerçeğin bir yanını açıklamaktadır. Lütfen kimse alınmasın, (alınacaklar alınsın!) çünkü her ilerici-devrimci kadronun bir siyasi tercihi vardır. Her akım olaya bu tercihleri açısından bakmakta, ve ayrıca, «demokrasi mücadelesi»ni lokomotif misali, çekip hedeflerine götürecektir siyasi partinin kendi inandığı «parti» olduğunu varsaymaktadır. Bu öznel bir görüştür. Hayat ise nesnel olanı ortaya koymuştur. Keşke kimilerinin gönüllerinde yatan «aslan» sınıf bilinçli kadrolar ile geniş halk kütlelerinden, işçi ve emekçiden yana ilerici aydınlardan tam destek almış olsaydı; o takdirde öznel görüşler bir anlam kazanabilirdi. Oysa biliniyor ki, sosyal mücadelede: «halamın şeyleri olsaydı» diye yakınmaların geçerliği yoktur! Evet «olsaydı» iyi olurdu da olmadı; ne yapalım!? Olmayacak duaya amin demek için illa sosyal pratikte yeni bir yenilgilerini mi bekleyelim bay ve bayan «önder»lerin? İşçi sınıfı hareketi ve sosyalizm adına yola çıkıp da pratikte yalnızca işin çağrışımı ile yetinenler yenilgiye doymayan yalancı pehlivanlar gibi, «gel bir daha güreşelim» diyecektir; fakat artık gün gibi açık, bu türden particiklerin de onların kadrolarının da sırtları yerden hiç kalkmayacaktır.

Konunun can alıcı yanı dile getirilince bağınaz taraftarlar ve doğrudan parti konusunda yanlışlıklar yapanlar alınacaklardır. Onları da anlıyoruz. Kolay değildir. Ama siyasette ip ile zafer yanyanadır. İşçi sınıfının sosyal kuruluşu yolunda resmen parti kurmak, çeşitli çağrışımlar yapmak ve sonunda şimdi yaşanan ortamla karşılaşmak

ve yanlış düzeltememek, bir bilanço yapmamak, bundan kaçmak kolay değildir. Hiç kimse kendiliğinden kalkıp da: «Biz, ülkedeki stratejik hedefi bir devrimci kadrolardan, farklı düşünen yoldaşlardan, işçi ve emekçi halkımızdan, ilerici gençliğimizden, açtığımız bayrağın altına gelmeyen, bizi uyarıp eleştiren arkadaşlardan özür dileriz. Onların tamamının zamanında söyledikleri doğrudur; biz bu doğruları o zaman göremedik; şimdi 12 Eylül'ü yaşadık ve hepimizin yaptığı yanlış iyice gördük. DİSK'e kaldıramayacağı yükü vurduk. Barış, Öğretmen, Kadın ve Gençlik Hareketlerinde bütün partiküller birlikte yanlışlar yaptık. Kimimiz ekonomizmin, kimimiz terörizmin batağında kendiliğindenliği yücelttik. Halkımızın yarattığı engin bir potansiyel birikimi çar-çur ettik. Tarihi ve sosyal birikimi babamızın bağı-bahçesi zannedip işçi sınıfı militanlarına ve devrimci kadrolara sövüp kara çalmaya yeltendik; yalanı egemen kılmak için, «kongre, konferans» yaptık. İş kolaylaştırdık, idare-i maslahatçı olduk. Bütün ileri ve demokratik kazanımları kendimizin malı ve payı hanesine yazdık. Ajitasyonu tek etkili silah olarak kullandık. 'Bundan sonra gidilecek yer ihanetin çukurudur'⁵⁵ diye kimi meçhul adamları proleter devrimci kadroların üstüne saldı, Veba mikrobu gibi her girdiğimiz yeri kuruttuk. 12 Eylül'ler kader değildi; bizim-hepimizin kitle içinde yaptığı siyasi parselasyon sayesinde gerçekleşmiş bir olaydı. Bunu yeni anladık ve şimdi elimizdeki yazılı, sözlü ne kadar araç varsa bu saatten sonra kapatıyor, halkımızın, kütlenin içine katılıyoruz. İşçi sınıfının iradesine karşı, hakkımızda verilen yargıya karşı savaş bayraklarımızı saygı ile indiriyoruz...» demeyeceklerdir. Bu türden bir özeleştirme ve değerlendirmeyi ancak, yüreği ve beyni sevgi ve bilimle yıkanmış erdemli kadrolar, mücadele ateşinden geçmiş nitelikli devrimciler yapabilir. Bir siyasi akım kendiliğinden bir özeleştirme yaşamaz. Çünkü, kimse «ayranım ekşi demez». Askerlikte, süvarinin attan düşmesinin adı: «İndim bindim kumandanım»dır. Böyleleri bunu da

55 S. Ö., *Opportunizm Yargılanıyor*, s. 155, Sorun Yayınları, 1980

söylemeyecek, yenilgideki kendi kusurlarını şirin gösterecek, fırsat bulduğunda kimi kapıları çalacak, La Fontein misali: «Vay karga kardeş geçiyordum uğradım» diyecek, olup bitenleri olmamış sayacak, sıkıştırıldığında: «Bazı şeyler olmuştur» diyecek, ve kimi şartların uygun düşmesi ile yeniden kendi amentüsünü okumaya başlayacaktır. Bu yüzden işçi sınıfının sendikal ve siyasi birliğinin sağlanması ne zaman gündeme gelse, tarihimizi, hele son yıllarda yapılanları -sosyal pratiği- daima akılda tutacak, hiç bir akli başında devrimci, «kim şeyim hıyar dese tuzu alıp koşmayacaktır.»

«Demokrasi mücadelesi»ni gündemin başına alan arkadaşlara biz de şunu söyleyerek katılmaktayız: Önce şu bız.m 100 yıllık tarihimizden gelen hareketimizin ete kemiğe burünüp PARTİleşmesini gündemin başına alalım. Talandan mal kaçırır gibi sabahtan erken kalkın «açıkgoz» parti kurmasın. Türkiye’de bugüne kadar yapılmayanı yapalım; yani bütün ilerici-devrimci kadroları bir masaya getirelim. Şöyle bir bilanço yapalım. Bir durum değerlendirmesinden kaçmayalım. Bir aile içi sorunun tartışılmasından korkmayalım. Öyle sıkıyönetim mahkemelemleri nesap verip «aklanmak» ya da «mahkûm» olmak yetmiyor; bir de kendi mahkememizde bir duruşma yapalım; yargılayalım bakalım şu bilimsel öğreti adına, işçi sınıfının sendikal ve siyasal birliği adına yaptıklarımızı, bir bir!. Bunu var mıyız?

Ülkemizdeki işçi sınıfı hareketi ve sosyalist hareket bu öneriyi hayata geçirince basında şimdilerde yapılan «öneri» ve «tartışmaların» bir anlamı olur. Yoksa kimse birbirini, kimi hesapların ardına yatarak kandırmaya kalkmasın. Bu işin gizli saklı yanı kalmadı. Artık herkesin bildiğini kütlelerin önünde konuşacağız!

Günümüzde yeniden öne çıkan hayati konular ve sorunlar üzerine kafa yormak, çözüm'ler önermek, fikir üretmek ve gerekli adımları atmak bir hayli zorlaşmaktadır. Dünyada ve memleketimizdeki sorunlara karşı ciddi politikalar oluşturmak için bilinçli ve onurlu olmak gerekiyor. 100 yıldır ülkede sosyalizmin lâfını ediyoruz, büünsel öğretilerden ne kadar anlıyor ve algılıyorsak o kadarını tekrarlayıp duruyoruz; bunu hafızlar da yapıyor. Sosyalizmin ve sosyal mücadele tarihimizin sayfalarında bugün öne çıkarılan, «öneri» ve «tartışmaların» tamamı başka bir düzlemde aynen önerilmiş ve tartışılmış: «işçi sınıfının sendikal-siyasi birliği sağlanmalı, Sol Blok, Birleşik Sosyalist Parti, Sosyalist Kurultay, Sosyalistlerin Ulusal Kongresi, Proletar Devrimci Kurultay, Sosyalist Şuraların Örgütlenmesi,» vb. üstüne tonlarca yazı yazılmış, genişmelerde bulunulmuş; ama bir türlü ülkedeki sosyalizm davası, kendi tarihsel ve sosyal kanalında tek bir hareket olarak gelişip güçlenememiş, oluşan kimi şartlar çeşitli eloğullarının marifetiyle bir potada eriyememiş. Elbette ulusal ve uluslararası sosyalizm anlayışındaki düşünce ve davranış farklılıklarının bu farklı partileşmelerde, fraksiyonculukta büyük etkileri olmuştur. Sosyalizm davasının içinden ve dışından olmak üzere belli başlı iki düşmanın olduğunu biliyoruz. İç düşman, bilimsel öğretiyi ulusal gerçeklerimizle, yerli deneylerimizi bağdaştırıp senteze kavuşturmak isteyen adımları köstekleyen her türlü oportünist, revizyonist akımlarda kendini açığa vurmaktadır. Dış düşman ise emperyalizm ile yerli ortaklarının işçi ve emekçi halkın siyasetle uğraşmasını, örgütlenip iktidar mücadelesine katılmasını «engellemeye» girişen, bütün demokrasi ve insanlıkdışı uygulamaları halkımıza reva gören anlayışta yatar.

Ezilen, sömürülen halkların iç ve dış gericiliğin, ilerici hareketlere sızmış oportünist ve revizyonist kılıklı ayak

bağlarının çifte boyunduruğundan kurtulması, çetin ve karmaşık mücadeleyi gerektiriyor. Bizim tarihimizde de bu, böyle oldu; bu mücadele özünde değişmeyecek, mücadelenin basamaklarına göre yeni içerikler kazanacaktır. Çünkü gezegenimizdeki emperyalist barbarlık, kendi çürümüşlüğüne örtmek için gerektiğinde sonunu hazırlayacak intihar gösterilerine baş vuracak, insanlığı kana bulamak isteyecektir. (İşte Libya halkının başına gelenler...) Onun bu saldırganlığı, geri kalmış halklara nasıl bir tavır almaları gerektiğini hiç bir kitabın öğretemeyeceği biçimde açıklamaktadır. Geri kalmış ülke halkları, kuvvet ilişkilerine dayalı, bölünmüş bir dünyada «Uçuncü Dünya» olma açmazını bir çözüme kavuşturamadığı sürece emperyalizmin şu ya da bu biçimdeki saldırı ve sömürsünden kurtulamayacak, Uluslararası tekelci sermayenin gerici ve saldırgan yüzü, büyük bir ikiye bölünmeyle yalanı egemen kılmak için her yönüne başvuracaktır. Bu ikiye bölünmenin acısını çeken mazlûm halklardan biri de bizim halkımızdır. Emperyalizmin özel ulakları, siyasal, ekonomik, kültürel dallarda bir hayli yol almış, güzel memleketimizi «serbest pazar» yapmaya girişmiştir. Yıllardır basını, radyosu, TV, sanatı, modası ve akla gelebilecek hemen her dalda gerekli zemin yoklamalarını hazırlamış, projesini tamamlamış, işin temelini inşa etmiş, «görmekli» saltanatını kurmuştur. Emperyalizmin yerli ortakları öyle bir çimlenmiştir ki, ülke toprağında; onları söküp atmak en büyük sorun olmuştur. Fukara halkımız sırtındaki bu pahalı yükü yere çalmak için her silkinisinde, sağlı «sol»lu yerli ortaklar onu yeniden açmaza itmeye uğraşüyor: Oyunu bozmak için yeterince donatımlı olmayan kimi gençlerimiz, öznel niyetleriyle birlikte, kırılıyor. İşçi ve emekçilerimiz kendi sendikal birlikteliklerini yaratmaya girişiyor; yeminli bilim ve emek düşmanları, tutmalarını onların üzerine salıyor. Sendikal birliğin sağlanmasına ramak kalıyor, bu sefer işçi sınıfı içinden gelmeyen, diyelim hukuk mektebinden terki diyar eyleyip, «şu komonislere hadlerini bildireceğim!..» diyerekten gelip sendikaların tepesine akıl almaz kombinezonlarla yerleşiyorlar. İşçi aristokları, «ser kâtipler», ganster sendikacılar ve onların cehaletini örtmekle görevli «uzman-

lar» olgunlaşan şartları çar-çur edip hakim gericiliğin gündemini uygulama işinde rol üstlenirler. Köylüler kendiliğinden birlikler oluşturur; hayati sorunlarını çözmek için ileri adımlar atarlar; gençler, köylere giderek kitle çalışmaları yapar; fakat onları da kucaklayacak bir çatı henüz oluşturulamadığından köylü hareketi de burjuva partilerinin açtığı kanallarda akar, gider. Öğretmenler kimi demokratik hakları adına örgütlenir, mesleki sorunlarını sabırla ve birlikte çözüleceğini, kazanılacak hakların adım adım gerçekleşeceğini bilmelerine rağmen bu örgütlere kaldıramayacakları yükleri vurmaya girişirler; sonunda öğretmen hareketi de yıkıntıların altında kalıverir. Barış hareketi, Kadın hareketi, Gençlik hareketi ve öteki demokratik kurumlaşmalar da «aydın» milletin sultasına terkedilip yığınsallaşması önlenir. Bu kurumlaşmalarda da aynı kafayla «devrimcilik» talim edilir. Her kurumlaşmanın onlarca, yüzlerce türü yerden ve birbirinin içinden çoğalıp çıkar. Hakkından gelinecek hangi hareket kaldıysa, onlar da bu parselasyondan nasibini almada gecikmez. Dergi, gazete, yayınevi⁵⁷ kurulması mı? Hemen her türlü «olanak» ve «bulanak»lar yaratılır. Halkımız alicenap, toprağımız verimlidir çok şükür; imkân yaratmak nedir ki? İşçi sınıfının sendikal-siyasal birliği mi demektesiniz? Ondan kolay ne var, tasaya bak! Bir isim mi aranmaktadır? Ondan kolay ne var! Evelallah icabında onun da çaresi bulunacaktır. Nasıl mı? Sosyal mücadele tarihimizden kalma ne kadar temiz tutulması gereken gazete, dergi, bildiri, eylem ve gün adı varsa onları kullanırız; yetmiyorsa pratikte tuzla buz olan siyasetimizle tarihimizden gelen siyasi parti geleneklerimizin adını kullanarak yeni rollere soyunuruz!.. Bu rollerimizi oynarken şarlatanlığımız ortaya çıkarsa ne mi yaparız? Onun da kolayı var; çok şükür alfabemizde 29 harf var; bu harflerle yeni kombinezonlar yaratır, işi idare ediveririz! Bilimsel öğreti, Türkiye gerçeği ile yaptıklarımızın münasebetini mi sormaktasınız? Efendim, «kitaplar çıktığı gün eskir», «sosyalizm bizimle başlar», «sosyalizmin tarihini biz yazacağız», «1969'da başa güreşeceğiz»,

«iki süper devlet», «sosyal emperyalizm», «öncü parti» diyerekten, tek tek basarakten, bade süzcerekten... Onoo, bizde ne Osmanlı oyunları var daha...

Günümüzde bir kısım «aydın»lar, 12 Eylül sonu yenilen burjuva ve küçükburjuva sosyalizminin iskatına: oturmuş ilginç şeyler söylemekteler. Biz aynı filmi 12 Mart sonunda da görmüştük. Aşkolsun paşazadelerimize; bizleri yeni senaryolarıyla hiçte yalnız bırakmıyorlar! Bu baylar, gazete ve dergilerinde, tuğla kalınlığındaki kitaplarında, panellerde, manellerde, sevabına olsa gerek, işçi sınıfımızın kurtuluşu uğruna sihir ve keramet dolu, «tefsir» ve «meali» oldukça zorlaflar ediyor. Bu türden gelişmelere bakıp öfkelenenlerden değiliz. Aksine çok seviniyoruz. Çünkü her siyasi akım eteğindeki taşı döküyor, çıkınlar ortaya seriliyor. Bu az şey midir? «Demokrasimizin» güvencesinde «hür» basınımızın şefkatli koruyuculuğunda işçi ve emekçi sınıflarımızın, topyekûn bizim halkımızın «kurtuluşu» yolunda, daima uluslararası tekelci sermaye güçlerinin, onların sözcülerinin sihir ve keramet dolu laflarını dinleyecek değiliz. Biraz da işe çeşni katıp yerli «marksist»lerimizi dinleyelim. Halkımız ne güzel söylemiş: «Söyleyene değil söyletene bak! diye. Ya da: «Allah söylüyor! der bizim fukara halkımız. Bu «yeni» moda «marksist»lerimizi söyletenler kimlerdir; kimdir bunlar?⁵⁸ Zamanında da saf saf bu türden sorular sormuş cevaplayacak «muhataplar» bulamamıştık. Şimdi, işçi sınıfının bilinçli kadrolarının ve onun yandaşlarının oluşturup geliştireceği bir hareket «adına», tarihimizde ve sosyal mücadele gelenegimizde sağlam olan ne varsa onu miras yediği gibi harcayanlara dönüp: Buyurunuz, işte meydan! işte şeytan! bu efendilerin yapageldiği şeyler sizlerin eseriniz; gelin bakalım haklarından şimdi; öyle edebiyat dergilerinde satır aralarında sivrisinek misali adam ısırma ile sosyalizmin iskatına oturmuş, daha da oturmaya aday bir sürü kişi ve akımlarla «mücadele» edilmez! Kişisel bayağılıklara batıp çıkan, kendi yüceltip üne kavuşturduğunuz; kendi meşrebinizden ders verip halkımızın başına belâ et-

tiğiniz; çoluk çocuğun acemi «ihamet»lerini⁵⁹ parmağa dolayıp işçi sınıfı hareketi adına timsah gözyaşı dökmeye benzemez bu efendilerle uğraşmak. Yukarda anılanlarla türdeşleri, üstelik birileri gibi acemi de değil. Bir zamanlar sendikal-siyasal birlik gündeme gelmişken, işçisi, gençliği, aydını ile halkımızın en ileri unsurlarının nayaarını kıştırıp iğdiş etmeye soyunmuştunuz. Kalemelerinizden kan damlıyor, gözünüz kimseleri görmüyordu. Bir yığın siyasi akıma bata çıka, en sonunda işçi sınıfımızın eseri olan her şeyi kendi «eseriniz» yerine koyup sövmediğiniz kimse bırakmamış; Ordusuz ordu komutanı gibi, kılıcınızın önü de ardı da keskin olduğundan, koz kavuran fırtınası estirmek istemiştiniz. Şimdi neden sinirleniyorsunuz? Siyasette sinirlenilmez. Hamasi edebiyatla sosyalizmin içinedeki zararlı kişi ve akımlar giderilemez. «Dinsizin hakkından imansız gelir» özdeyişi tamı tamına böyleleri için söylense gerek. Sıkılarak da olsa adlarını anmanın pratik bir yararı kalmamış olan kimileri: Tarihsel-sosyal gelişmemiz üzerine hiç de ilerletici bir katkısı bulunmayan kimseleri işçilerin yoluna çıkması için «güçlü» kılmıştır. Bu yüzden, «sendikal-siyasal birlik» için tüketilen saygıdeğer çabalar sergilenen boyutlara varmıştır.

Hayat ve mücadele bu iki çeşit ünite ile hesaplaşmayı şimdi öne çıkarmıştır. Böylelerini bilimsel öğretiye başvurup alıntılarla, teorik laflarla ahkâm keserek tarif etmenin, kütle önünde münasip yere koymanın bir «kıymeti-harbiyesi» kalmamıştır. Bilimsel öğretiye dayalı eleştiri, sosyal pratikte işe yapan -yanlış ya da doğru- lar söz konusu olunca başvurulacak bir yöntemdir. Şimdi ortalıkta dolaşan başıboş «mayınlara» bakıp bilimin de iğdiş edilmesine kimin gönlü razı gelebilir? Hayat boyunca iğretli ata binenin çabuk indiği çok görüldü; şimdi de adları anılanlarla, tarihimizden geldiğinin çağrışımını yapıp: «Yık-tık perdeyi eyledik viran, varayım sahibine haber vereyim heman...» diyen adı sanı belli birilerini «yeni» rollerinde birlikte göreceğiz. Bütün bu yenilgiler, onların yıkıcılık-

59 S. Ö. İlerici Yayıncılığımızın Sorumluluğu, s. 68, Sorun Yayınları, 1985 (İhamet ve Döneldik Üzerine)

ları, zamanındaki ortaklıklarını gırgıra aldığımız yok. Ama işin ciddiyeti de ortada; trajî-komik «aydın» dalaşmalarında kim, nasıl ve nerede taraf olacaktır? Tuğla kalınlığında kitap yazan karşısında sen de bir parmak kalınlığında cevap yazacaksın; «İki süper devlet» yalellimleri söyleyenlerin karşısında sen de polemik açacaksın; Marksist klasiklerden ve tarihimizdeki en diri malzemelerden yararlanıp ahkâm kesenlerin karşısında sen de doğruların kavgasını vereceksin; Bilimsel doğruların şeytanın ağzında çarpıtılmasına hayırhah bir tevekkülle yaklaşmayacaksın; Bütün hesapların gençlik üstüne oynanmak istendiği bir dönemde, sen de onların saatin rakkası gibi: Ahmet ne dedi, Mehmet ne dedi ve ötekiler ne buyurdu; demelerine fırsat ve zemin hazırlamadan, genç insanları kütüphane faresi, arşivci, panelci yapmak isteyenlerin tuzağında şaşkına çevirmeyeceksin; Piyasada, sürüsüne bereket, onlarca yayın mihrakının çekim alanlarını ve onların zararlarını, en azından aza indirmek için, sen de yayın yapacak, bilimin temel taşlarını üst üste koyacaksın; Bilimin düşmanları ile hesaplaşacaksın... Kolay mıdır devrimci olmak? Hele işçi sınıfının tarihsel, sosyal mirasını temsil edebilmek işi?

Adı anılanlarla ya da onların karşısında görünüp de bu engin potansiyeli, sosyal uyanışı kendi örgütcüklerine «kanalize» etmeye aday olanlarla bir karabetimiz bulunmuyor. Sınıf bilinçli kadroların da zaten çok şükür bu türden akımlarla bir bağı bulunmuyor. Onlar, tutundukları her yerde iş yapıp yararlı olmanın, ciddi bir iz üstünde bulunmanın haklı ve gururlu yolunda ilerliyor.

Her aklına gelenin yazdığı anı, tefrika, yazı, makale ya da tez'ler kitlelerin kurtuluşuna yetip bir senteze ulaşsaydı; o takdirde anılanların siyasi, iktisadi, kültürel, sosyolojik, felsefi, tarihsel doğrulukları tartışılıp açıklanabilirdi. Oysa bu türden malzemeleri kaleme alanların tavırlarını pataloji, psikopatoloji, pedagoji ya da başka bir bilim dalı aracılığı ile açıklamak gerekecektir. Uzmanlık alanımıza girmeyen konularda fazla lafa gerek kalmadan kavganın asıl sahiplerine bir şey katıp yararlı olabilmenin yoluna koyulacağız. Umut, işçi ve emekçi halkımızın için-

de filizlenecek; tartışmalı tez, öneri, çağrı'lar ekseninden nelerin geçtiği çok görülmüştür.

Sınırlı bilgilerimizle önümüzdeki çukurlara düşmeden yürümek ihtiyatının bizleri «yanıtması» için anılanların iş yapmalarını bekleyecek, söylediklerimizin «yanlışlığı» çıkarsa, kendilerinden özür dileyecek, önümüzü ilikleyeceğiz. Kimlerin işleri rayından çıkardığı hayat boyunca yeterince görülmüş ve yaşanmıştır.

SENDİKA VE PARTİ⁶⁰

Bilimsel öğreti, Türkiye gerçeği, tarihimizden gelen sınanmış ilkelerimiz, işçi sınıfı adına ömrünü yoğa saymış -anılan, anılmayan- devrimci arkadaşlarımızın çok yönlü çalışmaları, bize-hepimize öğretici dersler sunmuştur. Bu deney ve birikimleri, 12 Eylül sonunda elde ettiklerimizle, kaybettiklerimizin bilançosunu yaparak üzerinde ciddi biçimde düşünmek kaçınılmaz olmuştur. Geçmişin olumsuzluklarını aşmak, geleceğin ilkeli hazırlanmasında etkili olabilmek; biraz da bu görevin yerine getirilmesi ile mümkündür. Yoksa kimi bilinen doğruları, kutup yıldızını yeni keşfeder biçimde kırıp kırıp sunmanın anlamı yoktur. Bizler de bu yazıları kaleme almakla yeni bir buluş yapıyor, geçmişte burjuva ve küçükburjuva unsurların kirlettiği bir hareketin çürüklerinin ayıklanmasına yardım etmeyi öne çıkarıyoruz. Her sendika ve partideki ayıklanma, bize-hepimize yeni düşünce ve davranış ufuklarını açacak, oluşan ve olgunlaşan kimi şartları gereğince değerlendirip tavır almayı öğretecektir. Konuyu ele alırken tek kaygımız budur.

DİSK'in işçi sınıfının sendikal birliğini sağlama yolunda elde ettiği tarihi fırsat ve oluşan kimi şartların siyasal bir kurmaylığın yol göstericiliğinde değerlendirildiğini söyleyemiyoruz.

⁶⁰ S. Ö. İşçi Sınıfı-Sendikalar ve 15-16 Haziran, s. 455-457, Sorun Yayınları, 1975 (Yazdaki tırnak içindekiler naklen alındı.)

«Kapitalist düzen içinde işçi sınıfının ekonomik durumunu düzeltmek amacı ile burjuvaziye karşı sendikalar içinde örgütlenerek mücadele etmesinin zorunluluğu bilinen gerçek... Ancak, burjuvazinin de bu mücadelede kendi çıkarılarını korumak istediği ve bu amaçla sendikal mücadeleyi çeşitli yönlerden engellemeye çalıştığı da biliniyor. Burjuvazinin bu konudaki girişimlerini tek tek saymak imkânsız. Bu engelleme, yasaların değiştirilmesinden, uygulamadaki baskı ve şiddet yollarına, sarı sendika kurmadan, işçileri yıldırmaya kadar çeşitli görünümelerde ortaya çıkabiliyor. Ancak, burjuvazinin bu yolda attığı en önemli adım, şüphesiz işçi sınıfının ekonomik mücadelesini politik mücadeleden ayırmak için giriştiği çabalardır. Ülkemizde Türk-İş'in «partiler üstü politika» sloganı ile somutlaşan bir durum, gerçekte işçi sınıfının politik mücadelesinin ekonomik mücadele ile bütünleşmesine engel olarak onu, her iki mücadele alanında güçsüz kılmak ve hedefe varmasını engellemek amacını gütmektedir.

«Ülkemizde Türk-İş tarafından savunulan bu görüş, 19. yy. ekonomistlerinin görüşüne uymaktadır. Kurucusu Bernstein olan Ekonomizm (Trade unionisme), ekonomi ile politikanın kesin bir biçimde ayrılmasını ve işçi sınıfının politika ile uğraşmayıp ekonomik durumunu düzeltmek için kurulu düzenin sınırları içinde kalarak sendikal mücadeleyi yürütmesini önermektedir.

«Tarihi materyalizmi reddeden Anarşistler de, ütopik felsefeleri ile işçi sınıfını politikadan uzak tutarak aynı sonuca varmaktadırlar.

«Oysa, yukarda kısaca değindiğimiz gibi, burjuvazi, işçi sınıfının ekonomik mücadelesine hem ekonomik ve hem de özellikle politik yollarla engel olmaya çalışmaktadır. Böyle olunca, politik mücadele ile bütünleşmeyen işçi sınıfının ekonomik mücadelesinin, burjuvazi önünde başarılı olmasına asla imkân kalmamaktadır.»⁶¹

«Bu durum, daha I. Enternasyonal sırasında tartışılmış ve işçi sınıfının ekonomik mücadelesinin politik mücadeleden ayrılamayacağı açıkça belirtilmişti. Gerçekten

61 Jacques Duclos, Birinci Enternasyonal, s. 238-106, Öncü Kitabevi Yayınları, 1969

I. Enternasyonal'in Londra Konferansı'nda alınan «9 No. lu Karar»ın son kısmında:

«(...) Genel Kurul, Enternasyonal'in üyelerine, işçi sınıfının mücadelesi içinde ekonomik mücadele ile siyasi eylemin ayrılmaz bir biçimde birleşik olduğunu hatırlatır.»⁶¹ denilmekteydi. Yine, I. Enternasyonal'in Lozan toplantısında bu husus daha genel bir biçimde dile getirilmiş ve şu karara varılmıştı:

«1 — İşçilerin toplumsal bakımdan kurtuluşları, siyasal bakımdan kurtuluşlarından ayrılmaz,

2 — Siyasal özgürlüklerin sağlanması, önceliği olan ve mutlak bir gerekliliktir.»⁶²

Konu hakkında bilimsel öğretiye katkıları olan eylemcilerin fikirlerini burada aktarmaya bilmem gerek var mıdır? Dilerdik yerli deneylerimizde konu üzerinde kafa yormuş, ayrıca, sorumluluk üstlenmiş sendikacılarımızla, kendiliğinden particikler kurmuş olanların «değerli» fikirlerini de burada analım; ve tartışma yapalım... Ama sendikacılarımızın «kitapsız» ya da gerek kitap okuma gerekse yazımında henüz gerekli olgunluğa kavuşmamış olduklarını biliyoruz. Onların bu «eksikliğini» örtmeye soyunmuş olan «uzman» takımı ile de henüz kitap boyutunda müşerref olamamıştır işçi ve emekçi sınıflarımız.

«Konu işçi sınıfı Partisi ile ilerici sendikacılık olunca kanımızca ilk iş, bu ikisi arasındaki farkı belirtmek, Parti ile sendikayı birbirinden ayırmak olmalıdır.

«Bilimsel olarak kabul edilen ölçülere göre, Sendikalar, işçi sınıfının, sermayeye karşı günlük ekonomik mücadelesini yürüten, mevcut düzenin şartları içinde bu sınıfın çıkarlarını koruyan ve kollayan meslekî örgütlerdir. Bu türden nitelikleri gereği de bunlar, olabildiğince geniş tabana oturmak, yine olabildiğince açık olmak zorundadırlar. İşçi sınıfının Partisi ise, siyasi mücadele aracı, örgütüdür. Bu nedenle Parti, aidat veren, partinin görev verdiği birimlerde çalışan, mesleği devrimcilik olan ve aralarında ayırım yapılmayan işçi ve aydınlar arasından seçilen, ola-

bildiğince sınanmış disiplinli kimselerden oluşur. Bu her iki örgüt arasında mekik gibi işleyen bir bağ kurulması zorunludur. Sendikaların Partinin kontrol ve yönetimi altında olması da yine bir zorunluluktur. Gerçekte ekonomik mücadele, işçi sınıfının siyasi uyanışının ve gelişmesinin kaynağını oluşturur. Ekonomik mücadelenin ağır basan politik yönü gözönüne alınarak, konulacak eylemlerin genel çizgilerinin Parti tarafından çizilmesi ve ekonomik mücadele içinde bilinçlenen işçilerin, sendikalardan Parti'ye aktarılmaları, ancak, sendikalarla Parti arasında sıkı ilişkilerin bulunması ve sendikaların Parti'ye bağımlı olmalarıyla sağlanabilir.

«Ekonomik mücadele ile politik mücadelenin birbiriyle olan diyalektik bağı ve bütünlüğünü göremeden sendikacılığı hor görmek, onu, «burjuvazi ile uzlaşan» bir kuruluş olarak tanımlamak, sendikaları geri plana iten öneriler sunmak, gerçekte sendikalizmi-ekonomizmi yücelten görüşlerle aynı kapıya çıkar. Bu iki görüşte özünde mekanik ve sol sekte bir görüştür. Bu tutum, aynı zamanda işçi sınıfının mücadelesinde, zararlı bir ayak bağıdır. Onun için bu görüş ve tavırların sakatlığını teori ve pratikte göstermek-yenmek zorunlu bir görevdir.»⁶³

Diğer bir tehlikeli tutum, işçi sınıfı mücadelesinin çevresini kuşatıp hareketin hedeflerine varmasını ve içinden arınmasını engellemeye aday sendika aristokrasisi ile reformizmin işbaşı yapmış olması olayıdır. İşçi mücadelesinin kütleden ve ilerici aydın kadrolardan oksijen almasını önleyen kaşarlanmış kariyeristlerle uvriyerizmin temsilcileri, yeri gelir işçi hareketini kötürüm hale getirebilirler. Bu türden unsurların hareketin içinde ve başında rol üstlenbilmesi: İşçi ve sosyalist hareketin birleşebilmesinin kimi maddi ve manevi şartlarının olgunlaşması, fakat bunun yanında bu iki akımın bütünleşemeyişi; sınıf bilinçli kadroların, bir yandan iç ve dış gericilik öte yandan harekete sızmış küçükburjuva unsurların tasfiyeci tutumlarıyla etkin olamamaları, tarihsel olgular arasında sayılabilir.

63 S. Ö. İşçi Sınıfı-Sendikalar ve 15-16 Haziran, s. 457, Sorun Yayınları, 1975

«İşçi sınıfının sendikal birliğinin sağlanmasının yolu, işçi sınıfı partisinin bir ve tekliğinin yaratılması aşamasından geçecektir.

«İlerici hareketin ve onun partisinin bütün işlevleriyle hayatta yerini almadığı toplumlarda sendikalardaki gelişmelerin fazlaca idealize edildiği, ve onlara işlevleri dışında bazı yükümlülükler verilmeye kalkışıldığı görülmektedir. Buna benzer geçici ve köksüz yaklaşımlar demokratik kitle örgütlerinde de yaygındır. Bütün bu yanlışlar ve yanlışlarla bunların sosyal pratikte yarattığı olumsuzluklar, ilerici kesimde gittikçe zıtlaşan çekişmelere kaynaklık etmektedir. Bu türden olumsuzlukların kökeninde küçük üretim ve onun sınıfsal ve ideolojik karakterinin göstergesi olan yozlukların yattığı apaçık. Küçük üretimin her alanındaki yaygınlığı, ülkemizin yapısal özelliğinden gelmektedir. Bu türden olumsuzluklar dışında tek sevindirici gelişme: Bu tarihsel olguların, rahatsızlıklarını ve geçici olduğunu sandığımız zararlarını, aşp-yenecek olan modern işçi sınıfımızın bilinçli kadrolarının varlığı ve mücadelesidir. İşçi sınıfının hayatın akışı içinde ilerlediğini görmek ilerici hareketin tek esin kaynağı ve güvencesidir.

«Ülkemiz işçi sınıfının çok büyük bir sömürü altında bulunduğu ve hızla gelişip bilinçlendiği biliniyor. İşçilerin ilk göz ağırları sendikalardan çok şeyler beklemeleri bir aşçıdan tabiidir.

«İç ve dış sömürünün asıl nedenleri ile bunlardan kurtulmanın yollarını henüz yeterince göremeyen işçi sınıfına sendikalar aracılığı ile nelerin verilebileceğini ya da verilemeyeceğini, bunların nedenlerini işçilere çok açık biçimde göstermek gerekiyor.

«Sendikaları yücelten ve buralardaki çabaları tek şey gibi görüp gösteren geçici ve sekte yaklaşımın ilerici olarak tanımlanamazlar. Ülkemizde, bilhassa son yıllarda, sendikalarla birlikte kitle örgütlerini idealize eden görüşler yaygındır. Bu türden yaklaşımların temsilcileri, hele işin içine bir de çeşitli politik çağrışımlar katınca çekişmeler anlaşılır olmaya başlıyor... Sendikaları bir takım kolay ve ucuz yollarla ele geçirmeye yönelik girişimler: İşçi

içinde zamana dönük, zor, çetin, fakat sonuç alıcı bir yöntem olan tabandan -fabrika ünitelerinden- başlayarak gerekli örgütlenmelerin doğru bir yol olduğunu görmeyen, aceleci, kolay ün peşinde, bireyci, küçükburjuva sakat tutumlardır. Sosyal pratikte önemli yaralar almakla birlikte hâlâ savunulan ve üzerine büyük iddialarla gidilen bu tutum henüz aşıp düzeltilmiş değildir.

«İlerici gelişmeleri kendi bireysel tutkularının zindanlarında tutmaya çalışanların bütün engelleyici girişimleri, kışkırtma ve spekülasyonları, işçilerin kendi sınıfsal örgütlerine doğrudan sahip çıkmaları eylemiyle giderilecektir. Bu tokat çeşitli eloğullarının suratına çarpmıştır. İşçi sınıfının sahip çıktığı bir yüksek ideal ve onun hareketli, er geç bütün işlevi ile yerini alacak ve sınıfının damgasını da taşıyacaktır.»⁶⁴

GEÇMİŞTE PARTİ KURANLAR ÜZERİNE

Sosyal mücadele ilerici-devrimci kişi ve kadroların önüne partileşmeyi koyar. Hiçbir devrimci partisiz mücadeleyi düşünemez. «Bu koşullar altında partisizlik düşüncesi, bazı belli geçici başarılar kazanacaktır. Partisizlik sloganı moda bir slogan olacaktır (...) politik yaşamın yüzeyinde görünen en (yaygın) olgu (partisiz) örgütlenmedir. Partisiz demokrasi, partisiz grevcilik, partisiz devrimcilik.»⁶⁵ Sınıflı toplumlarda her sosyal güç kendi siyasi partisi ile iktidar mücadelesine katılır. Hiç bir sosyal güç siyasi mücadelede partisizliği savunamaz. Hele «(...) burjuvazinin egemenliğine karşı kayıtsız duranlar, burjuvayı üstü kapalı biçimde destekliyorlar»⁶⁶ demektir. Son yıllarda bu türden görüşlere sahip kişilere çoklukla rastlanmakta...

64 Henri Krasucki, *Sendikalar ve Sosyalizm*, s. 13-14, İkinci Baskıya Önsöz'den, Sorun Yayınları, 2. Baskı, 1978

65 K. Marx, F. Engels, V. İ. Lenin, *Sendikalar Üzerine*, s. 265, Bilim Yayınları, 1975

66 A.g.e., s. 265

Ülkemizde işçi sınıfı ve sosyalizm çağrışımı ile yola çıkıp parti kuranlara söylenecek çok şey var. Konu başlıbaşına bir incelemeyi gerektirecek kadar önemli ve ciddidir. Siyasi parti kuran kadrolar böylelikle bir sorumluluk altına girmiştir. Böyle bir sorumluluğun gereklerini yerine getirenlere ancak saygı duyulur; ama, yalnızca işin cilası ile yetinip sosyal gelişmeyi çar-çur etmeye yeltenenlere de münasip şeyler sakınmadan söylenir. Söz konusu: İşçi Sınıfının Partisi olunca işin önemi artar. Sosyal mücadelede zafer ile yenilgi birlikte bulunur. Parti kuran kadrolar, bunları önceden bilmek durumundadır; ayrıca, işin çok ciddi bir şey olduğunu, yani havaların güneşli gittiği dönemlerde işe merak, tatmin ya da kariyer tutkuları ile girmenin; havaların kötü gittiği dönemlerde ise kıvrıp binbir dereden su getirmenin işe yaramayacağını bilmek zorundadır.

Bir ülkede, tarihinden gelen bütün mirası yanına alarak politikleştiği anın adına: İşçi Sınıfının Partisinin kurulması denilir. Bu anın görevleri yerine getirildikten sonra, yani fizik kanunlarındaki gibi geçmişten gelen potansiyel, kendiliğinden hareketler, örgütlü bir iradenin kurmaylığına bağlanmış olur. Parti kurulduktan sonra kütlenin potansiyeli biçimlendirilip enerjiye dönüştürülür. Bu ilk adımdır. Sosyal mücadele bundan sonraki adımların nasıl olacağını belirler. Partili mücadele, gene sosyal mücadelenin iniş ve çıkışlarına göre bir evrim geçirir. Toplumsal alt-üst oluşlarda kimi maddi ve manevi şartların olgunlaşmasına bağlı olarak Parti, önündeki engelleri aşmaya çalışır; ya aşar, ya da aşamaz. Bunu de belirleyen şartlar vardır. Kişilerin öznel iradeleri ile değil toplumların gelişim ve değişim yasalarına göre Parti'nin yapacağı şeyler belirlenir. Yani her şey hayatın ve mücadelenin içinde biçimlenir. Kısacası, saksıda çiçek yetişmez. Parti, mücadelenin öne çıkardığı çalışma biçimlerini seçmek ve buna hazırlıklı olmak durumundadır. Bunu da hayat ve mücadele belirler. Daha sonra ise, yapılacak iş: Sürekli Parti'yi geliştirip güçlendirmek ve oluşturmak olarak adlandırılır. Bir ülkedeki sosyal mücadeleyi tarihinden gelen

yatağında -kanalında- geliştirip güçlü kılmak işçi sınıfı hareketinin içindeki kadroların görevidir. Parti fikri daima canlı ve temiz tutulur. Bilimsel öğretinin şaşmaz yol göstericiliğinden ayrılanlarla mücadele edilir. Kaçınılmaz yenilgiler karşısında şimdilerde moda olduğu gibi: «Efendim bizim hareket -takım- yenilmedi; geri çekildik. Yarın gene savaşacağız ve zafere ulaşacağız...» demez. Tam aksine yenilginin nedenlerini araştırır. Bunu utanıp sıkılmadan kütleye ve üyelerine açıklar. Bilanço yapmaktan kaçmaz. Bilanço yapan, kendisi ile hesaplaşan Parti'ler daima yücelir. Kütle önünde itibarı artar. Sakar yanlarını atar; sakat kadrolarını hareket içinde ayıklar. Teori ve pratiğini gözden geçirir. Strateji ve taktiklerindeki yanlışlarını düğurstçe tartışır; yeni teori ve pratiklerini hayata geçirir. Bu seirer onu deneyerek hata ve yanlışlarını sürekli aza indirmeye koyur. Kaba bir anlatımla Parti için bu türden şeyler söylenebilir.

Sosyal mücadelede yenilen, yıpranan, ilkesi-teorisi sulandırılan partiler karşısında yeniden ve resmen parti kurulur mu? Bu sorunun cevabı: «Yeniden ve resmen parti kurulmamalıdır?» bızce. Peki nasıl davranmalı? Bu sorunun cevabı: «Parti fikri ve hareket sürekli oluşturulup geliştirilmeli. Çürükler ayıklanmalı, sağlamlar öne çıkarılmalı. Bu mekanizma sürekli işletilmeli. Parti ilke ve normları canlı tutulmalı, işletilmeli. Bu girişimin önü kesiliyor, hayat yeni bir Parti fikrini oluşturmayı gerekli kılıyorsa o zaman anın gerekleri sorumlucu tartışılmalı ve kaçınılmaz olarak yerine getirilmeli.» şeklinde olabilir.

Bizde bu kural nasıl işletiliyor? Yalnızca şu son 10-15 yıllık geçmişimize bakınca Parti konusunda hangi kuralları işlettiğimiz açıkca görülür: Hemen her siyasi akım, resmen parti kuruyor; ama bir türlü parti olamıyor. Bu türden girişimlere Parti yerine örgüt demek daha doğrudur. «(...) kendiliğinden parti kuranlar yalnızca örgüt kurmuştur. Bu nedenle örgüt kuranlar ile Parti'nin oluşturulup-geliştirilmesini ve giderek güçlendirilmesini bir zorunluluk olarak görenler arasında önemli düşünce ve davranış ayrılıkları bulunmaktadır. Parti görüşü -bize göre de-

bilimsel ve tutarlı olanıdır. Diğerlerinin encamını ise toplumsal pratiklerde görmekteyiz.»⁶⁷

Yukarda sıralamaya çalışılan kimi ilkeleri yeterince yerine getirmeden işçi sınıfı hareketi adına parti kuranlar, tekelci sermaye güçlerinin türlü çeşitli oyunları karşısında, tabii olarak, örgütsel varlığını sürdüremez, kadrolarının güvenliğini koruyamaz, toplumun ileriye doğru evrimini gerçekleştiremez. Sosyal mücadele tarihimiz hakim gerici sınıflarımızın neleri yapmaya aday olduklarını acılı örnekleriyle ortaya koyuyor. İşçi sınıfımıza bir siyasi parti mi lâzım, onu da «büyüklerimiz» bilirler; ve icabında kurarlar!... Toplumsal uyanışı örgütlemek, göstermelik demokrasimizin biçimini kurtarmak için «Türkiye Komünist Partisi» bile kurdururlar.⁶⁸ Bununla da yetinmez, 3. Komünist Enternasyonal'e başvurarak bu garıplığın «tesçinini» oahi isteyebilirler.⁶⁹ Sen buna karşı dikılır tarihsel ve sosyal haklığında ısrar etmeye kalkarsan icabında boğdurulur, bıçaklanır ve katledilirsin. ABD bile işçi sınıfı düşmanlığında -bizdeki örneklerle bakılırsa- daha ileri gidememiştir. Şimdi ABD bizdeki kimi uygulamalardan büyük ölçüde yararlanıyor ve Osmanlı tertip ve düzenbazlığını uzmanlarına iyice inceletiyor; günümüz uygulamaları için CIA-PENTAGON-MOSSAD ve bizim yerli uzmanlarımızın sacayağı ile ilerici-demokrat ve devrimci kadroların attıkları -atacakları- adımları tökezletmeyi düşünüyor. Ne mi yapıyor: Özellikle toplumsal bunalım dönemlerinde, tavşana kaç, tazıya tut politikalarıyla geri kalmış ülke halklarını birbirine karşı türlü çeşitli yöntemlerle kışkırtıp bir ortam yaratıyor. Sosyal, kültürel, dinsel, ulusal, vb. sorunların, çözümünü için olgunlaşan kimi şartları, emperyalizmin çıkarlarına ters düştüğünden, bazı ülkelerdeki yerli ortaklarının işbaşı yapmalarıyla hemen bir kargaşa ortamı yaratıyor. Naylon, sahte ve taklit «komünist» partilerinin kurulmasında bir sakınca görmüyor. Onlar için çeşitli kanallar açıyor; besleyip destekliyor. Arada bir

67 S.Ö. İlerici Yayıncılığımızın Sorumluluğu, s. 27, Sorun Yayınları, 1985

68 P. Kandemir, Atatürk'ün Kurdurduğu Türkiye Komünist Partisi ve Sonrası, Yakın Tarihimiz Yayınları, 1965

69 Age, s. 118

böylelerinin partilerini kapatıp sorumlularını hapslere atmış olsa bile, yanılığa düşmeyelim; bunun adı o partileri terbiye etmek içindir. Tıpkı aslan terbiyecisinin şaklayan kırbacı gibi... ABD emperyalizminin yüksek çıkarları belli tavizlerle korunmak mı isteniyor? O takdirde yapılacak şeyin de adı bellidir: Hemen İsveç tipi, Yugoslavya tipi «sosyalizm»in bilinen ve sotada tutulan kadrolarına yeşil ışık yakılır; onlar piyasaya sürülür. Hiç bir zaman bir ülkenin kendi tabii gelişiminin uzantısında, tarihsel ve sosyal yatağında beslenen bir ilerici siyasi akımının işbaşı yapması istenmez. Emperyalist-kapitalizm Büyük Ekim Devrimi'nden bu yana, bütün sosyal devrimleri, kendi ideolojik ve sınıfsal çıkarlarına indirilmiş bir darbe yerine koymakta, bu yüzden de ulusal ve sosyal kurtuluşları için, ırkçılık, sömürgecilik ve şövenizme karşı dikilen bütün mazlûm milletlere; resmî devlet terörü, korsanlık, savaş kışkırtıcılığı, soğuk savaş gibi, her yola başvurmaktan geri durmuyor. İşte en yakınımızdaki savaşlar ve kışkırtmalar: Filistin halkının dramı, Lübnan da yaşanan vahşet, İran-Irak halklarının kapıştırılması, Libya'ya karşı girişilen, isterik kabadayılık gösterileri,.. Emperyalist-kapitalizmin bu türden kudurganlığı, onun haksızlığının dışa vurumudur. İlerici insanlık ailesi, ABD emperyalizmine karşı dikilmekte haklıdır. Bu haklılık sonunda emperyalizmin aleyhine, barış, demokrasi güçlerinin lehine mutlaka bozulacaktır. Böylesine bir genel doğruyu ve tarihsel iyimserliğimizi öne çıkarırken emperyalizmin «gücünü» ne gereğinden fazla abartmak ve ne de küçümsemek elbette doğru değildir. Emperyalist kudurganlara karşı, mazlûm halklar büyük bir savaş veriyor. Emperyalist gericilik bu haklı savaşı «terör» diye adlandırıp, yaygara koparıyor; ama halkların mücadelesi, bu davada haklı çıkacak-çıkıyor.

Bizim memleketimizde uluslararası tekelci efendilerin ve onların kiralık kalemleri ile her boydan sözcülerinin dedikleri olmayacak! Şimdiye kadar böylesine çapsız ve yeteneksiz kadroları ile ve zorla, işçi ve emekçi halkımızın topyekûn çıkarları üzerine gelip oturdularsa, bu biraz da ilerici-demokrat ve devrimci kadroların, kurulan partile-

rin kusurları yüzündendir. Biz her şeyi CİA-PENTAGON-MOSSAD-MİT ekseninden geçen bir mantıkla ele almayız. Basında bu konuda ilginç kitaplar, anılar yayınlanıyor; ve hemen hemen bu çalışmaların hepsinin ana fikri, CİA-MİT parmağı ve gölgesi bu ekseninde odaklaşıyor. Eğer anlatılanlar doğru ise, -mutlaka doğrular da var elbette- böyle bir gerekçeye bütün suçu yıkıp kendimizi, içinden geldiğimiz hareketleri, teori ve pratikteki yanlışlarımızı, mücadeledeki strateji ve taktik hatalarımızı külleyemeyiz. Bizlerin yapılanlarda hiç mi yanlış yoktu? Bu yanlışlarımızı neden külleyeceğiz? Kimden neyi saklayacağız? Egemen gerici-tutucu güçler seni engellemeye yönelik çalışmalar içinde olmayıp da ne yapacaklardı; buyur gel, bütün bu üretim ve mülkiyet ilişkilerini, ben idare edemedim, sen et mi diyeceklerdi?

İç ve dış gericiliğin ülkemizdeki saltanatını görüp de bundan zarar gören kimselerin örgütlü mücadeleyi düşünmesi ve bu yolda bir adım atarak parti kurmasını, bu fikri, her devrimci kişi saygı ile karşılar. Bu, anlaşılır bir şeydir. Bir devrimci mutlaka örgütlü olmak durumundadır. Aidat verir; örgütünün gösterdiği birimlerde çalışır. Başka türlü devrimci olunamaz! Çağına, ilerici insanlık ailesine ve kendi halkına karşı sorumluluğun, başka bir onurlu ifadesi var mıdır?

Bütün bu sıralananlar ortaklaşa paylaşılabilinecek genel doğrular. Paylaşılamayanlar nelerdir? Sıralayalım: 1920'lerden bu yana işçi sınıfı adına parti kurarız. Tarihimizle yaşıt partilerin bugün geldikleri yer ile bizim geldiğimiz ve elde ettiğimiz kazanımlar ortada. Bunları tartışmak, değerlendirmek mümkün. Memleketimizin tarihinden gelen sosyal mücadeleleri, onların kazanımlarını kimse küçümseyemez. Bugün 50 milyonu aşkın bir nüfusu ve kendine özgü potansiyel gücü ile memleketimizde bilimsel öğretinin kimi felsefi sorunları öğrenilmekte bu yolda eserler verilmekte ve yerli telif eserler yayınlanmaktadır. Öte yanda, işçi sınıfımız içinde «modern proletarya» kimlik ve niteliğini kazanan, kazanmaya aday kadrolar hızla bilinçlenip çoğalarak, kendi ideolojilerini sınıfsal sağ du-

yuları ile öğrenmektedir. Bu kadrolar henüz felsefi yöntemlerle bilimsel öğreti ile tanışan aydın kardeşleriyle buluşmuş, yani sosyalist hareket ile işçi sınıfı hareketi birleşip bütünleşememiştir. İşçi sınıfının sendikal birliği de bu sebepten ötürü sağlanamamıştır. Bilimsel öğretinin teori ve pratiğine ilişkin çok yönlü çalışmalar, bunun uygulamasına ilişkin çeşitli örnekler, sosyalizmin günümüzdeki sorunları, ülkemizde yeteri kadar bilinmektedir. Sosyalizmin evrensel kazanımları üzerine doğrudan gözlem yapmak, araştırıp incelemek şanslarımız bulunuyor. Her ülkenin sosyal ve ulusal kurtuluşları üzerine geniş veengin bilgilere sahibiz. Çağımız bütün ileri atılımların öğretici örnekleriyle dolu...

Konu bu biçimde tasvir edilirken birileri kalkıp bir yığın «teorik» laf canbazlığının ardına saklanacaktır elbette. Bunu da biliyoruz. Onlar pratikten kopuk «teoriler»le aydın itirazlarını öne sürecek; işçi ve emekçi ah.âkı taşıyanlar da işin pratik çözüm önerilerini...

Emperyalist gericilik ve onun yerli uzantılarının sayesinde ülkemizin en yurtsever ve onurlu kadroları: İşçiler, gençler, aydınlar, öğretim üyeleri, askerler, hekimler, hukukçular, öğretmenler, polisler, köylüler ve her kesimden bizim insanımız cezaevlerini dolduruyor. Memleketimizin hakiki sahiplerinin ekmek ve onurlarıyla oynandı. Kimi kadrolar katledildi, kimileri kim vurduya getirildi ve sakat bırakıldı. Diyelim mevcut yasalara göre bu kimseler suç işlediler; fakat bu toplumsal yıkımın «suçunu» işleyenlere, onların sayılarının kabarıklığına bakarak kendi kendine parti kuranlara dışta denilmeyecek midir: «Gel bakalım arkadaş, şu sizin memlekette neler oluyor? «parti»niz bu işin hesabını nasıl vermeyi düşünüyor? Niçin kütleyi kucaklayamıyorsunuz? Neden toplumsal uyanışa fener olamıyorsunuz? Burjuva liberal ya da demokrat karakterli partilerin dümen suyunda daha ne zamana kadar sağ teslimiyetçi politikalarınızla işi idare edeceksiniz? Sol sektör çizgilere savrulan devrimci kadroları niçin işçi sınıfı rotasına çekemediniz? Sendikalar, demokratik kitle örgütleri, meslek kuruluşları, vb. neden öyle sabun köpü-

ğü gibi elden çıkıverdi? İşçi ve köylüleri, ilerici-devrimci gençliği niçin örgütleyemediniz? Türkiye'deki o eşsiz potansiyel acaba hangi teori-pratik hatasından ya da strateji-taktik yanlışsından ötürü bir türlü enerjiye çevrilemedi? Bunun bilimsel tahlillerini lütfen yapabilir misiniz? Örgütlerinizin çevresi neden daima küçükburjuva «uzman» ve «usta»larla kuşatılmış? Sınıf bilinçli işçiler neden aranızda bulunmuyor? Neden aranızda mücadele ateşinden gelen, işkence gören, polis ve mahkeme deneyi bulunan önemli militan kadrolar bulunmuyor? Kadrolarınızı sosyal pratikte niçin sınamadınız? Neden çok yönlü çalışma biçimlerine göre hazırlıklı bulunmadınız? Bu kadar çok siyasi mültecinin çeşitli bunalımlarını nasıl çözmeyi düşünüyorsunuz? Neden kütlenin canlı ve etkin desteğine dayanmadınız? Bir bilanço yapma geleneğini öne çıkaramaz mısınız? Öyle ise nasıl bir değerlendirme yapacaksınız? Konuyu stratejik konumları temelde bir farklı örgütlenmelerde yer alan devrimci kadrolarla bir masa etrafında ilkel tartışıp «birlikte neleri yapabiliriz?» diye kimi çözümlere götüremez misiniz?...

Sorulacak olanları daha da uzatmak mümkün.

Buyurun bu ve benzeri soruları «birlikte» cevaplayalım? Buna var mıyız? Yok ille ve gene biz eski amentülerimizi okumaya devam edecek, içerde ve (hele hele) dışarda kara kara düşünmeye devam edecek, tutmayacak çürük mayaları çalmayı sürdüreceğiz, diyorsanız, buyurun! daha fazla zaman kaybetmeden tezgâhın başına buyurun!..

Bir ülkede İttihat-Terakki geleneği büyük ölçüde egemense, cunta ve komplo fikri her yerde yaygın ve tabii karşılanıyorsa, yalnızca tekelci sermaye güçleri ve sözcüleri arasında değil, ilerici-devrimci ve demokrat kesimlerde de aynı mekanizma işletilecek demektir. İşçi sınıfının sendikalarına da, onun adına kurulmuş partilerine de bu «gelenek» ne yazık yansıtılmıştır. «Dünyanın hiç bir yerinde bu kadar 'ucuz sosyalizm' görülmemiştir.⁷⁰ Oysa

70 Dr. Hikmet Kıvılcımlı, 27 Mayıs ve Yön Hareketinin Sınıfsal Eleştirisi, s. 22, Ant Yayınları, 1970

ciddi kadrolar işçi sınıfının iradesinin kendi örgütlerinde bütün ağırlığı ile yansımından yanadır. Bu irade ilk adımını attığında karşısındaki güçler hangi dilden anlıyorsa o dilde mücadelesini yapacak, iradesini koyma fiilini ergeç yerine getirecektir! Elbette yeterince donatımlı bütün kadrolar bu yönde hareket edecektir.

Bu türden bir gereklilik gündeme geldiğinde, avantajlar sisteminde, sendikacılığın da, sosyalizmin de münasip bir kahyasının ortaya çıkarılması, birilerinin niyetleri açısından hiç de mantıksız değildir.

Geçmişte parti kuranlar, ilerici kadrolar arasında canlı organizmalar oluşturmamıştı. Bunun çok çeşitli nedenleri var. 12 Eylül tecrübesinde sınanan her örgüt kendi iç hesaplaşmasını yapabilirse bu nedenler kolaylıkla ortaya çıkar; örgüt kurma yarışında ilk başta yapılan yanlışlığın nelere malolduğu anlaşılır. İlerici partiler canlı organizmalar yerine dar kafalı ve bağınaz tayfalarla işi götürmeye kalkışıyorsa, orada bilimsel öğreti adına her türlü idealizmin egemenliği kol gezer. Tayfa boş bir kalabalıktır; onların nerede ne yapacağı bilinmez. Program hedefleri bir kadrolar arasındaki farklılıkları idealize ve dramatize eder; saflara düşmanlık ve yılgınlık aşılır. Oysa kitle ve hareket içinde yoldaşlık ve kardeşlik duygularıyla çelikleşmiş organize mekanizmalar, yiğit, özverili ve umutludur; böyleleri mücadeleyi her aşamada kesintiye uğratmadan hedefine götürmeye adaydır. Kurulan partilerin yapısını karakterize eden belli başlı husus: Hangi sosyal kesimi örgütlediğidir. Her siyasi örgüt bünyesine aldığı kadroların ideolojik ve sınıfsal karakterine göre adlandırılır ve anılır; kullandığı adlarla değil. Örgüt yapısına uygun «maya, kimyadaki rolü oynayan varlıktır.» Maya bilimsel öğreti, taşıyıcı varlık modern işçilerdir; onların başını çekmediği partileşmeler, örgütlenmede en yüksek aşamadaki tekeli sermayenin gücüyle boy ölçüşemez; kadrolar arası kardeşliği yaratamaz; kitle çalışmasında zengin deney kazanamaz; sosyal pratikte gene bozguna uğrar; makyavelizmin, bizantizmin pislikleri arasında bocalar; sosyal asalak yetiştirir; «aydın» dalaşmalarından öte ileri bir adım atamaz. Yani: Yok olur!

Ülkedeki sosyal çürümenin her alanda görülmesi, gericiliğin «demokrasi» anlayışının aşılabacağı anın arifesinde olduğunu anlatır. Haklı olarak, tarihsel yeni şartlar, bu arife gününde yeniden değerlendirilir. Geçmiş geride kalmış, anın sorunları gündeme yığılmıştır. Sorunların çözümü gerekiyor. İç ve dış gericiliğin karşısında bulunan işçi ve demokrasi güçlerinin bu sosyal uyanışı nasıl yönlendireceği düşüncesi, gündeme gelip oturunca: Gerçek demokrasi mücadelesinde sınıfta kalan kimi «sol» akımların temsilcileri, meydanı boş bulmuş, yeni partileşme «öneri»leri ile bir hava yaratmıştır. Tıpkı, «köpeksiz köyde değneksiz dolaşma» özdeyişindeki gibi... Bu türden gelişmeler karşısında kayıtsız kalınamayacağı açık. Daha önceleri sosyal uyanışı kucaklayamayan örgütlenmeler günümüzde, durumun nezâketini «kavramış», ayağının altındaki toprağın kayıp gittiğini «görmüştür». Topluma karşı bir eleştiri-özeleştiri yapmamışlarsa, yapılan «öneri» bu anlama gelmektedir. Partileşme «öneri»leri karşısında sevinmek mi, yoksa kaygılanmak mı gerekiyor? Bunun anlaşılması çok basit ve kolaydır. Söz konusu amaç: İşçi-emekçi, gençlik, aydın kesimlerin en ileri unsurlarını bağrında toparlayıp bağımsız, ciddi bir tüzük-programda bütünleyen geçerli taktik ve örgüt ilkelerini sunan; güvenilir kadroları öne çıkaran; iç ve dış gericiliğin dayattığı «demokrasi» anlayışı ile uzlaşmayıp gerçek demokrasi mücadelesini ayakları üstüne oturtmaya aday; kitlelerin demokratik taleplerini yakın ve uzak hedeflere götürecek ve sosyal uyanışı yönlendirip kucaklayabilecek; işçilerin ilerici partisi ya da sosyalist parti (adı önemli değil yaptığı-yapacağı önemli) ise, her ilerici-devrimci kadro bu «öneri»yi düşünmeden edemez. Yok eğer 12 Mart 1971 sonu olduğu gibi, o dönemde de olgunlaşan şartları değerlendirip yönlendirecek «Parti'yi oluşturalım» önerisini es geçip örgütler anarşisinin kapısını yeniden aralayalım denilmek isteniyorsa, ciddi kadrolar bu oyunun dışında kalacak; bununla da kalmayıp partileşme «öneri»lerinin ilk esin kaynağının

hangi eksenden geçen bir aldatmaca olduğunu kütleye açıklamaktan geri durmayacaktır.

«Öneri» nereden gelirse gelsin, bunun içtenliği, bütün ilerici-devrimci kadroları kaygılandıracak kadar şüpheyile karşılanacaktır. Çünkü, «bayram değil, seyran değil, eniştem beni niye öptü» dercesine; geçmişin doğru bir bilançosunu çıkarmadan, kimi teorik çalışmaları üretmeden, gerekli temasları yerine getirmeden, «hür» basınımızda birden bire, «allah söyletiyor» casına «öneri» bolluğu ile karşılaşmak elbette üşündürücü olacaktır. Her şey açıkça söylenip yazıldığına bakılırsa bu işin «kerameti» hayatın içinde şimdi yeniden sınanacak demektir.

Tekelci sermayemiz, bir zamanlar, yasal sol partilerin yerlerini almasına, sendikaların fonksiyonlarını (Grev ve Toplu-İş Sözleşmesi) yerine getirmesine rıza göstermişti. Gerek Türk-İş, gerek DİSK örgütlenmeleri, bu anlamda, sosyal mücadelelere verilmiş tavizler arasındaydı. Sendikalar da sermaye karşısında uzlaşıyor, kimi ekonomik meselelerini çözme işinde diyaloga giriyorlardı. Önceleri bu durumdan şikayeti bulunmayan sermaye, kârı azalmadığı için, sesini çıkarmadı; derken sosyal mücadele keskinleşince işin rengi değişti; sermaye baskısı, işçi-emekçi dayanışmasından baskın geldi; verilen tavizler bir bir geri alındı. Şimdi yeni baştan bu hakların elde edilmesi yolunda mücadele verilecek ve söz konusu hakların tamamı alınacaktır! Bundan hiç şüphemiz yoktur. O dönemlerde, işçi-emekçi ve bütün demokratik örgütlerde moda ve etkin olan işçi aristokrasisi ile onun bürokrasisinin besleyip palazlandığı revizyonist sağ ve «sol» akımların varlığı, karşısında tekelci sermaye güçlerinin hesaplarını doğru yaptığından, kaygılanmaya gerek yoktu. İşçi ve demokrasi güçlerinin içinde rahatlıkla bulunabilen görevliler, aslında bir ihtiyacı karşılıyordu. Bilimsel öğretilerden esinlenmeyen revizyonist sağ ve «sol» akımların ortaya çıkardığı oportünizmin teori ve pratikteki iflası: Büyük bir yenilgiden, kadro ve zaman kaybından, hakim gericiliğin yeni mevziler elde etmesinden başka bir şeye yaramadı. Durumun böyle bir çeney sonunda aydınlanması, bütün ile-

rici-devrimci ve demokrat güçlerin lehine kaydedilecek en büyük bir kazanımdır. Bu kazanımı hiç bir kitap öğretemezdi. Konunun ciddi olduğu artık anlaşılmaktadır. Bu da sevindirici bir gelişme yerine konulacaktır. Artık anarşizmin, revizyonizmin, oportünizmin, kariyerizmin, uvriyerizmin, sendika aristokrasisinin ve onun bürokrasisinin, anarko sendikalizmin, her türden serüvenciliğin sermaye güçlerinin şımarık çocuğu olduğu, sosyalizmle, bilimsel öğreti ile uzak yakın bir bağının olmadığı iyice ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bunların alayının görevi; çürüyen sermayenin asalak yüzünü halk kitlelerinden gizlemektir. Her türden bilim ve akıldışı akımları, işçi ve demokrasi güçleri ile örtüştürmek isteyen resmî görüş, demagojinin ve yalanın egemenliği peşindedir. Yeri gelir yalan ve demagojinin saltanatı yıkılır!

Demokrasi güçlerinin artan talepleri karşısında yeni tavizler verip «sosyal denge»yi rahatlatmayı bile düşünemeyen yerli ve ilkel sermaye sınıfımız, yapısal karakterinden, ilerici-demokrasi güçlerinin başta sendikal-siyasal olmak üzere her türlü birlikteliğinin sağlanamamış oluşundan, ülkeye dayatılan ve uluslararası işbölümünde düşünülen rolün, iç dinamiğin bastırılmasına uygun düştüğünden ötürü, «ara rejim» uygulamaları rahatlıkla gündeme getirilebilmiştir. «Ara rejim»ler tekelci sermaye güçlerine soluklama fırsatı vermiş olmasına rağmen iç dinamiğin canlılığı, alt ve üst yapıdaki bütün çelişkileri iyice derinleştirmiş, yeni çelişkiler yaratmıştır.

Toplumdaki bu çelişkiler şimdi nasıl biçimlenecektir? Sistemin tıkanıklığı ve açmazları için nelerin yapılması gerekiyor? Giderek uluslararası tekelci sermaye güçlerinin çekim alanına bağlanan geri kalmış bir ülkede, işçi ve demokrasi güçlerinin önünde nasıl bir seçenek oluşmuştur? Halk kitlelerinin demokratik hak ve özgürlüklerine karşı devamlı sürdürülmek istenen baskı ve terör yöntemleri nasıl aşılabacaktır? Bilimsel öğretiye, tutarlı bir barış-demokrasi ile sevgiye karşı sürdürülen bu haçlı seferlerinin yolu nasıl kesilecektir?

İşçi ve emekçi sınıflarla onların kardeş sınıflarının yapacağı ittifak, güç ve eylem birlikteliği, bu soru ve sorunların üstesinden gelme şansına sahiptir. Güçlü bir işçi partisinin etkinliği ile ayrı programa sahip «sosyal-demokrat» ve diğer sosyal kesimlerin ilkeli birlikteliği sağlanmadığında, tekelciliğin yıkıcılığı sürecektir, «kötü kader»in kalıcılığına kitleler inandırılacaktır!... Emperyalizme, uluslararası tekelciliğe karşı olan bir potansiyeli, en yakın demokratik hedeflerde birleştiremeyen kötürüm kadrolar, tarih önünde suçlanmakla kalmayıp iç ve dış gericiğin bu sefer en şiddetli gazabından kurtulamayacak, onun yeni yöntemlerle çimlenme başarısına yardım etmiş sayılacaktır. Bu takdirde demokrasi de devredışı kalabilir.

Tekelci sermaye güçleri, gerici-tutucu ve saldırgan gruplarla ittifak yapmada beceri gösteriyorsa, bundan büyük zarar gören işçi ve demokrasi güçlerinin de ittifaklar araması; güçlü ve birleşik bir hareketi, gerici ittifakın önüne yığılması beklenir. Demokrasinin önünü kesmeye niyetli bulunan iç ve dış gerici güçlerin geriletilmesi, ancak bu şekilde mümkündür. İşçi ve demokrasi güçlerinin bu mücadelesi, burjuva demokrasisinin inşasını gerekli kılar; onu hedefler. Bu yakın hedefin aşılması, daha ileri demokratik basamaklara ulaşılması, kimi şartların varlığına, iç ve dış dinamiğin elverişli oluşuna, dünyadaki kuvvet ilişkilerine, işçi ve emekçi sınıflarla topyekûn halkın taleplerini kucaklayacak ilerici bir işçi partisinin oluşturulabilmesine, vd. bağlıdır. Burjuva «sol» partiler böyle bir görevi üstlenemeyecektir. Burjuva «sol», «liberal» ya da «demokrat» karakterli partilerin bile güçlü ve donatımlı bir işçi partisinin kurmaylığına ihtiyacı olacaktır.

İşçilerin ilerici partisi, burjuva demokratik karakterli hakların; Parti ve dernek kurma hakkı, düşünce ve basın özgürlüğü, vbg. güvencelerin elde edilmesi yolundaki mücadeleye katılır; bu mücadelede rol alan, fakat gerekli hedeflere taşıyamayacak olan burjuva «sol» ya da «liberal» partilerin kuyruğu altından kurtulmak zorundadır. Demokrasi mücadelesinde anılan partiler tarafından ihanete

uğramamak, bağımsız bir politika izlemekle mümkündür. Günümüzde ne tek başlarına ne de birleşerek kayda değer bir güç oluşturamayan siyasi «sol» akımlar, kolayca soyunmuş; bilanço yapmadan kaçınmış; ve «demokrasi mücadelesi»nde gönüllü (başka çare kalmadı!) bir SHP tercihi içinde toplanmıştır. Oysa işçi ve emekçilerin günlük acil taleplerine ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek ciddi ve yetenekli bir parti, demokrasi mücadelesinde etkili olabilecek; aksi takdirde, bunun reddedilmesi halinde, reformizm, sol radikalizm, dar görüşlü bütün akımlar tahrik edilerek ortaya çıkabilecektir. İşçi ve emekçilerin kendi çıkarlarını göremeyip burjuva partilerinde toplanmaları ve demokratik mücadeleyi mutlaklaştırıp fetiş haline getirdiklerinde reformizmin anaforuna düşeceklerdir. Günümüzde işçi ve emekçi halkımızın oy desteğini alan iktidar ve muhafazet partileri, günlük ihtiyaçlara cevap veren politikalar üretilmiyor; işçi ve emekçi sınıfların ilerici partileri de hayatta yerini almadığından sahipsiz kalan halk kitleleri sağlı «sol»lu demagojilerin kısılcasında oyalanıp aldatılmak isteniyor. «Holdingler demokrasisi» anlayışının aşılma:ayışı, doğal olarak sol radikalizme ve anarşizme prim verecektir. Bu türden anlayışlar, yakın ve uzak hedeflerde demokrasi mücadelesinin yolunu tıkar. Bu nedenle de güncel mücadele sürdürülürken hareketin daima geleceği düşünülür. Bu görevi de ancak işçilerin ilerici partisi üstlenebilir.

Sosyal mücadele tarihimize ve ilerici geleneğimize kendiliğindenliğin kolaylığında «sahip» çıkan birilerinin örgütler anarşisini kamçılادığı, siyasi parselasyon fikrini iyice körüklediğı artık tartışmasız görülüyor ve kabul ediliyor. Kendiliğindenliğin girdabına giren her örgütcük çeşitli çekim alanlarında bocalar ve boşlukta kalır. Bu türden bir «devrimcilik» ülkede sağlam olan kadrolara ve tarihsel birikime -içerde ve dışarda- gölge düşürmeye, güvensizlik aşılama:ya girişmişse de nihayet sosyal pratikteki bozgunuyla kendini açığa vurmuştur. Ciddi kadrolar birileri adına bu bozgun karşısında yarım İngilizceyle: «Hangi parti, nerede?» gibisinden cinaslı alaylara muhatap olmayı asla hak etmediler; ilerici onurlarına yediremediler. Söz

konusu örgütlerin başvurduğu Göring yöntemleri, seni tutarlı bir sınıf ve kitle çizgisinden ya da tutarlı bir enter-nasyonalist çizginin «dışına» itmeye (başta ihbar olmak üzere, tertip, kışkırtma, kuşatma, yalıtılma ve spekülasyonla) yetmez! 12 Eylül tecrübesi, anılanların «hesap»la-rını büyük ölçüde bozmuş, her türlü idealizmi, ekonomiz-mi, sendikalizmi, tasfiyeciliği açığa vurmuştur. Bilim ve akıldışı serüvenciliğin kol gezdiği bir ülkede ilerici kad-rolar arasına ustalıkla sokulan alçakça tertipler, hayinlik-ler, türlü gözbağları şimdi nasıl aşılacaktır? «Birlik» ve «Partileşme» konusu işte böyle bir ortamda «tartışmaya» açılmıştır. Burada her ilerici siyasi çizgiye düşen başlıca görev: Tarihimize ve mücadele gelenegimize (olumsuzu sergileyenlerin yıkıcılığına ve emperyalist gericiliğin oyun-larına gelmeden) yakışan yepyeni ve görkemli bir parti-leşmeyi gerçekleştirmek sorumluluğudur. Bunu başaran-lar işçi ve sosyalist harekete hizmet eder; ulusal ve evren-sel bağlamda birlik ve dayanışmanın değişmeyen temel ilke ve kurallarını yerine getirir. Ötesi hikâyedir...

İŞÇİ SINIFININ SENDİKAL-SİYASAL BİRLİĞİ ÜZERİNE NELERİ SÖYLEMEK HAKKINA SAHİBİZ?

Günümüzde işçi sınıfının sendikal ve siyasi birliği üze-rine kimileri kafa yormakta, «öneri»ler yapmakta, konuyu «tartışmaya» getirmektedir. Kimileri de işçi sınıfının sen-dikal ve siyasi birliğinin ne menem şey olduğundan ha-berli bile değil; ya da haberli de, konuyu «aydın» tartışma-larıyla gargaraya getirmekte... Öte yanda birileri de bu konuya hiç dokunmadan: «Sosyalist Parti, Birleşik Parti, Güler Yüziü (menekşe kokulu) Parti, Bağısız, Bağlantısız (üs ve tesislerden arınmış) Parti, Atatürkçü, Milli Kurtu-luşçu («iki süper devlet» yalellimleri çıkıran) Parti, Ana-yasaya ve Kanunlara saygılı Parti, diye, «söylem»lerini, «ro-pörtaj»larını, «panel»lerdeki kuşdilinde yapılan «tartışma»-larını, dergi ve gazetelerdeki «yazı»larını, habire öne çıkı-

ıyorlar. Bunlara her gün bir yeni «etkinlik» daha katılıyor.

Durumun nezâketini, nakaratın sıkça yenilenmesinden anlamaktayız. Bu demektir ki: Memleketimizde daha hâlâ işçi sınıfının sendikal ve siyasal birliği sağlanmamıştır! Ortada çok karmaşık niyetlerin ve tevatürlerin kol gezmesine rağmen böyle bir doğrunun en sonunda kabul görmesinden dolayı ziyadesiyle sevinenler arasındayız.

Eğer bir sendika ve partinin her beş on yılda bir eksikliği görülüp gündeme geliyorsa, eksik olan şeyin de namusluca konuşulması gerekecektir. Bu duruma da ziyadesiyle sevinenler arasındayız.

Memleketimizde işçi sınıfının her türlü mücadelesi uğruna hayatlarını veren, geçerli teoriler üreten, ciddi programlar hazırlayan, teori-pratik birliğini sürekli gösteren, ulusal ve evrensel gelişmeleri diyalektik bağla bütünleyen, mücadelenin ateşinden geçmiş, yeterince denenip sınanmış yiğit ve militan kadrolar kalkıp ta: «İşçi sınıfının sendikal ve siyasal birliği» diye söze başlasalardı, kendi payımıza, bu yolda en önde dövüşmüş, kimilerinden bir adın geride kalmamış kimseler olarak (gene de böylelelerinden geride saymayız kendimizi), hemen bu sözü edenlerin buyruğuna girer, naçiz varlığımıza taksimatta uygun görülen her işi, sıra neferliğini tartışmasız yapardık. Oyle sanıyoruz ki, bu özlümle yanan binlerce işçi, köylü, genç ve işçi emrine girmeye aday aydın arkadaşlar vardır. Ama gel gör ki, işçi sınıfının, bilimsel öğretinin adını, ağzına hiç te yakışmayacak olanlar almakta... Ayrıca, söylemek zorundayız: Sosyal mücadele tarihimizde bu konu daima gündemde canlı tutulmuş ve kavgası verilmiştir. Kimileri işçi sınıfı militanlarının eseri olan sendika ve partileri, bütün ilerici kazanımları, bir miras yedi zihniyeti ile zaaf-lara uğratmış, yapabileceği işlevi sulandırmış ise bizim gibi birileri de kalkıp bu türden yazılar yazacaktır!

Demek, işçi sınıfının sendikal ve siyasal birliği sağlanamamıştır. Aferin, söyleyene ve söyleten ulu tanrıya şükürler olsun! Bu sözleri meşrebince dile getirenler eğer «imana geldilerse» yapılacak şey çok basit ve pratiktir.

Niçin öylesine gurur-kibir dağıtan, böbürlenmelerin, horozlanıp kabadayılık gösterilerine kalkışmanın ardına saklanmaktasınız? Bu memlekette ne kadar ileri kazanım varsa bunların tamamı işçi sınıfımızın, fukara halkımızın malıdır; reklam yapıp onun adına ahkâm kesenlerin değil. İşçi sınıfının sendikal ve siyasal birliği adına, sosyalizm davası için ömrünü yoğa sayan, adının anılmasından hoşlanmayan (anılan-anılmayan), teori ve pratiği ile bugün yeni bir şeymiş gibi «tartışma»ya getirilen konuları, zamanında söylemiş, içinden geldiği hareketlerde küçükburjuva unsurlara ve onların her türlü yıkıcılığına karşı savaşmış devrimciler vardır. Biraz lütfedip kitap karıştırınca, bugünlerde piyasalara sürülen, elma şekeri gibi «öneri»lerin tarihini öğrenir, önümüzü iliklerdik...

Böyle bir eksikliğine rağmen (kadı kızı hikayesi) konu üzerine bazı şeyleri söylemek istiyoruz; bu söylenenler kimilerinin yazıp çiziktirdiği gibi «teorik» tekerlemeler olmayacaktır. Yalnızca hayatın bize öğretmeye çalıştıklarını (gene de öğrenciyiz, yanlış anlaşılmasın), devrimci ağabeylerimizden, dava arkadaşlarımızdan zamanında öğrendiklerimizi tekrarlamaktan ibaret olacaktır. Bilinen şeyler üzerine kimsenin keramet buyurmasına gerek yoktur.

Günümüzde zorunlu öne çıkan işçi talepleri, temel hak ve özgürlükleri içermekle birlikte, ekonomik ve siyasi mahiyeti de olan taleplerdir. Anayasanın, 2821 ve 2822 sayılı Toplu Sözleşme ve Sendikalar Kanunları'nın değiştirilmesi; Genel Affın çıkartılması (zindanlar boşalsın!); İşkencenin kaldırılması; İşsizlik ve pahalılığın önlenmesi; İş güvenliğinin sağlanması; Herkes için demokrasi (bağımsız Türkiye!); ve öteki talepler... Bunlar sistemin temeline değil, işleyişine eleştiri yönelten, yaşanan hayatın biraz daha iyileştirilmesini öne çıkaran ve bunun özlemini duyan kütlenin demokratik talepleridir. Bugünkü yöneticiler işçilerin -emekçilerin yararına durumlarını düzeltmekten yana görünmüyor; hakim tekelci sermaye ve ittifaklarının çıkarlarını önde götürüyor... İşçi sınıfı bu demokratik talepleriyle giderek kendi partisini arayıp bulmaya yönelecek, onunla buluşacak ve daha ileri taleplerde bulunmayı

öğrenecektir. İşçi sınıfından, sosyal mücadeleden, ekonomik ve demokratik taleplerinden söz etmeyen, ayrıca, tarafsızlığı şiar edinen «ilerici» kılıklı liberaller ile sivil toplumcular ise, burjuva toplumuna ciddi zarar verici bir eleştiri yöneltemezler. Onlar, bir de «birleşik parti» nakaratçıları, sosyal ilişkilerdeki meta ve işgücü değişiminin ilkin ekonomik, giderek siyasi mücadeleyi yaratacağını bilirler. Fakat bu türden konuları gündeme alıp tartışmazlar (tartışsınlar diye çaba gösterilsin diyen yoktur; paşa gönülleri neyi, nerede tartışmak istiyorsa öyle yap-sınlar...); onların «parti» fikri, ilerici ya da gerici hareketlere karşı «eleştiri» ve «muhalefet»leri, ilkeli bir programın ürünü de değildir. Yaptıkları taş çatlasa beş-on entelektüel adayının mastürbasyonundan ibarettir. Hepsî o kadar.

İşçi sınıfının sendikal mücadelesinde karşılaştığı zorlukların en büyük engeli: Anayasa ve yeni kanunlardır. Bunun yanı sıra kimi fiili ve keyfi engelleri de saymak mümkün. Ülkedeki uluslararası tekelci sermaye güçlerinin bu tahkimatı, işçi ve emekçi sınıfların nicelik ve nitelik değişimi ile ters orantılıdır. Bu da toplumun kendi tabii kanunlarına ters bir şeydir. İşçilerin 1961 Anayasası ile sınırlı da olsa, ekonomik ve demokratik mücadele silahları (Toplu-İş Sözleşmesi ve Grev Hakkı), 1982 Anayasası ile 2821 ve 2822 sayılı Kanunlarla ellerinden alınmak istenmiştir. Uygulanan ekonomik modelin en ağır faturasını ödeyen işçi ve emekçi sınıflar şimdi yeni taleplerini öne sürüyor; sosyal güçlerini kullanmasını öğreniyor; kapanan kapıların açılması için alanlara akıyorlar⁷¹.

İşçi sınıfı içinde her dönem bulunan bilinçli kadrolar, onları yakın hedeflerde ve demokratik taleplerinde örgütlemekte ve yol göstermektedir. Kimileri, (sağlı «sol»lu) «işçileri biz örgütledik» diye bir böbürlenmenin ardına sığınmaya kalkışsa bile, durumun böyle olmadığını yakinen bilenlerdeniz⁷². İşçi sınıfının sendikal ve siyasi birliğinin

71 22.2.1986 tarihinde İzmir'de yapılan «Ekmek, Barış, Özgürlük Mitingi».

72 S. Ö. İşçi Sınıfı-Sendikalar ve 15-16 Haziran, s. 443-464 (Yorum ve Sonuç Bölümü), Sorun Yayınları, 1975

sağlanması, kimi şartların olgunlaşması yanında bir süreç ve mücadele ile kazanılacağından böylelerinin yaptığı çağrışımlarla, hareketin eksik ve topal yanı bir türlü gizlenmiyor.

Türk-İş'in tarihinden ve yönetici kadrolarından gelen sakatlığı, «partiler üstü» politikası, hakim gerici sınıflarla, patronlarla yakın ilişkileri, işçilerin ekonomik ve demokratik taleplerini, sermaye yararına çözme alışkanlığı; buna karşı dikilen bilinçli işçilerin girişimlerinin ise örgüt yapısının demokratik olmayışı, varolanın da türlü yöntemlerle işletilmeyişi yüzünden etkili olamayışı, Türk-İş'i günümüze ulaştırmıştır. DİSK'in etkinliği de Türk-İş'i tutunmaya çalıştığı yerden koparmaya yetmemiş, ayrıca DİSK ve öteki Bağımsız ilerici sendikaların mücadelesi, bir yandan hakim gerici sınıfların öte yandan sendikalara yerleşmede hünerli «uzman»ların ortak zaafları yüzünden başarılı olmamıştır. Türk-İş'deki işçi sayısı, DİSK'in kapalı oluşu, ötekilerinin de enflasyonu andırır biçimde fazlalığına bakarak: «İşçi sınıfının sendikal birliği Türk-İş'de sağlanmalıdır.» denilmeli miydi? Bunun, böyle bir yargıya varmanın, siyasi sorumluluğunun, en azından, üstlenilebilmesi için, kimi teorik çabaları gerektirmiyor muydu? Ayrıca, ilerici, demokrat ve devrimci kadroların işçi sınıfı adına parti kuranlarla eldeki sendikaları işlevlerinden saptıranları yargılama gereği niçin gözlerden ırak tutulmaya çalışılmakta? Türk-İş'deki işçileri çifte boyunduruktan kurtarmak için cevahirler döktürmenin bir anlamı yoktur. Sendika ayırımı yapmadan, bütün işçilerin tek bir sendika çatısı altında bulunması fikri, kimilerine göklerden vahiy geleneği misali gelmiş olsa da, zaten gündemden inmemiştiki? İç ve dış gericilik ülkedeki sendikal-siyasal birliğin çarına ot tıkamak için bulduğu şahane çözümlerini, ilerici-devrimci ve demokrat kadroların tükenmeyen aymazlıkları karşısında gözümüze baka baka gerçekleştirmedi mi? Günümüzde eli kolu bağlı bir Türk-İş yanında, çeşitli siyasi çizgilerin uzantısında parselasyona uğratılmış bir sendikacılık anlayışı hakim kılınmış, «Ülkücü», «Milli Görüş»çüler bile bu sendika talanından birer mal kaçırmıcasına işçi sınıfımızı «örgütlemiştir»!.. Yapılanın adı: Talan olduğuna

göre, kimi «öneri»de bulunanlar da bu yarışta elinde olanı -gerekli olanı değil, elbette bunu kimler yapar biliyoruz- esirgemeyip üye sayısı 5-10 kişilik «sendikalar» kurdular. Kimi Bağımsız sendikalarda yeniden «ceviz oynamaya geldim» türküsünü çağırdılar. Bu sendikalarda yeni bir işçi aristokrasisi ile halvet edecek sendika bürokrasisi yarışı veriledursun, şimdi o sendikaların davaları «karakolda bitmiş», kimi sendikalar çapsız, kariyerist siyasi çizgilerin elinde «kayyım heyetine» teslim edilmiştir. DİSK'in başına gelenlerin hesabı verilmeden, yeni serüvenlere soyunanların «sendikal-siyasi birlik» konusunda içten, bilimsel, tutarlı, ciddi ve zamana yönelik bir hesabı olabilir mi? Madem işçileri Türk-İş'de birleştirecektiniz, o halde bağımsız sendika kurma yarışında niçin oyalandınız? Neden Türk-İş tabanında güçlü bütünleşme çalışmasına yönelmediniz? Hesapsızca kurulan sendikaları niçin kayyıma teslim ettiniz? Sendikaların ilkin bir hesabını verin. Hepimizi ikna edin ki, gidilsin sendikal birlik sağlansın!..

İşçilerin yaratıcı kitlesele gücünün gerici Türk-İş yönetimine terkedilmesini hiç bir ilerici düşünemez. Sendikal birliğin sağlanması, işçilerin özgür iradelerinin yansımasıyla mümkündür. Bunun da en kestirme yolu: Fabrika ve işyerlerine işçilerin denetlediği seçim sandıklarının konulmasıyla ancak gerçekleşir. Her şeyden önce kitleleri demokratik hedeflerde seferber edebilecek bir kurmaylığın oluşturulması şartıyla sendikal birliğin ilkeleri temellendirilir.

«Türkiye'de bugün bir sendikalar meselesi yok, bir sendikalar faciası vardır. Sağlı, sollu Devletçilerimizin o başarılarını kimse inkâr edemez; Sendikaları da, Devletçiliğimizin tıpatıp kopyası yaptılar. Sendika Devlet içinde özel bir Devletçilik oldu. Bir yol Sendikaya yazılan işçi, ömür boyunca sendikanın «tebaa»sı durumuna giriyor, uygunsuzluk görüp çıktığı zaman bile sendikaya «dayanışma aidatı» adıyla vergi ödemek zorunda kalıyor. Sendika aidatını, işçinin kendi eliyle vermesine müsaade edilmiyor: Devlet baba, Sendika yavrusunu kendisine benzetmekle kalmamış, kendisinden daha nazlı tutmuştur. Devlet yılda

iki öğün vergi alır. Sendika her ay başı alacağını (tahsil masrafına ve zahmetine bile katlanmaksızın) hazır kesilmiş, biçilmiş olarak cebinde bulur. Toplanan aidat ya süslü salonlarda gösterişli bir iki nutuk atılarak ele geçirilir; yahut iki yılda beş on kişi ile «Genel Kurul!» denilen bir ali-cengiz oyunu tertiplenir: danışıklı döğüş zabıtlar tutulur; tamamıyla hazır yeyici, tamamıyla işçi sınıfına kazık atmakta görevlendirilmiş sendikacı adlı yeni bir zümre vur-gunculara yem olur»⁷³ Sendikalar Kanunundaki «sorum-luluğu sendikaya ait olmak üzere düzenlenen aidat listesi patronlarca kesilip sendika kasasına yatırılır» hükmü CİA + AID + Yerli uzmanlarımızca boşuna konulmadı. Bu hükmün konulmasıyla garip bir sendikacılık anlayışı iş-çilerin başına püsküllü belâ olmaya başlamıştır. Sendi-kacılığımızın önünü aydınlatacak işçilerin ilerici partile-ri de oluşturulamamışsa, Türk-İş'deki «partiler üstü» sendikacılık ile DİSK'teki «devrimci sendikacılık» anlayış-ları bu «kolaylık»tan ötürü, daha çok bunalımlara sahne olacaktır demektir. Günümüzdeki sendikalara musallat olan kimi bulaşıcı hastalıklar ilk kaynağını bu terslikler-den almaktadır. Bu türden bir kolaylığı yeniden yakalayabilmek için yeniden biçimlenen Anayasa, Kanunlar ve Dev-let baba ile hem fikir olmak, iyi geçinmek gerekiyor. Bu yeteneği gösterenlerin mevcut uygulamalarla işbaşı yapma-ları olağan ve kaçınılmaz olur. Aksi halde, sağlı «sol»lu bu kadar çok sendikacı «önder» işçi sınıfının başına nasıl mu-sallat edilecektir?

Sendikal birliğin ilkesellik kazanması, Devlet babanın koruyuculuğundan işçilerin koruyuculuğuna kavuştuğunda gerçekleşecektir. Bu yol üzerindeki engelleri temizlemeden sözde sağlanacak «birlik» sağlı «sol»lu kimi niyetlerin fu-kara işçiler üzerinde saltanat kurulmasına yardım eder. Bu da işçilerden çok iç ve dış gericiliğin çıkarlarına hizmet anlamını taşır.

Gerek Türk-İş, gerek diğer sendikalardaki işçileri, baş-ta tekелci sermaye güçlerinin sultanından, gerici-tutucu ve

73 Dr. Hikmet Kıvılcımlı, Uyanmak İçin Uyarılmalı... s. 83, 84, 2. Baskı Tarihsel Maddecilik Yayınları, 1970

saldırgan ideolojilerin tuzağından, ayrıca din ve tarikat temelini dayalı ayakbağlarından kurtarabilmek için, en önce yapılacak iş: Bilimsel öğreti adına, sosyal mücadele tarih ve geleneklerimiz adına, ülkemizdeki her türlü tarihsel-sosyal birikimimiz adına çağrışım yapıp yalnızca lâf üretkenlerin içinde bulundukları (teori-pratik, taktik-strateji ile kadro) perişanlığının adını koymak gerekiyor. Böylelerinin geçmişte yaptığını, kendi amentülerini okumaya devam etmesini, «küçük hedeflerini» kitlenin yoğunluğu içinde göstermek kurnazlığını, ilkin eleştirmek gerekecek. Bu içtensiz tutumun, memleketimize, insanımıza neye malolduğu görüldü. Sen daha kalkmış, çürük mayanı nereye çalmaya kalkıyorsun? Tutacağını mı sanıyorsun?

İşçilerin İlerici Partisi'nin kurmaylığı oluşturulmadan, işçileri ekonomik mücadelesinde yönetmek hakkı elde edilmeden, onları «sendikal birlik» adına mücadeleye sokmak demek iyice tahkim edilmiş hakim tekelliliğin sultasında işçileri yeni bir perişanlığa sokmak demektir. Ayrıca, kimilerine boyun eğecek işçi sınıfı da yok artık. Herkes gözünü açtı, «BİRLİK» diye sunulanın ne menem şey olduğunu öğrendi kitleler... Türk-İş ve öteki sendikalar içinde sistemli, programlı çalışma yapabilmenin ilk şartı buradan geçer!

Türk-İş Kongresi üzerine kimi sendikacıların görüşlerini sergileyen yazılar,⁷⁴ «Türk-İş'de Birlik»i sağlamaya yetiyor mu? Biz sendikacı milletini iyi tanırız. Onların o sandalyelere nasıl geldiklerini de... İşçilerin güçlü, güvenilir partisi olmadan, iç ve dış gericiliğin türlü kombinezonları aşılp işçilere gidilmeden, sendikacıların kongre, kulis ve kumpasları ile «birlik» hayalleri kurulamaz; Türk-İş yönetimi el değiştiremez. Tekelci sermayemiz artık daha «temkinli» ve «donatımlı» bulunuyor. Bu türden bir yolla -cunta misali- Türk-İş'in el değiştirmesinin -olmaz ya- neye yarayacağını düşünmek gerekir. Sen kitle içinde çalışma yapma, havada teoriler üret, ondan sonra kongre oyunları

74 Gün Dergisi, Sendikal Demokrasi ve Türk-İş'de Birlik, Nisan'86/14

ile işçilerin «sendikal birliğini» sağlayacağını düşün!.. İşçi sınıfının vebali üzerinde kalanlar, bunun hesabını vermekten daha çok kaçacak ve (şaşkın ördek gibi) daha çok «orijinal» fikirler icadetmekten geri durmayacaktır. İşçilerin örgütlerinde «gerdeğe girmeye acele eden damat» heyecanlarının toplumumuza, ilerici bütün gelişmelere neye malolduğunu unutmuyor, yapılan kaytarıcı «öneri»leri kuşku ile karşılıyoruz. İşçi sınıfı, hangi gerici-tutucu-dinci-ülküci, ve ötekilerin sendikal görünümlü siyasetleri karşısında, içinden çıkardığı ilerici kadrolarının yol göstericiliğinde ve kendi siyasi kurmayının yönetiminde birliğini sağlayacaktır!

İşçi sınıfı fabrikalarda, atelyelerde, köy ve kentte, semt ve mahallelerde zaten birliktir. Onların birbiriyle öyle uzun boylu bir alıp veremeyecekleri de bulunmamaktadır. Ama işçi sınıfının partisinin oluşturulup geliştirilmesi çabalarını çıkmaz ayın son çarşambasına atan, «kuzguna yavrusu şirin görünür» misali kendi particiğini, gecekonduğunu, Parti yerine koyan kimileri, ordusuz ordu kumandanı gibi kılıcını kaldırıp hedefi işaretliyor: «Sendikal birlik Türk-İş'de sağlanacak! Hedefiniz... ileri!..» Keşke öyle bir komutanımız olsaydı! Durum böyle iken, eksik olan şey tabloda sırtıyorken, hiç kimsenin kalkıp yerli-yersiz sloganlar atması, önerilerde bulunması doğru mudur? Aynı şeyi, «sosyalist bir partinin örgütlenmesi diye acil bir konu yok (...) demokrasinin yeniden inşasında siyasi hareketi tekleştirerek götürmek gibi bir sorunları var.»⁷⁵ ifadesinde de görüyoruz. Bu mantık şimdiki SHP'ni gönüllü ve şartsız desteklemek demektir. Bu türden bir «destek» gene siyasi bir sorumluluğun üstlenmesi anlamını taşır. Ayrıca, tarihimizde sıkça rastlanılan bir niyeti, «sosyal-demokrasi»nin gündemini akla getirmektedir⁷⁶.

Sendikal ve siyasi birlik üzerine söz söylemek hakkını elde edebilmek o kadar kolay değil. Tarihimizden gelen bunca yığılmış sorun işin kolay olmadığını bir işaretli.

75 A. Baştürk, Sosyalist Parti Acılı Değil, Nokta Dergisi, 22.11.1985/50, s. 28.

76 S. Ö. İşçi Sınıfı-Sendikalar ve 15-16 Haziran, s. 461-463, «Sosyal Demokrasi ve DİSK», Sorun Yayınları, 1975

İşçi sınıfı dışında yapılan tartışmalar öznel niyetleri yansıtmaktan öte bir anlam taşımıyor. Bizim amacımız: İşin tabandaki temsilcileri ile sorumlu diyalogların kurulması yönündedir.

ABD emperyalizmi ile yerli hakim sınıflar koalisyonunun ittifak ettiği şey: Sosyal mücadeleyi Türk-İş kalıpları içinde tutmak hesabına dayanıyor. Türk-İş'in işçiler tarafından yönetilmesi ve ele geçirilmesi, kitlelerin hareketliliğine bakarak değil, siyasi mekanizmaları işleterek verilecek kararlar arasındadır. Biliniyor ki: DİSK'in doğuşu ve mücadelesi, ekonomik ve demokratik mücadelenin boyutlarını genişletmiş; işçilerin yalnızca bu türden bir mücadele ile yetinemeyeceğini; siyasi ağırlığını, kendi oluşturacağı partisinden yana koyacağını da göstermiştir. DİSK, kapatıldığı ana kadar işçilerin sendikal birliğini sağlama yolunda elinde olanı yapmaya çalıştı. Ama işçilerin kendi partilerinin oluşturulması yolunda yalnızca üzerine düşeni yerine getirdiğini söyleyemeyiz. Elbette sebeplerini biliyoruz. Siyasi birliğin -olgunlaşan kimi şartlarına rağmen- gerçekleşemeyişinin başlıca nedeni: a) Bu işe talip çok yönlü odakların siyasi parselasyona girişen öznel tavrı, b) Bilimsel öğretinin ışığında Türkiye gerçeğinin yeterince kavranamayışı, (Teori fetişizmi) c) Kurulan partilerin, parti ilke ve kurallarını işletemeyişi, bilinen parti normlarının gözardı edilmesi ve sulandırılması, d) Kitlelerin saygı duyacağı kadrolarının bulunmayışı, mücadele içinde sınanmış, güvenilir, kavganın içinde çelikleşmiş, ciddi ve donatımlı bir kurmaylığın oluşturulamayışı, e) Fraksiyon hastalığı, sağ ve «sol» oportünizme bulanmış parti arayışlarının yarışı (yüz çiçek açsın...) vb. Özetle: İşçi sınıfı hareketiyle sosyalist hareketin bütünleşemeyişi, sınıf bilinçli kadroların iradesinin harekete damgasını basamayışı. Ayrıca, program, taktik ve örgüt ilkelerini birliğe tartışamayışı...

DİSK, ilerici bir Parti'nin, onun kurmaylığının desteğini üzerinde hissedemeyince, yeri gelmiş, bu eksikliği üstlenmek durumunda kalarak, kendisini işçi sınıfının hem ekonomik hem de politik örgütü görmüştür⁷⁷. Oysa sendi-

kanın işlevi ile siyasi partilerin işlevi tartışılmayacak kadar ayrıdır. DİSK, mücadele verdiği dönemlerde, ülkedeki tarihsel, sosyal, kültürel birikimin bütün kazanımlarını daima yanında hissetmiştir. Sınıf bilinçli kadrolar DİSK'in eylemlerini ustalıklarla örgütlemiş, girilen eylemlerin sorumluluklarını onur ve kararlılıkla üstlenmişlerdir⁷⁸. Anılan tarih ve daha sonraki eylemlerde işçiler hareketi daima üstlenmiş; DİSK'i DİSK yapan temel taşlarını döşemişlerdir. DİSK'te yaşanan en büyük zaaf: Onu içinden yakalamış, sendikaların asla kaldıramayacağı rollere (hayalle-re) soyuncurulmuş olmasıdır. Bir de kimi siyasi akımlar asla hakketmeden, DİSK'in örgütlenmesinde ve eylemlerinde rol almadan, sendikacı-uzman ikilisi gibi, küçükburjuva ittifakının ablukasında boğuma getirilmiş olmasıdır. Bu zaafarla tökezlenen DİSK, yöneticilerini yenileyememiş, temelden gelen bilinçli kadrolar da zaten grev, direniş gibi eylemlerde işlerinden atılmış, yeri gelmiş, hapis ve işsizlik gibi kısımlardan nasibini aldıklarından DİSK'i kuşatan çemberi kıramamıştır. Yalnızca 15-16 «Haziran Direnişi»'nde işyerlerinden uzaklaştırılan bilinçli kadroların sayıları 6.000 kadardır⁷⁹. Sendikacılar bu türden bir «temizlik» hareketi karşısında, sermayenin niyetleri ile sendika patronlarının istekleri çakışmış, DİSK'i DİSK yapan en ileri kadrolar tasfiye edilmiştir. Bu durumda kadroların bir kısmı işsizliğin bir kısmı da 1970-74 «ara rejim»in gazabına uğramış -hüküm giymiş- olduklarından sendikacı-uzman ittifakı kolaylıkla DİSK'de işbaşı yapma imkânını bulmuş ve ilerde ayrıntılı olarak ele alıp işleyeceğimiz bir dönemin kapısını aralamışlardır.

DİSK'de ve öteki demokratik derneklerde siyasi çalışma yapmaya kalkışan akımları «mazur» gösteren tek «dayanak»: TCK'nun 141.-142. ve 146. Maddeleri gibi ağır cezayı gerektiren «yasak»ların oluşudur. İşçi ve sosyalist partilerin demokrasi mücadelesinde yerlerini alması, hukuk açısından engellendiğinden böyle bir «yol» kimilerince

77 DİSK'in Dört Mücadele Yılı, 1971. (Daha sonraki gelişmeler ayrıca ele alınmalıdır.)

78 S. Ö. İşçi Sınıfı-Sendikalar ve 15-16 Haziran (konu ayrıntılı incelenebilir.)

79 Age, s. 106-108.

kullanılmıştır. Böylece DİSK ve öteki Bağımsız Sendikalar çifte amaçlara kurban edilmiştir. DİSK'in şimdiki yargılanan yöneticileri, sendikaların ana görevlerini yerine getiren mücadeleyi bilinçle savunmaktadırlar. «Ara rejim»in iddiası: DİSK'in önce TCK'nun 146. daha sonra ise 141. Maddelerini çiğnediği yolundadır. DİSK iddia edildiği gibi bir «suçu» işlememiştir ve dava devam etmektedir. Bizim değerlendirmemiz, işçi ve sosyalist hareketin sağlıklı adımlar atmasına yönelik bir hatırlatmadan ibarettir. Ayrıca, bu konu, bir -devrimci oturumda- iç sorundur.

Kendi tarihsel-sosyal tabii yatağında gelişip güçlenen bir siyasi partinin kimi hukukî engelleri ustaca aşabileceği ya da bunların işlerliklerini yitireceği yolunda sabırla yapacağı mücadelelerin yeterince yapılamadığı da bir gerçek. Kolay ve acele bir mantıkla sendikaların başına cunta misali gelip oturmanın öyle kolay affedilir yanlışlıklar olmadığı da ayrı bir gerçek.

Ayrıca, sunî ve zorlama niyetlerle kurulan örgütlerin, sosyal uyanışı kucaklayamayacağı da başından belliydi. Hayat ve mücadele bu hususu hepimize acımadan öğretmiştir.

Böyle bir dönemin bilançosu yapılmadan, hayat önümüze (bütün ilerici, devrimci ve demokratların önüne) sendikal ve siyasi birliğin sorunlarını getirip yığmıştır. Durum böyle iken, programları, eylemleri ile kadroları sınanmış örgütlerini, lazın «meselâ deduk efendüm» dediği gibi bir mantıkla işçi sınıfının Partisi yerine koyup «Sendikal birlik Türk-İş'de sağlanmalıdır»⁸⁰ denilmektedir. Büyük bir sorumluluğu olan bu «karar»ı vermiş başkalarına da rastlamak mümkün. Gönül isterdi ki, 12 Eylül devam ederken yapılacak «öneriler» -demokrasi mücadelesi-⁸¹ bilimsel ve geçerli temellere oturtulsun; her türlü dayatma ve vahiy geleneğinden uzak durulsun!..

Sıkça tekrarlandığı üzere, sendikal ve siyasi birlik, geçmişte de vurgulandığı gibi, işçi ve emekçi sınıfları örgüt-

80 Gün Dergisi, Nisan'86/14.

81 Ağa.

leme becerisinden geçiyor. İşçi mahallelerine girmeden, böyle bir hayatı yaşamadan, onlara öğretirken, onlardan öğrenmeden, panellerde boy gösterip fiyakalı lâf çakıştırmak, gazete ve dergilerde siyasi örgütlenme üzerine ahkâm kesmek niyetinde olanlarla işçi ve emekçi ahlâkı taşıyanlar arasında büyük bir düşünce ve davranış farkı vardır. Birinciler hayatın içinde, işlerinin başında. İkinciler de öyle. Ayı ayrı hamurların parçaları eskiden neleri yapmışlarsa, gene aynı şeyleri yapacaklardır. Böyleleriyle tartışmaktan asla kaçılmaz; her yapı kendi bağımsız programını uygularken «birlikte neleri yapabiliriz?» önerisini yapmaktan da geri duramaz!..

Ciddi bir partileşmeyi düşünenler, -şartlara göre- Parti'nin ideolojik ve politik konumuna gölge düşürmeyecek şekilde, egemen sınıfın «hoşgörü» ve «denetimi»ne güvenmek zorunda değildir. Ayrıca Partileşme konusunu tartışmayı hakketmek için yapacakları «özeleştir»nin dahi kabûl görmeyeceği kişi ve kadrolar vardır.

Aşağıda sunulan gündem, sosyal mücadele tarihimizde anlamlı bir yeri olan gerekli öneri'nin tekrarlanmasından ibarettir. Günümüzde yapılanlarla karşılaştırılması, gerekli derslerin çıkartılması ve üzerinde düşünülmesi açısından hatırlatmakta bir sakınca görülmemiştir.

Sorumlu bir sekreterliğin koordinatörlüğünde:

Gündemin 1. Maddesi : İşçi sınıfının siyasi birliğinin sağlanması, yani Parti'nin oluşturulması.

Gündemin 2. Maddesi : 1. Maddenin uygulamaya sokulması için: İşçi olan her yerde, fabrika, atelye ve semtlerde görev üstlenebilecek komitelerinin oluşturulması.

Gündemin 3. Maddesi : 2. Maddedeki çalışmanın: Köylü, gençlik, aydın vd. kesimlerde yapılarak aynı paralelde komitelerin oluşturulması.

Gündemin 4. Maddesi : Bu komitelerin çağrısı ile masaya oturup aynı ideolojik ve sınıfsal kaygıları taşıyıp da stratejik hedefleri bir fakat farklı konumları bulunan bütün kadroların bu gündemi tartışması ve gereğinin yerine getirilmesi; biçimindedir. «Birliğin temeli, bunalımlardan

en büyük zararı görenlerin sosyal temelinde, onun şaşmaz. disiplin anlayışında, bilimsel öğretiye dayalı tahlil gücünde, demokratik tartışmada, eleştiri-özeleştirî yeteneğinde, ikna ve azınlığın çoğunluğun isteğine uyması ve onu tanımasında, bilimsel ve bilinen ilke ve normların sürekli gözetilmesi ve işletilmesinde, giderek böylesine bir çoğunluğun saflarında ve onunla birlikte hizayı bozmadan, uyumlu yapılan faaliyetlerde ifadesini bulur. Nitelikli, donatımlı ve sorumlu ilericiler, böyle birliğe, bu disipline ve bu bağlamda çok yönlü faaliyetlere temel konumları bir bütün kesimleri çağırmaktan kaçınmaz ve bu çağrıdan hiçbir şekilde yorumazlar...»⁸²

Gündemin maddeleri yeni bir şey değil, herkesin eskiden beri bildiği doğruları içermekte. Bu nedenle «yeni» bir öneride bulunamayız. İşçi sınıfı bu tarihsel-sosyal görevin asıl ve tek sahibidir. Buna içtenlikle inanan, kanıtlayıp hakkeden her ilerici kadro bu hareketin temsilcisidir. İşçi sınıfının ulusal ve evrensel kazanımlarına ve gücüne inanan, ilerici insanlık ailesinin çıkarlarını gözetip kollayan her ilerici kadro gene bu hareketin kopmaz, vazgeçilmez bir ünitesidir. 12 Mart - 12 Eylül dönemi bu yolda çok önemli deneylere sahne oldu. Ard niyeti ve kişisel çıkarı bulunmayan hiç bir kadro, sağ ve «sol» oportünizmin parti konusunda yaptığı talanı görmezlik edemez! Yeni bir talana verilecek onay egemen tekelciliğin işini kolaylaştırmaktan öte bir şeye yaramayacaktır! «Bırakın 'soyut-somut' sosyalizm tekerlemelerini, Batıcı demokrasi temcit pilavlarını. Düşündüğü gibi yaşamakçin güreşmiyen aydın, uşaktır. **Teşkilatsız halk, köle kalabalığıdır.** Halkın teşkilatına dayanmayan her parlak söz, sosyal şarlatanlıktır. İşçi sınıfımız karıncalar gibi kaynaşıp teşkilatlanıyor. Demek **öncü** 'münevver ve mütefekkir insan' değil, işçidir. İşçi saflarında, işçi emrinde iktisadi, siyasi pratik **teşkilat** işine katılmayan her aydın, vatan millet sevgisinde samimiyetsiz veya korkaktır.»⁸³

82 S. Ö. İlerici Yayıncılığımızın Sorumluluğu, s. 10, Sunuş Bölümü, Sorun Yayınları, 1965

83 Dr. Hikmet Kıvılcımlı, 27 Mayıs ve Yön Hareketinin Sınıfsal Eleştirisi, s. 33, Ant Yayınları, 1970 (ilk italikler bize ait)

Böyle bir **Birlik ve Dayanışma'nın** yaratılmasına var mısınız? Yoksanız hayat ve mücadele gerçek birlik ve dayanışmacıyı gecikmeden işin başına getirecektir!

NE YAPILMALI?

Sosyalizm toplumun gelişme kanunlarını inceleyen ve toplumsal yapının değişimine ilişkin sentezlere kavuşmasını araştıran modern bir bilimdir. Sosyalizmin din ve tarikatlardaki iman ve vicdanî kanaatlarla bir ilişkisi yoktur. Sosyo-ekonomik yapı ve ilişkilerin nasıl değişeceğini, nereye gitmesi gerektiğinin kanuniyetleri ve belirli şartları vardır. O şartların olgunlaşmasıyla yapılan gerekli iş, yasadır. Çürüyen, aksayan bir tarihsel kategorinin değişmesi ve aşılması kadar olağan bir şey yoktur. Şahların, Padişahların, Diktatörlerin, Polis Devletlerinin yerine daha demokratik halk idaresinin geçmesi, uygarlığın en meşru gereklerindendir. Bu gerekliliğin önü kesilemez.

Ülkemizde demokrasi mücadelesinde gerekli rol üstlenebilecek sosyalist parti oluşturulması üzerine çok yönlü çalışmalar yapılıyor. Bu çalışmaların hukukî ve fiilî güvenceleri yoktur. Yalnızca mevcut iktidarın «hoşgörü» ve denetimiyle yapılan bu çalışmalar yeterli bir güvence yerine geçemez. Oysa ciddi bir partileşmenin önüne konulmak istenen barikatların ayıklanması gerekir. Asla demokratik olmayan anayasa ve kanunlar gerici maddelerle dolu. Devleti oluşturan bütün kurumlaşmalar bu temele dayandırılmıştır. Devlet ve hükümetleri bütün ilerici örgütlenmelere karşı güçlü kılan görüş, hangi demokratik ya da sosyalist parti fikrine açıktır?⁸⁴ Bilimin yolu kesilmek isteniyorken, burjuva sosyalizminin, reformizmin yolu açıktır. Anayasa ve kanunlara uygunluğu şart olan örgütlenmeler, ancak reformist karakterde olabilecektir. «Sosyalist Parti», «Birleşik Sosyalist Parti», «Sol Blok» gibi adlarla «tartı-

⁸⁴ M. A. Aybar, *Yeni Anayasa Sosyalizme Açıktır*, Somut Dergisi, 52/1984

şılan» partileşme fikri, sanırız bu türden bir örgütlenmeyi amaçlamaktadır. Böyle bir partileşmeyle sosyalizmin önündeki engeller temizlenebilecek midir? Yoksa her şartta oluşturulması gerekli bir partileşme fikri mi önem kazanıp tartışılacaktır?

Kimi hukuki ve fiili engeller, sosyalizmin tarihsel haklılığı ve meşruiyetinin tek engeli olarak anılamaz. Çünkü memlekette sosyalizmin yüzyılı aşkın bir tarihli birikimi ve etkinliği vardır. Yeterki bu saygınlık ciddi hesaba katılsın.

Türkiye ölçeğinde örgütlenmesi gereken sosyal uyanışın tarihsel gelişme gösterdiği açıktır. Sosyal gelişmeyi örgütleyip yakın ve uzak hedeflere götürecek modern güç bilinçli işçi, aydın ve gençlikten oluşan bir partinin kurmaylığında ancak bir anlam kazanır. Yoksa geçmişte olduğu gibi, sosyalizmin avukatlığına soyunmuş vekâletsiz girişimler, ancak burjuva sosyalizmine prim verirler. Burjuva sosyalizmi ise bütün bilim ve akıldışı siyasi akımlara analık eder; küçükburjuva hayalleri besler; iç ve dış gericiğin çıkarına işletilen «demokrasi» açmazının nasıl aşılabileceğini gözlerden kaçırmaya yardım eder.

Tarih, toplumların gelişim ve değişim kanunlarına karşı, sosyal ilerlemeyi zorla engellemeye ilişkin sağlı «sol»lu bütün girişimleri insanlığın yüz karası olarak adlandırıyor. Emperyalizmin destekçisi ve koruyucusu anlamına gelen bütün burjuva ve küçükburjuva sol hareketlerin geri kalmış ülkelerde nasıl bir rol üstlenebileceği yeterince bilinmemektedir.

«Birlik» ve «Partileşme» zorunluluğunu «tartışmaya» açanların emperyalizmden, geri kalmışlıktan nasıl kurtulacağımızı açıklığa kavuşturan bir ön program yayınlamaktan kaçınmaları ilginçtir. Ciddi kaygılar taşıyanlara dönüp: Program dediğin nedir ki? sorusuna nasıl bir cevap verilecektir? «Yeter ki yabancı dil bilen «tercüman» civanlar, hele «Avrupa'da tahsil» veya «tettebbu» (etüd) yapmış bir kaç yularsız arslan «turist» çalışmaya başlasın. Sen ondan sonra gör Programın ne olduğunu!»⁸⁵

85 Dr. Hikmet Kıvılcımlı, Uyanmak İçin Uyarmalı... s. 9, Tarihsel Maddecilik Yayınları, 2. Baskı, 1970

Ülkemizde sosyalizmin bir tarihi ile sınanmış denenmiş kimi ilkeleri vardır. Amaç bu tarihe kendiliğinden ipotek koyma yarışı değilse (günümüzde bu niyetler de yeterince aşınmıştır), o zaman ülkemiz işçi sınıfı hareketinin programsız olduğunu kimse iddia edemez. Bu programın özeti: Emperyalizme, kapitalizme, gericiliğe ve şovenizme karşı demokratikleşme mücadelesidir. Mevcut anayasa değişmeden, başta ceza kanunu ve demokratikleşmenin önündeki kanunlar (özellikle 141, 142 ve 146. Madde) kaldırılmadan, demokratikleşmenin meşru zeminini hazırlanmadan, nasıl sosyalist partiler kurulacaktır? Nasıl bir demokrasi mücadelesi verilecektir? Kurulu düzen AET örneğindeki gibi bir burjuva demokrasisi olmadığına, ve mevcut partilerin emekçi halkın sosyal ihtiyaçlarına cevap veremedikleri hususu açıkça bilindiğine göre, «Birlik» ve «Partileşme» çalışmalarının «kıymeti harbiyesi» ne anlam taşıyacaktır? Geriye kalıyor, 1) Mevcut partilere girmek, 2) Yeni bir parti oluşturmak. Bir ilerici-devrimci mevcut partilere iki yüzlü bir maskeyle girmez. Yeni bir parti de mevcut hukukî düzenlemeye göre ancak burjuva sosyalist-reformist bir parti olacağından, ciddi kadrolar buna da iltifat edemezler. O zaman ne yapılmalıdır?

Durumun inceliği uzun boylu düşünülemeyecek kadar açıktır. Hayat, ilerici, devrimci ve demokratların demokratikleşme çabalarında omuz omuza olmalarını, hizayı bozmadan aynı yerde yan yana durmalarını, bunu öğrenmeleri gerektiğini yeterince öğretmiştir. Demokratikleşme çabalarında gerçeklik: Sosyalizmin önündeki barikatların aşılmasıdır. Bunun denenmiş, sınanmış meşru zemini buradan geçer. Demokrasi mücadelesindeki serüvencilik partiler anarşisinin yolunu açar; açılan bu yoldan da gericiliğe hizmet servisi yapılır.

Olguları tarihsel olarak değerlendiren göremeyen, yalnızca faydacı yaklaşımlarla ondan yararlanmayı öne çıkaran siyasi akımlar, ne parti olabilir, ne anayasayı değiştirebilir ne de gerici kanunları ayıklayabilir ve ne de düzeni... Bu durumda işçi ve emekçi halkımız yeni bir hayal kırıklığına, umutsuzluğa sürüklenir. Ayrıca, partileşme

konusunda yapılacak bir yanlışlık iç ve dış gericiliğin iyice yerleşip kalıcı olması tehlikesini de hazırlar.

Tarihsel diyalektik doğrultuya yönelemeyen siyasi akımlar, kendi öznel düşleriyle metafiziğin batağında daha uzun yıllar bocalayacak demektir. İşçiye ve emekçi halka hizmet, bilimsel öğretiyi özümlemekten ülke gerçeğini yeterince kavramaktan geçer.

Türkiye'deki ilerici, devrimci kadrolar şu aşamaya kadar aralarındaki kördüğüşünü bırakmış, birlikte işledikleri hataları içtenlikle konuşmuş, stratejik hedefleri bir fakat ayrıntılarda farklı şeyler söyleyenler arasında gerekli kardeşliği sağlayamamıştır. Oysa yapılacak şey pratik ve basittir: Konuyu masaya getirmek, demokratik tartışmayı başlatmak, kendiliğindenliği, öznelciliği ve idealizmi aşmak! Kendiliğinden hareket sosyalizmden uzak harekettir. Gerek ekonominin, gerekse sendikalizme hayranlık duyup hareketi hayattan uzaklaştıranlar, işçi davasını hakim gericiliğe bağımlı kılarlar. Başta işçiler olmak üzere emekçi halk da bu bağımlılığa eğilim gösterir. O halde gerçek birliği yaratacak program, taktik ve örgüt ilkelerini niçin sorunluca tartışmıyoruz?

Bu görev yerine getirilemiyorsa bütün ilerici örgütlenmeler süregelen tutumlarıyla yokolmaya ya da yaşanan anın gereklerini yerine getirip bütünleşme süreçlerine kavuşabilir.

O halde ne yapılmalı?

Ülkede mevcut ilerici, devrimci potansiyel aynı potada hangi yöntemle ve nasıl bir programla eritilmeli?

Konu hakkında ayrıntılı fikirlerin kağıda dökülmesi o kadar kolay mıdır?

YOL ARKADAŞLIĞI VE YOLDAŞLIK

Sosyal mücadelede dava arkadaşlığı, vefa ve bağlılık duygusu, değişmez ilkeler gibi önemlidir. Bunu yaşamayan, mücadele ateşinden geçmeyen bilemez. Hayatın içinden

gelmeyen, üretimden kopuk, yoldaşlıkların onurunu paylaşmamış kimselerle tartışmak, diyalog kurmak ne kadar zordur! Ülkemizde hayatın ve mücadelenin kucaklandığı yerde, her dönem rol alan, sorumluluk üstlenen kadro ve örgütlenmeler hiç eksik olmamıştır. Sosyal mücadele tarihimize talan zihniyeti ve vahiy geleneği ile sahip çıkmaya kalkışanlar bu duyguları anlayamazlar. «Kurusıkı arkadaşların çoğu, yol tepsi gibi düz, üstüne bal dök yala oldukça, en önde seyirtmeye bayılırlar. Kısa mesafe koşuculuklarında hep «ilk başta» gelirler. İçlerinde dünya şampiyonu atletler bile bulunur.

«Derken hava azıcık bozmaya görsün. En bal dök yala burjuva sosyalizminin asfaltı dönemeçsiz olmaz. Hele yol yalçın yamaçlara, göz karartıcı uçurumlara dayandı mı, o kimseciği beğenmeyip, kendisinden öne adam geçirmeyen «seyirtmeciler»i aradınsa bul! Ansızın: «Sen, ben, bizim oğlan» kalmışsınızdır. Azınlıkta kalışınızı aptallığınıza verenler, cesaret buldukça kasıla kasıla «anarşistlik» bilemedin: «faşizme ortam hazırlama» sayanlar, hep o tümen tümen türedi» kapitalist-emperyalizmin fideliğinde yetiştirilmiş «kurusıkı yol arkadaşlarıdır.»⁸⁶

Tarihsel çürümüşlüklerin ayıklanması ve aşılmasında, ilerici olduğundan dem vurup işten kaçan, tereddüde düşen, tarafsız kalan ve davadan dönenler, kapitalizmin «geleşmiş» denizinde kendilerine bir balık rolü verilmesini her zaman bekleyeceklerdir. Bu türden unsurlar, doğallıkla, yakın tarihimizde de, geçmişte olduğu gibi daima olacaktır. Sosyal mücadelede olumlu ve olumsuz yanlarıyla tarihi mal olmuş kişi ve kadroları, bilimsel ve nesnel eleştiri ve değerlendirmeden kaçırmaya kalkanlar, kendiliğindenliğin, öznelciliğin batağında, son tahlilde, hem kendilerine hem harekete büyük zarar vermiştir.

Tarihsel iyimserliği kanıtlayan yoldaşlıklarla yol arkadaşlığı ayrı ayrı şeylerdir. Kimi dava arkadaşlıkları vardır, anlamı büyüktür. Kimi yol arkadaşlıkları vardır, böyleleriyle kaç adım birlikte olunacağı çok tartışmalıdır.

86 Dr. Hikmet Kıvılcımlı, Şefik Hüsnü ve Reşat Fuat Üzerine, Türk Solu, sy. 40, 1968

Önemli olan yoldaşıktır. «Beşikten mezara kadar...» mîsalî.

Tarihimizin yapımında, anılan-anılmayan, kişi ve kadrolara saygı duymayan, yoldaşlıkları lekelemeye kalkışanlar, yalnızca gericiliğin işini kolaylaştırır. Sosyalizmin ulusal ölçekteki yerli deneyleri, hata ve yanlışlıkları içinde taşısa da, gerekli ayıklama ve sentezlerden sonra evrensele ulaşılacaktır. Sosyalizme katkı, kimi fideliklerde çimlendirilmiş zararlı otların memlekette ekilmesinden geçseydi, gecikmeden yeşerirdi. «Birlik» ve «Partileşme» diye söze başlayan yeni yetmelerin yapacağı her hata, muhtemel gelişmeleri olumsuz yönde etkileyecektir. Zaten bilimi ve tarihimizi alt-üst etmiş olanlar, kadrolar arasındaki ilerici kardeşliğin yoluna mayın döşemiş bulunuyor. «Son kerte ye dek kritik durumdayız. Solu sola, devrimciyi devrimciye, işçiyi işçiye, köylüyü köylüye kırdırıyorlar. Bu kargaşalıkta: herkesin payı büyük. Suç tekyanlı değil. Bir elin sesi çıkmaz. Finans-Kapital önünde sol devrimcilerimiz İsrail önünde Arap Devletlerine döndüler. Yuvarcık'ların (Mahfillerin) yağdırdıkları suçlamalar: Kın'den, Dağırıklık'tan, Bozgun'dan başka bir şey getirmez oldu.»⁸⁷

Sosyalizme derin «ilgi» duyanların serbest ve özgür iradesiyle yapılan sağlı «sol»lu partileşme girişimleri, geçmişte olduğu gibi açılan kanallarda bozguna uğratılmış, denenmiş siyasi akımların yeni uzantılarıdır. Bu durumda bilinçli ve donatımlı büyük sermayemiz düğün bayram edecek demektir. Pentagon-CİA oyunlarını açığa vurmayan partileşmeler, ilerici uyanıklığı köreltmekten öte bir şeyi amaçlayamazlar. Ulusal ve evrensel plandaki kışkırtmaların üstesinden gelebilecek siyasi örgütlenme ancak, işçilerin ilerici partisiyle mümkündür. Bu yüzden önce burjuva ve küçükburjuva sosyalizminin maskesini düşürmek gerekiyor. Bu iki tehlikeli siyasi akımla yapılan mücadele, tarihimizden günümüze kadar süregelmiştir. İç ve dış gericilikle kol kola tarihimizi yapacak kadroların arasına bilinçli ayrılığın tohumlarını ekenler, dava arkadaşlığını han-

87 Dr. Hikmet Kıvılcımlı, *Anarşi Yok! Büyük Derleniş! s., Tarihsel Maddecilik Yayınları, 1970*

gi sihirli reçeteyle gerçekleştireceklerdir? Göring yöntemleriyle kişi ve kadrolara s v lm ş, yalana, tahrifata başvurulmuştur. Sosyal mücadelede hile ve yalana başvurulması, sosyal asalak ve zavallı bir anlayıştır. Sosyal ve tarihsel gerçekler yalan ve hile ile değiştirilebilseydi Hitler yenilmezdi!

Bilimin, hakikatın dışında hiç bir doğru kabul edilemez. Bunun kavgasını verenlere karşı uygulanan ikinci yöntem: Sinsi bir suskunluk, kuşatma ve yalıtılma politikasıdır. Ya da ilerici insanlığın görkemli kalesinin gölgesinin ardına sığınıp saygınlığın sömürüsüne girişme kurnazlığıdır. Sosyal mücadele yenilgi ve yanılılardan geçerek ilerici öz taşıyanlarla s s bitkilerini ayırmıştır. Bu ayrışma birlikte denenecek dava arkadaşlıklarını hazırlar; ayrıca sevindirici bir şeydir. Bir yanda, açılan kanalda, dar kafalı burjuva ve küçükburjuva sosyalizmine soyunanlar, öte yanda tarihsel ve sosyal haklılığıyla kendi kanalını a maya çalışan ufku geniş sosyalizm anlayışı...

12 Eylül'  yaşayan her ilerici birim, dava arkadaşlığını seçerken, bugün eskisinden daha fazla, doğru ve ayrıntılı düşünme hakkına ve siyasi erginliğe sahiptir.

KAYNAKLAR

Kitaplar : (Yazılış sırasına göre)

Server Tanıllı, Devlet ve Demokrasi, Say Yayınları, 1985

Tuncer Tuğcu, Felsefe Tarihi İlk Çağ, I. Cilt, Sorun Yayınları, 1985

Dr. Hikmet Kıvılcımlı, Bilimsel Sosyalizmin Doğuşu, Tarihsel Maddecilik Yayınları, 1970

Togilattı, Faşizm Üzerine Dersler, Ser Yayınları, 1978

Engels Enstitüsü, Temel Eğitim Dersleri, Sorun Yayınları, 1979

V. Kelle - M. Kovalson, Tarihsel Maddecilik-Marksist Toplum Kuramının Ana Çizgileri, Öncü Kitabevi Yayınları, 1978

Aziz Nesin, Büyük Grev, Nesin Vakfı Yayınları, 1978

Dr. Hikmet Kıvılcımlı, Uyanmak İçin Uyarılmalı... Tar. Mad. Yay. 2. b. 1970

Sırrı Öztürk, Oportünizm Yargılanıyor, Sorun Yayınları, 1979

Sırrı Öztürk, İlerici Yayıncılığımızın Sorumluluğu, Sorun Yayınları, 1985

Talat Turhan, Bomba Davası Savunma I, Kendi Yayını, 1988

M. Panova, İşçi Sınıfını Politika Dışı Tutan Burjuva Savunucu Teorilerin Eleştirisi, Sorun Yayınları, 1977

Abidin Nesimli, Sosyalistlere Açık Mektup, Kendi Yayını, 1989

Dr. Hikmet Kıvılcımlı, 27 Mayıs ve Yön Hareketinin Sınıfsal Eleştirisi, Ant Yayınları, 1970

Muvaffak Şeref, Türkiye ve Sosyalizm, Kendi Yayını, 1968

11. Tez Kitap Dizisi I, Uluslararası Yayıncılık, 1985

Sırrı Öztürk, İşçi Sınıfı-Sendikalar ve 15-16 Haziran, Olaylar-Nedenleri-Davalar-Belgeler-Anılar-Yorumlar, Sorun Yayınları, 1976

Jacques Duclos, Birinci Enternasyonal, Öncü Kitabevi Yayınları, 1969

Henri Krasucki, Sendikalar ve Sosyalizm, Sorun Yayınları, 1978

K. Marx, F. Engels, V. İ. Lenin, Sendikalar Üzerine, Bilim Yayınları, 1975

F. Kandemir, Atatürk'ün Kourduduğı Türkiye Komünist Partisi ve Sonrası, Yakın Tarihimiz Yayınları, 1965

Dr. Hikmet Kıvılcımlı, Anarşî Yok! Büyük Derleniş! Tar. Mad. Yay. 1970

Dergiler

Yeni Gündem
Yeni Düşünce
Yeni Forum
Türkiye Yazıları
Saçak Dergisi
Gün Dergisi
Yankı Dergisi
Nokta Dergisi
Somut Dergisi
Türk Solu

Gazeteler

Cumhuriyet

Broşürler

DİSK'in Dört Mücadele Yılı, 1971

İLERİ YAYINCILIĞIMIZIN SORUMLULUĞU

Kitapta işlenen konular :

- Tekelciliğin «Kültür-Bilim» Politikası
- Yayıncılık Nedir?
- Yayıncı ve Yayıncılık
- Geçmişte ve Günümüzde İlerici Yayıncılığın Anlam ve Önemi
- Günümüzde İlerici Yayıncılığın Olanakları Nelerdir?
- İlerici Yayın Misyonu Nasıl Kazanılır?
- Bilim Kurulları
- Somut Durum (ya da İlerici Yayın Sömürüsü ve Yayıncı Sorumsuzluğu)
- Parti Yayını, Bağımsız Yayın
- 1980 Sonrası İlerici Yayın faaliyetleri
- İlerici Yayınlar Pratiği Nasıl Etkiledi?
- Yanlış Çeviri, Tahriyat, Sorumsuzluk ve Korsanlık
- Dilin Arındırılması ve Kavram Kargaşası
- Aydın Olmanın Sorumluluğu
- İhanet ve Döneklilik Üzerine
- İlerici Hareketlerin Tarihi Nasıl Yazılır?
- Sorumsuz Tarih Yazıcılığının Zararlı Etkileri
- İlerici Yayıncılığın Gündemi
- İlerici Yayınların Dağıtım Güçlükleri
- İlerici Yayınevlerinin Dayanışması
- Kitap Nasıl Üretilir, Sorumluluk ve Fiyat Politikası
- Yayınlamadığımız Belgelerden Örnekler
- «İlerici» Basının Yayınlamadığı Röportajlardan Biri
- «Hür Basınının» Yayınlamadığı İlanlar
- SER, TAN, ONCÜ ve SORUN Yayınevlerinin Arayışları Üzerine
- Her İlerici Yayınevi, Okuruna Hesabını Düzgün Vermeli
- Okura Bir Soru

ÖNCÜ KİTABEVİ YAYINLARI

Babıali Caddesi No: 8 Cağaloğlu/İSTANBUL
Telf. : 526 55 13

(1.1.1986 Fiyatları)

Yayın Listesi

<i>Mevcudu Olan Kitaplar :</i>	<i>KDV'li Fi:</i>
KARL MARX BİYOGRAFİ	3.500,—
P. N. Fedoseyev Başkanlığında Bilim Kurulu	
SİYASET VE FELSEFE	1.000,—
K. Marx - F. Engels	
KADIN VE MARKSİZM	900,—
Marx - Engels - Lenin - Stalin	
MARKSİZM DEVLET ÜZERİNE	750,—
V İ Lenin (Beraat etti)	
....a. BULGARİSTAN TARİHİ	500,—
Nikolay Todorov	
TARİHSEL MADDECİLİK - MARKSİST TOPLUM	
KURAMININ ANA ÇİZGİLERİ	1.000,—
V. Kelle - M. Kovalson	
SİYASİ DÜŞÜNCE HÜRRİYETİ VE 1961	
ANAYASASI	1.000,—
Bülent Tanör	
TEKELLER	750,—
J. P. Delilez	
DOĞANIN İNSANLAŞMASI	1.200,—
Serol Teber	
DEVRİMCİNİN SAVUNMASI	800,—
Babeuf, hayatı, mücadelesi, savunması	
Josette Lépin	
DEMİR ÖKÇE	900,—
Jack London	
IŞIĞIN KAVGASI	500,—
Mehmet Aydın	
MARXIN SOSYOLOJİSİ	900,—
Henri Lefebvre	
KİRAZ KÜPELER	500,—
Mustafa Balel	

SORUN YAYINLARI

Boyacı Ahmet Sokak No: 12/307 Çemberlitaş/İSTANBUL
Telf. : 511 24 55

(1.1.1986 Fiyatları)

Yayın Listesi

Yeni Yayınlarımız :

KDV'li Fi:

ERİCH FROMM'UN VE YENİ-FREUDÇULUĞUN ELEŞTİRİSİ V. İ. Dobrenkov	660,—
İLERİCİ YAYINCILIĞIMIZIN SORUMLULUĞU Sırrı Öztürk	660,—
FELSEFE TARİHİ İlk Çağ I. Cilt Tuncer Tuğcu	660,—
Demokrasi Mücadelesi Sendikalar - Siyasal Birlik PARTİLEŞME SORUNU I Sırrı Öztürk	880,—

Mevcudu Olan Kitaplar :

SENDİKALAR VE SOSYALİZM Henri Krasucki	330,—
SENDİKALAR VE SINIF SAVAŞIMI Henri Krasucki	330,—
İŞÇİ SINIFI - SENDİKALAR VE 15 - 16 HAZİRAN Olaylar/Nedenleri/Davalar/Belgeler/ Anılar/Yorumlar Sırrı Öztürk	2.500,—
OPORTÜNİZM YARGILANIYOR Sırrı Öztürk	660,—

İŞÇİ SINIFI HAREKETİ ÜZERİNE Georgi Dimitrov	660,—
SOVYET ORDUSU Sovyet Savaş Tarihi/Askerlik Bilimi/ Doktrini/Sanatı/Stratejisi S. S. Lototski Başkanlığında Bilim Kurulu	990,—
TÜRK - SOVYET HALKLARININ KARDEŞLİĞİ Türk - Sovyet İlişkilerinin Kısa Tarihçesi Cevdet Alsan	330,—
KÜBA KOMÜNİST PARTİSİ I. KONGRESİ VE KÜBA CUMHURİYETİ ANAYASASI Granma Dergisi Yazı Kurulu	880,—
BİLİMSEL TEKNOLOJİK DEVRİM VE ÜÇÜNCÜ DÜNYA A. Shprit	440,—
TARİHİN MANTIĞI Sosyalizme Geçişin Kaçınılmazlığı ve Geçiş Döneminin Temel Özellikleri Üzerine Viktor Neznanov (Beraat etti)	330,—
SOVYET - ÇİN İLİŞKİLERİ Altmışlarda Neler Oldu? Oleg İvanov	200,—
LENİN'İN BÜTÜN DÜNYA KADINLARINA VASİYETLERİ Clara Zetkin (Beraat etti)	330,—
SOSYALİZM VE HÜMANİZM S. İ. Popov	770,—
YEDİ KURŞUNUN ÖLDÜREMEDİĞİ DEV Nina Andonova	440,—

Okurlarımıza,

Yayınlarımız hakkındaki yazılı soru, öneri ve değerlendirmelerinizi cevaplamak üzere beklemekteyiz.

Sorun Yayınları

Demokrasi Mücadelesi
Sendikal - Siyasal Birlik

PARTİLEŞME SORUNU I

□Elimizdeki kitap, günümüzde canlı olarak tartışılan demokrasi mücadelesi, gündeme haklı olarak bu mücadeleyi hedeflerine götürecektir. Her sosyal gücün somut talepleriyle temsil edileceği, henüz oluşmamış bir demokratik ortamda, işçilerin ilerici partileri bulunmamaktadır. Tablodaki bu boşluk çeşitli çağrışimleri ortaya çıkarıyor. Oysa siyasi mücadele çağrışımla değil doğrudan siyaset üretmek yapıyorsa bir anlam taşıyabilir. Hayat ve mücadele işçilerin ilerici partisini oluşturacak kadroları üretmiş olmasına rağmen ortada siyasi parselasyona uğratılmış bir sol varlığını, hâlâ örgütler anarşisi düzeyinde sürdürmektedir. Henüz aşılamayan bu güçsüzlüğün bir çok sebebi bulunuyor. "Birlik" ve "partileşme" konusunda: Bir yanda sınıf bilinçli işçilerin nicelik ve nitelik değişim-dönüşüm süreci, öte yanda sosyalist aydınların her alanda girdiği parselasyon anlayışının çeşitli görüntüleri toplumda yeniden sergilenip yaşanıyor. Bu türden kendiliğindenliğin aşılması, işçi sınıfının iradesini koymasıyla mümkündür. Aksi halde gericiğin dışına uygun lokmalara benzer örgütlenmelerin yutulması yeniden kolaylaşacak demektir. Ayrıca, bu durumun uzun boylu sürmeyeceği de açıktır. Yaşanılan ortamda bütünleşemeyen bir ilerici hareket varlığını güç sürdürür.

Kitapta işlenen konularla yapılan "tartışma" ve "öneri" lere polemik oluşturarak katkıda bulunulması amaçlanmıştır. □

Sorun
Yayınları